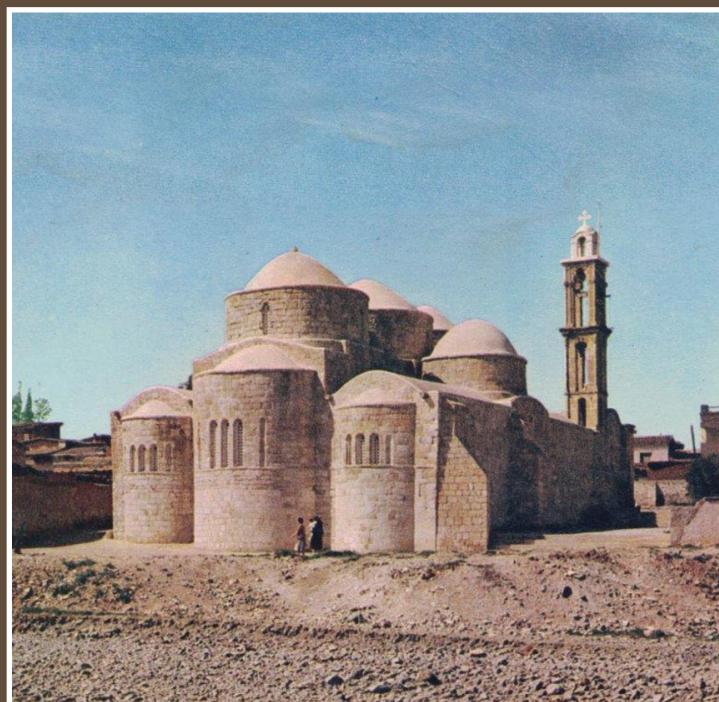

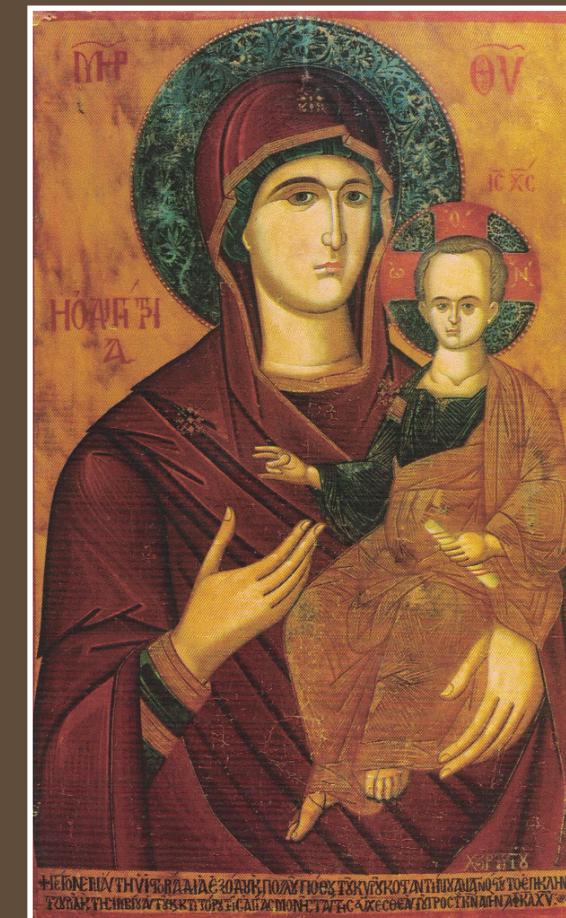
ÓΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

Έκδοση παγκυπρίγ γυλόγχ ὄρθοδοξή παραδόσεως
«οἱ φίλοι καὶ ἀπό τὸν ὄρυ»

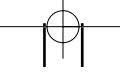
ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΔΡΙΘΜΟΣ 129 ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2023

ΔΡΙΘΜΟΣ 129 ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2023

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΈΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ “ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΣΣ ΑΓΩΝΩΝ ΟΡΓΩΝ”

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

T.K. 25524 - 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οι συνεργάτες έχουν τών εύθυνη τῶν ἀπόψεων τους.

* * *

Ἐπίσια συνδρομή Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμή τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐπίσια συνδρομή Ἐλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐπίσια συνδρομή ἔξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.

Ο τραπεζικός λογαριασμός τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἀγίου Ὁρους»,
00173-05-016152, κώδικας πράξης 4222.

Δικαιούχος: PAN. SYL. ORT. PARA. «FILOI AYIOU OROUS»

IBAN NO: CY37 0020 0173 0000 0005 0161 5200

SWIFT: BCYPCY2N

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α' ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

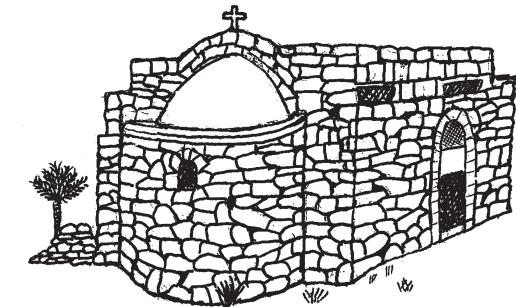
1. Γρηγορίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, Εἰς τίν ταφήν τοῦ Κυρίου	1
2. Ἀπό τὸν «Ἐνέργετινό», Ἐμπιστοσύνη στὴ θεία πρόνοια	3
3. Ὁ Ἀγιος Ἱερομάρτυς Προτέριος, πατριάρχης Ἀλεξανδρείας	6
4. Ἰωάννη Φουρτούνα, Ἐνας ἄγνωστος Ράσσος ὅμολογητής τοῦ 19ου αἰώνα	9
5. Ἀγίου Ἐφραίμ Κατουνακιώτου, Λόγοι γιά τὴν παιδαγωγική τῆς οἰκογένειας	14
6. Περὶ τοῦ διορατικοῦ καὶ προορατικοῦ χαρίσματος τοῦ Ἀγίου Παΐσιου	17
7. Ἀπό τὴν ζωὴν τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου στὸ Μοναστήρι	21
8. Ἱερομόναχος Δορυμέδοντος, Ὁ γάμος τῆς Εὐδοκίας	24
9. Μιά ίστορία ἀπό τὸ Τομπόλσκ	26
10. Ἱερομονάχου Γρηγορίου, Μνημόσυνα, ἀλλίθειες καὶ πραγματικότητες	28
11. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Τό πάθος τῆς δειλίας	30

Β' ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

12. Συμεών Πηγαδουλιώτη, Προλογικό σημείωμα	34
13. Φώτιου Σχοινᾶ, Ἱερά Μονή Μεγίστης Λαύρας	38

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στὶ 2η σελίδᾳ τοῦ ὀπισθόφυλλου)

14. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ἡ Ἱερά Μονή Βατοπαιδίου, χθές καὶ σήμερα	41
15. Χαραλάμπη Μ. Μπούσια, Ἱερά Μονή Ἰβίρων, Παναγία Πορταΐτισσα, Θαῦμα φλουριοῦ ...	44
16. Στέλιου Παπαντωνίου, Μονή Χιλανδαρίου	48
17. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Ἱερά Μονή Διονυσίου Ἀγίου Ὁρους	51
18. Ἱερομονάχου Χρυσοστόμου Κουτλουμουσιανοῦ, Ἱερά Μονή Κουτλουμουσίου	53
19. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου, Ἱερά Μονή Παντοκράτορος	58
20. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννη Νικολάου, Ἱερά Μονή Ξηροποτάμου Ἀγίου Ὁρους	62
21. Δημήτριου Π. Ρίζου, Ἱερά Μονή Ζωγράφου Ἀγίου Ὁρους	65
22. Παναγίωτη Τοκκαρῆ, Ἱερά Μονή Δοχειαρίου Ἀγίου Ὁρους	69
23. Μάλαμας Βέργου-Στυλιανοῦ, Ἱερά πατριαρχική καὶ σταυροπιγιακή Μονή Καρακάλλου	74
24. Δημήτριου Χ. Καππαῆ, Ἱερά Μονή Φιλοθέου	77
25. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὔθυμιου, Ἱερά Μονή Σίμωνος Πέτρας	80
26. Χριστάκη Εὐσταθίου, Ἱερά Μονή Ἀγίου Πιαύλου	83
27. Βασίλειου Χαραλάμπους, Ἡ Ἱερά Μονή Σταυρονικήτα	86
28. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Ἱερά Μονή Ξενοφῶντος Ἀγίου Ὁρους	89
29. Νεόφυτου μοναχοῦ Γρηγορίατη, Σύντομη ίστορία καὶ ἐπισκόπηση τῆς Μονῆς “Οσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους Ἀθω”	92
30. Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη, Ἡ σκιά πάνω στὴν Ἱερά Μονή Ἐσφιγμένου	97
31. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι, Ἱερά Μονή Ἀγίου Παντελεήμονος (Ρωσικό)	101
32. Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ, Ἱερά Μονή Κωσταμονίτου	104
33. Βιβλιοπαρουσίασεις – Βιβλία πού λάβαμε	107

Εἰκόνα ἑξωφύλλου: Φορητή εἰκόνα τῆς Θεοτόκου Ὁδηγήτριας ἀπό τὴ μονὴ Ἀγίου Σάββα τῆς Κάρονος (Τραχυπέδουλα, ἐπαρχία Πάφου). Ἐργό τοῦ ἀγιογράφου Τίτου, 1521. Σήμερα βρίσκεται στὸ Βυζαντινό Μουσεῖο Μητροπόλεως Πάφου.

Φωτογραφία ὀπισθόφυλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Βαρνάβα καὶ Ἰλαρίωνος. (Περιστερώνα Μόρφου, ἐπαρχία Λευκωσίας). Κτίσμα τοῦ 12ου αἰώνος.

Γρηγορίου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΑΦΗΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Ἄλλα ὅλα ἔτσι ἀφοῦ οἰκονομήθηκαν, κάποιος Ἰωσήφ, ἄνδρας εὐγενῆς καὶ πλούσιος, καταγόμενος ἀπό τὴν Ἀριμαθαία, ἀφοῦ ἔγινε μαθητής τοῦ σταυρωμένου, ἀποδίδοντας τὴν τελευταία τιμὴν στὸν διδάσκαλο μετά τὴν τελευτήν, προσῆλθε στὸν Πιλάτο παρακαλώντας καὶ λέγοντας: — Κάνω αὐτὸν τὸν ἔκκλησι γιά τὸν νεκρό, πού ἀπό τοὺς ἐκθρούς του συκοφαντήθηκε, ἀπό δέ τοὺς φίλους του ἐγκαταλείφθηκε κατά τὸν καιρό τοῦ πάθους. — Σέ ίκετεύω γιά τὸν νεκρό, πού δέν ἀπέκτησε χρυσό, οὔτε ἄργυρο, οὔτε στρατιῶτες, οὔτε συμμάχους, οὔτε φύλακες δορυφόρους, παρά μόνον μπτέρα φτωχιά, πού γιά πλοῦτο εἶχε τὸ τέκνο της. — Ἐρχομαι πρεσβευτής γιά ἓνα νεκρό πού θέλοντας πέθανε, διότι ἂν δέν ἥθελε, δέν θά πέθαινε. — Δῶσε ἐντολή νά κατέβη ἀπό τὸν σταυρό αὐτός, πού κανέναν δέν ἀδίκησε ἀλλά τίμησε μέ μυριάδες εὐεργεσίες. — Χάρισέ μου χάρι, ἀπό τὴν ὅποια μεγαλύτερη δέν ἔχεις. — Χάρισέ μου χάρι, πού δεχόμενός την μέ κάνε μακάριο. — Δώροσέ μου αὐτὸν τὸν ζωοποιό νεκρό, πού ἀφοῦ τὸν λάβω θά τὸν καλύψω στὸν γῆν. — Δώροσέ μου τὸ σῶμα τὸ ὅποιο ὅταν τὸ εἶδε ὁ ναός νά ξεψυχάνῃ, ἔσχισε τὸ καταπέτασμά του. — Δώροσέ μου σῶμα γιά τὸ ὅποιο μέ τὸ ρῆγμά τους οἱ πέτρες ἀνήγγειλαν τὸ πένθος. — Θά καταφιλήσω τὰ τραύματα τῶν ἀγίων κεριῶν, μέ τὰ ὅποια θεραπεύθηκαν τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς μου. — Θά ψηλαφήσω τὴν ἄκραντη ἐκείνην πλευρά, ἀπό τὴν ὅποια πίγασε αἷμα μεθυστικό καὶ νερό ἀναγεννήσεως. — Θά ἐνταφιάσουν αὐτά τὰ χέρια αὐτὸν πού πρόκειται νά λύση τὰ σπάργανα τοῦ θανάτου. — Θά κηδεύσουν αὐτά τὰ ἀμαρτωλά δάκτυλα αὐτὸν πού ὑπηρέτησε καὶ δίδαξε κάθε δικαιούσυνη. — Θά ἀκουμπήσω τὴν ἀναμάρτητη σάρκα, τὴν ὅποια ὅποιος ἀκουμπήσει εἶναι τρισμακάριος. — Θά προπέμψω στὸ μνῆμα αὐτὸν πού πρόκειται νά ἀνοίξη τὰ μνημεῖα τῶν νεκρῶν. — Θά κατευθύνω τὴν πηγή τῆς ἀναστάσεως στοὺς εὐρισκομένους στά μνήματα. — Θά ἀνάψω τὸν λύχνο τῆς ἀναστάσεως καὶ σέ ὅσους βρίσκονται στὸν ἄδη.

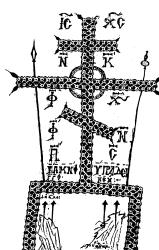
Αὐτά ἔλεγε μέ σεμνότητα ὁ Ἰωσήφ. Ὁ δέ Πιλάτος τὰ ἀκουσε καλοδιάθετα, διότι ἡ θεία δύναμις τοῦ ζητουμένου ἀπό αὐτὸν νεκροῦ, ἐνεργοῦσε θεοπρεπῶς καὶ μαλάκωνε τὴν ψυχή του γιά νά ἀκούνη, καὶ στὸν σπιγμή ὁ πρεσβευτής ἀναδείχθηκε ἐνταφιαστής. Διότι ἀφοῦ ἔλαβε αὐτό

πού ποθοῦσε, τό ἀγκάλιασε καί μέ τά χείλη του καταφιλοῦσε τά ὅσια μέλη. Καί μέσα του ἔλεγε λογιζόμενος ὅτι, ἐάν ή αἱμορροοῦσα γυναίκα μέ πίστι ἀκούμπησε τό ἱμάτιο καί ξέρανε τήν πηγή τοῦ αἵματος, ἐγώ ἀκουμπώντας τό θεῖο σῶμα του ποιές δωρεές θά πετύχω; Ἐπειτα ἀφοῦ μέ καθαρό σινδόνι περιέβαλε τό καθαρό μαργαριτάρι, στό καινούργιο μνῆμα του αὐτόν τοποθέτησε. Καί ἀφοῦ τοποθέτησε λίθο στήν είσοδο τῆς θήκης, μέ δάκρυα ἐπέστρεφε, συχνά γυρίζοντας πίσω πρός τόν τάφο τό βλέμμα του, θρηνώντας τήν στέρησι τοῦ διδασκάλου.

Ομως τήν εύσέβεια τοῦ Ἱωσήφ τήν πρόλαβε ἥ δυσέβεια τῶν Ἰουδαίων. Διότι πάλι τήν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου ἀφοῦ συγκεντρώθηκαν οἱ θεομάχοι, προσπήλθαν στόν Πιλάτο λέγοντες Κύριε, θυμηθήκαμε ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος ὅσο ζοῦσε εἶπε: «Μετά ἀπό τρεῖς ἡμέρες ἐγείρομαι». Δῶσε λοιπόν ἐντολή νά ἀσφαλισθῇ ὁ τάφος μέχρι τήν τρίτη ἡμέρα, μήπως, ἀφοῦ ἔρθουν οἱ μαθητές του νύκτα, τόν κλέψουν, καί μετά θά ποῦν στόν λαό ὅτι ἀναστήθηκε ἀπό τούς νεκρούς, καί τότε ἥ τελευταία πλάνη θά εἶναι κειρότερη ἀπό τήν πρώτη.

Τί λέξ ἐσύ πλάνε καί παράνομε; Ἰουδαῖε; — Πλάνος ἦταν αὐτός πού τούς ὁμοεθνεῖς σου λεπρούς θεράπευε; — Πλάνος ἦταν αὐτός πού τούς ὁμοφύλους σου τυφλούς ἀπάλλαξε ἀπό τήν ἀπό γεννησιμιοῦ τους νύκτα; — Πλάνος ἦταν αὐτός πού δαιμονισμένους ἀπάλλασσε ἀπό τήν μανία τῶν δαιμόνων; — Πλάνος ἦταν αὐτός πού παρέθεσε στήν ἔρημο τραπέζι ἀγεώρυπτο; — Πλάνος ἦταν αὐτός πού τόν Λάζαρο τόν ἀνακάλεσε ἀπό τόν τάφο καί τόν νεκρόν τόν ζύπνησε μέ τόν λόγο του; — Πλάνος ἦταν ὁ Χριστός; Καί ποιός ἄλλος εἶναι ἀλλήθινός; — Πλάνος ἦταν ὁ Χριστός; Γιατί λοιπόν φοβᾶσαι ὅσα εἶπε ὁ πλάνος; — Πλάνος ἦταν; Γιατί λοιπόν φοβᾶσαι τήν φωνή τοῦ νεκροῦ; Γενικά εἶπε κάτι γύρω ἀπό τήν ἀνάστασι ὅσο ζοῦσε; Γενικά πιστεύεις ὅλα ὅσα εἶπε; Γιατί λοιπόν ἄδικα ταλαιπωρεῖσαι ἄν θά βγοῦν ἀλλήθινά; Ἐάν λοιπόν δέν ἀναστηθῇ αὐτός γιά τόν ὄποιον ἐνδιαφέρεσαι, εἶναι πράγματι πλάνος, ὅπως ἐσύ βλασφημεῖς.

Καί πρός αὐτούς τί εἶπε ὁ Πιλάτος; Ἐχετε φρουρά, πηγαίνετε καί ἀσφαλίστε ὅπως γνωρίζετε. Ἐάν τόν ἀντίθεο καί παράνομο, τόν ὄποιο ἔτσι ἐσεῖς χαρακτηρίζετε, τόσο τόν τρέμετε, ἐάν τόν νεκρόν οἱ ζωντανοί τόσο φοβόσαστε, σᾶς παραχωρῶ φρουρά...

'Από τόν «Εὐεργετινό»
ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΡΣΕΝΙΟΥ

άποτε ἦλθε στή Σκήτη κάποιος ἀξιωματοῦχος ἀπό τή Ρώμη, προσκομίζοντας τή διαθήκη κάποιου συγγενῆ τοῦ Ἅγιου Ἀρσενίου. Μόλις τήν ἔπιασε στά χέρια του ὁ Γέροντας, ἦταν ἔτοιμος νά τή σχίσει, ἐάν δέν τόν προλάμβανε ὁ ἀξιωματοῦχος, καί ἀφοῦ ἔπεσε στά πόδια του, τοῦ ἐξήγησε ὅτι ἦ καταστροφή τῆς διαθήκης θά ἐπέφερε κίνδυνο σέ αὐτόν πού τήν εἶχε προσκομίσει. Ἀφοῦ, λοιπόν, ὁ Ἅρσενιος ἐπέστρεψε τήν διαθήκην στόν κομιστή, εἶπε: «ἐγώ ἔχω πεθάνει πρίν ἀπό αὐτόν καί δέν βρίσκομαι ἀνάμεσα στούς ζωντανούς».

ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

1) Εἶπε κάποτε κάποιος Γέροντας ὅτι ἂν καί κοπίασαν ἐδῶ οἱ Ἅγιοι, ἀλλά ἔλαβαν ἥδη ἓνα μέρος τῆς ἀναπαύσεως. Αὐτό τό ἔλεγε ἐννοώντας ὅτι ἦταν ἐλεύθεροι ἀπό τήν κοσμική φροντίδα.

2) Ὁ Ἄββᾶς Ἄλωνιος εἶπε: ἐάν δέν πεῖ ὁ ἄνθρωπος στόν ἑαυτό του ὅτι σέ αὐτόν τό κόσμο εἶμαι μόνο ἐγώ καί ὁ Θεός, δέν θά βρεῖ τήν ἀνάπauση.

3) Εἶπε κάποτε κάποιος Γέροντας ὅτι ὁ Μοναχός, μετά τήν ἀπάρνηση τῆς κοσμικῆς ζωῆς, παραδίδει πάλι τόν ἑαυτό του στόν περισπασμό καί τό μόχθο τοῦ ἄθλιου τούτου βίου καί στό νά δώσει καί νά λάβει. Ὁμοιάζει μέ φτωχό καί ἐνδεῆ, ὁ ὄποιος στερεῖται ἀκόμα καί αὐτῆς τῆς ἀπαράτητης τροφῆς καί ὁ ὄποιος, μή βρίσκοντας μέ ποιό τρόπο νά τραφεῖ καί νά ντυθεῖ, παραδίδεται ἀπό τήν πολλή κατάπτωση στόν ὕπνο καί βλέπει στό ὄνειρό του τόν ἑαυτό του νά εἶναι πλούσιος, ἀποβάλλοντας τά βράχια του καί νά εἶναι ντυμένος μέ λαμπρά ἐνδύματα. Καί ἀφοῦ ἀπό τήν πολλή του χαρά ξυπνήσει, βλέπει μπροστά του τήν πραγματική του φτώχεια. Ἔτσι, λοιπόν, παθαίνει καί ὁ Μοναχός, ὁ ὄποιος δέν προσέχει, ἀλλά ξοδεύει τίς μέρες του σέ κοσμικούς περισπασμούς, χλευαζόμενος ἀπό τούς λογισμούς καί δαπανώμενος ἀπό τούς δαίμονες, οἱ ὄποιοι τόν ἐμπαίζουν καί τόν ἐξαπατοῦν, ὅτι τάχα ὁ περισπασμός καί ὁ μόχθος του γίνονται γιά τό Θεό καί ὅτι γιά αὐτό θά ἔχει μεγάλο μισθό. Αὐτός τήν ὥρα τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπό τό σῶμα, βρίσκει τόν ἑαυτό του ἐνδεῆ καί φτωχό καί στερημένο ἀπό κάθε ἀρετή καί τότε θά ἀντιληφθεῖ πόσων ἀγαθῶν εἶναι χορηγός ἢ ἐπαγρύπνηστο καί ἢ προ-

σοκή τοῦ νοῦ, πόσων δέ τιμωριῶν εἶναι πρόξενος ὁ περισπασμός τοῦ βίου.

4) Κάποτε ὁ Ἀρχοντας τῆς περιοχῆς φυλάκισε κάποιον ἄνθρωπο ἀπό τὸ χωρίο τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος. Τότε ὅλοι ἦρθαν πρός τὸ Γέροντα καὶ τὸν παρακαλοῦσαν ὅπως μεταβεῖ καὶ μεριμνήσει γιά νά ἀποφυλακίστει. Ὁ Γέροντας τότε εἶπε:

— Ἀφῆστε με τρεῖς μέρες καὶ μετά ἔρχομαι.

Καί προσευχόταν ὁ Γέροντας πρός τὸ Θεό λέγοντας: «Κύριε, μή μοῦ κάνεις αὐτὴν τὴν κάρην ἐπειδή δέν θά μέ ἀφήσουν στὸ μέλλον νά καθίσω ἕσυχος σὲ αὐτὸν τὸ μέρος». Μετά, λοιπόν, ἀπό τρεῖς μέρες, μετέβη ὁ Γέροντας πρός τὸν Ἀρχοντα καὶ τὸν παρακαλοῦσε γιά τὸν φυλακισμένο ἄνθρωπο. Τότε ὁ Ἀρχοντας τοῦ εἶπε:

— Ἀββᾶ, μέ παρακαλεῖς γιά ἔνα ληστή;

Ὁ Γέροντας χάρηκε διότι ὁ Ἀρχοντας δέν ἀποδέχθηκε τὴν κάρην πού τοῦ ζήτησε αὐτός.

ΤΟΥ ΑΒΒΑ ΜΑΡΚΟΥ

Κανένας στρατευμένος, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, δέν μπλέκεται στίς ὑποθέσεις τῆς καθημερινῆς ζωῆς: διότι ἐκεῖνος πού ἐπιθυμεῖ νά νικήσει τὰ πάθη, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἐμπλέκεται μέ τὰ βιοτικά, εἶναι ὅμοιος μέ αὐτὸν πού προσπαθεῖ νά σβήσει τὴν φωτιά χροστιμοποιώντας ἄχυρα. Ὅταν ὁ διάβολος βρεῖ τὸν ἄνθρωπο νά ἀπασχολεῖται μέ τὰ σωματικά χωρίς νά ὑπάρχει ἀνάγκη, πρῶτα ἀρπάζει ἀπό αὐτὸν τὰ λάφυρα τῆς γνώσης καὶ ἔπειτα ὡς κεφαλή τοῦ ἀποκόπτει τὴν ἐλπίδα πρός τὸ Θεό.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

Ψυχή ἡ ὁποία δέν ἔχει ἀπαλλαγεῖ ἀπό τίς κοσμικές φροντίδες, οὕτε τὸ Θεό θά ἀγαπήσει γνησίως, οὕτε τὸ διάβολο θά μισήσει ὅπως ἀξίζει: διότι ἔχει πιεστικό κάλυμμα τὸν μέριμνα τοῦ βίου. Γι' αὐτό καὶ ὁ νοῦς, κάτω ἀπό αὐτές τίς συνθῆκες, δέν μπορεῖ νά φτάσει σέ ἐπίγνωσην τοῦ ἑαυτοῦ του, ἔτσι ὥστε νά ἐλέγχει χωρίς νά πλανᾶται τίς ἀπόψεις τῆς κρίσης του. Γιά ὅλα αὐτά, λοιπόν, εἶναι χρήσιμη ἡ ἀναχώρηση. Λίγοι ἔχουν τὸ χάρισμα νά ἀναγνωρίζουν μέ ἀκρίβεια ὅλα τους τὰ πταίσματα, καὶ τῶν ὅποιών ὁ νοῦς οὐδέποτε ἀφαιρεῖται ἀπό τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ. Μέ τὸν τρόπο, λοιπόν, πού τὰ σωματικά μας μάτια, ὅταν εἶναι ύγιη, βλέπουν τὰ πάντα μέχρι ἀκόμα καὶ τὰ κουνουόπια τὰ ὅποια πετοῦν στὸν ἀέρα, ὅταν ὅμως τὰ μάτια σκεπάζονται ἀπό θολώσεις ἢ ἀπό διάφορες ἐκκυμώσεις, ἀκόμα καὶ κάτι πολὺ μεγάλο νά συναντηθεῖ μπροστά τους αὐτό θά τὸ δοῦν ἀμυδρῶς, ἐνῶ τὰ μικρά ἀντικείμενα ἢ αἴσθηση τῆς ὅρασης οὔτε καν θά τὰ ἀντιληφθεῖ, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ ἡ ψυχή. Ἔάν, λοιπόν, μέ τὸν προσευχή διορθώσει τὸν ἀκρωτηριασμό πού συμβαίνει σέ αὐτή

έξαιτίας τῆς ἀγάπης γιά τά κοσμικά καί τά πάρα πολύ μικρά της πταίσματα τά θεωρεῖ ώς πολύ μεγάλα, τότε μέ πολλή εύχαριστη θά φέρει στή ψυχή ἀδιάλειπτα δάκρυα ἐπί δακρύων. Διότι, ὅπως λέγουν, «οἱ δίκαιοι θά ἔξομολογηθοῦν στό ὄνομά σου», ἔάν ὅμως ἡ ψυχή ἐπιμένει στήν κοσμική ἀγάπη καί φροντίδα, ἀκόμα καί νά διαπράξει κάποιο φόνο ἢ κάτι ἄλλο πού εἶναι ἄξιο μεγάλης τιμωρίας, θά αἰσθάνεται πολύ ἕρεμα, ἐνῶ ἀπό τά μικρότερα πταίσματα κανένα δέν θά θεωρεῖ σημαντικό· ἀντίθέτως μάλιστα κάποια ἀπό αὐτά πολλές φορές θά τά θεωρεῖ καί ώς κατορθώματα. Γι' αὐτό καί ἡ ἄθλια καυχίεται πολύ γιά αὐτά, χωρίς νά αἰσθάνεται ὁτιδήποτε.

• Απόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ
Θεολόγος

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΣ ΠΡΟΤΕΡΙΟΣ, ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

τή χρυσή χορεία τῶν ἔνδοξων ἀγίων Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας μας δέν ύπάρχουν μόνο Μάρτυρες πού ἔδωσαν τό αἷμα τους γιά τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀντιμέτωποι μέ τίς σκοτεινές ἀντίθετες δυνάμεις τῶν εἰδωλολατρῶν. Ὑπάρχει καὶ κατηγορία Μαρτύρων πού θυσιάσθηκαν ὑπερασπιζόμενοι τὴν Ὁρθόδοξην Πίστην, ἀντιμέτωποι μέ ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι ὅμως εἶχαν γίνει αἵρετικοι καὶ εἶχαν παρεκκλίνει ἀπό τὴν Ὁρθόδοξην διδασκαλίαν. Τέτοιος ἀκριβῶς ὑπῆρχε καὶ ὁ ἄγιος Ἱερομάρτυρας τοῦ 5ου αἰώνα Προτέριος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Ἐζησε στὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου κατά τὴν ἐποχή τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων Μαρκιανοῦ καὶ Πουλκερίας. Χειροτονήθηκε πρεσβύτερος ἀπό τὸν ἄγιο Κύριλλο, Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας, γιά τὶς ἀνάγκες τῆς ἐπαρχίας του, ὅπου ἔλαμψε μέ τὴν ἀρετὴν του, τὸ ἀκέραιον ἥθος καὶ τὴν πιστότητά του στὸ Ὁρθόδοξο δόγμα.

Μετά τὸν θάνατο τοῦ ἄγιου Κυρίλλου ἐξελέγη νέος Πατριάρχης ὁ Διόσκορος, ὁ ὅποιος ἐμπνεόταν ἀπό τὶς αἵρετικές μονοφυσιτικές διδασκαλίες τοῦ Εὐτυχοῦ.

Ο Προτέριος παρέμεινε τότε πιστός καὶ ἀφοσιωμένος στὴν Ὁρθόδοξην Πίστην. Στὰ φλογερά του κηρύγματα ὑψώνε, χωρίς νά φοβᾶται, φωνή διαμαρτυρίας γιά τὸν πλανηθέντα σέ αἵρεσην Πατριάρχη τους.

Στὴν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο (451), πού πραγματοποιήθηκε στὴ Χαλκηδόνα, ὁ Προτέριος ἔλαβε ἐνεργό μέρος μαζί μέ τοὺς ὑπόλοιπους ἐπισκόπους τῆς Ἀλεξανδρείας. Στὴ Σύνοδο αὐτὴν καταδικάσθηκε ὁ Διόσκορος καὶ ἐξελέγη νέος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ Προτέριος (452-457).

Ἀπό τὴν ἀρχήν ὅμως τῆς ποιμαντορίας του δέκθηκε ὁ ὄσιος Πατριάρχης τὴν ὄργη τῶν αἵρετικῶν μονοφυσιτῶν, ὄπαδῶν τοῦ Διοσκόρου. Τὸν ἔφεραν μάλιστα σέ πολύ δύσκολη θέσην, ὅταν θέλοντας ὅτι θά ἐμπόδιζαν τὴν μεταφορά σίτου στὴ Βασιλεύουσα ἀπό τὸ λιμάνι τῆς Ἀλεξανδρείας (διότι ἀπό τούς σιτοβολῶντες τῆς Αἰγύπτου τρεφόταν τὸ Βυζάντιο).

Ὀργισμένος τότε ὁ αὐτοκράτορας τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μαρκιανός διέταξε νά ἀποκλεισθεῖ ἡ Ἀλεξανδρεία ἀπό κάθε τροφοδοσία.

Στίν πειρασμική αύτή ὥρα τῆς λιμοκτονίας ἐπενέβη ὁ ἀνεξίκακος καὶ φλογερός Πατριάρχης Προτέριος καὶ μέ τι μεσολάβηστή του ἔφερε σέ συνδιαλλαγή εἰρήνης τόν αὐτοκράτορα Μαρκιανό μέ τούς Ἀλεξανδρινούς ἐπαναστάτες. Ἐτοι ἔσωσε τίν πόλην τῆς Ἀλεξάνδρειας ἀπό τίν πείνα πού θά στοίχιζε τόν θάνατο πολλῶν.

Τό γεγονός αὐτό τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Πατριάρχη προκάλεσε πάλι τόν φθόνο τῶν αἵρετικῶν ἐχθρῶν του, οἱ ὅποιοι μετά τόν θάνατο τοῦ Μαρκιανοῦ σκέψθηκαν σκοτεινό καὶ ραδιοῦργο σχέδιο ἐναντίον του, προκειμένου νά πλήξουν τό κύρος του, νά διαβάλουν τό ήθος του καὶ νά τόν ἐκθρονίσουν. Χρησιμοποίησαν ἔτοι πονηρό τέχνασμα μέσω τοῦ ἄρχηγοῦ τους ἵερα Τιμοθέου Αἰλούρου: Τόν διέταξαν νά πάει σάν ἀπεσταλμένος Κυρίου στόν ἔρημο γιά νά ἀναστατώσει καὶ νά παραπλανήσει τούς ἀπλοϊκούς μοναχούς καὶ νά τούς πείσει νά διακόψουν τίν κοινωνία μέ τόν Πατριάρχη Προτέριο. Στή συνέχεια δέ νά τούς πεῖ νά ἔλθουν ἐπειγόντως στίν Ἀλεξάνδρεια, νά ξεσπούσουν τόν λαό σέ ἐπανάσταση ἐναντίον τοῦ Ὁρθόδοξου Πατριάρχη. Ὁ Τιμόθεος ὑπάκουυσε ἀμέσως καὶ ὑλοποίησε τό ὕπουλο αὐτό καὶ σκοτεινό σχέδιο. Καί τό ἀποτέλεσμα; Ἀρκετοί μοναχοί παρασύρθηκαν ἀπό τά λόγια του. Ἀφοσαν ἔτοι τά κελλιά τους καὶ ἔφθασαν στίν Ἀλεξάνδρεια ξεσπούντας τόν λαό. Ὅλοι δέ μαζί ὅρμησαν πρός τόν καθεδρικό ναό ἀπειλώντας τόν Πατριάρχη, σέ ὥρα πού ἦταν ὁ ἴδιος ἐκεῖ.

Ο ἄγιος Προτέριος ἀντιμετώπισε μέ ψυχραιμία τόν δόλο τῶν ἀδίστακτων ἐχθρῶν του καὶ, προκειμένου νά καταπάυσει τίν ὄργη τοῦ πλήθους, προτίμησε νά φύγει κρυφά. Ὄμως στόν δρόμο ἄκουσε μία θεία, οὐράνια φωνή (ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ἦταν ἡ φωνή τοῦ προφήτη Ἡσαΐα) πού τοῦ ἔλεγε: «Γύρισε πίσω στίν πόλην· σέ περιμένω ἐκεῖ γιά νά σέ πάρω μαζί μου».

Ο γενναῖος καὶ πιστός Ὁρθόδοξος Πατριάρχης Προτέριος ὑπάκουυσε στή θεία προσταγήν. Ἐπέστρεψε πίσω στό ταφαγμένο του ποίμνιο, αὐτό πού εἶχε ἀπομείνει γνήσια Ὁρθόδοξο, καὶ κατέφυγε μυστικά στό βαπτιστήριο τοῦ ἁγίου Κυρίου. Οἱ ἐχθροί του αἵρετικοί τόν ἀνακάλυψαν στόν κρύπτη του. Χωρίς δέ νά σεβασθοῦν οὔτε τίν ὥρα τῆς φρικτῆς τελέσεως τῆς θείας Λειτουργίας, τόν συνέλαβαν μέ μίσος καὶ μέ αἷχμηρά καλάμια κατακρεούργησαν τό ἀγιασμένο σῶμα του. Mazí μέ αὐτόν βασάνισαν μέ τόν ἴδιο τρόπο καὶ ἀλλούς ἐπτά τῆς ἱερῆς συνοδείας του. Ἡταν Μεγάλη Πέμπτη τοῦ ἔτους 457.

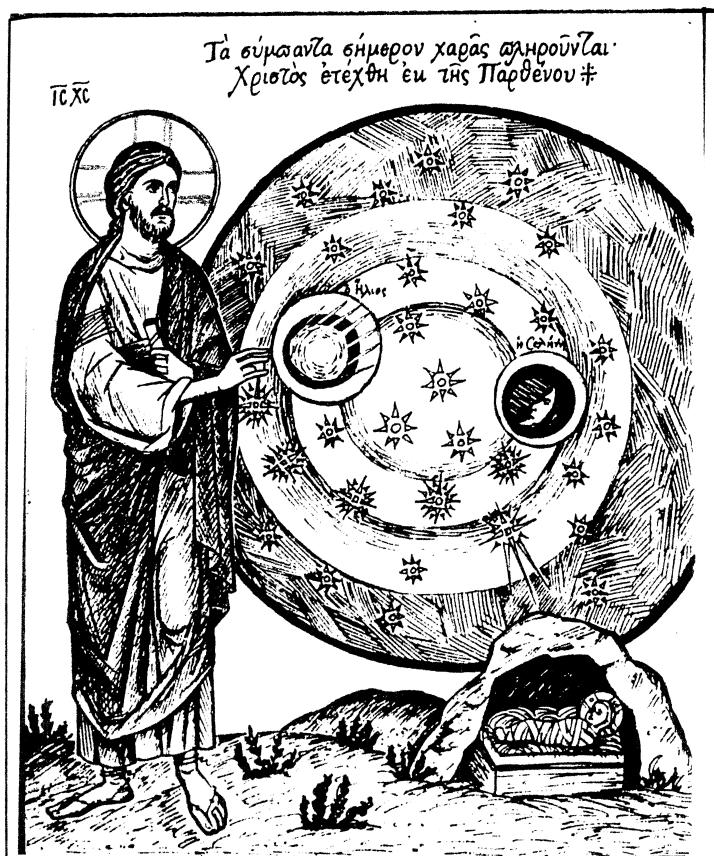
Στή συνέχεια οἱ φθονεροί αἵρετικοί Μονοφυσίτες ἔδεσαν μέ σχοινί τό σῶμα τοῦ Μάρτυρα καὶ τόν ἔστερναν νεκρό στούς δρόμους τῆς Ἀλεξάνδρειας. Τέλος, ἔνα κομμάτι ἀπό τό σῶμα του τό πέταξαν βορά σέ ζῶα, ἐνῶ τό ὑπόλοιπο τό ἔκαψαν. Ὅλα δέ αὐτά συνέβησαν κατά τίς πάνσεπτες ἡμέρες τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Ἐβδομάδος τῶν σεπτῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου.

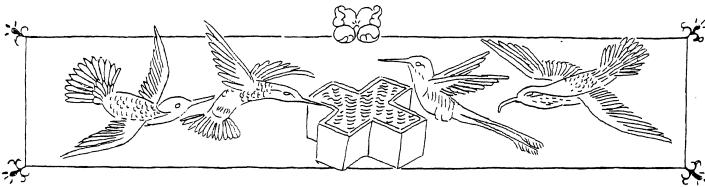
Ο αἵρετικός Τιμόθεος κατόπιν καταδίωξε ἀλύπτη τούς οἰκείους καὶ

φίλους τοῦ Ὁρθόδοξου Πατριάρχη Προτερίου, λεηλάτησε τά ὑπάρχοντά τους καὶ ἔκαψε τὸν πατριαρχικό θρόνο. Εἶχε πλέον ἀρχίσει ἡ παρακμή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας.

“Οταν βεβαίως ὁ αὐτοκράτορας Λέων Α΄ ὁ Θράξ πληροφορήθηκε τό αὖδικο διωγμό καὶ τὴ θανατική ἐξόντωση τοῦ ἁγίου Προτερίου, διέταξε ἀμέσως τὴν καθαίρεσην τοῦ Τιμοθέου καὶ τὴν ἐξορίαν του στὴν Γάγγρα.

Εἴθε μέ τίς εὐχές τοῦ ἡρωικοῦ μαχητῆ καὶ ἔνδοξου ἁγίου ἱερομάρτυρα Προτερίου, Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας, νά κρατοῦμε πάντα ἄσβεστο καὶ ἀνόθευτο τὸν λύχνο τῆς ἁγίας καὶ ἀμωμάτου Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας. Ἐάν δέ ὁ Θεός τό ἐπιτρέψει, νά δώσουμε καὶ τό αἷμα μας γι’ αὐτὸν.

Ιωάννη Φουρτούνα

ΕΝΑΣ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΡΩΣΟΣ ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΑ

ἅγιος Ἀνδρέας ὁ Ρῶσος ὁ Ὁμολογητής εἶναι ἔνας ἀπό τούς πολυπλοθεῖς ὄμολογοτές καὶ μάρτυρες πού παρέμειναν ἄγνωστα ὁ βίος καὶ ᾧ ἀθληστή τους γιά τόν Χριστό.

Ἡ περιπετειώδης ζωὴ του, οἱ ἀπάνθρωποι βασανισμοί, ὡς καὶ ᾧ θαυμαστή ὄμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως συνέβησαν, σύμφωνα μὲ τίς μαρτυρίες τῆς ἐποχῆς του, ὡς ἔξις: Ὁ δοσιος Ἀνδρέας γεννήθηκε στόν Καύκασο σέ ἔνα οἰκισμό Κοζάκων σέ μιά ἐποχή πού οἱ Κοζάκοι, ἕδη ἀπό τά τέλη τοῦ 18ου αἰ., δεκόντουσαν συχνές ἐπιθέσεις ἀπό τούς Κιρκάσιους. Οἱ Κιρκάσιοι ἔπαιρναν πολλούς αἰχμαλώτους καὶ εἶναι πιθανόν ὁ Ἀνδρέας, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη μικρό ἀγόρι νά τόν ἔπιασαν σέ μιά τέτοια ἐπιδρομή καὶ νά τόν πῆραν μαζί τους. Ἀργότερα ἀγοράστηκε ἀπό ἔνα Τούρκο ἔμπορο ψαριῶν πού τόν πῆγε στήν Κωνσταντινούπολη καὶ ἐκεῖ τόν πούλησε σέ ἔνα Αἰγύπτιο πλοιάρχο πού τόν ἔφερε στήν Αἴγυπτο.

὾ οὐδέποτε κατάλαβε ὅτι κινδύνευε ἢ ζωὴ του καὶ εἶπε καθεαυτόν: «Θά ἐργαστῶ γιά τόν ἀποστάτη μά δέν θά ἀλλάξω τήν πίστη μου καὶ θά ζητήσω παρογοριά ἀπό τόν Κύριο. Ποιόν ἀπασχολεῖ ἂν ἐγώ εῖμαι χριστιανός ἢ ἀκόμα καὶ ἐβραῖος, ἀρκεῖ νά ἐκπληρώνω ὅλες μου τίς ύποχρεώσεις μέ ύπακον καὶ εύσυνειδοσία», μονολογοῦσε.

Ἄλλα ὁ φανατικός ἀφέντης του εἶχε ἀλλα σχέδια. Ἐνας Καυκάσιος νά ἀλλάξει τήν πίστη του καὶ νά γίνει μουσουλμάνος θά ἦταν καλή κίνηση καὶ θά τόν ἀνέβαζε στήν κοινωνία τοῦ Καΐρου. Ἐπίσης, ἀλλαξιοπιστώντας, θά εἶχε ὑλικά ἀγαθά, θά κατεῖχε ὑψηλές θέσεις στήν κοινωνία, θά γινόταν ἵσως ὑψηλόβαθμος στρατιωτικός ἢ κυβερνητικός ἀξιωμαχοῦχος.

Αύτοί πού πουλιόντουσαν στά σκλαβοπάζαρα πουλοῦσαν μέ τή σειρά τους τήν πίστη τους εἴτε ἀπό φόβο εἴτε ἀπό τό δέλεαρ τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν καὶ μάλιστα ἦταν πολύ φανατικοί. Ὁμως ὁ Ἀνδρέας δέν ἦταν πιά παιδί καὶ καταλάβαινε τήν ιερότητα τῆς πίστης μέ τήν ὅποια εἶχε ἀνατραφεῖ καὶ ἦταν ἀποφασισμένος νά διαφυλάξει ἀπαραβίαστο τόν θησαυρό της.

὾ Αἰγύπτιος, βλέποντας τά σπάνια χαρίσματα τοῦ Ἀνδρέα, τήν εύγενεια τῆς ψυχῆς καὶ τήν ἐργατικότητά του προσπάθησε νά τόν δελεάσει καὶ τοῦ ἔταξε νά τοῦ δώσει τήν κόρη του! Ἀρχισε νά τόν ἀποκα-

λεῖ Ὁ Αμπτάλα (Θεοδοῦλος), ὁνομασία πού προσῆπταν σέ προστιλύτους στό Μωαμεθανισμό, ἐνῶ ὁ Ὅσης Ἀνδρέας ἀπαντοῦσε μόνο ἂν τὸν καλοῦσαν μέ τὸ χριστιανικό του ὄνομα.

Προσευχόταν στό Θεό νά τὸν ἐνδυναμώσει καί μία μέρα πού δέν ἄντεξε ἄλλο δήλωσε στόν ἀφέντη του ὅτι ἦταν ἔτοιμος νά θυσιάσει τὴν ζωὴν του παρὰ νά ἀρνηθεῖ τὴν πίστη του. Τότε ὁ ἀγάς ἄλλαξε τακτική καί ἀποφάσισε νά περάσει στὶς βρισιές, τίς προσβολές, τὴν κακομεταχείριστην, τὸν ἀποκαλοῦσε «ἄπιστο σκυλί» καί τοῦ φόρεσε βρώμικα κουρέλια. Τὸν μαστίγωνε καθημερινά, τὸν ἀφονεῖ νηστικό καί χωρίς καθόλου νερό, ἐνῶ συνήθως τοῦ πετοῦσε ἔνα ξεροκόμματο μπαγιάτικου ψωμοῦ, ὅπως τὸ πετᾶνε σέ ἔνα σκύλο.

«Ομως ὁ Ὅσης Ἀνδρέας, σταθερός στίν πατρώα πίστη του, τοῦ ἔλεγε: «Ἄφεντη, εἶμαι ἔτοιμος νά δουλέψω γιά σένα μέχρι νά πεθάνω, μόνο μήν μέ ἀναγκάσεις νά ἀλλάξω τὴν πίστη μου. Μάταια στενοχωριέσαι, δέν θά γίνω μουσουλμάνος. Θά παραμείνω στίν ὁμολογία πού παρέλαβα ἀπό τοὺς γονεῖς μου καί οἱ προσευχές τους εἶναι αὐτές πού μέ βοηθοῦν».»

«Ο Αἰγύπτιος ἀφέντης ἦταν σέ ἀδιέξοδο, γιατί δέν μποροῦσε νά τὸν κάνει μουσουλμάνο, ἀλλά καί γιατί ὁ ἴδιος ὁ μουλᾶς τῆς περιοχῆς τὸν ἀποκάλεσε ἀνόπτο πού δέν τὰ εἶχε καταφέρει. Ἐτσι μία μέρα πού καθόταν μέ τό ναργιλέ του σέ ἔνα καφενεῖο, ἔνας ἄλλος Αἰγύπτιος τοῦ τὸν ζῆτοσε καί ἔβαλε στοίχημα ὅτι θά τὸν ἔκανε φανατικό μουσουλμάνο. Ἐτσι τοῦ τὸν ἔδωσε.

«Ο νέος ἀφέντης, σκληρόκαρδος καί τά μάλα κακός, τοῦ εἶπε ἔξαρχης: «Ἄκουσε ἄπιστο σκυλί, δέν θά μολύνεις τὸ σπίτι μου μέ τὴν ἀπεχθῆ θρησκεία σου, ἀλλά θά γίνεις μουσουλμάνος. Εἰδάλλως κινδυνεύεις ἀπό τὸν πιό σκληρό θάνατο καί ἀπό μεγάλα βασανιστήρια. Θά σε κάνω ἀληθινό μουσουλμάνο καί θά ἀπαρνηθεῖς τὴν πίστη τοῦ Nazωραίου Χριστοῦ».

«Ἀφέντη», τοῦ εἶπε τότε ὁ δύστυχος Ὅσης ሺΑνδρέας, «μπορεῖς νά βασανίσεις τὸ σῶμα μου, ἀλλά ή ψυχή μου ἀνίκει στό Θεό καί δέν θά μέ ἀφήσει μόνον μου χωρίς τὴ βοήθεια καί τό ἔλεός Του».

«Ο ἀφέντης του τὸν ἔβαλε μόνο του νά ἐργάζεται στό μποστάνι, πού ἥθελε τουλάχιστον τρεῖς ἄλλους ἐργάτες νά τὸ φέρουν εἰς πέρας, κι ἐπειδή δέ τό τελείωνε, κάθε μέρα τὸν μαστίγωνε. Μετά τοῦ ἔταξε μία ὅμορφη, ἄνετη ζωὴ, ἀλλά ὁ Ὅσης ἔλεγε: «Θά σπκώσω τὸν σταυρό, χωρίς τὸ θέλημά Του δέν θά πέσει οὕτε μία τρίχα ἀπό τό κεφάλι μου, ἃς γίνει τό θέλημά Του!».

Τότε ἔξοργισμένος διέταξε τούς μαύρους σκλάβους του νά μαστιγώσουν ἑκατό φορές τά πέλματα τῶν ποδιῶν του κι αὐτοί τὸν κρέμασαν ἀπό τὰ πόδια του σέ ἔνα μεγάλο κοντάρι. Δύο ἀπό αὐτούς κρατοῦσαν αὐτό τό κοντάρι στὶς ἄκρες του, περίπου τριάντα ἵντσες ἀπό τό ἔδαφος καί οἱ σύντροφοί τους ἄρχισαν νά xτυποῦν τὸν ἄτυχο Ὅσης ሺΑνδρέα στά-

πέλματα. Ὁ Ἀνδρέας ἄρχισε νά φωνάζει, μετά βόγκηξε καί τελικά σώπασε. Εἶχε χάσει τίς αἰσθήσεις του. Ὡστόσο, οὔτε μιά φορά δέν πρόφερε οὔτε μιά λέξη ζητώντας ἔλεος.

Όταν εἶδε ὁ Αἰγύπτιος ὅτι ἦταν μισοπεθαμένος καί ὅτι τὸ αἷμα ἔτρεχε ἀπό τὰ νύχια του, πρόσταξε νά σταματήσουν τὰ βασανιστήρια καί νά τόν πετάξουν στὸ κελάρι. Οἱ πληγές τοῦ Ἀνδρέα τόν βασάνιζαν, ἔντομα, ποντίκια καί ἐρπετά ὅλη τὴ νύχτα ὀσμίζονταν τὸ αἷμα καί τίς πληγές καί βγῆκαν ἀπό τίς ὑγρές σκισμές τοῦ ὑπογείου. Σέρνονταν πάνω στό ζωντανό πτῶμα του, κατέτρωγαν τίς σάρκες του, ἐνῶ ὁ Ἅγιος παρακαλοῦσε τόν Θεό νά τοῦ δώσει ὡς χάρη καί μέγια ἔλεος τόν θάνατο.

Ἄλλα ἀκόμη πιό ὀδυνηρά βάσανα ἐπιφύλασσαν στόν μάρτυρα, βάσανα ὅπως τῶν πρώτων Χριστιανῶν, ἐκείνων τῶν μαρτύρων τῆς ἐποχῆς τοῦ Νέρωνα καί τοῦ Διοκλητιανοῦ.

Ἡ ἄρνησή του νά ἀσπαστεῖ τό Ἰσλάμ ἔριξε τό τύραννο σέ μανία. Διέταξε τούς μαύρους σκλάβους νά τόν δέσουν σέ μιά κολόνα καί νά χώσουν θραύσματα ἀπό καλάμια κάτω ἀπό τὰ νύχια του. Ἀν καί πόνεσε ἀβάσταχτα, δέν ἀρνήθηκε τίνη πίστη του, καί παρά τό ὅτι καί οἱ ἄλλοι σκλάβοι παρακαλοῦσαν γιά ἔλεος, τελικά ὁ Ἀνδρέας κρεμάστηκε στά δεσμά του σάν νεκρός.

«Μέχρι πότε, μίζερε σκλάβε, θά μέ ταλαιπωρεῖς ἀπό τήν ἐπίμονη προσκόλλησή σου στήν ἀποτρόπαιη θρησκεία σου»; εἶπε ὁ τύραννος. «Ἀσπάσου τό Ἰσλάμ καί θά σέ κάνω γιό μου!».

Ὁ Ἀνδρέας ὅμως ἔγινε σάν βράχος καί προσευχόταν μέ ὅλη τήν ψυχή του: «Θεέ, τό ἔλεός σου ἐπ' ἐμοί τῷ ἀμαρτωλῷ! Πιστεύω, Κύριε, βοήθει μοι τῇ ἀποστίᾳ!».

Τότε ὁ βασανιστής διέταξε τούς δούλους του νά ζεστάνουν ἔνα ταντζέρι (δηλαδή ἔνα χάλκινο δοχεῖο) μέχρι νά πυρωθεῖ καί νά τοῦ τό φέρουν γρήγορα. Ὁ ἔξαιγριωμένος Μαμελούκος κάπνιζε σιωπηλά τίς πίπες του, δημιουργώντας πυκνά σύννεφα καπνοῦ, ἐνῶ ὁ θυμός του ἔβραζε παράλληλα μέ τό καζάνι τῶν βασάνων. «Όταν τοῦ ἔφεραν αὐτό τό τρομερό ὄργανο βασανιστηρίων πού κάπνιζε ἀπό τή πύρωση, ὁ ἀφέντης σάν τίγρης ἔπεσε ἐπάνω στό ἀνυπεράσπιστο θύμα του. Πήρε μιά λαβίδα ἀπό τόν δοῦλο του, ἔπιασε τό θερμαινόμενο ταντζέρι καί τό ἔβαλε ἀμέσως, σάν νά ἦταν καπέλο, πάνω ἀπό τό κεφάλι τοῦ ἄγιου Ἀνδρέα.

Ὁ Ἀνδρέας τρίκλισε καί, μέ ἔνα βιογγητό, ἔπεσε στό πάτωμα σάν νά ἦταν νεκρός. Τό ταντζέρι ἔπεσε στή μιά πλευρά καί τό δωμάτιο γέμισε μέ τρομερή δυσοσμία. Ὁ μοχθηρός ἔμεινε ἄναυδος καί κοίταξε τό ἀθώο, μαρτυρικό θύμα του, ἐνῶ τά μαλλιά, τό μέτωπο, ἥ μύτη, τά αὐτιά, τά μάγουλα καί ὁ λαιμός τοῦ Ἅγιου εἶχαν κατακαεῖ. Ὁ Ἀνδρέας μόλις καί μετά βίας ἀνέπνεε καί δέν ἔβγαζε κανένα ἥχο. Ὁ τύραννος, νομίζοντας ὅτι θά πέθαινε, τόν κλώτσησε καί πρόσταξε νά τόν πετάξουν. Ὁ «Οσιος μέ τή βοήθεια τῶν ἄλλων δούλων πού εύαισθητοποιήθηκαν

μετά ἀπό αὐτό τό φρικτότατο μαρτύριο, συνῆλθε ὄλιγον καί παρέμεινε ἐν zωῇ. Παρακαλοῦσε τόν Κύριο νά του δώσει τόν στέφανο του μαρτυρίου, ἀλλά ὁ Θεός του ἔδωσε ὅχι τό τέλος τῆς zωῆς, ἀλλά τό τέλος τῶν θλίψεων.

Ἐνας Ἀρμένης σαράφης (ἀργυραμοιβός) πού ἐπισκέφτηκε τόν ἀφέντην καί γνώριζε γιά τό πάθημα του ὁσίου Ἀνδρέα, τόν ἔφερε πρό τῶν εὐθυνῶν του ἔάν πέθαινε ὁ λευκός Ρῶσος. Του πρότεινε δέ, γιά νά τόν ἀπαλλάξει ἀπό τό πρόβλημα μέ τό ρωσικό προξενεῖο, νά ἀγοράσει αὐτός τόν δοῦλο του καί ἔτσι νά του κάνει μία μεγάλη ἐκδούλευση καί ἐκεῖνος δέχτηκε.

Οταν βρέθηκε στό σπίτι του Ἀρμένη ὁ Ἀνδρέας ξέσπασε σέ κλάματα. Ὁμως ὁ Ἀρμένης, ἔτσι ἀνάπτηρος πού ἦταν, θέλησε νά τόν βοηθήσει καί τόν πῆγε στόν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας. Ὁ Ἑλληνας Πατριάρχης τόν δέχτηκε μέ συγκίνηση ως ἔνα ἀληθινό ὄμοιογηπή τῆς πίστεως καί του ὑποχέθηκε, ἀφοῦ ἀναρρώσει στό νοσοκομεῖο, νά τόν ἔστελνε στόν Ρωσία.

Ὦμως ὁ Ἀνδρέας εἶπε ὅτι τό πιό πιθανό εἶναι νά πεθάνει στό πλοϊο τῆς ἐπιστροφῆς, οὔτε γονεῖς εἶχε πλέον, μά οὔτε καί δουλειά θά μποροῦσε νά κάνει γιά τά πρός τό zῆν. Ζήτησε ἀπό τόν Προκαθήμενο του Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου νά τόν τοποθετήσει σέ ἔνα ἐκκλησιαστικό κχώρο ὅπου νά ὑπηρετήσει καί ἐκεῖνος τόν ἔβαλε στόν Ἀγιο Γεώργιο.

Τό μοναστήρι του Ἀγίου Γεωργίου στό Παλαιό Κάιρο εἶναι στή θέση τῆς ἀρχαίας Βαβυλώνας, ἐπάνω σέ ἔνα ἀπό τούς πύργους τῆς πόλης, ἐνῶ ἐκεῖ εἶναι καί τό κοιμητήριο τῶν Ἑλληνορθοδόξων. Δίπλα στή ροτόντα τῆς Μονῆς ὑπῆρχε τότε ἔνα παρεκκλήσιο μέ τήν θαυματουργή εἰκόνα του Ἀγίου Γεωργίου, πού ἔκανε πολλὰ θαύματα καί σέ χριστιανούς ἀλλά καί σέ ἀλλόθροπους.

Ἐπίσης στή Μονή λειτουργοῦσε καί νοσοκομεῖο, γηροκομεῖο καί ἔνα πτωχοκομεῖο, ὅπου φιλοξενοῦνταν 12 πτωχοί ἀπό τήν κοινωνία τῶν χριστιανῶν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀγιος ὑπηρέτησε στό παρεκκλήσιο μέ τήν εἰκόνα του Ἀγίου, ἐκεῖ πού γύρω ἀπό τήν κολόνα ἦταν ἀλυσοδεμένοι οἱ ἐπιληπτικοί, πού ἦ κάρη του Ἀγίου Γεωργίου τούς θεράπευε.

Καθάριζε τό παρεκκλήσι, τό καθολικό καί ὅλους τούς σκοτεινούς διαδρόμους τῆς Μονῆς, ἔχοντας ἔνα zεμπίλι (καλάθι) στούς ὅμους του καί μία σκούπα ἀνά xείρας. Παρ' ὅλα τά τραύματά του δέν ἔλειψε ἀπό καμιά ἀκολουθία τῆς Μονῆς, ἐνῶ ὅλη τήν ἥμέρα ἔλεγε στά ἐλληνικά τό «Κύριε ἐλέησον!», καθώς καί προσευχές πού ἔμαθε ἀπό τούς γονεῖς του. Οἱ Ἀραβόφωνοι τόν θεωροῦσαν ἄγιο καί ἐπειδή ἦταν πτωχός του ἔδιναν δᾶρα, πού ὅμως αὐτός δέν τά κρατοῦσε γιά τόν ἑαυτό του, ἀλλά τά μοίραζε σέ πιο φτωχούς Ἀραβεῖς.

Ο ἄγιος Ἀνδρέας ὁ Ρῶσος ἔζησε γιά δώδεκα χρόνια ὑπό τή φροντίδα τῆς Μονῆς του Ἀγίου Γεωργίου καί κοιμήθηκε κατά τή δεκαετία

τοῦ 1850 στό κοιμητήριο τῆς Μονῆς. "Όταν αἰσθάνθηκε τό τέλος του, πῆγε στό πτωχοκομεῖο τῆς Μονῆς καί ζήτησε ἀπό τόν ιερέα νά κοινωνίσει τῶν ἀχράντων μυστηρίων, πράγμα πού θαύμασαν ὅλοι καί τόν σεβάστηκαν.

Μετά τή νεκρώσιμη ἀκολουθία στόν ναό τῆς Παναγίας, ἐνταφιάστηκε στό κοιμητήριο τῶν πατέρων καί ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, ἐνώ ἡ μνήμη του ἔορτάζεται στίς 4/17 Ιουλίου.

"Η ζωή του θά μᾶς ἦτο ἄγνωστη, ἐάν ὁ ὅσιος Ἀνδρέας δέν τά ἔξομολογεῖτο εἰς τόν πνευματικό του πατέρα, ἕνα ιερέα πού εἶχε βρεῖ καταφύγιο στό σπίτι τῆς ἐλεημοσύνης. Σέ αὐτόν τά τελευταῖα 4 χρόνια τῆς ζωῆς του ἀποκάλυψε ὅλιγά ἀπό τά μεγάλα του βάσανα, εἰδάλλως ἦτο τόσον ταπεινός πού δέν εἶχε πεῖ σέ κανένα τίποτε γιά τό παρελθόν του. Ἀναδείχτηκε ἔνας ἀληθινός στρατιώτης καί ἔνας ἀκαταμάχητος ὁμολογητής τοῦ Χριστοῦ μέ δύσνηρές πληγές πού ἔφερε στό σῶμα του μέχρι τό θάνατό του.

"Οσιε πάτερ καί εὐλογημένε ὁμολογητά τῆς πίστεώς μας, γιά τά βάσανά σου γιά τίν χριστιανική πίστη, ὁ Κύριος σέ δοξάζει εἰς τίν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν!

"Ἄγιε Ἀνδρέα, Ὁμολογητά τοῦ Χριστοῦ, πρέσβευε ὑπέρ ἡμῶν!

ΠΗΓΗ: romfea.gr

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΟΥΡΤΟΥΝΑΣ

‘Αγίου Ἐφραίμ Κατουνακιώτου
ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ἱναι πολλά πράγματα, τά όποια ὁ ἄνθρωπος δέν τά γνωρίζει, ή, ἢν τά γνωρίζει, τά καταφρονεῖ. Εἶναι ἔνα θέμα, τό όποιο διδάσκει κανένας στά παιδιά. Ἐάν δέν τό ἔχει γευθεῖ, εἴτε πικρό εἶναι, εἴτε γλυκό, ἐάν δέν τό ’χει γευθεῖ, τά παιδιά δέν πληροφοροῦνται.

Θέλουμε νά πούμε στά παιδιά τώρα: «Παιδιά, μή φεύγετε ἀπό τίν ἐκκλησία. Νά πηγαίνετε κάθε Κυριακή στήν ἐκκλησία. Νά ἐκκλησιάζεστε. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό ταμεῖον τῆς Χάριτος». Ἀπό κεὶ πηγάζει ὅλη ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου. Τήν εἰρήνη, τήν ἀγάπη ἀπό τήν ἐκκλησία θά τά πάρεις. Οὔτε στά παιχνίδια, οὔτε μέσα στήν κοινωνία θά τά βρεῖς αὐτά, ὅσο μέσα στήν ἐκκλησία.

Ἐάν ἐσύ, αὐτόν τόν λόγο, τόν ὄποιον λές, δέν τόν ἔχεις σέ πράξη, τά παιδιά δέν πληροφοροῦνται. Ὁχι. Πρέπει ἐσύ πρῶτος νά πᾶς στήν ἐκκλησία, νά γευθεῖς τήν γλυκύτητα τῆς ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε, ὅταν τό πεῖς στά παιδιά, ἀπό μέσα «ἔρευγεσαι» (= φανερώνεις, ἀποκαλύπτεις, βλ. Ματθ. ιγ' 35). Αὐτό, τό ὄποιον ἔχεις, τό λές καί στά παιδιά. Ὁπότε τά παιδιά πληροφοροῦνται.

Διότι αὐτό, τό ὄποιον ἔχεις, τό μεταδίδεις βγαίνει μία ἀκτίνα Χάριτος ἀπό μέσα σου καί μεταδίδεται, στά παιδιά. Τά παιδιά, τά όποια εἶναι βαπτισμένα καί σύ βαπτισμένος, πληροφοροῦνται. Ὅταν ὅμως ἐσύ ἐκεῖνο τό ὄποιον λές δέν τό κάνεις, τά παιδιά δέν πληροφοροῦνται, διότι ἀπό μέσα σου δέν βγαίνει Χάρις. Εἴτε τό ἀκουσες, εἴτε τό εἶδες, εἴτε τό καταφρόνησες. Καί τά παιδιά δέν πληροφοροῦνται. Ὅταν ὅμως ἐσύ ὁ ἴδιος τό ἔχεις αὐτό, τό ὄποιον λές, τότε τά παιδιά πληροφοροῦνται καί ἀκοῦνε. Μεταδίδεις, λέει, ἀπό τήν περιουσία σου, μεταδίδεις, τρόπον τινά, ἀπό αὐτό τό ὄποιον ἔχεις καί τό zeīς καί τό τρῶς. Αὐτό μεταδίδεις καί στά παιδιά. Τά παιδιά πληροφοροῦνται.

Γιατί οἱ ἄγιοι Πατέρες ἔφτασαν στό σημεῖο νά μή φοβοῦνται τά ἄγρια θηρία; Διότι ἐγέμισε ἡ ψυχή τους ἀπό ἀγιότητα, ἀπό Χάρον. Τά θηρία, τρόπον τινά, κατά μία μυστική πληροφορία, πληροφοροῦνται, καί, ὅταν ἔρχονται κοντά σου, δέν σέ ἐνοχλοῦν. Ἐάν ὅμως ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀμαρτωλός, καί τά θηρία ὄρμουν ἀπάνω του. Ἡ ἀγιοσύνη, τήν ὄποια ἔχει ὁ ἄνθρωπος, μεταδίδεται στά θηρία. Καί τά θηρία ἡμερεύουντε. Δηλαδή, ὅπως ὁ Ἀδάμ ἦταν στόν Παράδεισο καί τά ἄγρια θηρία τόν πλοσίαζαν, τό φίδι, τό λιοντάρι, ἡ ἀρκούδα καί δέν τόν πείραζαν, κατά

τοιούτον τρόπον ἔρχεται ὁ σημερινός ἄνθρωπος, ὁ Ἀγιος, καὶ δέν τόν πειράζουν τά θηρία Ἐάν πάει ἔνας ἀμαρτωλός, ὅρμοῦν ἐπάνω τά θηρία νά τόν κατασπαράξουνε. Διότι ἡ Χάρις πού ἔχει μέσα ὁ ἄνθρωπος μεταδίδεται καὶ στά θηρία. Ἐτσι τό ἐρμπνεύουν οἱ ἄγιοι Πατέρες.

Τώρα, εἶναι ἀλλα πράγματα, τά ὅποια θέλουμε νά διδάξουμε στά παιδιά. Πολλές φορές ἔρχοναι ἐδῶ διάφοροι ἄνθρωποι καὶ μᾶς λένε: «Πέξ μας, Γέροντα, ἔναν λόγον Θεοῦ», ὅπως ἔστες τώρα. Τούς ἀπαντῶ: «Βρέ παιδιά, ἐγώ εἶμαι ἀγράμματος. Ἐνα Γυμνάσιο ἔβγαλα τό '30. Ἀπό τό '30 ἥλθα ἐδῶ. Τί ξέρω τί γίνεται στόν κόσμο; Ἀλλά τί μέ δίδαξε ἡ πείρα, διότι πολλά γράμματα λαμβάνω ἀπό γυναικούλες πού λέν τόν πόνο τους».

Ἐρχεται μία Κυριακή. Πάρ' τή γυναικούλα σου, πάρ' τά παιδάκια σου. Πήγαινε στήν ἐκκλησία. Καί μετά ἀπ' τήν ἐκκλησία, ὅταν θά πᾶς στό σπίτι σου, θά δεῖς μία εἰρήνη βασιλεύει στό σπίτι, μία ἀγάπη ὅλη τήν ἡμέρα, ἀλλά καὶ ὅλη τήν ἑβδομάδα. Τήν ἀλλη Κυριακή, μή πηγαίνεις στήν ἐκκλησία. Θά δεῖς ὅλη τήν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς μαλώματα, γκρίνια μέ τά παιδιά, φωνές, ἀντάρες, ὅλη τήν ἑβδομάδα. Τώρα διάλεξε ποιός δρόμος σοῦ ἀρέσει. Ποιό εἶναι τό δικό σου συμφέρον. Νά zεις εἰρηνικά. Καί τά παιδάκια κατόπιν παίρνουν τή Χάρη ἀπ' τήν ἐκκλησία καὶ εἶναι εἰρηνικά.

Ἐδῶ ἥρθε ἔνας πρωτοδίκης καὶ λέει:

«Ἐχω τώρα μία βδομάδα πού ἔξεδωσα ἔνα διαζύγιο».

«Γιατί;», τοῦ λέω.

«Γιατί εἴχανε καμιά δεκαπενταριά μέρες ἔνα ἀνδρόγυνο πού παντρεύτηκε καὶ ἥθελε ἡ γυναίκα κάτι κεφτεδάκια νά κάνει καὶ εἴπε ὁ ἄνδρας της: “κάνε κι αὐτό”. Διαφώνησαν λοιπόν καὶ χώρισαν».

«Δέ μοῦ λές; Πηγαίνανε στήν ἐκκλησία;»

«Οχι», μοῦ ἀπαντᾶ.

«Ἐ, νά τά ἀποτελέσματα τῆς ἐκκλησίας. Νά τά ἀποτελέσματα τῆς ἐκκλησίας». Ἐάν πήγαιναν στήν ἐκκλησία, οὔτε πολιτικό γάμο θά zπτούσανε, οὔτε ναρκωτικά θά zπτούσανε, οὔτε μέ μαλώματα θά zούσανε. Διότι ἡ ἐκκλησία εἶναι πηγή τῆς Χάριτος. «Οπου πηγάζει ἡ Χάρις ἔκει εἶναι ὄντως ἄκρα εἰρήνη, ἄκρα γαλήνη, ἀγάπη, ἀδελφοσύνη, ὅλα. Ἐνῶ, ὅταν δέν πηγαίνουν στήν ἐκκλησία, θέλουν ὅλα, καὶ τό 'να καὶ τ' ἄλλο, ὅλα.

Ἐκεῖνος ὁ ὄποιος πηγαίνει στήν ἐκκλησία κάνει ἔκτρωση; Ἡλθε κάποιος καὶ μοῦ λέει: «Ἀρραβώνιαστα τό κορίτσι μου μέ κάποιον. Ἐμεινε ἐγκυος. “Δέν τή θέλω”, λέει ὁ γαμπρός. “Δέν τή θέλεις; Τώρα τί θά κάνουμε;”. Λέει ὁ ἄνδρας στή γυναίκα του: «Πάρ' την καὶ πήγαινε στήν Αθήνα καὶ κάνε ἔκτρωση. Θά μᾶς πάρει ἡ ντροπή τοῦ κόσμου».

Ἐ, τήν πῆρε ἡ γυναίκα καὶ πήγανε στήν Αθήνα. Μόλις πῆγε νά κοιμηθεῖ, βλέπει τόν ἄγιο Νεκτάριο μέ τό μπαστούνι του.

«Βρέ σύ, τό σκέφθηκες καλά αύτό τό όποιο θέλεις νά κάνεις; Τό βλέπεις αύτό;». ὜ντρομπ σήκωσε τό κορίτσι. «Ἐλάτε, ἐλάτε»...

Γύρισαν στό χωριό. «Τήν παίρνω», λέει ὁ γαμπρός. Ὁ ἅγιος Νεκτάριος ἐνήρυγοσε καί τήν πῆρε. Βλέπεις, δηλαδή, ἡ ἔκτρωση εἶναι ἀπαίσιο πράγμα. Ἡ μπτέρα νά σκοτώνει τό παιδάκι της. Ναί, ἀλλά ὅταν δέν πάει στήν ἐκκλησία, τό σκοτώνει! Ὅταν πάει ὅμως, δέν τό σκοτώνει. Ζοῦνε εἰρηνικά καί ὁ ἄνδρας καί ἡ γυναίκα. Αὐτά εἶναι τά ἀποτελέσματα τῆς ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ὅταν ὅμως καί ὁ δάσκαλος καί ἡ δασκάλα πηγαίνουνε στήν ἐκκλησία, τά παιδάκια ἀκοῦνε, πληροφοροῦνται, κατά πνευματικόν τρόπον. Ὅταν δέν πᾶνε στήν ἐκκλησία; Βρέ σύ, δέν πᾶς στήν ἐκκλησία κι ἔρχεσται ἐσύ νά διδάξεις ἐμένα ἐκκλησία;

Γιατί δέν ἔχει τίποτε μέσα του. Τό ἄκουσε, τό διάβασε. Γι' αύτό τό λέει στά παιδιά, κι αύτά ούτε κάν πληροφοροῦνται. ὜τσι εἶναι. Τά περισσότερα πράγματα ἔτσι εἶναι. Γι' αύτό σοῦ λέει τώρα νά πάω στό Ἀγιον Ὅρος, νά πάω σέ πνευματικούς ἀνθρώπους νά μοῦ ποῦνε. Κατ' αύτόν τόν τρόπο λύνονται τά προβλήματα...».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΟΡΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΟΡΑΤΙΚΟΥ ΧΑΡΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ

Γέροντας ἔχοντας τό διορατικό καί τό προορατικό χάρισμα προγνώριζε, μέ τίν κάρι τοῦ Θεοῦ, ἐνίοτε τόν ἐρχομό τῶν ἐπισκεπτῶν, τίν διάθεστ, τίν πνευματική τους κατάσταση, τό ὄνομα, τόν τόπο καταγωγῆς, τό θέμα πού τούς ἀπασχολοῦσε, τό παρελθόν καί τό μέλλον τους. Εἶχε δική του τηλεόραστ (πνευματική) καί ἔβλεπε ἀκόμη κάποιο πρόσωπο πού ἦταν μακρυά του, τί κάνει, πῶς περνᾷ, μέ τί ἀσχολεῖται. Ἔγνώριζε ἄλλοτε τί γράφει ἔνα γράμμα πού τοῦ ἔστελναν καί ἔδινε τίν ἀπάντηση, χωρίς νά τό διαβάσο· τί περιέχει ἔνα δέμα, χωρίς νά τό ἀνοίξη.

* * *

Εἶπε: «"Οταν ἄρχισε ὁ πόλεμος στόν Περσικό, αἰσθάνθηκα στόν ὑπνο μου ἔναν πόνο. Ἀκουγά ἔνα βουντό ἀπό κανόνια, βόμβες, ἀεροπλάνα καί ἔντονσα. Κατάλαβα ὅτι εἶχε ἄρχισει ὁ πόλεμος καί γινόταν μεγάλο κακό. "Οταν μετά ἦρθε ἔνας πατέρας ἀπό τό Κουτλουμούσι καί μου εἶπε ὅτι ἄρχισε ὁ πόλεμος, ἀπάντησα ὅτι ἔχει περίπου δύο ὥρες πού ἄρχισε. Τό ἴδιο αἰσθάνθηκα καί τίν τρίτη ἥμέρα».

* * *

Διηγήθηκε ὁ Γέροντας: «"Ηρθε ἔνας μεσήλικας πού εἶχε δυνατό πονοκέφαλο ἐπί ἔνα χρόνο καί οἱ γιατροί δέν μποροῦσαν νά τόν βοηθήσουν. Μόλις τόν εἶδα ἀπό μακρυά, κατάλαβα ὅτι ἔχει δαιμόνιο. Ἄφοῦ μοῦ εἶπε τόν πόνο του, τοῦ λέγω: "Αὐτά σου συμβαίνουν, διότι ἔχεις ἀπιτήσει μιά γυναίκα καί αὐτή πῆγε καί σ' ἔκανε μάγια. Ἐκτός δύως ἀπό αὐτό, ἔχεις κάνει καί ἀτιμία σέ ἄλλην νέα. Πήγαινε νά σητίστης συγχώρεση ἀπό τά πρόσωπα αὐτά. Νά ἔξομολογηθῆς, νά σου διαβάσουν ἔξορκισμούς καί θά γίνεις καλά"».

* * *

Ο μοναχός Γ. Ἀγιορείτης καταθέτει γραπτῶς: «Τό καλοκαίρι τοῦ 1992 εἶχα ἔνα πρόβλημα. Τότε ἥμουν λαϊκός. Χρειαζόμουν χρήματα, γιατί χρωστοῦσα τριακόσιες χιλιάδες δραχμές σέ φίλους μου καί ἐπρεπε νά βάλη ὑπογραφή ὁ πατέρας μου, γιά νά πάρω δάνειο. Ἀλλά ὁ πατέρας μου δέν ὑπέγραφε. Εἶχα στενοχωρηθῆ πάρα πολύ. Εἶχα ἀκού-

σει γιά τόν γέροντα Παΐσιο, καί σκέφθηκα νά πάω νά τόν ρωτήσω γιά τό πρόβλημά μου.

»Μόλις μέ εἶδε ὁ Γέροντας μοῦ εἶπε τό ὄνομά μου καί (χωρίς νά ἀναφέρω τίποτα) συνέχισε: “Ο πατέρας σου ὑπέγραψε καί πῆρε τό δάνειο ἀπό τίν ‘Ἐμπορική Τράπεζα’. Τόν ρώτησα: “Ἐσεῖς, π. Παΐσιε, ποῦ τό ξέρετε αὐτό;” Καί μοῦ ἀπαντᾶ: “Ἄφοῦ δέν πιστεύεις, πήγαινε στίς Καρυές, πῆρε τηλέφωνο στόν πατέρα σου, γιά νά τό διαπιστώσης”.

»Πῆγα πράγματι στίς Καρυές, πῆρα τηλέφωνο τόν πατέρα μου, καί μοῦ εἶπε πώς πῆρε τό δάνειο ἀπό τίν Τράπεζα πρίν ἀπό μιά ὥρα. Ἀμέσως ξανακατέβηκα στό Κελλί τοῦ Γέροντα, τοῦ ἔβαλα μετάνοια, τόν εὔχαριστησα γιά τίν χαρά πού μοῦ ἔδωσε, μέ κέρασε καί ἔφυγα».

* * *

«Μιά φορά πού ἦμουν στόν παππούλη», διηγεῖται ὁ κ. Εὐάγγελος Ἀντίπας, «συζητοῦσα γιά τόν διορισμό. “Παππούλη, δέν ἔχω τά προσόντα γιά νά διοριστῶ στό Ε.Σ.Υ.”. Μοῦ εἶπε: “Ἐσύ νά υποβάλης τά χαρτιά σου καί νί Παναγία ξέρει”. “Υστερα ἀπό 15 μερες τόν ἐπισκέφθηκα πάλι καί μοῦ λέει:

- “Ωστε διωρίστηκες στόν Χάρακα;
- “Οχι, παππούλη, ποιόν Χάρακα; Στίς Μοῖρες ἦταν νί αἴτηση πού εἶχα κάνει.
- Διορίστηκες στόν Χάρακα, Εὐάγγελε.
- Παππούλη στίς Μοῖρες, ἐπέμενα ἐγώ.

»Πῆγα στό σπίτι καί μετά παρέλευση δύο ἡμερῶν μοῦ ἤρθε ἔνα συστημένο γράμμα ἀπό τό ὑπουργεῖο Ὅγειας, πού μέ διώρισε ἐπιμελοτή Α’ στό Κέντρο Ὅγειας Χάρακα. Ὁ Γέροντας τό γνώριζε, πρίν ἀνακοινωθῆ ὁ διορισμός.

»“Οταν ἦμουν στίν Κρήτη καί ἤρθα μέ ἄδεια, ὁ παππούλης ρώτησε: – Εὐάγγελε, πῆρες μετάθεση στόν “Ἄγιο Δημήτριο”, στό Νοσοκομεῖο;

- “Οχι, παππούλη, τί εἶναι αὐτά πού λέτε;
- Πῆρες μετάθεση.

»“Εφυγά μετά ἀπό ἔνα μῆνα γύρισα καί τοῦ λέω, “παππούλη, πῆρα μετάθεση γιά τίν Χαλάστρα”. Εἶχα μάλιστα μαζί μου καί τίν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως πού ἔγραφε Χαλάστρα... Ὁ παππούλης ἐπέμενε: “Ηρθες στόν “Ἄγιο Δημήτριο”;” Τό ἴδιο πού ἔλεγε πρίν ἔνα μῆνα.

»Μετά ἀπό 4-5 φύλλα τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἀνακοινώθηκε ὁ διορισμός μου στόν “Ἄγιο Δημήτριο”. Ὁ παππούλης τό ἤξερε ἀκόμη προτοῦ κάνω αἴτηση, ὅτι θά ἐρχόμουν στόν “Ἄγιο Δημήτριο”;».

* * *

΄Ο κ. Τσολάκης Βασίλειος, ΄Αστυνομικός ἀπό ΄Αριδαία, διηγεῖται: «Κάποιος γνωστός μου εἶχε πάει στό έξωτερικό. Δυστυχῶς ἐκεὶ ἔμπλεξε μέ Προτεστάντες μέ ἀποτέλεσμα νά ἀφνηθῆ τήν ΄Ορθοδοξία καί νά γίνη Προτεστάντης.

»Μιά μέρα μέ ἐπισκέφθηκε στό γραφεῖο μου καί βλέποντας τήν φωτογραφία τοῦ π. Παΐσίου μοῦ εἶπε ἔντρομος: «Αὐτόν τόν ξέρω. Πρίν δέκα χρόνια πῆγα στό Κελλί του μέ ἄλλους δύο. Μόλις φτάσαμε μόνο ἐμένα δέν μοῦ ἐπέτρεψε νά μπώ. Διότι μοῦ εἶπε ὅτι εἶμαι αἱρετικός, γιατί δέν πιστεύω στήν Παναγία καί στούς ΄Άγιους».

* * *

Κύπριος προσκυνητής διηγεῖται: «Εἶχε πάει ὁ πατέρας μου στόν Γέροντα. Ή σύζυγός μου τοῦ ἔδωσε ἔνα γράμμα. ΄Ο Γέροντας τόν προσφώνησε μέ τό ὄνομά του. Σάστισε καί ξέχασε νά τοῦ δώσῃ τό γράμμα, καί ὁ Γέροντας ρώτησε:

- Έχει κάτι νά μοῦ δώσῃς;
- Όχι.
- ΄Από τίν κόρη σου;
- Ποιά κόρη μου;
- Καί ή γυναίκα τοῦ γυιοῦ σου κόρη σου εἶναι. Πάντως νά τῆς πῆς ὅτι ή ἀπάντηση στό πρόβλημά της εἶναι αὐτή καί αὐτή.

Καί ἀνέφερε τήν ἀπάντηση σέ ὅτι τόν ρωτοῦσε στό γράμμα ή σύζυγός μου».

* * *

Μαρτυρία μοναχοῦ Ίωάννου, ἀπό τήν ΄Ιερά Μονή ΄Άγιας Τριάδος Μετεώρων: «Σέ μιά ἐπίσκεψή μου στήν ΄Αμερική στό νοσοκομεῖο πού νοσηλεύτηκα, ḥρθε μία κυρία Κυπρία, ὀνόματι Αἰκατερίνη Κίκη, καί μέ παρεκάλεσε νά δώσω ἔνα γράμμα στόν γέροντα Παΐσιο.

»΄Οταν ἐπέστρεψα στήν ΄Ελλάδα καί πῆγα νά δῶ τόν Γέροντα, πρίν ἀκόμια μπώ στό Καλύβι του, ὁ Γέροντας μοῦ εἶπε: «Γιατί πῆρες τό γράμμα ἀπό τήν Αἰκατερίνη πού ἔχει μέσα ἕκατό δολλάρια;».

»΄Ανοιξε τό γράμμα πού τοῦ ἔδωσα καί μοῦ ἐπέστρεψε τά ἕκατό δολλάρια. Δέν τά ἔπαιρνα λέγοντας: «Γέροντα, τί νά τά κάνω ἐγώ;» Μοῦ εἶπε: «Στόν δρόμο θά βρεῖς τόν π. Ζ.... Νά τοῦ δώσης τά χρήματα νά ἀγοράσῃ τό σκῆνα του γιά νά γίνη μεγαλόσχημος καί πές του νά μή μέ κατηγορῇ».

»Πράγματι ἔτσι καί ἔγινε. Τόν συνάντησα καί τοῦ ἔδωσα τά χρήμα-

τα. Ἐκεῖνος ἐξεπλάγη γιατί δέ εἶχε πεῖ σέ κανένα ὅτι θά γίνει μεγαλόσχημος καί πῆγε καὶ ζήτησε συγχώρηση ἀπό τὸν Γέροντα πού πολλές φορές τὸν εἶχε κατηγορήσει».

* * *

Ἐνῶ καθόταν στὸ Ἀρχονταρίκι στίν «Παναγούδα» μέ πνευματικά του τέκνα ὁ Γέροντας, ἀκούγοντας νά χτυπᾶ τό καμπανάκι, χωρίς νά βλέπῃ, ἔλεγε: «Ἄνοιξε τίνι πόρτα, ἔρχεται ἔνα παιδί ἀπό Λάρισα», ἢ «ἔρχεται ὁ π. Νικόδημος», καί δέν ἔκανε λάθος. Ὁχι γιά ἐπίδειξη γιά νά τὸν θαυμάσουν, ἀλλά ἢ μιλοῦσε αὐθόρυμπα, ἢ ἥθελε νά τονώσῃ τὸν πίστη καὶ τίνι ἐμπιστοσύνη τους στίς πνευματικές του συμβουλές, ἢ γιά κάποιον ἄλλο λόγο.

* * *

Στό Στόμιο, ἐνῶ καθόταν μέ ἀνθρώπους στὸ Ἀρχονταρίκι, ἔλεγε: «Ἔρχεται ὁ Βασίλης καὶ ὁ Δημήτρης» καί σπικωνόταν νά μαγειρέψη ἢ νά ἔτοιμάστη καφέ. Ἀποροῦσαν οἱ ἄλλοι πῶς τό ξέρει.

* * *

Ἐνῶ βάδιζε μέ κάποιους στὸν δρόμο, χωρίς νά βλέπῃ, ἔλεγε: «Ἔρχονται τρεῖς νέοι». Καί μετά ἀπό ὕρα, συνάντησαν τρεῖς νέους πού κατέβαιναν γιά τό Κελλί του.

* * *

Μερικοί ἐπισκέπτες ἀπό εὐαισθησία, γιά νά μήν ἐνοχλήσουν τὸν Γέροντα, ἔρχονταν ἀθόρυβα καί κάθονταν ἔξω ἀπό τὸν «Παναγούδα», πίσω ἀπό τὰ κλαδιά, μέ ὑπομονή, μέχρι νά βγῆ ὁ Γέροντας. Δέν ἥθελαν νά τὸν διακόφουν ἀπό τὸν προσευχήν. Σέ λίγο ὅνοιγε τὸν πόρτα καί τοὺς φώναζε μέ τό ὄνομά τους, χωρίς νά τούς ἔχη δεῖ καί χωρίς νά τούς γνωρίζη.

* * *

Ὑπῆρχαν καί μερικοί πού ζητοῦσαν νά λάβουν πεῖρα «τοῦ ἐν αὐτῷ λαλοῦντος Χριστοῦ». Ἡθελαν νά διαπιστώσουν, ἢν ὁ Γέροντας ἔχη διορατικό καί προορατικό χάρισμα.

Ἄξιωματικός πού ἤταν στὰ ραντάρ θέλησε νά δοκιμάσῃ, ἢν καί τὸ «ραντάρ» τοῦ Γέροντα λειτουργῆ καλά, ἀλλά «πιάστηκε» ἀπό αὐτό. δηλαδή «ἐπιασε» καί ἀπεκάλυψε τούς λογισμούς του.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

εκινώντας ὁ Γέροντας τίν κοινοβιακή ζωή του μέ νπακοί καί πύρινο zῆλο γιά πνευματική καί σωματική ἐργασία, φυσικό ἦταν ν' ἀντιμετωπίσει δυσκολίες καί πειρασμούς, πού εἶχαν τέτοια ἔνταση καί δριμύτητα, ὅστε στή σημερινή κοντόφθαλμη λογική μας κι ἀσθενική πίστη μας φαίνονται σχεδόν ἀπίστευτα. Ὁμως ἔτσι θέλει ὁ Θεός, νά δοκιμάζονται οἱ δικοί του σκληρά καί σχεδόν πάντοτε ἰσόβια. Ὁ κανόνας αὐτός ἐφαρμόστηκε καί στή ζωή τοῦ Γέροντα πού ἦταν ἔνα ἰσόβιο (έκουστο καί ἀκούστο) μαρτύριο.

Κατ' ἀρχάς ἔξηγειρε ὁ «πειράζων» τούς ἄλλους πατέρες, τούς ἴδιόρυθμους, τῆς Μονῆς, πού ἀντί νά χαροῦν πού ἔνας νέος ἀνθρωπος τόσο ὑπάκουος, γεμάτος zῆλο, ἀγάπη καί ταπείνωση ἥρθε κοντά τους, ἐπαναστάτισαν ἀπό τήν παρουσία του κι ἔκαναν ὅ,τι ἦταν δυνατόν ν' ἀνακόψουν τό zῆλο του καί νά τόν ἀπογοητεύσουν, ὅστε νά φύγει ἀπό τή Μονή. Τόσο πολύ ἔθλιψαν τό Γέροντα οἱ πατέρες αὐτοί στά πρῶτα βήματα τῆς μοναχικῆς του ζωῆς, ὅστε συγκεκριμένα σχετικά περιστατικά πού μᾶς διηγήθηκε ὁ Γέροντας δέν τ' ἀναφέρουμε, γιά νά μήν προκύψει βλάβη ἀντί γιά ὠφέλεια. Ὁ ἄκακος Γέροντας ἦταν «βαρύς καί βλεπόμενος» ἀπό τούς συνασκητές του, «συμβουλία τοῦ ὄφεως». Τί δῆμως δυνατότερο ἀπό τήν πίστη καί τήν ταπείνωση καί τήν ἀγάπη; Ἀρετές πού είχε ὁ Γέροντας, καί μέ ἀπίστευτη ἀπλότητα τό δόμολογούσε ὅτι τίς είχε, δοξάζοντας τό Θεό πού τοῦ τίς χάρισε. Στή δοκιμασία τῆς ἀπίστευτης φτώχειας τῆς ἐρειπωμένης Μονῆς ἀντέταξε ὁ Γέροντας τήν ἀρετήν τῆς υποτείας καί ἐγκράτειας σέ τέτοιο βαθμό, πού ἐγκρατεύόταν ὅχι ἀπλῶς τίς τροφές, ἀλλά ἀκόμη καί τό νερό. Τόν πλούτισε ὁ Κύριος μέ τέτοια ἐγκράτεια πού ἔπινε νερό μόνο τά Σαββατοκύριακα. Ἀνέβλυσε μέσα στήν ψυχή του πηγή «ῦδατος ἀλλομένου εἰς ζωήν αἰώνιον» καί δέν τοῦ ἦταν ἀπαραίτητο τό υλικό νερό. Ὁ Χριστός τοῦ ἔγινε καί τροφή καί νερό καί ἔνδυμα καί ἀγαλλίαση καί εύφροσύνη.

Τό κελλί του ἦταν ἔνα ἐρείπιο, χωρίς τζάμια μέ κάτι παλιά παντζούρια πού δέν ἔκλειναν καλά. Στούς βαρεῖς κειμῶνες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ὅταν τά χιόνια ἔφταναν σέ ὕψος μέτρων καί τό κρύο ἦταν ἀφόρητο, ἄναβε ὁ Γέροντας, γιά τό λογισμό, ἔνα μικρό τζάκι μέσα στό παγωμένο κελλί του. Μά ὁ ἀέρας περνούσε τό χιόνι ἀπό τή χαραμάδα τῶν παντζουριῶν μέσα στό δωμάτιο καί δημιουργούσε ἔνα λευκό δρομάκι στό πάτωμα.

«Ἐπαιρνα», ἔλεγε ὁ Γέροντας, «ἔνα δαδί, (ποῦ λάμπα καί πολυτέ-

λεια, ούτε καντίλι δέν ύπηρχε στό κελλί τοῦ φτωχοῦ μοναστηριοῦ) καὶ στιχολογοῦσα μέχρι τό πρώι ὅλο τό Ψαλτήρι». Ἐτσι ζεσταινόταν μέ τι φωτιά πού ζέσταινε καὶ ζεσταίνει τούς ἀσκητές καὶ ἐρημίτες καὶ τούς στυλίτες. «Πολύ μοῦ εἶναι», ἔλεγε, «πού ἔχω κεραμίδια πάνω ἀπό τό κεφάλι μου· οἱ στυλίτες δέν εἶχαν τίποτα. Ἀν ἥμουν στή σπηλιά ἐρημίτης, θά εἶχα τά καλά τοῦ κελιοῦ, ἔστω καὶ ἐρειπωμένου; Μ' αὐτές τίς σκέψεις παρηγοριόμουν».

«Κάποτε», διηγεῖτο ὁ Γέροντας, «ἀρρώστησα ἀπό βαριά ὀσφυαλγία, ἢ ὅποια μέ ἀκινητοποίησε στό κρεβάτι. Ἐκανα τότε ὄγδόντα ἐνέσεις χωρίς νά δῶ τήν παραμικρή ὠφέλεια. Ἐπειδή ἔβλεπα ὅτι ἀνθρωπίνως ἦταν ἀδύνατον νά θεραπευθῶ, παρακάλεσα τόν Ἡγιον Δαβίδ νά ἔλθει νά μέ θεραπεύσει λέγοντάς του:

— «Ἄγιε μου, ἔλα σέ παρακαλῶ νά μέ βοηθήσεις, νά μέ θεραπεύσεις. Ἄλλα μήν ἔρθεις μέ τή δική σου μορφή, γιατί ἐγώ εἶμαι ἄνθρωπος δειλός καὶ δέν θ' ἀντέξω νά σέ δῶ. Ἐλα μέ τή μορφή ἐνός ἀπό τούς πατέρες τῆς Μονῆς, τοῦ τάδε ἢ τοῦ τάδε. Ἐκείνη τήν ἐποχή φιλοξενούσαμε ἔναν Ἡγιορείτη μοναχό Ἡγιοπαυλίτη, τόν π. Σπυρίδωνα. Μόλις τελείώσα τήν προσευχή μου, ἀνοιχεῖ ἢ πόρτα καὶ μπῆκε μέσα ὁ Ἡγιος μέ τή μορφή αὐτοῦ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ μοῦ λέει:

— Τί ἔχεις, πάτερ Ἰάκωβε;

— Τί νά ἔχω, πάτερ Σπυρίδωνα, πονάει πολύ ἢ μέστο μου καὶ δέ μπορῶ νά κουνηθῶ. Τότε, μοῦ λέει ὁ Ὁσιος:

— Ποιός εἶμαι ἐγώ; Ὁ πατέρ Σπυρίδων εἶμαι; Ξέρεις ποιός εἶμαι, ἀλλά δέ θέλεις νά πεῖς τό ὄνομά μου. Ἐλα νά σέ βοηθήσω. Γιά κάθησε νά μοῦ πεῖς ποῦ πονᾶς.

— Ἀν μποροῦσα, πάτερ μου, νά καθήσω, θά σπκωνόμουν κιόλας. Δέ μπορῶ νά κουνηθῶ, τοῦ ἀπάντησα.

— Ελα νά σέ βοηθήσω ἐγώ, μοῦ λέει ὁ Ὁσιος.

Κι ἔτσι κάθησα μέ τή βοήθειά του. Κάθησε κι ὁ Ὁσιος πίσω μου κι ἀκουμπώντας τήν πλάτη του στή δική μου πλάτη, μέ στρίξε. Ἐνοιωσα τότε νά μέ ἀκουμπάει ἢ γέρικη πλάτη Ἱερέως· ἔνιωσα τή κάρη τῆς Ἱερωσύνης. Τότε ὁ Ὁσιος μέ σταύρωσε, ὅπου πονοῦσα καὶ στή λεκάνη καὶ στόν αὐχένα, πού ὑπέφερα ἀπό πονοκεφάλους καὶ ἀμέσως πέρασαν ὅλα. Οὔτε πόνοι, οὔτε ἵκνος ἀρρώστιας, ἀλλά μόνο χαρά καὶ ἀγαλλιάση. Ἀμέσως ὁ Ἡγιος ἀνοιχεῖ τήν πόρτα καὶ βγῆκε ἔξω. Τότε ἄρχισα νά ἐλεεινολογῶ τόν ἑαυτό μου γιά τή δειλία μου, πού δέν τοῦ ἔβαλα μιά μετάνοια νά τόν εύχαριστήσω. Καί ἄρχισα νά ψάλλω τό ἀπολυτίκιο του.

Κάποτε σέ μιά βαρυχειμωνιά, πού τό χιόνι στήν αὐλή τοῦ Μοναστηριοῦ εἶχε παγώσει, κατέβηκα μέ προσοχή νά πάω στήν ἐκκλησία γιά τήν Ἀκολουθία. Λίγο πρίν εἰσέλθω στό ναό, γλίστρησα, ἐπεστα ἀνάσκελα πάνω στό παγωμένο χιόνι καὶ χτύπησα στή σπονδυλική μου στήλη στήν περιοχή τῆς λεκάνης. Πρέπει νάπαθαν κατάγματα οἱ σπόνδυλοί

μου, γιατί ἐπί εἰκοσι ἑννέα ὥμερες δέν μποροῦσα νά κάνω τίν παραμικρή κίνηση. Τίν εἰκοστή ἔνατη ὥμερα εἶδα τούς Ἀγίους Ἀναργύρους πού ἥλθαν καί μέ θεράπευσαν. Κι ἔτσι μπόρεσα καί συνέχισα τίν ἄσκησή μου».

Γιά νά φανεῖ ἡ λεπτότητα τῆς ψυχῆς καί ὁ πλοῦτος τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης τοῦ Πατρός ἀξίζει ν' ἀναφέρουμε ἔνα – δυό περιστατικά.

Κάποτε ὁ Ἡγούμενος πατέρ Νικόδημος ἔστειλε γραπτή ἐντολή στὸν π. Ἰάκωβο νά στείλει ἔνα ἐργάτη πού εἶχαν ἔκει στή Μονή, ἔτσι, γιά νά τρώει ἔνα κομμάτι ψωμί, στήν κωμόπολη τῆς Λίμνης, γιά νά παραλάβει ὄρισμένη ποσότητα λαδιοῦ καί νά τό μεταφέρει στήν συνέχεια στή Μονή. Πήρε λοιπόν ὁ π. Ἰάκωβος τό γράμμα τοῦ Ἡγουμένου, πῆγε στό ναό, στάθικε μπροστά στήν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Δαβίδ, τοῦ διάβασε τίν ἐντολή τοῦ Ἡγουμένου καί μετά ἔστειλε τόν ἐργάτη στή Λίμνη. Κατεβαίνοντας ὁ ἐργάτης στή Λίμνη συναντήθηκε στό δρόμο μέ τόν Ἡγούμενο, πού πήγαινε γιά μιά ἐπείγουσα ὑπόθεση στόν ἔλαιον τῆς Μονῆς. Στή συζήτηση πού ἔγινε, ὁ Ἡγούμενος ἔδειξε ὅτι ἀγνοούσε τήν ἐντολή του. Ἐτσι ὁ ἐργάτης ἐπέστρεψε στή Μονή ἀπρακτος. Ἀργότερα ἔφτασε στή Μονή καί ὁ Ἡγούμενος. Ὁ π. Ἰάκωβος ἔτρεξε στήν εἴσοδο νά τόν ύποδεχθεῖ. Ἄλλ ὁ Ἡγούμενος τόν ἐπιτίμησε καί τοῦ εἶπε αὐστηρά:

– Τί εἶναι αὐτά; Πῶς ἔστειλες τόν ὑπάλληλο στή Λίμνη χωρίς νά σου δώσω εὐλογία; Τί εἶναι αὐτά τά πράγματα πού κάνεις δίχως εὐλογία;

‘Ο π. Ἰάκωβος ἔκπληκτος τοῦ εἶπε:

– Γέροντα, ἐγώ τόν ἐργάτη τόν ἔστειλα κατόπιν τῆς γραπτῆς ἐντολῆς σας, πού τή διάβασα καί στόν Ἀγίο Δαβίδ. Ἀν, ὅμως, νομίζεις πώς πρέπει νά μέ ἐπιτιμήσεις, ὅπως νομίζεις.

– Ποῦ εἶναι τό γράμμα; Νά μοῦ τό δείξεις, τοῦ ἀπάντησε ὁ Ἡγούμενος.

Τρέχει ὁ π. Ἰάκωβος στό κελλή του, παίρνει τό γράμμα τοῦ Ἡγουμένου καί ἀντί ἄλλων ἀνάβει ἔνα σπίρτο καί τό καίει στό τζάκι, γιά νά μήν τό δεῖ ὁ Γέροντάς του καί στενοχωρηθεῖ γιά τή συμπεριφορά του. Ἐφθασε ὅμως ἀπό πίσω του καί ὁ Γέροντας λαχανισμένος καί τοῦ λέει:

– Τί χαρτί καῖς ἔκει;

– Τίποτε, Γέροντα, κάτι ἄχρηστα χαρτιά καίω, συγχώρεσέ με, γιατί εἶχες δίκαιο, τοῦ ἀπάντησε.

Τότε εἶδε τό Γέροντά του νά μαλακώνει, νά χαμογελάει καί ἀμίλητος νά φεύγει ἀπό τό κελλή του. «Ἡ τό ἔκανε γιά νά μέ δοκιμάσει ἀν θά ζητοῦσα τό δίκαιο μου, ἢ πραγματικά τό εἶχε ξεχάσει, γιατί εἶχε καί záχαρο. Ὁ Θεός ξέρει πάντως ἐγώ δέν τόν λύπησα», ἔλεγε ὁ π. Ἰάκωβος.

Ίερομόναχου Δορυμέδοντος
Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΔΟΚΙΑΣ

HΜάτουσκα Ματρώνα είχε προφητεύσει τή θαυμαστή ἀποκατάστασι τῆς μητέρας μου. Στό χωριό περιγελούσανε τά λόγια τῆς Ἀγίας, ἐπειδή κατά τή γνώμη τους, ἡ μητέρα μου ἦταν γεροντοκόρη (εἰκοσιοκτώ χρονῶν), ἄσκημη, ἀγράμματη καί δέν τή ζητοῦσε κανένας σέ γάμο. Ἡ γιαγιά μου Θεοκτίστη ἥρθε μία φορά στή Ματρώνα τρέχοντας:

— Ἡρθε ἔνας γαμπρός νά ζητίστη τήν Εὐδοκία, χῆρος· πέθανε ἡ γυναῖκα του καί τοῦ ἄφησε τέσσερα παιδιά. Τί νά κάνουμε;

— Σούτι, λέει ἡ Ματρώνα στή γιαγιά. Ἄσ' τον αὐτόν τό γαμπρό! Ξέρεις τί τύχη θά ἔχη ἡ Εὐδοκίτσα σου; Θά ἔχη ἔνα γαμπρό -καί ἡ Ματρώνα τεντώθηκε ὀλόρθη-, ἀφέντη μέ μουστάκια! Ἐκανε σάν νά κοιτάζη στό καθρέπτη καί σιάχνει τά μουστάκια (είχε τέτοια συνήθεια ὁ μπαμπάς μου). Ὁμορφος, ὅλη ἡ ἐπαρχία θά τά χάση! Οὕτε πού νά τό σκεφτῆς νά τήν παντρέψης τώρα! Ἡ γιαγιά Θεοκτίστη πῆγε σπίτι κατσούφα καί στό χωριό τό ἔρμπινεύσανε: «Αἱ, Θεοκτίστη, θά πεθάνη ἡ Εὐδοκίτσα σου καί ἔτσι θά τῆς βγῆ ὁ ἀφέντης».

Πέρασε καιρός καί ἡ Ματρώνούλα εἶπε στή μάνα μου:

— Πήγαινε στή Μόσχα νά βρῆς δουλειά.

Ἡ μάνα μου είχε ἀπό τόν πεθαμένο ἀδελφό της δώδεκα ὄρφανά ἀπροστάτευτα. Ἡρθε στή Μόσχα, γύρισε ὅλη τήν ἡμέρα, δέν τήν ἔπαιρνε κανείς στή δουλειά. Βράδυνασε κιόλας, ποῦ νά πάπ; Πήγε στό Ἀρμπάτι, πάροδο Σταφοκοννούσεννι, στή μέλλουσα πεθερά της (ἀπό πατέρα γιαγιά μου), εὐγενικῆς καταγωγῆς. Παλνά ἡ ἀδελφή τῆς μάνας μου Βαρβάρα, δούλευε σ' αὐτή καί ἦταν ἡ πιό ἀγαπημένη καμαριέρα της. Ἡ γιαγιά μου ὅρισε τή μητέρα μου στήν κουζίνα ύπομαγείρισσα. Ὁ μοναχογυιός της, ὁ μελλοντικός πατέρας μου Βλαδιμήρ, ἦταν ὁμορφάνθρωπος, είχε καί τή μελλόνυμφο -τήν πριγκηποπούλα Ξένη Σούχοβα.

Μιά νύχτα ἀκούει ὁ πατέρας μου τή φωνή τοῦ Χριστοῦ: «Βλαδίμηρε, παντρέψου τήν Εὐδοκία!». Ρώτησε τή μητέρα του ἐάν ὑπάρχη Εὐδοκία στό σπίτι. «Ναί -λέει ἐκείνη-, ύπάρχει ἡ ύπομαγείρισσα στήν κουζίνα». Κατέβηκε στήν κουζίνα ὁ πατέρας μου καί ὅταν τήν εἶδε, παρολίγο νά λιποθυμοῦσε... Τόσο φοβερή τοῦ φάνηκε τέτοια μοίρα!

Σέ λίγο πήγε ὁ πατέρας μου γιά πρακτική ἐξάσκηση στό Πέρμ. Σπούδαζε στή Σχολή Σιδηροδρομικῆς Συγκοινωνίας. Πήγε μέ τό δικό του ἀμάξι και ἀμαξηλάτη. Φτάσανε στή Μορδοβία και πήγαιναν στό δρόμο, ἐνώ γύρω εἶχε δάσο πυκνά. Ἐξαφνα βγαίνει ἀπό τό δάσος μπροστά ἔνας γέροντας, καμπουριασμένος, μέ τορβά στήν πλάτη, μέ ἀσπρο πάνινο ἔνδυμα, ζωσμένος μέ σκοινάκι. Ὁ πατέρας μου λέει στόν ἀμάξā:

— Τράβηξε πέρα, ἄφησε τό Γέροντα νά περάση.

‘Ο ἀμάξᾶς πήγε τό ἀμάξι στήν ἄκρη τοῦ δρόμου, ἀλλά ὁ Γέροντας σταμάτησε και εἶπε:

— Βλαδίμηρε, παντρέψου τήν Εὐδοκία!, και μετά συνέχισε τό δρόμο του.

‘Ο ἀμάξᾶς γύρισε τό κεφάλι πίσω και εἶπε:

— Ἀφέντη, χάθηκε ὁ Γέροντας!

‘Οταν γύρισε ὁ πατέρας μου στή Μόσχα, ἄρχισε νά πηγαίνη στής ἐκκλησίες και σέ μιά εῖδε τήν εἰκόνα τοῦ Ἅγιου Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ-ὅπως ἄκριβῶς ἦταν ἐκεῖνος ὁ Γέροντας.

‘Ηρθε καιρός νά ξαναπάν γιά ἐξάσκησι -αὐτή τή φορά γιά ἔνα χρόνο ὀλόκληρο. Λέει λοιπόν ἡ γιαγιά μου στόν παπποῦ:

— Νά τοῦ δώσω ὑπηρέτρια τήν Εὐδοκία -τήν πιό ἄσκημη και ἀσουλούπιωτη, γιά νά είμαστε και πιό ἥσυχοι.

Πήγε μαζί του ἡ μπτέρα μου και τελικά αὐτήν πήρε γιά σύζυγό του, ὅπως προείπε ἡ Ἅγια Ματρώνα. Αὐτό ἐγινε δύο χρόνια πρίν ἀπό τήν ‘Επανάστασι.

Τό 1917 γεννήθηκα ἐγώ. Ὁ πατέρας μου νοίκιασε διαμέρισμα στό Σέργιεβ Πλασάντ -ἀπέναντι ἀπό τήν πύλη τῆς Λαύρας τοῦ Ἅγιου Σεργίου. Ἐμεῖς μέ τή μαμά μέναμε ἐκεῖ και αὐτός μᾶς ἐπισκεπτόταν. Οἱ γονεῖς τοῦ πατέρα μου δέν μᾶς ἀναγνώριζαν. Ἀλλά, ἐάν δέν παντρευόταν ὁ πατέρας μου τή μπτέρα μου, πού ἦταν ἀστημης καταγωγῆς, θά τόν του φεκίζανε, ὅπως πολλούς συγγενεῖς του -πού ἦταν ὅλοι ἀπό τόν κύκλο τοῦ Τσάρου. ‘Ετσι δι’ εύχων τῆς Ἅγιας ἀποκαταστάθηκε ἡ μπτέρα μου, ἀλλά σώθηκε και ἀπό βέβαιο θάνατο ὁ πατέρας μου».

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΜΠΟΛΣΚ

Τό 19ο αιώνα ό Θωμᾶς Ρυζκώφ καταδικάσθηκε γιά φόνο τόν δόποι δέν είχε διαπράξει. Ἔξαγριάθηκε στή φυλακή. Δραπετεύει. Ἐζησε δέκα χρόνια μέ φόνους. Ὁ μεγαλέμπορος τοῦ Τομπόλσκ Ἀλέξης Σαιϊλόφσκυ παρευρίσκεται μέ τή σύζυγό του στήν πλατεία τῆς πόλεως σέ γιορτή μετά τή β' Ἀνάστασι. Ξαναγυρνώντας στό ἀρχοντικό τους βρίσκουν κατακρεουργημένους τούς δύο ὑπηρέτες των καί τίν παραμάνα τοῦ γυιοῦ τους Μιχαήλ. Μέ ἀγωνία τόν φωνάζουν. Βρίσκεται στό κρεβάτι του.

«— Ναί, χρυσῆ μου μανούλα, εἶμαι καλά καί ξανακοιμήθηκα στό κρεβατάκι μου μόλις ἔψυγε ἀπό ἐδῶ ἔνας μεγάλος ἄνθρωπος, πολὺ μεγάλος, μέ μακρυά γένεια πού μπῆκε μέ ὄρμη στό δωματιάκι μου κρατῶντας ψηλά σπικωμένο αὐτό τό παιχνιδάκι!

Καί παίρνει ἀπό τό κρεβατάκι του δίπλα ἔνα φοβερό ὄπλο, γνωστό στούς Ρώσσους χωρικούς μέ τό ὄνομα “κιστέν”! Τό “κιστέν”, εὔχρηστο στούς κυνηγούς τῆς περιοχῆς ἀποτελεῖτο ἀπό ἴμαντα ἰσχυρό πού στήν ἄκρη ἔχει δεμένη μιά σιδερένια σφαῖρα. Ὅποιον κτυπήστη τό φοβερό αὐτό ὅργανο, ἐπιφέρει τό κτύπημά του στήν κεφαλή ἀκαριαίο τό θάνατο.

Τό φονικό ὅργανο ἦταν πνιγμένο κυριολεκτικά στό αἷμα τῶν τριῶν ἀδικοσκοτωμένων ὑπηρετῶν τοῦ Ἀλέξη Σαιϊλόφκυ!

“Ἡ Τατιάνα κοιτᾶ τρομαγμένα τόν ἄνδρα τῆς καί λέει μέ σβησμένη φωνή: “Ἀλέξη! Ζῆ, ἀλλοίμονο, ἀκόμη ὁ Λυκοθωμᾶς καί βρίσκεται ἐδῶ κοντά μας”...

“Ο μικρός Μιχαήλ παίρνει τό χλωμό ἀπό τόν τρόμο πρόσωπο τῆς μανούλας του, μέσα στά ζεστά χεράκια του καί τό γυρίζει πρός τό μέρος τῆς καί τῆς λέει γλυκά, χαδιάρικα: Πού λέεις, καλή μανούλα, κοιμόμουνα ἐδῶ στό κρεβατάκι μου, ὅταν ἀκουσα νά κλωτσᾶ τήν πόρτα μου αὐτός ὁ μπάρμπας μέ τά γένεια καί τά ἄγρια μαλλιά.

Ξύπνησα κι ὅπως τόν εἶδα νά σπικών τό “κιστέν”, ἐγώ πῆρα ἀπό τό προσκέφαλό μου τό ὅμορφο αὐγό πού χθές τό βράδυ τόση ὥρα zωγράφιζα καί τοῦ τό ἔδωσα μέ ἀγάπη καί μέ χαμόγελο τοῦ εἶπα:

“Μπάρμπα, Χριστός Βοσκρές (Χριστός Ἀνέστη)! ” Αὐτός μέ κοίταξε ὥρα πολλή στά μάτια καί σιγά – σιγά ἄρχισε νά κατεβάζη τό χέρι του μέ τό ὄπλο...

Τό κοιτοῦσε ὥρα πολλή σάν μαγνητισμένος καί ὕστερα, σάν κάτι νά τοῦ ἔκαψε τό χέρι, τό ἄφοσε ἐπάνω στό κρεβατάκι μου! Ὅστερα ἄπλωσε τό χέρι του πού ᾔταν γεμάτο ἀπό αἵματα καί πῆρε τό αὐγό μου! Τό κοίταξε περίεργα ὥρα πολλή καί ὕστερα σήκωσε σέ μένα τά μάτια του.

“Ἄλλαξε ὅψι, μοῦ χαμογέλασε καί μοῦ εἶπε:

“Βοῖστιν (· Ἀληθῶς) Βοσκρές”.

Εἶδα τότε στά μάτια του, συνέχισε ὁ μικρός Μίχαήλ, νά γυαλίζουν δυό δάκρυα!!! Καί ὅταν τόν ρώτησα γιατί κλαῖς; τότε σφίγγοντας τό αὐγό ἐπάνω στό στῆθος του, ἀρχισε νά τρέχη πρός τίν πόρτα καί χάθηκε”...».

“Ο ληστής μετανόησε. Πῆγε στή Λειτουργία ψιθυρίζοντας Χριστός Βοσκρές! Ὁγκώδης δικογραφία. Τότε ὅμως ὁ τισάρος Νικόλαος Α΄ ἀπέκτησε διάδοχο καί παρεχώρησε γενική ἀμνοστεία. Ὁ καλός Ἀρχιεπίσκοπος Κιέβου Πιτύριμ ἐγγυήθηκε γιά τίν καλή διαγωγή του. Ὁ Θωμᾶς ἔζησε μέ ἐμπρακτη μετάνοια καί σάν καλός Σαμαρείτης στίν κοινωνία. Βοηθᾶς καί μάλιστα σέ μιά φοβερή ἐπιδημία χολέρας. Μετά παρακαλεῖ νά τόν ἀφήσουν νά πάν νά μείνη γιά λίγο στή μονή τῆς Πρέσναγια Μαρίας (τῆς Παναγίας). Ἐκεὶ ἔξομολογήθηκε. Κοινώνησε. Μετά ἔψυγε. Πέρασαν τριάντα χρόνια. Στίν περιοχή τῶν Οὐραλίων κυνηγᾶ ἀγριογόύρουνα ὁ πρίγκιπας Μετισλάβ Κανιέφ. Συναντᾶ ἔναν ἀσκητή νά προσεύχεται. Τόν ἀναγνωρίζει. Ἐκείνος τοῦ ἀναφέρει ὅτι ἀφορμή τῆς μεταστροφῆς του ᾔταν τό περιστατικό μέ τό μικρό. Καί προσευχόμενος: «Κύριε, Κύριε μου! Ἀνοιξέ μου τίς πύλες τῶν οὐρανῶν!», παραδίδει τό πνεῦμα. Ἐνα γλυκύτατο φῶς περιέλαμψε τό πρόσωπό του.

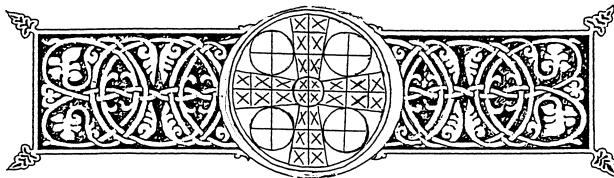
«Ο γύρω τόπος ἀπό τό νεκρό ἀσκητή γέμισε ἀπό σύννεφα τεράστια μοσχολιβάνου πού λές καί ἔβγαιναν ἀπό κήλια λίβανιστήρια.

Ξάφνουν, κατέβηκε ἀπό τόν οὐρανό πλῆθος ἀγγέλων πού εἶναι ἔτοιμοι νά κάνουν νεκρικό “ξόδι” καί περιτριγυρίζουν μέ εὐλάβεια τόν νεκρό τοῦ ἀσκητοῦ.

“Ο πρίγκιπας τά ἔχασε καί ἀπό φόρο τραβιέται μερικά βήματα πρός τά πίσω γιά νά μνή ἐνοχλήση τίν ἀγία Συνοδεία ἐνώ ἀκούει τόν πρῶτο ἄγγελο νά ψάλλει:

“Μακάριος ὃν ἔξελέξω καί προσελάβου, Κύριε· κατασκηνώσει ἐν ταῖς αὐλαῖς Σου”.

Δεύτερος ἄγγελος ὀλόγλυκα τώρα ψάλλει μέ σκυφτό κεφάλι: “Ολίγα παιδευθέντες -οἱ ὅσιοι- μεγάλα εὔεργετηθήσονται, ὅτι ὁ Θεός ἐπείρασεν αὐτούς καί εὔρεν αὐτούς ἀξίους ἔαυτοῦ. Ὡς χρυσόν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς”. Ο πρίγκιπας μέ τή συνοδεία του ἔθαψαν μέ κάθε τιμή τόν μετανοημένο ὅσιο».

Γρηγορίου Ιερομονάχου
ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ, ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ

τίς μέρες μας τά ιερά Μνημόσυνα, ὅπως καί τά περισσότερα ἄγια Μυστήρια, ἔχουν κάσει τό βαθύ πνευματικό τους περιεχόμενο. Ἐγιναν, δυστυχῶς, ἐκδηλώσεις κοινωνικοῦ χαρακτῆρος. Γι’ αὐτό τόν λόγο, δίνουμε μεγαλύτερη σημασία στὸν ἔξωτερική ἐμφάνιστο τοῦ ναοῦ, καὶ λιγότερη ἢ καθόλου στὸ γεγονός τῆς ἐν Χριστῷ ἀναπαύσεως τοῦ ἀδελφοῦ μας. Ξεχνοῦμε ὅτι τό Μνημόσυνο τελεῖται γιά νά βοηθήσουμε πνευματικά τόν κοιμηθέντα ἀδελφό καί νά βοηθηθοῦμε οἱ ἴδιοι μέ τίν ἐνθύμηση τῆς δικῆς μας ἀναχωρήσεως πρός τίν ἀλλοθινή πατρίδα.

Τά κόλλυβα, πρέπει νά εἶναι σιτάρι, καί νά τά προετοιμάζουμε μόνοι μας στό σπίτι, καθώς ἐπίσης καί τό πρόστιφο πού θά προσφέρουμε στόν ιερέα γιά τίν τέλεστη τῆς θείας Λειτουργίας. Ἐτσι, καταβάλλουμε τόν δικό μας προσωπικό κόπο καί zoῦμε τίν μνήμην τοῦ κοιμηθέντος. Ἐτοιμάζουμε δηλαδή πραγματικά μνημόσυνο.

Ἡ καινούργια συνήθεια νά προσφέρωνται ἀντί κολλύβων διάφορα γylukísmata, κουλουράκια κλπ., εἶναι ἔντη πρός τίς πανάρχαιες παραδόσεις τῆς Ἑκκλησίας μας. Ἀνώφελο, ἐπίσης, γιά τόν κοιμηθέντα ἀδελφό καί γιά μᾶς τούς ἴδιους, εἶναι νά πᾶμε στόν ἐκκλησία μέ ἔνα μπουκέτο λουλούδια. Μία ἐπιπλέον ἀπόδειξη τῆς ἄγνοιας πού ἐπικρατεῖ εἶναι ἡ παραμονή τῶν φίλων καί οἰκείων τοῦ κοιμηθέντος ἔξω ἀπό τόν ιερό ναό κατά τίν διάρκεια τῆς θείας Λειτουργίας, διότι περιμένουν νά εἰσέλθουν σ’ αὐτόν μόνο γιά τό Μνημόσυνο πού πρόκειται νά τελεσθῇ!

Ο ιερός Χρυσόστομος μᾶς προτρέπει νά δείξουμε τίν ἀγάπη μας πρός τόν κεκοιμημένο μέ χριστιανικό τρόπο, καί ὅχι μέ ἔξωτερικό καί ματαιόδοξο: «Ἄσ μήν ἀσχολούμαστε μέ τίς ἐπιτάφιες πλάκες καί τά ἐντάφια. Προστάτεψε τίς χῆρες, αὐτό εἶναι τό σπουδαιότερο ἐντάφιο. Δῶσε τό ὄνομά του, καί κάλεσέ τες νά κάνουν δεήσεις καί ἱκεσίες ὑπέρ αὐτοῦ». Μέ τόν τρόπο αὐτό ὠφελοῦνται ὅλοι: «Δέν γίνονται ἄσκοπα οἱ Λειτουργίες γι’ αὐτούς πού πέθαναν οὔτε οἱ ἱκεσίες, οὔτε οἱ ἐλεημοσύνες. Ὄλα αὐτά τά διέταξε τό Ἀγιο Πνεῦμα, θέλοντας νά ὠφελούμαστε ὁ ἔνας ἀπό τόν ἄλλο. Πρόσεξε τί γίνεται: Ὡφελεῖται ὁ κεκοιμημένος μέ τίν βοήθειά σου, ἀλλά ὠφελεῖσται κι ἐσύ ἐξ αἰτίας του. Κατεφρόνησες χρήματα, προκειμένου νά κάνης κάπι σπουδαῖο. Κι ἔτσι ἔγινες ἐσύ ἀφορμή τῆς σωτηρίας του, κι αὐτός ἔγινε ἀφορμή τῆς ἐλεημοσύνης σου.

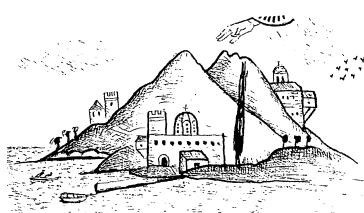
Μήν ἀμφιβάλλος ὅτι θά κερδίστη κάπι καλό. Δέν ἀναφωνεῖ χωρίς λόγο ὁ Διάκονος: ‘Υπέρ τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τῶν τάς μνείας αὐτῶν ἐπιτελούντων (δηλαδή, ὑπέρ τῶν κεκοιμημένων πού πίστευαν στόν Χριστό, καὶ ὑπέρ ἐκείνων πού κάνουν τό μνημόσυνό τους). Δέν εἶναι ὁ Διάκονος πού τό λέει αὐτό ἀλλά τό Πνεῦμα τό “Ἄγιο”.

Τό πόσο βοηθιέται ἡ ψυχή, ὅταν ἔτοιμάζουμε πρόσφορο καὶ τό δίνουμε νά λειτουργηθῇ, φαίνεται ἀπό τό ἔξῆς περιστατικό, τό ὅποιο διηγήθηκε αὐτόπτης μάρτυς στόν ιερέα πού τό κατέγραψε: «Ἐλεγε ἡ κ. Μ.: “Ἡ μάννα μου πήγαινε στήν ἐκκλησία μόνο στής μεγάλες γιορτές (Χριστούγεννα, Φῶτα, Πάσχα, Παναγίας). Δέν ἔξιμολογεῖτο, οὔτε κοινωνοῦσε. Τό 1997 σκοτώθηκε σέ τροχαῖο. Ἐγώ ἔκανα ‘δεσμό’, καὶ παντρευόμουν. Ἡ μέλλουσα πεθερά μου ἔφτιαξε πρόσφορο, καὶ τό πήγε στήν ἐκκλησία, γιά τήν ψυχή τῆς μάννας μου. Τό ίδιο βράδυ ἡ μάννα μου ἐμφανίστηκε στήν πεθερά μου, καὶ μέ πόνο ψυχῆς τῆς εἶπε: ‘Ἐλαβα τό πρόσφορο, σέ εὐχαριστῶ πολύ πού μέ λυπήθηκες. Ἐδῶ πού εἶμαι πεινάω πολύ’ ”».

‘Ο ιερός Χρυσόστομος μᾶς ὑπενθυμίζει: «Θέλεις νά τιμήσης ἐκείνον πού ἔφυγε; Κάνε ἐλεημοσύνες, εὐεργεσίες, Λειτουργίες». Οἱ πιστοί χριστιανοί, πού πιστεύουν πραγματικά στόν Χριστό καὶ στήν ἄλλην ζωή, «δέν καταβάλλουν ὑπερβολική φροντίδα γιά τήν ταφή. Θεωροῦν ὡς θαυμαστό ἐντάφιο τόν ἐνάρετο βίο».

‘Ο ιερός Πατήρ κατηγορεῖ ὡς ἀποτελέσματα ἀπιστίας τόν ὑπερβολικό θρῆνο, τίς ὑπερβολικές δαπάνες γιά τόν καλλωπισμό τοῦ νεκροῦ σώματος, καὶ τίνι ματαιόδοξη κηδεία. Δυστυχῶς αὐτά παρατηροῦνται καὶ στής μέρες μας (στεφάνια κλπ.). Καταλήγει λοιπόν ὁ “Ἄγιος”: “Ἄς σταματήσουμε νά φροντίζουμε γιά τά μάταια αὐτά. Ἄς κηδεύσουμε τούς κοιμηθέντας ὅπως συμφέρει καὶ σ’ ἔμᾶς καὶ σ’ αὐτούς, πρός δόξαν Θεοῦ. Ἄς κάνουμε πολλές ἐλεημοσύνες γιά χάρη τους, στέλνοντάς τους ἔτσι τά καλύτερα ἐφόδια” γιά τό μεγάλο ταξίδι τους. «Αὐτά τά ἐντάφια εἶναι καλά. Αὐτά ὠφελοῦν καὶ τούς ζῶντας καὶ τούς κεκοιμημένους. Ἄν ἔτσι ἐνταφιασθοῦμε, θά είμαστε ἔνδοξοι κατά τόν καιρό τῆς μελλούσης ἀναστάσεως».

‘Ιερομόναχος ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Σάββα Ἀλεξάνδρου
ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΤΗΣ ΔΕΙΛΙΑΣ

ιά τούς Πατέρες τῆς Ἑκκλησίας ἡ δειλία εἶναι ψυχικό πάθος καὶ συνδέεται μὲ τὸν κενοδοξία. Ὁ ἄγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, δίνοντας τὸν δρισμό της, παρατηρεῖ: «Δειλία ἐστὶν ἥθος ἐν γηραλέᾳ καὶ κενοδόξῳ ψυχῇ». Δηλαδή, ἡ δειλία εἶναι τρόπος ζωῆς ποὺ χαρακτηρίζει τὸν μὴ ὕριμο ἀπὸ πνευματική ἀποφη ἄνθρωπο, ποὺ διακατέχεται ἀπὸ τὸ πάθος τῆς κενοδοξίας. Ὁ κενόδοξος φοβᾶται νά ἀνοιχτεῖ πρός τούς ἄλλους, φοβᾶται νά φανερώσει τὸν ἑσωτερικό του κόσμο, διότι τρέμει τυχόν ἀρνητικές ἐπιπτώσεις στὸ κύρος καὶ τὸν ἑσωτερικήν ἐπιφάνειά του.

Ἐπιπρόσθετα, κατὰ τὸν ἄγιο Ἰωάννην τῆς Κλίμακος μόνο ἡ ψυχή ποὺ ἔχει τὸ πάθος τῆς ὑπερφάνειας καὶ τῆς προσωπικῆς αὐτάρκειας φοβᾶται ἀκόμα καὶ τὴν παραμικρή σκιά καὶ τὸν παραμικρό θόρυβο. Ὅπουγραμμίζει καὶ πάλι ὁ ἵερος πατέρ: «Ἡ ὑπερήφανος ψυχή ἐστί δούλη τῆς δειλίας ἀφ' ἑαυτῆς, πεποιθυία καὶ δεδοικυία σκιᾶς καὶ κτύπους κτισμάτων».

Στὸν ὄρθοδοξην Πατερική θεολογία μας, ἡ δειλία εἶναι συνάμα συνέπεια τῆς ὀλιγοπιστίας καὶ τῆς φιλοσωματίας, δηλαδή τοῦ ἀτομισμοῦ. Οἱ θεοφόροι Πατέρες ἀποφαίνονται: «Οἱ δειλοί ὑπό δύο νόσων νοσοῦσιν, φιλοσωματίας καὶ ὀλιγοπιστίας». Ἀκριβῶς γιά αὐτό τὸν λόγο μέσο ὑπέρβασης τοῦ φόβου εἶναι ἡ ἀγάπη πρός τὸν Θεό. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος θά διακηρύξει στὸ ἀρχαῖο γεροντικό τῆς Νιτρίας καὶ τά ἀκόλουθα: «Ἐγώ οὐκέτι φοβοῦμαι τὸν Θεόν, ἀλλά ἀγαπῶ Αὐτόν. Ἡ γάρ ἀγάπη ἔξι βάλλει τὸν φόβον». Δηλαδή, δέν φοβᾶμαι τὸν Θεό ἀλλά τὸν ἀγαπῶ. Καὶ ἴδού ἡ ἀγάπη ἀποδιώχνει τὸν φόβο.

Οἱ ἄγιοι, τόσο αὐτοί ποὺ μαρτυρήσαν τὸ μαρτύριο τῆς συνειδήσεως, δηλαδή οἱ ἀσκητές, ὅσο καὶ αὐτοί ποὺ μαρτύρησαν τὸ μαρτύριο τοῦ αἵματος, διέγραψαν ἀπὸ τὴν ζωὴν τους τὴν δειλία καὶ τὸν φόβο, γιατί ἀκριβῶς τούς συνεῖχε ἡ ἀγάπη πρός τὸν Θεό, πού τούς ἔδινε δύναμην καὶ θάρρος. Διαβάζουμε, λοιπόν, γιά τὸν ἄγιο Θεόδωρο τῆς Φέρμης τά ἔξτις: «Ρώτησε κάποιος τὸν Ἀββᾶ Θεόδωρο τῆς Φέρμης: Ἄν γίνει ἔνας σεισμός, ἀν καταρρεύσουν κτήρια, θά φοβηθεῖς Ἀββᾶ; Καί ἐκεῖνος τότε ἀπάντησε: Ἐάν κολληθεῖ ὁ οὐρανός σπὶ γῆ, Θεόδωρος οὐ μὴ φοβηθήσεται». Δηλαδή, καὶ ἂν ἀκόμα συγκρουστεῖ ὁ οὐρανός μὲ τὴν γῆ, ὁ Θεόδωρος δέν πρόκειται νά φοβηθεῖ. Γιατί; Διότι ἀκριβῶς, ἀφημένος στὸν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, προσπερνοῦσε τὸν ὅποιοδήποτε κινδυνό ἢ ὄτιδήποτε θά μποροῦσε νά τὸν βλάψει σωματικά. Ἐνα ἀνάλογο περιστα-

τικό βρίσκουμε στό Ἀθωνικό γεροντικό πού μιλᾶ γιά τούς γέροντες τοῦ Ἅγιου Ὁρους. Εἶναι ἐκπληκτικό τό πώς οἱ ἀσκητές αὐτοί, ἔχοντας ἐμπιστευθεῖ τῇ ζωῇ τους στόν Χριστό, δέν φοβόντουσαν τίποτα. Ἐτσι λοιπόν, διαβάζουμε γιά ἓνα ἐνάρετο Ρουμάνο μοναχό πού λεγόταν Ἐνώχ: «Κατοικοῦσε σέ ἓνα ἑτοιμόρροπο σπίτι στίς Καρυές. Ἡ Πολιτική Διοίκηση τοῦ Ἅγιου Ὁρους τόν εἰδοποίησε ὅτι ἔπρεπε νά μετακομίσει ἀλλοῦ, γιατί τό σπίτι μποροῦσε νά γκρεμιστεῖ. Στάθηκε γιά μιά σπιγμή σκεπτικός μπροστά στό ὄργανο τῆς διοίκησης πού τοῦ μετέφερε τό μήνυμα καί τοῦ εἶπε μέ απλότητα καί σπασμένα ἐλληνικά: “Ἐγώ ντοῦλος Θεοῦ. Ἄν τέλει Θεός πέσει, ἃν δέν τέλει Θεός ντέν γίνεται τίποτε”». Καί δέν ἔψυγε καί τό σπίτι δέν ἔπιαθε τίποτε. Τών ἴδια ἀπουσία δειλίας εἶχαν καί ὅλοι οἱ ἄγιοι μάρτυρες καί νεομάρτυρες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι ὁ ἄγιος Γεώργιος ὁ νεομάρτυρς ὁ ἐξ Ἰωαννίνων, γιά τόν ὄποιο ὁ συναξαριστής ἀναφέρει: «θαῦμα δέ μέγα ἦτο τούς ὄρωντας τόν Ἅγιο, ὅτι ἔτρεχε πλησίον στούς δημίους μέ τόση προθυμία καί ἀγαλλίαση, ὥστε ἐφαίνετο ώς καί νά ἐπετοῦσε στόν ἀέρα τό δέ πρόσωπό του, ἦτο φαιδρόν καί ὅλον ἔξαστράπτον ἀπό τή χαρά τῆς ψυχῆς του γιά τό μαρτύριο».

Τό θᾶρρος καί ᾧ γενναιότητα τῶν ἀγίων, τόσο στά μαρτυρία, ὅσο καί στόν θάνατο, ὀφείλετο ἀφενός στήν ὑπέρβασιν τοῦ ὑπαρξιακοῦ προβλήματος τοῦ θανάτου - ὅλοι τους βίωναν τή θεολογική τοποθέτηση τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὁ ὄποιος διακήρυξε: «ὅπως ἀκριβῶς ὁ Χριστός πέθανε καί ἀναστήθηκε, ἔτσι καί ἐμεῖς θά πεθάνουμε ἀλλά θά ἀναστηθοῦμε παίρνοντας σῶμα ἀφθαρτο καί ἀθάνατο, ὅπως ὁ Χριστός μέ τήν ἐνδοξήν Του Ἀνάστασην». Ἀφετέρου, ὀφείλετο στόν φόβο καί στόν σεβασμό πού εἶχαν πρός τόν Κύριο. Οἱ ἄγιοι βίωναν ἐμπειρικά τόν λόγο τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος: «Ἄυτός πού εἶναι γνήσιος δοῦλος τοῦ Κυρίου, μόνο τόν Κύριο φοβᾶται καί σέβεται. Αὐτός δέ πού Θεό δέν φοβᾶται φοβᾶται ἀκόμα καί τή σκιά του». Τέλος, ὁ Μέγας Βασίλειος μιλῶντας γιά τό θᾶρρος καί τή γενναιότητα πού πρέπει νά διακρίνουν ἐνα πραγματικά πιστό ἀνθρωπο, ἀναφέρει: «“Οταν σέ βροῦν κακά, νά τά ἀντιμετωπίζεις γενναία καί μέ θᾶρρος. Νά φέρεσαι σάν γενναίος ἀγωνιστής πού δείχνει τήν ἀνδρεία του, ὅχι μόνο χτυπώντας καί καταβάλλοντας τούς ἀντιπάλους, ἀλλά καί ἀντιμετωπίζοντας γενναία καί θαρραλέα τίς πληγές πού τοῦ δημιουργοῦν».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Θεολόγος

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

«Ο γεωργός, ὅταν βλέπῃ τό σιτάρι νά διαλύεται στό χῶμα, δέν ἀπογοητεύεται, οὔτε γίνεται σκυθρωπός, ἀλλά μᾶλλον χαίρεται καί ἀγάλλεται, διότι γνωρίζει ὅτι ἐκείνη ἡ διάλυση γίνεται ἀρχή καλύτερης δημιουργίας καί αἰτία γιά περισσότερη καρποφορία. Ἔτσι καί ὁ δίκαιος, πού εἶναι γεμάτος ἀπό ἔργα ἀρετῆς καί περιμένει κάθε μέρα τὴν ἐπουράνια Βασιλεία, ὅταν ἴδη τὸν θάνατο μπροστά στά μάτια του, δέν θλίβεται, ὅπως οἱ πολλοί, δέν ἀνησυχεῖ οὔτε ταράζεται. Διότι γνωρίζει ὅτι ὁ θάνατος —γιά ἐκείνους πού ἔζησαν ἐνάρετα— εἶναι μετάβαση πρός τά καλύτερα, ἀποδημία πρός τά ἀνώτερα, καί δρόμος πού ὁδηγεῖ στά οὐράνια στεφάνια».

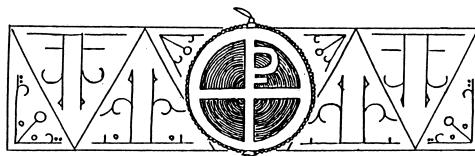
“*Άγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος*

PG 55,230

*ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ
ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ*

(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

Συμεών Πηγαδουλιώτη
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ἢν ἐν σαρκὶ χωνὶ σοῦ κατεπλάγησαν, ἀγγέλων τάγματα, πῶς μετά σώματος πρός ἀιράτους συμπλοκάς ἔχάρωσας πανεύφημε...». Αὐτά τά λόγια, τά παρμένα ἀπό τό Ἀπολυτίκιον τοῦ ἴδρυτοῦ κι ἀρχηγέτου τοῦ ἁγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ Ἅγιου Ἅθανασίου τοῦ Ἅθωνίτου, προσδιορίζουν καί σκιαγραφοῦν τά δεδομένα τῆς μοναχικῆς πολιτείας, πού συνίσταται στίν πάλι μέ τίς προσβολές τοῦ Βελιαρ καί τή νικηφόρα ἔκβασή της.

Ἄν θέσουμε σάν ἀφετηρία τήν ἔννοια «ἄγιον ὅρος» θά τήν ἐντοπίσουμε ἐν πρώτοις στά ιερά κείμενα τῆς Ἅγιας Γραφῆς, Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς. Στούς Ψαλμούς ἀναφέρεται «Σιών ὅρος τό ἄγιον αὐτοῦ» (β'5). «ἐπήκουονσε μου ἐξ ὅρους ἀγίου αὐτοῦ» (γ'5), «τίς κατασκηνώσεις ἐν ὅρει ἄγιῳ αὐτοῦ» (ιδ'1), «ῆγαγόν με εἰς ὅρος ἄγιον σου» (μβ'3), «προσκυνεῖτε εἰς ὅρος ἄγιον αὐτοῦ» (η' 9). Ὁ προφήτης Ἡσαΐας στό ὅμώνυμο προφητικό βιβλίο σημειώνει: «οἱ δέ ἀντεχόμενοί μου κτίσονται γῆν καὶ κληρονομήσουσι τό ὅρος τό ἄγιόν μου» (νζ'13), ἐνῶ στό κεφ. ξε'9 λέγει ὅτι τό σπέρμα τοῦ Ἰακώβ καὶ τό ἐξ Ἰούδα «κληρονομήσει τό ὅρος τό ἄγιόν μου». Ὁ Δανιήλ λέγει τά πιό κάτω: «ἀποστραφήτω δή ὁ θυμός καί ἡ ὄργη σου ἀπό τῆς πόλεως σου Ἱερουσαλήμ ὅρους ἀγίου σου» (θ'16), ἐνῶ ὁ Ἰωάννης (β'1) παραγγέλλει: «σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν Σιών, κηρύξατε ἐν ὅρει ἄγιῳ μου». Τέλος ὁ Ζαχαρίας τονίζει: «κληθήσεται Ἱερουσαλήμ πόλις ἀληθινή καὶ τό ὅρος Κυρίου ὅρος ἄγιον» (η'3). Εἶναι φανερό πώς ἄγιον ὅρος ἐδῶ εἴναι ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ ἰδιαιτέρως τό ὅρος Σιών, ὃπου κτίστηκε ὁ Ναός τοῦ Σολομῶντος στόν ὅποιο φυλάσσονταν ἡ Κιβωτός τῆς Διαθήκης καὶ τά ἄλλα ιερά ἀντικείμενα τῆς παλαιοδιαθηκικῆς λατρείας. Στίν Καινὴν Διαθήκην ὁ ἀπόστολος Πέτρος στή Β' Ἐπιστολή του (α'18) ὑπογραμμίζει: «ταύτην τήν φωνήν ἡμεῖς ἡκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν σύν αὐτῷ ὅντες ἐν τῷ ὅρει τῷ ἄγιῳ». Ἀναμφιβόλως ὁ Ἀπόστολος ἀναφέρεται στή θεοφάνεια στό ὅρος Θαβώρ. Τό Θαβώρ εἴναι ἄγιο λόγω τῆς παρουσίας σ' αὐτό τοῦ μεταμορφωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἄπο τήν ἄλλην ὅρη ἄγια ὄνομάστηκαν κατά τή διάρκεια τῆς ιστορικῆς πορείας τῆς Ἐκκλησίας τόποι πού ἐξαγιάστηκαν λόγω τῆς παρουσίας πλήθους μοναχικῶν κοινοτήτων πού ἐξέπεμψαν τό ἄρωμα τῆς ἀγιότητος. Τό Σταυροβούνι δέν ὄνομάστηκε τυχαίᾳ ἄγιον ὅρος τῆς Κύπρου. Ἅγιον, ἄλλα καὶ θεοβάδιστον, ὄνομάστηκε τό Ὅρος Σινᾶ, πού θεωρεῖται μάλιστα, ὅτι προεικονίζει τήν Θεοτόκο, πού χαρακτηρίζεται ἀπό

τίνι Υμνογραφία «ἄγιον ὄρος καὶ θεοβάδιστον». Στή Μικρά Ἀσία μέχρι τόν 10ο αἰώνα, ἀλλά κι ἀργότερα, ήκμασαν ὅρη ἄγια ὅπως ὁ Λάτμος κοντά τίνι Ἐφεσο, πού ὁνομάστηκε Λάτρος ἀπό τή συνεχῆ λατρεία τοῦ Θεοῦ ἀπό τούς μοναστές. Στήν ίδια περιοχή πλῆθος μοναστηριῶν κλείσαν τό Γαλήσιον ὄρος. Ὁμως ὅλων αὐτῶν ὑπερέχει ὁ Ὁλυμπος τῆς Βιθυνίας πού βρίσκεται πλησίον τῆς Προύσας. Στή Θράκη ἄγιον ὄρος ἐπωνομάστηκε τό ὄρος τοῦ Γάνου, ἀλλά καὶ τό Παπίκιον ὄρος (ἀνατολική Ροδόπη), ὅπου ἀσκήτεψε γιά ἔνα διάστημα κι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τά Παρόρια καὶ τέλος τό ὄρος τῶν Κελλίων τῆς Θεσσαλίας.

Ὅμως κατά τό 10ο αἰώνα ἐμφανίστηκε μιά ἀκόμη μοναστική πολιτεία, πού δέν εἶναι ἀλλο ἀπό τή χερσόνησο τοῦ Ἀθώ στή Μακεδονία. Φυσικά στόν Ἀθωνα ὑπῆρχε καὶ προηγουμένως μοναχισμός, ἀλλά μιλᾶμε γιά ἀναχωρητισμό κι ὅχι γιά συγκροτημένες μονές. Ἰδρυτής καὶ πρῶτος πολιοτής τῆς μονακικῆς αὐτῆς πολιτείας, πού ὑφίσταται κι ἀνθοφορεῖ μέχρι τίς μέρες μας ἐνῶ ὅλες οἱ προηγούμενες ἔχουν παραδοθεῖ στή λίθη, κρίμασιν οἵς οἴδε Κύριος, εἶναι ὁ ἐν ἄγιοις Πατήρ ἡμῶν Ἄθανάσιος, μικρασιάτης μοναχός μέ καταγωγή ἀπό τήν Τραπεζούντα. Ὁ Ὁσιος, πού ἔτυχε ἀνωτέρας παιδείας στή Βασιλίδα τῶν πόλεων, κάποτε ἐγκατέλειψε τά ἐγκόσμια καὶ κατέφυγε στό ὄρος τοῦ Κυμινᾶ στή Βιθυνία, ὅπου περιεβλήθη τό μονακικό σχῆμα πλησίον τοῦ Ὁσίου Μιχαήλ τοῦ Μαλεΐνου. Ὄταν ἀκούστηκε πώς ὁ Ὁσιος τόν προόριζε γιά διάδοχο στήν ἡγουμενία, ὡς ταπεινός καὶ μισόδοξος ἐγκατέλειψε κρυφίως τό ὄρος τοῦ Κυμινᾶ καὶ ἔφτασε στό Ὁρος τοῦ Ἀθωνος. Ἐκεῖ οἱ ἀναχωρητές τοῦ τόπου δέν εἶχαν μεγάλα οἰκήματα, ἥ κτιριακά συγκροτήματα καὶ μεγαλοπρεπεῖς ναούς, ἀλλά κατοικοῦσαν σέ ξύλινες καλύβες σκεπασμένες μέ χόρτα ἥ φύλλα δέντρων. Ὁ Ὁσιος προσποιήθηκε τό ναυαγό καὶ χρησιμοποιώντας τό ὄνομα Βαρνάβας προστήθε σ' ἔνα ἀπλοῦν γέροντα στήν περιοχή Ζυγός καὶ ζήτησε νά γίνει ὑποτακτικός του. Τελικῶς ἀπεκαλύφθη ποιός ἦταν στήν πραγματικότητα καὶ μετά ἀπό λίγα χρόνια ἄρχισε νά οἰκοδομεῖ τήν περίπουστον μονήν τῆς Μεγίστης Λαύρας, τό πρῶτο μοναστήρι τοῦ Ἀθωνος. Μετά τή δολοφονία τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ ἐπεκράτησε ἀναταραχή μεταξύ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἅγιου Ὁρους κατά τοῦ Ὁσίου, ἀλλά ὁ Ὁσιος κατάφερε τελικά νά συμβιβάσει τόν ἐρημικό καὶ ἱσυχαστικό βίο μέ τόν κοινοβιακό, γενόμενος ὁδηγός καὶ καθηγητής τοῦ ἄγιορετικου μοναχισμοῦ.

Ἄπο τότε τό Ἅγιον Ὁρος τοῦ Ἀθωνος ἄρχισε νά ἀνθίζει καὶ ἔγινε τόπος ἄγιασματος καὶ vontός παράδεισος. Ἰδρύθηκαν πλεῖστες ὅσες μονές, ὅπως ἥ μονή Βατοπαιδίου, ἥ μονή Ἰβήρων, ἥ μονή τοῦ Κλήμεντος ἥ μονή τῶν Γερόντων κ.ο.κ.. Καταστατικός Χάρτης τῆς ἄγιωνύμου πολιτείας ὑπῆρξε τό Τυπικόν τοῦ Ἰωάννη Τσιμισκῆ, πού εἶναι γνωστός ὡς «Τράγος».

Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ἄρχισαν νά ἐγκαθίστανται στό Ὁρος καὶ μοναχοί ἀπό ἀλλες Ὁρθόδοξες χώρες, ὅπως τή Γεωργία (Ἰβηρία), τή

Σερβία, τή Βουλγαρία, τή Ρωσσία, τή Ρουμανία. Ἀκόμη καί ἀπό τή Δύση ὑπῆρξε, πρό τοῦ Σχίσματος, ἢ μονί τῶν Ἀμαλφινῶν. Ὁλες αὐτές οἱ ἐθνοτικές ὁμάδες ἐπειδή ζοῦσαν κατά Θεόν κατάφεραν νά ξεπεράσουν τίς ὅποιεσδήποτε ἀνθρώπινες διαφορές καί νά ζοῦν ἄρμονικῶς ἐν Χριστῷ γιά κιλια τόσα χρόνια. Οἱ βυζαντινοί αὐτοκράτορες ἀπό τό Νικηφόρο Φωκά, τόν Ἰωάννη Τσιμισκῆ κι ὅλους τούς ὑπόλοιπους στήριξαν τίν ἀθωνική πολιτεία. Θλιβερή ἔξαρτηση ἀποτελεῖ ὁ Μικαήλ Ή' ὁ ὅποιος θέλησε, μέ τή συνδρομή τοῦ ὁμοίδεάτου του λατινόφρονος πατριάρχου Ἰωάννη Βέκκου, νά ἐπιβάλει διά τῆς βίας τή ψευδοένωση τῆς Λυών. Τότε πολλοί μοναχοί τελειώθηκαν μαρτυρικῶς, ἄλλοι διά πνιγμοῦ, ἄλλοι δι' ἀπαγχονισμοῦ κι ἄλλοι παρεδόθηκαν στό πῦρ, διότι δέν ἀρνήθηκαν τίν Ὁρθοδοξία.

Πολλοί ἐπαινοῦν τό φυσικό κάλλος τῆς Χερσονήσου καί σ' αὐτό ἔχουν δίκαιο. Ὅμως «πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρός τοῦ Βασιλέως ἔστωθεν» (Ψάλμ. μδ' 13). Αὐτό πού διακρίνει καί ξεχωρίζει τίν ιερά Χερσόνησο εἶναι τό λεπτό ἄρωμα τῆς ἀγιότητος πού ἀναδίνει ἀνά τούς αἰώνας. «Νηστείᾳ, ἀγρυπνίᾳ, προσευχῇ», ἔλαβαν οὐράνια χαρίσματα οἱ ὄντες μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς ἀθωνίτες πατέρες, πού ἀνέδειξαν τό «Περιβόλι τῆς Παναγίας» μυστικό παράδεισο. Πνευματικές κορυφές τοῦ Ἀθώ ἀναδείχθηκαν ἀνά τούς αἰώνες πρῶτον ὁ Ἀγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ κῆρυξ τῆς χάριτος καί τοῦ φωτός. Αὐτός, ἔχοντας τίν ἀσκητική ἐμπειρία κατατρόπωσε τόν αἵρετικό Βαρλαάμ καί τίν Δυτικήν δόφρυν καί διετύπωσε τή διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περί τῆς ἀμεθέκτου ἀκτίστου οὐσίας τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν, τῶν ὅποιών γίνεται μέτοχος ὁ ἀνθρωπος ὅταν φτάσει στήν ἀγιότητα. Μιά ἄλλη μορφή τοῦ γεραροῦ Ἀθωνος εἶναι ὁ Ἀγιος Μάξιμος ὁ Γραικός, ὁ φωτιστής τοῦ ρωσσικοῦ λαοῦ. Σέ μιά ἐποχή πού στή Ρωσσία βασίλευε οὐσιαστικά ἡ ἄγνοια τῆς ὀρθόδοξης ζωῆς καί ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς ζωῆς, οἰκογένεια, μοναχισμός καί κλῆρος δέν ἦταν στά καλύτερά τους, ὁ θεοφράτος ἀγιορείτης μοναχός, πού ἐκλήθη στή χώρα ἀπό τόν Ἡγεμόνα της, ἔγινε τό ἀστέρι τοῦ Βορρᾶ κι ἔφερε ξαστεριά στό φιλόχριστο λαό τῆς ἀχανοῦς χώρας. Ὑπέφερε τά πάνδεινα, φυλακίστηκε μέχρι τήν κοίμησή του, ἀλλά ἀπέφερε καρπούς πνευματικούς. Κορυφή πνευματική δέν ἀπέβη καί ὁ φωτιστής τῆς Βλαχίας, ὁ Ἀγιος Παΐσιος Βελιτσκόρσκου; Αὐτός ὁ ἀγιασμένος ἀσκητής, ἀφοῦ παρέμεινε γιά χρόνια στό Ἀγιον Ὄρος κι ἀπέκτησε πείρα πνευματική, μετέβη στή Μολδαβία, ὅπου καλλιέργησε τό φιλοκαλικό πνεῦμα μέ τίς μεταφράσεις τῶν πατερικῶν ἔργων στά ρουμανικά καί τά σλαβωνικά, γενόμενος κατά τόν 18ο αἰώνα αἴτιος τῆς πνευματικῆς ἀνθησης τῆς Ρουμανίας καί τῆς Ρωσσίας. Ποιός μπορεῖ νά παραβλέψει μίαν ἄλλη μεγάλη μορφή τοῦ Ἀθωνος, τόν Ἀγιο ισαπόστολο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό; Αὐτός «ἀσκητικῶς προγυμνασθείς ἐν τῷ Ὁρεὶ» περιόδευσε πλεῖστα μέρη τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, πού στέναζε κάτω ἀπό τήν ὀθωμανική καταπίεση καί στήριξε τούς ραγιάδες, τούς δίδαξε τήν πίστιν τήν ἀμώμητον, τούς προέτρεψε ν'

ἀνοίξουν σχολεῖα, γιά νά μποροῦν νά γνωρίσουν τίν ’Ορθόδοξη πίστη καί τελειώθηκε μαρτυρικά.

Πολλοί στέκονται στό γεγονός ὅτι τό Ἀγιον Ὅρος εἶναι ἔνα ἀπέραντο βυζαντινό μουσεῖο, λόγω ἀρχιτεκτονικῆς, κειμηλίων, χειρογράφων εἰκονογραφημένων καί μή, περγαμηνῶν, ἀλλά καί εἰκόνων, φορητῶν, ψηφιδωτῶν κ.τ.δ. Ὁμως αὐτά δέν εἶναι ή ούσια. Ἐνδιαφέρουν μόνο τούς εἰδικούς ἥ ἔστω τούς φιλότεχνους. Τό βασικό, τό ζητούμενο καί τό πρέπον εἶναι νά ἐγκύψουμε στίν κατά Θεόν πολιτείαν τῶν μοναζόντων. Κάποιος προσκυνητής ρώτησε ἔνα ἀπλοῦν μοναχόν: — Καλά, τί κάνετε ὅλοι ἐσεῖς ἐδῶ πάνω; Παλεύουμε μ' ἔνα Ρῶ, ἀπάντησε ὁ καλόγερος. — Δηλαδή; ξαναρώτησε ὁ ἄλλος. — Νά, παλεύουμε ν' ἀφαιρέσουμε ἀπό τή λέξην ἄγριος τό Ρῶ ὥστε νά μετατραπεῖ σέ Ἀγιος. Μέ ἄλλους λόγους, ἐπειδή «ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καί βιασταί ἀρπάζουσιν αὐτήν» (Ματθ. 12' 12) οἱ μοναχοί, ἔξασκάντας βία στόν ἔαυτό τους ἐπιδιώκουν νά ύποτάξουν τό χεῖρον τῷ κρείττονι, ὥστε νά δρέψουν στό τέλος τούς καρπούς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ὁμως γιά νά μήν παρεμπνεύουμε τά δεδομένα τῆς μονακικῆς πολιτείας, ὅλα αὐτά χρειάζονται συνεχῆ πνευματικό ἀγώνα στίν ὑπακοή κάποιου γέροντος. Ὁπως ἔλεγε χαρακτηριστικά κάποιος κατά Θεόν σοφός γέροντας: — Ἄν ἦταν νά ἀγιάζουν στόν ιερό αὐτό χῶρο ἄπαξ ἄπαντες ἐπρεπε νά ἀγιάσουν καί οἱ λύκοι κι οἱ ἄρκοῦδες τοῦ Ὅρους.

Ἄναντιλέκτως στή θεμελίωση καί ἔδραιώση τοῦ ἀγιορείτικου μοναχισμοῦ συνέβαλε τό αὐτοδιοίκητο, ἀλλά καί τό ἄβατο. Στίς μέρες μας ἐπικειρεῖται κατάργηση καί τῶν δύο. Εύκηθείτε νά μήν ἐπιτύχουν τά σχέδια τῶν διωκτῶν τοῦ μοναχισμοῦ.

Στίν πονηρή ἐποχή μας τό Ἀγιον Ὅρος ἀνέδειξε φωστῆρες ὑπέρλαμπρους πού φώτισαν καί φωτίζουν τούς ἐν σκότει καθεύδοντας. Τί ἄλλο ἦταν ὁ Ἀγιος Παΐσιος ὁ Ἀγιορείτης, ὁ Ἀγιος Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής, ὁ Ἀγιος Πορφύριος ὁ Καυσοκαλυβίτης, ὁ Ἀγιος Ἱερώνυμος ὁ Σιμωνοπετρίτης, ὁ Ἀγιος Ἐφραίμ ὁ Κατουνακιώτης, ὁ Ἀγιος Σωφρόνιος τοῦ Ἐσσεξ, ὁ Ἀγιος Γεράσιμος ὁ Μικραγιαννανίτης καί τόσοι ἄλλοι;

Βαριά ἥ κληρονομιά τῆς Ἀθωνικῆς πολιτείας. Οἱ σύγχρονοι ἀγιορεῖτες πατέρες ἔχουν χρέος νά συνεχίσουν τήν χιλιόχρονην παράδοσην, πού θέλει τό Ὅρος ὡς Ἀκρόπολη, ἀλλά καί Κιβωτό τῆς Ὁρθοδοξίας. Γι' αὐτό «τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

Φώτιου Σχοινᾶ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

Hιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας είναι τό αρχαιότερο καί τό πρώτο τῇ τάξει Μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Γιά τήν ὀνομασίā τῆς ἔχουμε νά πούμε τά ἔξης: Λαύρα σημαίνει πολυπλοθής οἰκισμός Μοναστῶν. Στή ΘΗΕ στό λῆμμα Λαύρα διαβάζουμε: «Βυζαντινή μοναστική ὁργάνωσις». Ὁ ὅρος, ὅστις κατά τήν λεξικολογικήν σημασίān ἀντιστοιχεῖ εἰς τό λιτανικόν *vicus* ἐχροσιμοποιήθη, κατά τόν Δ' αἰῶνα, ιδίως εἰς τήν Παλαιστίνην διά νά σημάνη μίαν «συνοικίαν» ἢ «χωρίον μοναχῶν» (ΘΗΕ, τόμος 8ος, λῆμμα Λαύρα, σελ. 154).

Ἡ ιερά Μονή τῆς Μεγίστης Λαύρας κεῖται στό νοτιοανατολικό ἄκρο τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθώ καί είναι, ὅπως ήδη ἔχουμε πεῖ, ιεραρχικά ἡ πρώτη μονή ἀνάμεσα στίς εἴκοσι Ἅγιορείτικες Μονές. Ἐπίσης είναι καὶ ἡ πρώτη σέ ἕκταση Μονή. Ἰδρυτής τῆς ἦταν ὁ ὅσιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης ἀπό τήν Τραπεζοῦντα τόν 10ο αἰώνα. Ὁ ὅσιος Ἀθανάσιος θεωρεῖται ὡς ὁ θεμελιωτής τοῦ κοινοβιακοῦ μοναχισμοῦ στό Ἅγιον Ὄρος, καθώς ἡ Μονή τῆς Μεγίστης Λαύρας θεωρεῖται ἡ μοναστηριακή ἀφετηρία στήν χερσόνησο τοῦ Ἀθώ. Μέ ἄλλα λόγια ἡ Μεγίστη Λαύρα ἀποτελεῖ τήν ἀρχήν τοῦ ὁργανωμένου Μοναχισμοῦ στό Περιβόλι τῆς Παναγίας. Είναι ὡσαύτως καί ιερώτατος τόπος καθώς πάνω ἀπό 50 ἄγιοι ἀσκήτευσαν σ' αὐτήν καί τήν γύρω περιοχή τῆς.

Ὁ ἄγιος Ἀθανάσιος, ὁ ὅποιος σημειωτέον ἦταν καθηγητής στήν Κωνσταντινούπολη, πήγε στό Ἅγιον Ὄρος ὡς ἐρημίτης τό 957 μ.Χ. Ἡταν προσωπικός φίλος τοῦ στρατηγοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, καί ὡς ἐκ τούτου, ὅταν ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς ἔγινε αὐτοκράτορας ἡ Λαύρα ἔγινε βασιλική μονή λαμβάνοντας πλούσιες ἐπιχορηγήσεις. Ἐπίσης καί ὁ διαδεχθείς τόν Νικηφόρο Φωκᾶς αὐτοκράτορας Ἰωάννης Τσιμισκῆς εύνόσης πλούσιοπάροχα τήν Μονή. Ἡ Μεγίστη Λαύρα, ὅπως ὀνομάστηκε, ὁργανώθηκε βάσει τοῦ συστήματος τῶν μεγάλων κοινοβιακῶν μοναστηριῶν, γεγονός πού προκάλεσε τήν ἀντίδραση τῶν προγενέστερων, παραδοσιακῶν ἐρημιτῶν τοῦ Ἅγιου Ὄρους. Τελικά ἀπό τή διένεξη ὁρίστηκε ἔνα καθεστώς συνυπάρχεως τοῦ ἀναχωρητικοῦ καί τοῦ κοινοβιακοῦ τρόπου Μοναχισμοῦ, καί ἡ Λαύρα ἀπετέλεσε τό πρώτο μεγάλο κοινόβιο τοῦ Ἅγιου Ὄρους μέ 80 μοναχούς. Ἡ Μονή γνώρισε τεράστια ἄνθηση καί τόν 11ο αἰώνα ὁ ἀριθμός τῶν μοναζόντων ἔφτασε τούς 700. Ὁμως ἀργότερα περιέπεσε σέ παρακμή καί ὁ ἀριθμός τῶν μοναχῶν μειώθηκε δραματικά στά μέσα τοῦ 17ου αἰώνα μόνο σέ πέντε.

Τό Καθολικό τῆς Μονῆς κτίσθηκε τό 963-1003 καί ἀποτελεῖ τό πρότυπο τῶν μεταγενεστέρων ἀγιορείτικων ναῶν. Ὁ μεγάλος τροῦλος πού τό ἐπιστεγάζει καί στηρίζεται σέ τέσσερις κίονες, συμβολίζει τόν οὐρανό. Ἐσωτερικά εἶναι ἔξαιρετικά διακοσμημένο μέ τοιχογραφίες τοῦ Κρητικοῦ ἀγιογράφου Θεοφάνη πού χρονολογοῦνται ἀπό τό 1535. Ἀπέναντι ἀπό τό Καθολικό βρίσκεται ἡ Τράπεζα μέ ἀγιογραφίες ἀπό τό 1512 ἐνώ ἀπό πίσω βρίσκεται ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς, πού εἶναι καί ἡ πλουσιότερη στό Ἀγιον Ὄρος. Σ' αὐτήν βρίσκεται τό ἀρχαιότερο κειρόγραφο μέ μεγαλογράμματη γραφή πού ὑπάρχει στό Ἀγιον Ὄρος. Ἐπίστης ὑπάρχουν πάνω ἀπό 20.000 ἔντυπα βιβλία, 2.500 κειρόγραφα καθώς καί πλῆθος ἀπό ἀνεκτίμητα κειρόγραφα ὑπογεγραμμένα ἀπό αὐτοκράτορες, πατριάρχες καί σουλτάνους. Ἀριστερά τοῦ Καθολικοῦ σέ ἓνα ἐκκλησάκι, πού τιμᾶται ἐπ' ὅνοματι τῶν Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, βρίσκεται ὁ τάφος τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου, τοῦ κτίτορος, ὃπως ἀναφέραμε, τῆς Μονῆς.

Τό πλήρως ὄργανωμένο μοναστικό συγκρότημα περιβάλλεται ἀπό ἴσχυρό τεῖχος καί στόν περίβολο βρίσκονται οἱ ναοί τῆς Παναγίας Κουκουζέλισσας καί τοῦ ἀγίου Μιχαήλ Συνάδων τῆς Φρυγίας. Στίς τέσσερις πτέρυγες πού περιβάλλονται τό ἐσωτερικό τῆς Μονῆς βρίσκονται τά ἀσκητικά κελλιά, οἱ ζενῶνες καί τά δεκάδες παρεκκλήσια.

Στό σκευοφυλάκιο τῆς Μονῆς φυλάσσονται ἔξαιρετικά πολύτιμα ἐκκλησιαστικά σκεύη, χρυσοκέντητα ἄμφια, τό στέμμα καί ὁ «σάκκος» τοῦ αὐτοκράτορα Νικηφόρου Φωκᾶ. Ἐπίστης φυλάσσεται καί ἔνα αὐτοκρατορικό ἔνδυμα διακοσμημένο μέ πολύτιμες πέτρες. Ἀπό τή πληθώρα πολύτιμων εἰκόνων, ζεχωρίζουν τέσσερις ἐπιχρυσωμένες πολύτιμες εἰκόνες, δῶρα τῶν αὐτοκρατόρων Ἀνδρόνικου Α΄ καί Ἀλέξιου Α΄ Κομνηνοῦ. Ἀπό αὐτές, ἡ μία εἰκόνα εἶναι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καί χρονολογεῖται στό 843 καί ἡ ἄλλη τοῦ Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου. Ἐντούτοις διξιομνημόνευτες εἶναι οἱ θεομπτορικές εἰκόνες πού σκέπουν τήν Μονή. Πρόκειται γιά τίς εἰκόνες τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Κουκουζέλισσας, ἡ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου «Κιττορική», ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τήν εἰκόνα τοῦ θαύματος πού ἔκανε ὁ ἄγιος Ἀθανάσιος, καθώς καί ἡ εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς «Οίκονόμισσας».

Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας Κουκουζέλισσας ἀποτελεῖ τήν σπουδαιότερην εἰκόνα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας μέ μία ἔξαίσια ἀφήγηση νά περιβάλλει τήν ἴστοροσή της. Ὁνομάστηκε ἔτσι ἀπό τόν Ἰωάννη Κουκουζέλην, πού γεννήθηκε τόν 120 αἰώνα στό Δυρράχιο. Παιδί φτωχῆς οἰκογένειας, ἔτρωγε κουκιά καί zélia (χόρτα) καί ἔτσι πῆρε τό ὄνομά του. Λόγω τοῦ ὅτι διέθετε ἔξαιρετικά ὥραία φωνή, κέρδισε τήν εὔνοια τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλέξιου Α΄ ὅταν μετέβη στήν Βασιλεύουσα. Παρ’ ὅλες τίς τιμές καί τήν ἀνετη ζωή πού ἀπολάμβανε, ποθοῦσε νά ἀφιερώσει τήν ζωή του στόν Θεό καί νά ἐνδυθεῖ τό μοναχικό σκῆνα. Ὅθεν, παρότι ὁ Αὐτοκράτορας ἤθελε νά τόν νυμφεύσει μέ μία πριγκίπισσα, ἀποφάσισε νά καταφύγει στήν Μονή Μεγίστης Λαύρας στό

”Αγιον Ὄρος, ὅπου τοῦ ἀνετέθη ὡς διακονία νά φροντίζει καί νά βόσκει τά zῶa. Ἐξασφάλισε μέ αὐτόν τόν τρόπο τίν ποθητή ήσυχία καί ἀνωνυμία του. Λόγω τῆς μεγάλης του προσπλώσεως καί πόθου του πρός τόν Θεό, ἔψαλλε συνεχῶς μέ μεγάλη κατάνυξη καί γλυκύπτα, ὥστε ἀκόμα καί τά ἄλογα zῶa καθηλώνονταν στό ἄκουσμα τῆς ψαλμωδίας του. Μιά ἡμέρα ὁ Ἰωάννης κουρασμένος ἀποκοιμήθηκε μέσα στόν ναό ὅπου ἔψαλλε τίς Κυριακές καί τότε ξαφνικά καθ’ ὑπνους τοῦ παρουσιάστηκε ἡ Παναγία. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος τοῦ ζήτησε νά συνεχίσει νά ψάλλει καί τοῦ εἶπε ὅτι θά τόν ἀνταμείψει στούς οὐρανούς γιά τούς ἔξαισιους ὕμνους του. Ὅταν ξύπνησε ἀπό τό ὄνειρο, ὁ Ἰωάννης βρῆκε στό χέρι του ἔνα χρυσό νόμισμα, τό ὅποιο τοποθέτησε μέ εὐλάβεια στήν ιερή εἰκόνα. Ἀπό τότε ὁ Ἰωάννης μέ ἀκόμα μεγαλύτερο ζῆλο ἀσκοῦσε τήν ιερή καί εὐλαβική μελωδία του ἀδιάκοπα, ὥστε τά πόδια του σάπισαν ἀπό τήν ὄρθοστασία τῆς ιερᾶς ψαλμωδίας. Τότε λέγεται ὅτι τοῦ ἔμφανίστηκε πάλι ἡ Παναγία καί τόν θεράπευσε. Ἐκτοτε οἱ μοναχοί τῆς Μονῆς τιμοῦν τήν θαυματουργή εἰκόνα Παναγία Κουκουζέλισσα τήν 1n Ὁκτωβρίου.

Ἡ Ἱερά Μονή Μεγίστης Λαύρας ἀποτελεῖ ἔνα μέρος ἔξαιρετικοῦ ιστορικοῦ καί θρησκευτικοῦ ἐνδιαφέροντος καί ἔορτάζει στίς 5 Ἰουλίου, τήν ἡμέρα τῆς Κοιμήσεως τοῦ ἴδρυτοῦ της Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτη. Φιλοξενεῖ περίπου 320 μοναχούς μαζί μέ τίς Σκῆτες πού ὑπάγονται σ’ αὐτήν. Παρέχει τή δυνατότητα διανυκτερεύσεως σέ συγκεκριμένο ἀριθμό ἐπισκεπτῶν κατόπιν προτέρας αἰτήσεως.

Τό σκευοφυλάκιο τῆς Μονῆς εἶναι πλούσιότατο σέ κειμήλια. Μεταξύ αὐτῶν διακρίνονται, ὅπως ἥδη ἔχουμε πεῖ ἀνωτέρω, ὁ σάκκος (αὐτοκρατορικό ἔνδυμα), τό στέμμα καί τό εὐαγγέλιο τοῦ αὐτοκράτορα Νικηφόρου Φωκᾶ.

Στή βιβλιοθήκη ὑπάρχουν γύρω στά 2050 χειρόγραφα καί πάνω ἀπό 30.000 ἔντυπα βιβλία.

Στήν Ἱερά Μονή Μεγίστης Λαύρας δημιουργήθηκε ἔνας νέος ἀρχιτεκτονικός ρυθμός οἰκοδομήσεως ναοῦ, ὁ ὅποιος καί ὀνομάστηκε «ἄγιορείτικος». Μέ τόν ρυθμό αὐτό κτίστηκε ὁ κυρίως ναός τῆς ιερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, τό ὀνομαζόμενο «Καθολικό».

Στή Μονή αὐτή ἀνήκουν οἱ ἀρχαῖες σκῆτες τῆς Ἀγίας Ἀννης, τῶν Καυσοκαλυβίων, τό ιερότερο μέρος τοῦ Ἀγίου Ὄρους κατά τόν Ἀγιο Νικόδημο τόν Ἀγιορείτη, ἡ νεώτερη τοῦ Τιμίου Προδρόμου καθώς καί οἱ μοναχικοί οἰκισμοί τά «παντέρημα» Κατουνάκια, τά «φρικαλέα» Καρούλια, ὁ Ἀγιος Βασίλειος, ἡ Κερασιά, ἡ Βίγλα καί ἡ Προβάτα. Οι Σκῆτες καί οἱ οἰκισμοί αὐτοί ἀποτελοῦν τήν Ἐρημο τοῦ Ἀγίου Ὄρους καί ἀνέδειξαν πλείστους ὅσους ἄγιους.

Ανδρέα Κυριακοῦ

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ, ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Μάσει παραδόσεως πού καταγράφηκε τό 150 αιώνα ἡ Μονή, πού βρίσκεται στή βορειοανατολική πλευρά τῆς Χερσονήσου, ἀνάγεται στόν 4ο αιώνα, καί ἔχει ίδρυτή τό Θεοδόσιο τό Μέγα. Ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτορας ἀπό εὐγνωμοσύνη πρός τή Θεοτόκο, πού ἔσωσε ἀπό πνιγμό τό γιό του Ἀρκάδιο, ἔγινε κτίτωρ τῆς Μονῆς. Ὁ Ἀρκάδιος ταξίδευε στή θάλασσα κοντά στόν Ἀθωνα κι ἐπικαλούμενος τή βοήθεια τῆς Παναγίας γλύτωσε καί βρέθηκε νά κοιμᾶται στήν παραλία, δίπλα σ' ἔνα βάτο. Ἀπ' αὐτό προέρχεται κι ἡ ὄνομασία τῆς Μονῆς. Πρόσφατες ἀνασκαφές ἐπιβεβαίωσαν τήν παλιά ἀγιορείτικη παράδοσην.

Στά 962 Ἀραβες πειρατές λεπλάτησαν τή Μονή. Στή συνέχεια ὁ Ἀγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης ἀπέστειλε ἐκεῖ τρεῖς μαθητές του, ἀρχοντες ἀπό τήν Ανδριανούπολη, γιά νά τήν ἀνακαινίσουν. Στά 985 μ.Χ. συναντᾶμε σέ ἔγγραφο τοῦ Πρώτου Θωμᾶ τήν ὑπογραφή τοῦ μοναχοῦ Νικολάου. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς Μονῆς ὑπῆρξε ραγδαία. Στό Τυπικό τοῦ Μονομάχου στά 1045 καταλαμβάνει τή β' θέση μεταξύ ὅλων τῶν μονῶν τῆς Ἀθωνικῆς πολιτείας. Ἀπό τόν 11ο αιώνα ἡ Μονή ἀποκτᾶ πολλά μετόχια κι ἐπεκτείνεται ἐντός καί ἐκτός τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Στά τέλη τοῦ 12ου αἰ. μονάζουν στή Μονή ὁ πρών Κνιάζ (ῆγεμόνας) τῆς Σερβίας Συμεών Νέμανια κι ὁ γιός του Ἀγιος Σάββας, πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Σερβίας. Μετά ἀπό παράκληση τοῦ Ἀγίου Σάββα τό Βατοπαίδι χαρίζει στούς Σέρβους τό Χιλανδάριο γιά νά κτίσουν τήν ὁμώνυμη σερβική Μονή. Ἀπό τότε ὅλοι οι Σέρβοι ἓγεμόνες εἶναι προστάτες κι ἀρωγοί τοῦ Βατοπαιδίου.

Μετά τή «σύνοδο» τῆς Λυών τοῦ 1271 οι λατινόφρονες φιλενωτικοί ἐπέδραμαν κατά τοῦ Ἀγίου Ὁρους καί ἔξεβίαζαν τούς μοναχούς νά ἀσπασθοῦν τά αἱρετικά τους φρονήματα. Οι Βατοπαιδινοί πατέρες ἀντέταξαν σθεναρή ἀντίσταση ὑπερασπιζόμενοι τήν Ὁρθοδοξία μέ ἀποτέλεσμα τόν ἀπαγχονισμό τοῦ Ἡγουμένου Εὐθυμίου καί τόν πνιγμό 12 μοναχῶν, ἀλλά καί τοῦ Πρώτου τοῦ Ἀγίου Ὁρους Κοσμᾶ τοῦ Βατοπαιδινοῦ. Ὄλοι αὐτοί οι ἄγιοι ὁσιομάρτυρες ἀποτελοῦν ἀπό τή μιά κλέος καί αἰώνια δόξα τῆς Μονῆς κι ἀπό τήν ἄλλην δείχνουν τό δρόμο τοῦ χρέους ὅλων τῶν συγχρόνων ὁρθοδόξων μοναχῶν, ἵδια τῶν Βατοπαιδινῶν, ἀλλά καί ἡμῶν τῶν λαϊκῶν. Δέν δικαιολογεῖται μέ κανένα τρόπο ἡ ἔκπτωση σέ θέματα τῆς πίστεως τῆς πατροπαραδότου. Ὁ οἰκουμενισμός δέν πρέπει νά ἀφεθεῖ νά ἐπελαύνει. Οι αἱρετικοί δέν ἔπαισαν νά εἶναι αἱρετικοί καί μιά ὁδός ὑπάρχει γι' αὐτούς: ἡ ἐπιστροφή στήν «ἄπαξ παραδοθεῖσαν τοῖς ἀγίοις πίστιν» (Ἰούδα 3), ἥγουν στήν

οίκουμενική Ὁρθοδοξία. Ὅλα τά ἄλλα, ὅπως ἡ ἀναφορά σέ «ἔτερόδοξους πού δέν εἶναι αἱρετικοί» μόνο τί θυμηδία προκαλοῦν.

Τήν ἐποχή τῆς δυναστείας τῶν Παλαιολόγων βλέπουμε τή Μονή νά ἀκμάζει καὶ πάλιν. Στά 1341 ὁ αὐτοκράτορας Ἰωάννης ΣΤ' Καντακουζνός δωρίζει μεταξύ ἄλλων στή Μονή τεμάχιο τῆς Ἀγίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου.

Δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει ὅτι ἡ Μονή, κατά τή μακραίωνα ἴστορική της πορεία, ἀποτέλεσε κέντρο τῆς ἡσυχαστικῆς παραδόσεως. Ἡ βίωση τοῦ Ἡσυχασμοῦ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἀνάδειξην πλήθους Ἀγίων. Μεταξύ τῶν 67 γνωστῶν Ἀγίων τῆς Μονῆς διακρίνεται ὁ μεγάλος μύστης τῆς ἡσυχαστικῆς θεολογίας Ἀγιος Γρηγόριος ὁ Παλαιμᾶς, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ὁ κῆρυξ τῆς χάριτος καὶ τοῦ φωτός, κι ὁ διδάσκαλός του ὁσιος Νικόδημος. Δέν μποροῦμε νά μήν κάνουμε μνεία τοῦ Ἀγίου Σάββα τοῦ διά Χριστόν σαλοῦ, πού ἤλθε γιά ἔνα διάστημα καὶ στή φραγκοκρατούμενη Κύπρο.

Μεγάλο δόξα τῆς Μονῆς, ἀλλά κι ὀλόκληρου τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἀποτελεῖ ὁ πολυμαθής ἀλλά καὶ πολυπαθής Ἀγιος Μάξιμος ὁ Γραικός (1470-1556). Ὁ ταπεινός Βατοπαιδινός μοναχός, ὑπακούοντας στόν Πρῶτο τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ στήν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς, μετέβη στή Ρωσσία στά 1516 ὅπως εἶχε zητήσει ὁ Ρώσσος ἡγεμόνας Βασίλειος Ἰβάνοβιτς. Στή Ρωσσία ὁ Μάξιμος μετέφρασε κι ὑπομνημάτισε τό Ψαλτήριο. Ὁμως ὁ Ρώσσος ἡγεμόνας δέν τοῦ ἐπέτρεψε νά ἐπιστρέψει στό Ἀγιον Ὁρος. Παρέμεινε ἀναγκαστικά στή Μόσχα καὶ συμπλήρωσε τήν ἔρμηνεία τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, καὶ μετέφρασε μεταξύ ἄλλων πολλῶν κειμένων στή σλαβωνική τούς κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων. Ὁ Ἀγιος Μάξιμος καταπολέμησε τήν τυπολατρία, τήν κρίσιν τῆς οἰκογένειας, ἀλλά καὶ τοῦ ρωσσικοῦ κλήρου καὶ τοῦ μοναχισμοῦ, ὅπως καὶ τήν ἀπαράδεκτην ἀστρίκητη θεωρία περί «Τρίτης Ρώμης». Καταδιώκτηκε καὶ στά 1525, καταδικάστηκε ἀπό δικαστήριο καὶ φυλακίστηκε μέχρι τό 1556, ὅπότε ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ Θεωρεῖται δικαίως ὡς πρόσωπο πού συνέβαλε τά μέγιστα στήν πνευματική ἀφύπνιση τοῦ Ρωσσικοῦ λαοῦ.

Στήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας στάθηκαν ἀρωγοί τῆς Μονῆς οἱ τισάροι τῆς Ρωσσίας. Οἱ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας, ὅπως λ.χ. ὁ Στέφαν τισέλ Μάρε, ἔδειξαν ἐμπράκτως τό ἐνδιαφέρον τους γιά τή Μονή παραχωρώντας τής μονές, ὅπως ἡ μονή Γκόλια στό Ἰάσιο τῆς Μολδαβίας ἀλλά καὶ σκῆπτες. Αύτό συνέβαινε ἐπί τέσσερις αἰώνες, δηλ. ἀπό τό 15ο μέχρι καὶ τό 19ο αἰώνα. Ποιός μπορεῖ νά παραβλέψει τήν ἀνεκτίμητη προσφορά τῆς Μονῆς πρός τό δοῦλο Γένος κατά τό 1749; Τότε, παρά τίς δυσκολίες πού ἀντιμετώπισε ἡ Μονή λόγω τῆς τουρκικῆς φορολογίας, πού ὅλο καὶ σητοῦσε περισσότερα, ἰδρύει καὶ συντηρεῖ τήν Ἀθωνιάδα Σχολή.

Ἀναφορικά μέ τόν τρόπο διοικήσεώς της ἡ Μονή, ὅπως κι ἄλλες ἀγιορείτικες Μονές, λειτουργοῦσε κατά τό 14ο αἰώνα, λόγω τῆς ἐκρύθ-

μου καταστάσεως, ώς ίδιόρρυθμος, διατηρώντας παράλληλα τό θεσμό του ήγουμένου, πού είχε κυρίως πνευματικά καθήκοντα. ”Οπως πληροφορούμαστε από τόν ”Άγιο Μάξιμο τό Γραικό, ή Μονή ἀκολουθοῦσε στήν εποκή του ήμικοινοβιακό σύστημα, λειτουργοῦσε δηλαδή ώς λαύρα. Στά 1574 ή Μονή μέ ενέργειες τοῦ πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου μετατρέπεται, γιά λίγα χρόνια, σέ κοινόβιο. Στά 1821 γίνεται μιά ἀκόμη προσπάθεια τῆς ἀδελφότητος τῆς Μονῆς νά τή μετατρέψει σέ κοινόβιο. ”Ομως ή ἔκρηξη τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασης δέν ἐπιτρέπει τίνι ύλοποίσον τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως. ”Η Μονή ἐπιστρέφει στό κοινοβιακό σύστημα μόλις στά 1989, μέ πατριαρχικό σιγήλιο τοῦ οἰκουμενικού πατριάρχη Δημητρίου, μέ πρώτο ήγούμενο τόν ἀρχιμαρτύριτον Ἐφραίμ.

”Η Μονή ἀποτελεῖ ἔνα ἀπό τά μεγαλύτερα ἀρχιτεκτονικά συγκροτήματα τοῦ Ὁρους. Τό καθολικό οἰκοδομήθηκε τό 10ο αἰώνα καί διασώζει τοιχογραφίες τοῦ ὄνομαστοῦ ἁγιογράφου Πανσέληνου. ”Ἐντυπωσιάζει ἐπίσης ή μεγαλοπρεπής Τράπεζα τῆς Μονῆς. Τό κωδωνοστάσιο, ὕψους 35 μέτρων, είναι τό ύψηλότερο τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Τό τείχος τῆς Μονῆς είχε παλαιότερα 9 πύργους ἀπό τούς ὅποίους σήμερα διασώζονται δύο.

”Ἐντός τῆς Μονῆς ύπαρχουν σήμερα εἴκοσι ἔξι παρεκκλήσια, μεταξύ τῶν ὅποιών αὐτό τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων, τῆς Ἀγίας Ζώνης, τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου καί τῆς Θεοτόκου Παραμυθίας. ”Ἐκτός ἀπό τίνι Ἀγία Ζώνη τῆς Θεοτόκου ή Μονή κατέχει μεταξύ ἄλλων πολλῶν, τμῆμα τοῦ Τιμίου Ξύλου καί τόν Τίμιο Κάλαμο. ”Από τό πληθυσμός τῶν λειψάνων πού βρίσκονται στήν περιώνυμο μονή ἀναφέρουμε μόνο τίς κάρες τῶν Ἀγίων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰακώβου τοῦ Πέρσου. ”Από τά εἰκονίσματα τῆς Θεοτόκου ἀναφέρουμε αὐτά τῆς Βηματαρίστος, τῆς Παντανάστος, τῆς Ἀντιφωνητίας, τῆς Ἐσφαιγμένης, τῆς Παραμυθίας καί τῆς Ἐλαιοβρυτίστος.

Στό Βατοπαίδι φυλάσσονται 3500 εἰκονίσματα ἀπό τά ὅποια τά βυζαντινά ἀποτελοῦν τή μεγαλύτερη συλλογή στόν κόσμο. Τέλος ή πλουσιότατη βιβλιοθήκη τοῦ Βατοπαϊδίου, πού στεγάζεται σ' ἔνα ἀπό τούς δύο ἀμυντικούς πύργους καί σέ δύο ἄλλα κτίρια, περιλαμβάνει 2050 κειρόγραφα, ἀπό τά ὅποια τό ἔνα τρίτο είναι γραμμένα σέ περγαμοντή. Μεταξύ αὐτῶν ύπαρχουν καί 25 περγαμοντά εἰληπτάρια. Τά ἔντυπα βιβλία, μεταξύ τῶν ὅποιων πλείστα ὅσα παλαίτυπα, συμποσοῦνται σέ 60 χιλιάδες (κατ' ἄλλους σέ 40 χιλιάδες). ”Υπάρχουν ἐπίσης 350 χιλιάδες ἔγγραφα πού καλύπτουν τίνι ἱστορία χιλίων καί πλέον χρόνων, βυζαντινά, ὀθωμανικά, ρωσικά, ρουμανικά κ.ο.κ.. ”Αντιλαμβάνεται κανείς μέ τήν πρώτη τόν ἀριθμό, ἀλλά πρωτίστως τήν ἀξία τῶν κειμηλίων τῆς παλαίφατης Μονῆς.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Χαραλάμπη Μ. Μπούσια
**ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ, ΠΑΝΑΓΙΑ ΠΟΡΤΑΪΤΙΣΣΑ,
ΘΑΥΜΑ ΦΛΟΥΡΙΟΥ**

ό "Αγιον Ὄρος εἶναι τό «Περιβόλι τῆς Παναγίας μας». Τῆς τό
ἔδωσε ό Κύριός μας δῶρο λέγοντας:

«Ἐστω ό τόπος οὗτος κλῆρος σός καὶ περιβόλαιον σόν καὶ
παράδεισος, ἔτι δέ καὶ λιμνὸν σωτήριος τῶν θελόντων
σωθῆναι». Ἐπειδή ἡ χερσόνησος αὐτή προσφέρεται γιά ἀσκη-
τικούς ἀγῶνες, ἔγινε σύντομα πόλος ἐλξεως ἀσκητῶν. Ο
λαός θαυμάζοντας τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν ἀγιότητα τῶν ἀσκητῶν του ὄνο-
μασε τὴν περιοχήν "Αγιον Ὄρος, ὄνομασία πού διατηρεῖται μέχρι σήμε-
ρα.

Η Ἱερά Μονή τῶν Ἰβήρων εἶναι ἀπό τίς μεγαλύτερες τοῦ Ἀγίου
Ὄρους καὶ τρίτη στὴν Ἱεραρχία. Βρίσκεται στὴν βορειοανατολική πλευ-
ρά τῆς ἀθωνικῆς χερσονήσου, ἐπάνω σὲ ἔναν μικρό ὄρμισκο. Κτίσθη-
κε τό 980 ἀπό τὸν Ἰωάννην Τορνίκιο, τὸν Ἰβηρά, αὐλικό τοῦ ἡγεμόνα
τῆς Ἰβηρίας, σημερινῆς Γεωργίας, καὶ στρατηγό τοῦ Βυζαντίου.

Στὴν θέση τῆς παλαιότερα ὑπῆρχε ἡ Μονή τοῦ Κλήμεντος, τοῦ 8ου
αἰώνος, κτισμένη λίγο μετά τὴν ἰδρυση τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης
Λαύρας καὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βατοπαιδίου.

Τό Καθολικό τῆς κτίστηκε ἀπό τὸν Ἰβηρα Γεώργιο Βαράσβατζε τό
1030. Δέχθηκε πολλές ἐπιθέσεις καὶ καταστροφές ἀπό πειρατές, ἀλλά
κυρίως ἀπό τοὺς Φράγκους τό 1259. Στά χρόνια τοῦ αὐτοκράτορος
Μιχαὴλ Παλαιολόγου καὶ τοῦ Πατριάρχη Ἰωάννην Βέκκου εἶχε τὴν ἴδια
τύχη μέ αὐτήν τοῦ Βατοπαιδίου, γιατί οἱ μοναχοί δέν δέχθηκαν νά
ὑποκύψουν στούς δυτικούς ἀζυμῆτες. Γι' αὐτό θανατώθηκαν διά πνιγ-
μοῦ. Ἀργότερα οἱ Καταλανοί συμπλήρωσαν τὴν καταστροφήν.

Τό 1357 μέ πατριαρχικό σιγίλιο ἡ Μονή ἔγινε ἐλληνική καὶ γνώρισε
μεγάλην ἀνθησην κατά τὸν 16ο αἰώνα, κατά τὸν ὅποιο ἐπιτελέσθηκαν
μεγάλα εἰκονογραφικά ἔργα.

Ώς μοναστηριακό συγκρότημα εἶναι μεγάλο καὶ ἐπιβλητικό. Ἡ
εἰσοδος τῆς Μονῆς εἶναι στὴν βορεινή πλευρά. Στό ἀνατολικό τμῆμα
τῆς αὐλῆς εἶναι τό Καθολικό. Ἀπέναντί του ὑψώνεται τό μεγάλο κωδω-
νοστάσιο καὶ στὴν συνέχεια ἡ τράπεζα ἀπό τὴν μιά πλευρά καὶ τό κτί-
ριο τῆς βιβλιοθήκης ἀπό τὴν ἄλλη μέ 2.000 χειρόγραφα καὶ 15 εἰληπτά-
ρια καθώς καὶ 15.000 ἔντυπα. Ὁ κεντρικός Ναός καθώς καὶ τὰ δύο
σημαντικά γιά τὴν ἱστορία τους παρεκκλήσια, τῆς Παναγίας Πορταΐτι-

σας καί τοῦ Προδρόμου χρονολογοῦνται ἀπό τὸν 10ο αἰώνα.

Γύρω ἀπό τὸν αὐλήν εἶναι κτισμένα κατά zῶνες τὰ κελλιά τῶν μοναχῶν, οἱ χῶροι διοικήσεως, ὁ πύργος, τὸ ἄρχονταρίκι, τὸ νέο σκευοφυλάκιο, εἰκονοφυλάκιο, συνοδικό καί ἄλλοι βοηθητικοί χῶροι.

Τὸ παρεκκλήσι τοῦ Τιμίου Προδρόμου εἶναι κτισμένο πάνω στὸ παλιό Καθολικό τῆς Μονῆς τοῦ Κλήμεντος. Τὸ Κοιμητήριο βρίσκεται βόρεια τῆς Μονῆς καί ὁ ναός του τιμάται στὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας. Ἡ Μονὴ Ἰβήρων ἔχει 16 παρεκκλήσια. Δύο ἀπό αὐτά, τοῦ Ἅγιου Νικολάου καὶ τῶν Ἅγίων Ἀρχαγγέλων, βρίσκονται στὸ Καθολικό καί εἶναι ἀγιονυραφημένα. Ἐκεῖ φυλάσσονται τὰ λείψανα 165 Ἅγίων καί τμήματα ἀπό τὰ ἄχραντα Πάθη.

Ἡ Μονὴ πανηγυρίζει στίς 15 Αὔγουστου τὴν θαυματουργή εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Πορταΐτισσας.

Μεταξύ τῶν πολλῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς σπουδώνομε τὴν ἀσημένια ἐπτάφωτη λυχνία σέ σχῆμα δένδρου λεμονιᾶς, τὸν μανδύα τοῦ Πατριάρχη Γρηγορίου Ε', τὸν σάκο τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Τσιμισκῆ, τεμάχιο Τιμίου Ξύλου καί λειτουργικά ἀντικείμενα λατρείας. Ἀπό τὴν Μονὴ ἔξαρτῶνται 13 κελλιά.

Παναγία ἡ Πορταΐτισσα.

Ἡ θαυματουργή εἰκόνα τῆς ἥλθε ἀπό τὴν Νίκαια τῆς Βιθυνίας στά χρόνια τῆς δεύτερης εἰκονομακίας. Ἀφοῦ ρίφθηκε στὴν θάλασσα, ὅπου ἔστεκε ὅρθια στὰ κύματα, κατευθύνθηκε πρὸς τὸν δύστον. Ἔνα βράδυ οἱ μοναχοί τῶν Ἰβήρων ἀντίκρυσαν ἔναν παράξενο πύρινο στύλο νά ξεκινᾶ ἀπό τὴν θάλασσα καί νά φθάνει στὸν οὐρανό. Τό ὅραμα συνεχίσθηκε καί τίς ἐπόμενες ἡμέρες. Κατέβηκαν τότε οἱ μοναχοί στὴν παραλία καί εἶδαν ἔκπληκτοι στὴν βάση τοῦ πύρινου στύλου τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Ὅσο, ὅμως, τὴν πλοσίαζαν, τόσο ἐκείνη ἀπομακρυνόταν. Συγκεντρώθηκαν τότε στὴν ἐκκλησία καί παρακάλεσαν μὲν δάκρυα τὸν Κύριο νά χαρίσει στὸ μοναστήρι τους τὸν ἀνεκτίμητο αὐτό θησαυρό. Μεταξύ τῶν μοναστῶν ὑπῆρχε ὁ εὐλαβέστατος Γαβριὴλ. Σέ αὐτὸν παρουσιάσθηκε ἡ Παναγία καί τοῦ εἶπε:

— Νά πεῖς στὸν ἱγούμενο καὶ στούς ἀδελφούς ὅτι θά σᾶς παραδώσω τὴν εἰκόνα μου, γιά νά σᾶς προστατεύει. Θά μπεῖς στὴν θάλασσα, θά περπατήσεις πάνω στὰ κύματα, κι ἔτσι θά καταλάβουν ὅλοι τὴν εὔνοιά μου γιά τό μοναστήρι σας.

Μέ αὐτὸν τὸν θαυμαστό τρόπο ὁ π. Γαβριὴλ παρέλαφε τὴν θαυματουργή εἰκόνα. Στὴν παραλία οἱ συγκεντρωμένοι μοναχοί τῆς ἐπιφύλαξαν τιμητική ὑποδοχήν. Τὴν παρέλαβαν καί τὴν τοποθέτησαν στὸ Ιερό Βῆμα τοῦ Καθολικοῦ. Ὅταν, ὅμως, τὴν ἐπομένη ἐκκλησιαστικός πῆγε νά ἀνάψει τὰ κανδήλια, ἡ εἰκόνα ἔλειπε. Ἐρεύνησε παντοῦ καί τὴν βρῆκε πάνω ἀπό τὴν πύλη τῆς Μονῆς. Ἐκεῖ θέλησε νά μείνει, γι' αὐτό

καί παρουσιάσθηκε στόν π. Γαβριήλ καί τοῦ εἶπε:

— Νά πεῖς στούς ἀδελφούς νά μήν μέ ἐνοχλοῦν. Δέν ὥρθα ἐδῶ γιά νά φυλάγομαι ἀπό ἑσᾶς, ἀλλά γιά νά σᾶς φυλάω. Ὅσοι zῆτε στό Ὅρος τοῦτο ἐνάρετα, νά ἐλπίζετε στήν εὐσπλαχνία τοῦ Υἱοῦ μου. Γιατί, ὅσο ὑπάρχει ἡ εἰκόνα μου μέσα στήν Μονή σας, ἡ χάρις καί τό ἔλεός Του θά σᾶς ἐπισκιάζουν πάντοτε.

“Υστερα ἀπό αὐτό οἱ μοναχοί ἔκτισαν παρεκκλήσι κοντά στήν πύλη καί ἐκεῖ τοποθέτησαν τήν ἀγία εἰκόνα. Πράγματι, ἡ Πορταΐτισσα, καθώς ὑποσχέθηκε, προστατεύει τήν Μονή καί οἰκονομεῖ κάθε της ἀνάγκη.

Οἰκονόμισσα τῆς Μονῆς μέ θαῦμα.

Ἡ οἰκονομία τῆς Πορταΐτισσας πρός τήν Μονή φάνηκε τό 1651, ὅταν οἱ 365 Ἰβριτές μοναχοί δοκίμαζαν οἰκονομική στενότητα καί ἀνέθεσαν στήν Παναγία νά μεριμνήσει, γιά τήν συντήρησή τους. Ἀμέσως ἡ φιλόστοργη μπτέρα ἔτρεξε γιά ἐξεύρεση πόρων μέ τό ἔξης θαῦμα.

Ἐκείνη τήν περίοδο ἦταν βαριά ἄρρωστη ἡ κόρη τοῦ Τσάρου τῆς Ρωσίας Ἀλεξίου Μιχαήλοβιτς. Ἡταν ἀθεράπευτα παράλυτη.

Τήν θλίψη τῆς πριγκίπισσας καί τῶν Βασιλέων γονέων της μετέβαλε σέ χαρά ἡ θαυματουργή Πορταΐτισσα. Παρουσιάσθηκε μιά νύχτα στόν ὑπὸ της, καί ἀφοῦ τῆς ἔδωσε θάρρος, ὑποσχέθηκε νά τήν θεραπεύσει, ὅταν ὁ πατέρας της φέρει ἀπό τήν Μονή τῶν Ἰβρίων τήν εἰκόνα της.

Ἡ ἐντολή τῆς Παναγίας μεταφέρθηκε ἀπό τόν Τσάρο στούς Ἰβριτές πατέρες, οἱ ὃποιοι φοβούμενοι μήπως αὐτός δέν τήν ἐπιστρέψει, ἀποφάσισαν νά στείλουν ἔνα πιστό ἀντίγραφο μέ τιμπτική συνοδεία τεσσάρων ἱερομονάχων. Μόλις μαθεύθηκε ὁ ἐρχομός τῆς σεπτῆς εἰκόνος στήν Μόσχα, ἡ πόλη ἀδειασε. Ὄλοι, βασιλεῖς καί λαός, ἔτρεξαν νά τήν προϋπαντήσουν. Στά ἀνάκτορα, ὅμως, ἡ πριγκίπισσα βρισκόταν στό κρεβάτι, χωρίς νά γνωρίζει τίποτε. Κάποια στιγμή ζήτησε τήν μπτέρα της καί ἀπό αὐτήν πληροφορήθηκε τό μεγάλο γεγονός.

— Τί; φώναξε. Ἐρχεται ἡ Παναγία καί ἐμένα μέ ἄφοσαν ἐδῶ;

Πίδηξε ἀμέσως ἀπό τό κρεβάτι, ντύθηκε καί ἔτρεξε νά υποδεχθεῖ καί ἐκείνη τήν Παναγία. Ὁ κόσμος μόλις εἶδε τήν παράλυτη πριγκίπισσα νά τρέχει, τά ἔχασε. Ἡ συγκίνηση κορυφώθηκε, ὅταν ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἔφθασε ἡ ἀγία εἰκόνα καί ἔγινε ἡ τελετή τῆς ὑποδοχῆς καί τῆς προσκυνήσεώς της. Ἡ εἰκόνα προσφέρθηκε στόν Τσάρο ὡς δῶρο γιά τό εὐσεβές ρωσικό ἔθνος καί ἐκεῖνος ἔδωσε στούς μοναχούς ἔνα Μετόχι καί πολλά ρούβλια μέ ἄλλες πολλές διευκολύνσεις τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς.

Τό μετόχι αὐτό παρέμεινε στήν κυριότητα τῆς Μονῆς Ἰβρίων μέχρι τό 1932 καί τῆς ἐξασφάλιζε τόσες προσόδους, ὕστε κάλυπτε ὅλες σχεδόν τίς ὑλικές της ἀνάγκες.

Τό θαῦμα τοῦ φλουρίου.

Ἄλλο θαῦμα τῆς Παναγίας εἶναι αὐτό τοῦ φλουρίου πού γιορτάζεται στό φερώνυμο ναῦδριο πάνω ἀπό τὴν Μονή στὸν δρόμο πρός τὸ Κουτλουμούσι. Αὐτό κτίσθηκε πρόσφατα σέ ἀνάμνηση τοῦ θαύματος δίπλα στό κατά πολὺ προγενέστερό του προσκυνητάρι.

Κάποτε ἔνας ὁδοιπόρος ξεκίνησε ἀπό τὸν ἔρημο τοῦ Ἀθωνος καὶ ὁδοιπορώντας ὅλη τὴν ἡμέρα ἔφθασε τό ἀπόγευμα στὴν Μονή τῶν Ἰβήρων. Ἐπειδή βιαζόταν, δέν μπῆκε μέστα. Ζήτησε μόνο λίγο ψωμί ἀπό τὸν πορτάρην, ὃ ὅποιος δέν τοῦ ἔδωσε, καὶ υποτικός καὶ πικραμένος συνέχισε τὴν πορεία του πρός τίς Καρυές. Μετά ἀπό εἴκοσι λεπτά κάθισε σέ μία πέτρα νά ξεκουρασθεῖ ἀναλογιζόμενος τὴν σκληροκαρδία τοῦ πορτάρη μέ δάκρυα καὶ στεναγμούς. Τότε ἄκουσε βήματα, σπίκωσε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε μία σεμνή γυναίκα βαστάζοντας στὴν ἀγκαλιά της ἔνα βρέφος. Τόν πλησίασε καὶ τὸν ρώτησε μέ συμπόνια:

— Τί ἔχεις καὶ κλαῖς; Μήπως εἶσαι ἄρρωστος;

— Ὁχι, ἀπαντᾶ αὐτός. Δέν εἶμαι ἄρρωστος, ἀλλά πεινάω. Ζήτησα ἀπό τὸν πορτάρη τῶν Ἰβήρων λίγο ψωμί καὶ δέν μοῦ ἔδωσε.

· Η Γυναίκα τοῦ εἶπε:

— Μήν λυπᾶσαι, τέκνον, ἐγώ εἶμαι θυρωρός τοῦ Μοναστηρίου. Πάρε αὐτό τὸ φλουρί, γύρισε στὸ Μοναστήρι, ἀγόρασε ψωμί κι ἐγώ θά σέ περιμένω ἐδῶ.

· Ο ὁδοιπόρος πῆρε τὸ φλουρί καὶ ἐπέστρεψε στὸ Μοναστήρι. Βρῆκε τὸν πορτάρην καὶ ζήτησε νά ἀγοράσει ψωμί δίνοντάς του τὸ φλουρί ἐκεῖνο.

· Όταν αὐτός ἄκουσε γιά γυναίκα καὶ εἶδε τὸ φλουρί θαύμασε καὶ κτυπώντας τὴν καμπάνα συνάθροισε τούς πατέρες καὶ τούς ἀνέφερε τὸ συμβάν. Αὐτοί ἔκπληκτοι διαπίστωσαν ὅτι τὸ φλουρί ἐκεῖνο ἦταν ἀπό παλαιά ἀφιερώματα στίν Εἰκόνα τῆς Πορταΐτισσας. Ἐδωσε στὸν ὁδοιπόρο ψωμί καὶ τοποθέτησαν πάλι τὸ φλουρί στὴν ἀγία εἰκόνα.

Πρόσφατα καθώς εἶπαμε, τὸ 1960, ὁ Ἱερομόναχος π. Μάξιμος Πνευματικός, Ἰβηρίτης, ἀνήγειρε ναῦδριο στὸν τόπο ἐκεῖνο τοῦ θαύματος πρός τιμὴν τῆς εὔσπλαγχνης Πορταΐτισσας Θεοτόκου μέ προσωπικό μόχθο μεταφέροντας δύο χρόνια πέτρες ἀπό τὸ ποτάμι, καθαρίζοντας τὸν τόπο ἀπό τὰ βάτα καὶ τὰ ἄγρια ξύλα.

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ
Μέγας Υμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἔκκλησίας

Στέλιου Παπαντωνίου
ΜΟΝΗ ΧΙΛΑΝΔΑΡΙΟΥ

Ιερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Χιλανδαρίου είναι μία ἀπό τίς είκοσι μονές του Ἅγιου Ὄρους, σερβικό μοναστήρι, πού μοιάζει ἐξωτερικά μέ μεσαιωνικό κάστρο μέ τούς πύργους του. Μέγιστη ἡ σημασία τῆς Μονῆς γιά τή Σερβική Ἐκκλησία καί τούς Σέρβους, ἀφοῦ ἀπό αὐτήν, τήν Ἱστορία, τή δράση καί τόν πνευματικό θησαυρό της μεταδίδεται ἡ χριστιανική πνευματικότητα στή Σερβία. Ἀναγνωρισμένη ἡ ἀξία της παγκοσμίως, γι' αὐτό καί περιλαμβάνεται στόν κατάλογο τῆς παγκόσμιας κληρονομιᾶς τῆς Οὐνέσκο.

Τό δόνομά της παραπέμπει στόν ἀγιορείτη μοναχό Γεώργιο Χιλανδάριο, (χελάνδιο σημαίνει καραβάκι) ἰδρυτή καί κτίτορα τῆς προγενέστερης Μονῆς του 11 αἰώνα, πού ἔγκαταλείφθηκε.

Σημαντικός γιά τή Μονή είναι ὁ 12ος αἰώνας, ὅταν ὁ γιός του ἑγεμόνα τῆς Σερβίας Στέφανου Α΄ Νεμάνια, ὁ Ράτσκο, ἀπέδρασε ἀπό τό παλάτι. Οἱ στρατιῶτες ἀπεσταλμένοι τοῦ πατέρα του τόν βρῆκαν στό Ἅγιον Ὄρος. Γιά νά μη συλληφθεῖ, παρεκάλεσε καί τόν ἔκαμαν μοναχό. Κάλεσε στό Ἅγιον Ὄρος καί τόν πατέρα του καί ἔτσι ἡ μονή Χιλανδαρίου σχετίζεται μέ τούς δύο αὐτούς ἑγεμόνες τῆς Σερβίας. Ὡς μονακοί, ὁ μέν υἱός πῆρε τό δόνομα Σάββας, ὁ δέ πατέρας, ὑποτακτικός τοῦ γιοῦ του, τό δόνομα Συμεών, ἀμφότεροι ἄγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Συμεών είναι ὁ πρῶτος μυροβλήτης μοναχός.

Ἡ Μονή κατέχει τήν πέμπτη θέση στήν ιεραρχία τῶν μονῶν καί είναι βασιλική μονή, ἀφοῦ σχετίζονται μέ αὐτήν βασιλεῖς καί ἀνώτατοι ἀξιωματούχοι, Βυζαντινοί αὐτοκράτορες, Σέρβοι, Βούλγαροι, Ρῶσοι, οἱ ὅποιοι τήν προστάτευαν κατά τίς περιόδους κινδύνου.

Ἐνῷ πατέρας καί γιός ζοῦσαν ὡς μοναχοί στή μονή Βατοπαιδίου, ζήτησαν ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἀλέξιο Γ΄ Ἀγγέλο νά προσφέρει ὡς δῶρο στούς Σέρβους τήν ἔγκαταλειμμένη μονή τοῦ Χιλανδαρίου. Ὡς τό 1199 ὁ Συμεών καί ὁ Σάββας ἔκτισαν τόν πρῶτο ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (κεντρικός ναός), τόν Πύργο τοῦ Ἅγιου Σάββα, τόν Πύργο τοῦ Κωδωνοστασίου καί τό κελλί τοῦ Ἅγιου Συμεών. Τό 1199 ὁ Συμεών ἐξέδωσε ὡς κτίτορας τό «Καταστατικό τῆς Μονῆς» τό ὅποιο ἔγραψε ὁ Σάββας.

Μέ χρυσόβουλλο τοῦ Ἀλεξίου Γ΄ Ἀγγέλου ἡ Μονή Χιλανδαρίου ἐξισώνεται μέ τίς ὑπόλοιπες μονές τοῦ Ἅγιου Ὄρους. Σταδιακά προσαρτώνται στή Μονή πολλές ἄλλες μικρότερες ιστορικές μονές. Ὁ

μοναχός Συμεών πέθανε στίς 13 Φεβρουαρίου 1199 καί ἐνταφιάστηκε στόν παλαιό ναό τῆς Μονῆς. Ὄταν παρέστη ἀνάγκη νά μετακινήσει ὁ Σάββας τά λείψανά του γιά νά τά πάρει στή Σερβία, ὁ Συμεών ὑποσχέθηκε καθ' ὑπνους στόν ἡγούμενο τῆς Μονῆς νά τόν ἀφήσει νά μεταφέρει τά λείψανα, καί ἀπό τόν τάφο του ὑποσχέθηκε νά βλαστήσει κλῆμα -πού ὑπάρχει ως σήμερα- καί τοῦ ὄποιου τά σταφύλια θεωροῦνται θαυματουργά γιά τά ἄτεκνα ζευγάρια.

Ἄκολουθει ἡ ἐποχή τῶν σταυροφόρων, πού προκαλοῦν μεγάλες καταστροφές γενικά στό "Άγιον" Ὁρος. Ἐτσι ὁ Σάββας τό 1214 φεύγει ὁριστικά ἀπό τό "Άγιον" Ὁρος καί μεταφέρει τά λείψανα τοῦ πατερα του ἀπό τό Χιλανδάρι στή Σερβία.

Μετά ἀπό τό τελευταῖο ταξίδι του στήν Παλαιστίνη, ὁ Σάββας ἔφερε ἀπό τήν Μονή τοῦ Ἀγίου Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου καί δώρισε στό Χιλανδάρι τήν παλαιότερη καί πιό γνωστή εἰκόνα τῆς Μονῆς, τήν «Παναγία Τρικεροῦσα». Αὐτή ἀνῆκε στόν Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό. Ὄταν ἄπιστοι τοῦ ἀπέκοψαν τό χέρι, ὁ Ἰωάννης ἔμεινε προσευχόμενος στήν Παναγία ἡ ὄποια τοῦ κόλλησε τό χέρι, καί αὐτός πρόσθεσε στήν εἰκόνα ἔνα ἀκόμα χέρι ἀσημένιο. Παραδόσεις σχετίζουν τήν Παναγία τήν Τρικεροῦσα καί μέ τίς ἐκλογές ἡγουμένου στήν Μονή. Ἡ Παναγία θεωρεῖται ἡ ἡγουμένη καί τῆς Μονῆς καί ὅλου τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Μέ τήν ἐκλογήν ἡγουμένου σχετίζεται ἐπίσης τό αὐτοκρατορικό σκηνῆτρο, τό ὄποιο παραμένει στή Μονή καί ἐπιβεβαιώνει τήν ἔγκριση τῶν ἐκλογῶν ἀπό τόν Βυζαντινό αὐτοκράτορα.

Τό Χιλανδάρι βούθησε σπηλαϊκά ὁ βασιλιάς Μιλουτίν, τῆς δυναστείας Νεμάνια (ἄγιος, ἐορτάζεται 30 Ὁκτωβρίου) ὁ ὄποιος γύρω στό 1320 ἔκτισε στήν θέση τοῦ παλαιοῦ νέο μαγαλοπρεπέστερο ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, ὁ ὄποιος καί διατρεῖται ως σήμερα καί εἶναι τό «καθολικό» τῆς Μονῆς.

Τήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας ἀρκετοί μοναχοί ἔγκατέλειψαν τήν Μονή. Ἡ κατάσταση ὀμαλοποιήθηκε μόνο μέ τήν ἔκδοση φιρμανίου τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ Β' τοῦ Πορθητῆ τό 1457 μέ τό ὄποιο κατοχυρώθηκε καί πάλι ἡ αὐτονομία καί τά δικαιώματα ὅλων τῶν μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Μετά ἀπό τήν ὄριστική κατάκτηση ὅλης τῆς Σερβίας, ἡ Μονή ἀναζήτησε νέους ἰσχυρούς προστάτες καί βοήθεια ἀπό ἄλλες χῶρες, ἵδιαίτερα ἀπό τόν Ἰβάν τόν Τρομερό τῆς Ρωσίας.

὾ Τσάρος ζήτησε ἀπό τόν Σουλτάνο περισσότερα δικαιώματα γιά τήν Μονή, ἔστειλε μεγάλη οἰκονομική βοήθεια καί πολύτιμα δῶρα.

Τόν 17ο αἰῶνα μειώθηκε ὁ ἀριθμός τῶν Σέρβων μοναχῶν καί τό κενό κατέλαβαν Ἐλληνες καί Βούλγαροι, ἐνῶ παρακμή διαπιστώνεται καί τόν 18ο αἰῶνα μετά τήν καταστροφική πυρκαγιά τοῦ 1722.

Τήν ἐποχή αὐτή ἡ Μονή ούσιαστικά κατοικοῦνταν μόνο ἀπό Βούλ-

γαρους μοναχούς.

‘Η Μονή δοκιμάστηκε καί πάλι τό 1891 ἀπό πυρκαγιά.

Στήν ἀρχή του 19ου αἰώνα δημιουργεῖται τό νέο Σερβικό κράτος μέ αποτέλεσμα τήν αὕξησην του ἀριθμοῦ τῶν Σέρβων μοναχῶν.

Στό δεύτερο μισό του 19ου αἰώνα καταγράφεται διαμάχη Σέρβων καί Βουλγάρων μοναχῶν γιά τήν ἡγουμενία τῆς Μονῆς. Στήν ἀρχή του 20ου αἰώνα οἱ Σέρβοι μοναχοί ἀποτελοῦν τήν πλειοψηφία.

‘Η τελευταία πυρκαγιά καί ἡ ἀποκατάσταση

Στίς 3 πρός 4 Μαρτίου 2004 πυρκαγιά ἔκαψε πάνω ἀπό τό μισό τῶν κτιρίων τῆς Μονῆς. ‘Η ἀποκατάσταση τῶν ὑλικῶν καταστροφῶν ἀρχισε ἀμέσως. Στήν πορεία τῶν ἐργασιῶν διαπιστώθηκε πώς μαζί μέ τά κτίρια, πού ἔπρεπε ἐκ νέου νά κτισθοῦν, ἔπρεπε νά ἀνακαίνισθοῦν καί τά ὑπόλοιπα. Τό σερβικό κράτος πλήρωσε ἔξοδοκλήρου τά ἀπαιτούμενα χρήματα γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς Μονῆς.

Καθολικό, Κειμήλια

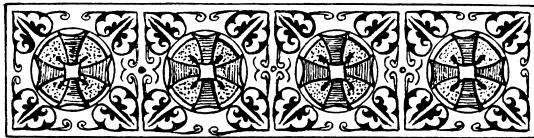
Τό Καθολικό τῆς μονῆς Χιλανδαρίου, πού κτίσθηκε γύρω στό 1293 είναι ἀφιερωμένο στά Είσοδια τῆς Θεοτόκου καί ἀποτελεῖ ἔναν ἀπό τούς ὁραιότερους ναούς του Ἀγίου Ὁρους.

‘Από τό ἀρχικό, διατηρεῖται τό θαυμάσιο δάπεδο ἀπό λευκό μάρμαρο μ’ ἔνα μεγάλο σταυρό στή μέση, περιβαλλόμενο ἀπό ψηφιδωτές ταίνιες διαφόρων πετρωμάτων. ‘Η τοιχογράφησή του συνδέεται μέ τή Μακεδονική σχολή καί είναι τῶν zωγράφων Εὐτυχίου καί Μιχαήλ, γύρω στά 1313. ‘Αξιόλογο είναι ἐπίσης τό ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1774.

‘Εδῶ ἀκόμα βρίσκεται ὁ ἀρχικός τάφος του Ἀγίου Συμέων καί πάνω ἀπό αὐτόν βρίσκεται ἡ ἐπάργυρη σαρκοφάγος ἀπό τό 1973. ‘Η παλαιά ξύλινη σαρκοφάγος βρίσκεται στό σκευοφυλάκιο τῆς Μονῆς. Στή Μονή ὑπάρχουν δύο σταυροί μέ Τίμιο Ξύλο, κομμάτια ἀπό τό ἀκάνθινο στεφάνι καί τό καλάμι του Ἰησοῦ, ἵχνη αἵματός Του, τό ‘Άγιο Μανδήλιο, μέρος ἀπό τό σάβανο καί ‘Άγιο μύρο του Ἰησοῦ, μικρές πέτρες του Γολγοθά, τό λιβάνι καί ἡ σμύρνα πού πρόσφεραν οἱ Μάγοι στόν Ἰησοῦ, ἱερά λείψανα ‘Άγιων, ὀκτώ θαυματουργές εἰκόνες τῆς Παναγίας καί ἄλλα ἱερά κειμήλια.

‘Η βιβλιοθήκη του Μοναστηριοῦ είναι πλούσιότατη σέ κώδικες καί βιβλία, πλούσιο ἐπίσης είναι τό ἱερό σκευοφυλάκιο ὅπως καί τό εἰκονοφυλάκιο.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Φιλόλογος

Χριστόδουλου Βασιλειάδη
Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ο Ἀγιο Ὄρος εἶναι μιά μοναστική κοινότητα, ἢ ὅποια ἀριθμεῖ γύρω στούς δύο χιλιάδες μοναχούς. Ἐχει εἴκοσι μοναστήρια, δεκατρεῖς σκῆνες καθώς καὶ πολλά κελλιά. Ἐνα ἀπό τά μοναστήρια αὐτά εἶναι καί ἡ Ἱερά Μονή Διονυσίου. Ἡ τελευταία εἶναι πατριαρχική καὶ σταυροπηγιακή μονή. Ἀπό τό 1574 καὶ μετά ἡ Μονή κατατάσσεται πέμπτη στίν ιεραρχική τάξη τῶν Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Ἡ Μονή Διονυσίου βρίσκεται στίν νοτιοδυτική πλευρά τοῦ Ἀγίου Ὄρους, μεταξύ τῶν Μονῶν Γρηγορίου καὶ Ἀγίου Παύλου, σέ >NNψος 80 μέτρα ἀπό τή θάλασσα καὶ κτισμένη σέ ἔνα ἀπότομο βράχο.

Ἡ Μονή ἰδρύθηκε τό δεύτερο μισό τοῦ 14ου αἰῶνα ἀπό τόν ὕσιο Διονύσιο¹ τόν ἐκ Κορησοῦ Καστοριᾶς. Ἀπό αὐτόν πῆρε καί τό ὄνομα «Μονή Διονυσίου». Ὁ αὐτοκράτορας τῆς Τραπεζούντας Ἀλέξιος Γ' Μέγας Κομνηνός² (1350-1390) βοήθησε οἰκονομικά στίν ἀποπεράτωση τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων. Ἀρχικά ἡ Μονή ὀνομαζόταν «Νέα Πέτρα», εἶναι δῆμως γνωστή μέ τό ὄνομα τοῦ κτίτορά της Διονυσίου. Σέ παλαιά ἔγγραφα μνημονεύεται καὶ «Μονή τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ» ἥ τοῦ «κυρ-Διονυσίου». Ἀργότερα, μετά τίν «Ἀλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τούς Τούρκους (1453 μ.Χ.) πολλοί ἡγεμόνες τῆς Μολδοβλαχίας εὔεργέτησαν τή Μονή.

Τό Καθολικό τῆς Μονῆς εἶναι κτισμένο στό μέσο τῆς στενῆς αὐλῆς καὶ τιμᾶται ἐπ' ὄνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Πανηγυρίζει στίς 29 Αύγουστου, ὅποτε ἐπιτελοῦμε ἀνάμνηση τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου. Ἡ οἰκοδόμηση τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς τοποθετεῖται γύρω στό 1540· τίς τοιχογραφίες τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς φιλοτέχνησε ὁ ζωγράφος Ζώρζης ὁ Κρητικός³. Ὁ ἀμυντικός πύργος, πού βρίσκεται μέσα στή Μονή εἶναι κτίσμα τοῦ 1520 καὶ χρησιμοποιεῖται γιά τή φύλαξη τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς. Τό 1535 ἡ Μονή καταστράφηκε ἀπό πυρκαϊά καὶ ἀνοικοδομήθηκε ἐκ νέου.

Ἡ τράπεζα εἶναι ἐνσωματωμένη στίν νότια πτέρυγα τοῦ καθολικοῦ· ἡ κατασκευή τῆς ἀποδίδεται στόν βοεβόδα Πέτρο. Οἱ τοιχογραφίες τῆς τράπεζας τῆς Μονῆς ἔχουν ἀγιογραφηθεῖ γύρω στά μέσα τοῦ 16ου αἰώνα.

Μέσα καὶ ἔξω ἀπό τήν Μονή ὑπάρχουν δεκαπέντε παρεκκλήσια. Τό

σπουδαιότερο ἀπό τά παρεκκλήσια εἶναι αὐτό τῆς Παναγίας τοῦ Ἀκαθίστου. Εἶναι προσαρτημένο στά βόρεια τῆς λιτῆς τοῦ Καθολικοῦ. Στίν Μονή φυλάσσεται καί ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῶν Χαιρετισμῶν ἡ τοῦ Ἀκαθίστου, τίν όποια δώρισε ὁ αὐτοκράτορας Ἀλέξιος Κομνηνός στόν ὅστιο Διονύσιο. Αὐτή εἶναι κατασκευασμένη ἀπό τὸν εὐαγγελιστὴν Λουκᾶ μὲ κερί. Ἀκόμη στίν Μονή φυλάσσεται τὸ δεξί χέρι τοῦ τιμίου Προδρόμου. Ἡ Μονή διαθέτει φοροπτές εἰκόνες, ὀκτακόσια τέσσερα χειρόγραφα περγαμηνά, βομβύκινα καί χάρτινα, πολλά ἀπό τά ὄποια εἶναι εἰκονογραφημένα, εἰκοσιεπτά περγάμηνα εἰλιτάρια καί γύρω στίς πέντε χιλιάδες ἔντυπα βιβλία.

Μία μεγάλη μορφή, πού ἀσκήτεψε στίν Μονή Διονυσίου, ἦταν καί ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νήφων Β· ὁ τελευταῖος παραπτήθηκε ἀπό τὸν πατριαρχικό θρόνο καί μετέβη στίν Μονή τό 1502, ὅπου καί ἀσκήτεψε μέχρι τίν κοιμησθῆνα τό 1508⁴.

Μία χαρισματική σύγχρονη προσωπικότητα τῆς Μονῆς Διονυσίου ἦταν καί ὁ ἱγουμενὸς τῆς Μονῆς ἀρχιμανδρίτης Χαράλαμπος Διονυσιάτης. Ὁ τελευταῖος ἀπεκαλεῖτο «ὁ ἀπλοϊκός ἱγουμενὸς καί διδάσκαλος τῆς νοερᾶς προσευχῆς». Ὅπηρξε ὑποτακτικός τοῦ ὅστιου Ἰωσήφ τοῦ Ἡσυχαστοῦ καί Σπηλαιώτου. Ὅταν ὁ ὅστιος Ἰωσήφ ἐκοιμήθη στίς 15 Αύγουστου τό 1959, ὁ π. Χαράλαμπος ἀναχώρησε ἀπό τή Νέα Σκήτη καί τό κελί Μπουραζέρι. Κατόπιν μετέβη στίν Μονή Διονυσίου, ὅπου διετέλεσε ἱγούμενος τῆς Μονῆς γιά δέκα χρόνια, ἀπό τό 1979 μέχρι τό 1989. Κοιμήθηκε τίν 1η Ιανουαρίου 2001.

Ἐνας κορυφαῖος θεολόγος τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα, ὁ ὄποιος ἐγκαταβιοῦσε στό κελλί τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, πλησίον τῆς Μονῆς Διονυσίου, ἦταν καί ὁ μακαριστός π. Θεόκλητος Διονυσιάτης. Ὁ π. Θεόκλητος ἔχει γράψει τεράστιο ὅγκο συγγραμμάτων, μέ τά ὄποια πολέμησε μέ δριμύτητα τίς πλάνες τοῦ νεονικολαϊτισμοῦ, μέ κύριο ἐκπρόσωπό του τόν Χρῆστο Γιανναρά. Ὁ π. Θεόκλητος κοιμήθηκε τό 2006.

Ἡγούμενος τῆς Μονῆς εἶναι ὁ ἀρχιμανδρίτης Πέτρος Διονυσιάτης. Σήμερα ἡ Μονή ἀριθμεῖ γύρω στούς πενήνταπέντε μοναχούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἡ μνήμη τοῦ ὅστιου Διονυσίου τιμᾶται τίν 25η Ιουνίου.
2. Ἐνας ἀπό τά σπουδαιότερα κειμήλια τῆς Μονῆς εἶναι τό χρυσόβουλο τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλέξιου Γ·, μέ τό ὄποιο ὑποσκόταν νά ἀνεγείρῃ τή Μονή μέ δικά του ἔξοδα. Ἐχει μῆκος δύο μέτρα καί 98 ἑκ. καί κοσμεῖται μέ υπέροχες μικρογραφίες τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλέξιου καί τῆς συζύγου του Θεοδώρας.
3. Ὁ Ζάρζης θεωρεῖται ἐνας ἀπό τούς κύριους ἐκπροσώπους τῆς κρυπτικῆς σχολῆς, μαζί μέ τόν Θεοφάνη Στρελίτζα ἡ Μπαθά, τοῦ ὄποιου ὑπῆρξε μαθητής.
4. Τό 1517 ἔγινε ἡ ἀγιοκατάταξη τοῦ πατριάρχη Νήφωνα.

Ιερομονάχου Χρυσοστόμου Κουτλουμουσιανοῦ
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

ίερα μονή Κουτλουμουσίου, ἀφιερωμένη στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος, εἶναι χτισμένη σέ μιά κατάφυτη πλαγιά πρός τή βορειοανατολική ἀκτή τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθωνα, σέ σπουδεῖο πού ἡ φύση ἔχει δώσει ἴδιαζοντα τύπο μεγαλείου καὶ πλαστικότητας. Ἡ ἵδρυση τῆς μονῆς ἀναζητᾶται πολύ πρό τοῦ 1169, ἐφόσον σέ ἔγγραφο τοῦ ἔτους ἑκείνου σώζεται ὑπογραφή Κουτλουμουσιανοῦ ἡγουμένου ἀνάμεσα σέ ὑπογραφές ἐκπροσώπων 28 ἀγιορειτικῶν μονῶν. Σύμφωνα μέ τήν ἐπικρατέστερη ἐκδοκήν, ὁ ἱδρυτής τῆς μονῆς, μοναχός Κάλλιστος, προερχόταν ἀπό τήν αὐλή τοῦ Κουτλουμούς, γενάρχου τῆς ὁμώνυμης μικρασιατικῆς δυναστείας Σελτζουκιδῶν. Ἄλλη ἐκδοκή ἀναζητᾶ τόν κτίτορα στό μοναστικό περιβάλλον τῆς Παλαιστίνης τοῦ 11ου αἰ., ἀφοῦ σέ κάποια ἀρχαία ἀραβική διάλεκτο ἡ λέξη «Koudsoulmassih» δηλώνει τόν ναό τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Πάντως ὁ ἱδρυτής ἔμεινε στή ιστορία ὡς ὁ ὅστιος Κουτλουμούστης, «ὁ ἐκλελεγμένος καὶ πεφιλομένος Θεῷ», κατά τήν μαρτυρία τοῦ Πρώτου Ἰσαάκ τόν 14ο αἰ. Πρῶτος εὐεργέτης τῆς μονῆς ἦταν ὁ αὐτοκράτορας Ἀλέξιος Α΄ Κομνηνός. Ἡ μονή ἔλαβε μέρος σέ ὅλα τά πνευματικά κινήματα τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλά ἐπίσης ὑπέμεινε πολλές δοκιμασίες: τήν αὐτοκρατορική βία μετά τήν ἀντίθεση τοῦ Ἀγίου Ὁρούς στήν ψευδένωση μέ τούς παπικούς Λατίνους στή Λυών (1274), τίς ἐπιδρομές τῶν Καταλανῶν καὶ Τούρκων πειρατῶν (14ος αἰ.), τήν ὁθωμανική δουλεία (1424-1912), ἀλλά καὶ φυσικές καταστροφές ἀπό σεισμούς καὶ πυρκαϊές.

Τόν καιρό τοῦ αὐτοκράτορα Μιχαήλ Η', ὅταν στρατιωτικό ἀπόσπασμα ἔφθασε στό Ἀγίου Ὁρος γιά νά ἐπιβάλει τήν ἔνωση μέ τόν πάπα, τήν ὥποια εἶχε ὑπογράψει ὁ Ἐλληνας αὐτοκράτορας στήν Λυών, ἀρκετοί μοναχοί μαζί μέ τόν ἡγούμενο ἀπαγχονίσθηκαν καὶ τάφηκαν πίσω ἀπό τό ιερό τοῦ καθολικοῦ. Ἡ αἵματηρά αὐτή ὁμολογία δέν ἔμεινε ἄμισθη. Τό 1287 ὁ Πρῶτος τοῦ Ἀγίου Ὁρούς -τήν ἐποχή ἑκείνη πρόσωπο ἐκλεγμένο μέ διοικητικές ἀρμοδιότητες ἐφ' ὅλου τοῦ Ἀγίου Ὁρούς- παραχώρησε στό Κουτλουμούσι τή διαλυμένη τότε μονή τοῦ Σταυρονικήτα, ἐνῶ τό 1329 παραχωρήθηκε ἡ μονή τοῦ Ἀναπαυσᾶ. Καθώς ἀναφέρει ὁ Πρῶτος Σάββας τό 1369, ἡ μονή Κουτλουμουσίου

* Μ.Ο.Χ.Ε. τόμ. 10ος, σελ. 250-251.

δέχθηκε τίνι πρόνοια τῶν κατά καιρούς Πρώτων, «διά πολλάς μέν καὶ ἄλλας εὐλόγους αἰτίας, ἐξαιρέτως δέ διά τε τῶν ἐν αὐτῷ οἰκούντων κατά Θεόν πολιτείαν καὶ ἀσκοσιν καὶ τὸ τοῦ κοινοβίου ἡκριβωμένον, ὃ παρ’ αὐτῇ μόνῃ σαφῶς ὡς ἐν μηδεμιᾷ τῶν ἄλλων τετήρηται, καὶ τὸ πρός ἄπαντας συμπαθές καὶ φιλάδελφον». Οἱ προσαρτίσεις αὐτές, μαζί μὲ τὴν φιλοπρόοδο διάθεση καὶ τοὺς πνευματικούς ἀγῶνες τῶν πατέρων, ὁδῆγοις τὴν μονὴν σὲ ἀλματώδη ἀνάπτυξην. Τό 1340 ὁ ἑγούμενος τῆς μονῆς Θεοστήρικτος συνυπογράφει τόν Ἀγιορειτικό Τόμο τοῦ ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, ὑπερασπιζόμενος ἔτσι τίνι ἀλήθεια καὶ ἐμπειρία τῆς Ὁρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς.

Οἱ ἀπαρχές τῶν σχέσεων τῆς μονῆς μέ τὴν Βλαχία τοποθετοῦνται στά μέσα τοῦ 14ου αἰ. Λεπτομέρειες γιά τίς σχέσεις αὐτές ἀντλοῦμε κυρίως ἀπό τίς τρεῖς διαθῆκες τοῦ Χαρίτωνα, τοῦ πιὸ φημισμένου ἑγούμενου τῆς μονῆς, ὁ ὅποιος ἐκλέχθηκε καὶ Πρῶτος τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Ὁ Χαρίτων ἀπό τίνι Ἰμβρο ἀνέλαβε τούς οἰακες τῆς μονῆς λίγο πρίν ἀπό τό 1362 καὶ ἐπέδειξε τεράστιο zῆλο τόσο γιά τίνι ἀδελφόπιτα ὅσο καὶ γιά τὸ μοναστηριακό συγκρότημα ὡς νέος κτίτορας. Μέ παραστάσεις καὶ ἐνέργειές του προσεταιρίζεται τούς ἑγεμόνες τῆς Οὐγγροβλαχίας, οἱ ὅποιοι ἀναλαμβάνουν τὴν χρηματοδότηση ἐνός φιλόδοξου προγράμματος ἀνοικοδόμησης τημάτων τοῦ μοναστηριακοῦ συγκροτήματος καὶ προβάνουν σὲ κτηματικές δωρεές. Πρῶτοι ἀφωγοί ἦλθαν ὁ Ἀλέξανδρος Μπασαράμπ καὶ ὁ διάδοχός του Ἰωάννης Βλάδισλαβ. Ὁ τελευταῖος ὅμως ζῆτοσε μέ ἐπιμονή ἀπό τόν ἑγούμενο νά καταργήσει τὸ κοινοβιακό σύστημα καὶ νά ἐπιβάλει στὴν μονὴ τόν ἰδιόρρυθμο βίο, πού ἐπιτρέπει ἴδιον πρόγραμμα καὶ ἀτομική ἰδιοκτησία. Τοῦτο ἐξυπηρετοῦσε τούς τότες ἄμιορους μοναστικῆς παραδόσεως Βλάχους μοναχούς, οἱ ὅποιοι ζητοῦσαν νά ἐγκαταβιώσουν ἐκεῖ, πλήν ὅμως δέν φαίνονταν ἔτοιμοι νά προσαρμοσθοῦν στίς ἀπαιτίσεις τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς. Ὁ Χαρίτων γράφει πώς «ἡ κοινοβιακή κατάσταση εἶναι ὁ ἐπίγειος οὐρανός καὶ κλῆρος τῶν πατέρων» καὶ διαμαρτύρεται γιά τίνι «ἀνθη καὶ ξένη τῶν ἀληθῶν μοναχῶν βιοτήν» τῶν Βλάχων. Τελικῶς, ὅμως, κατόπιν ἵσχυρῶν πιέσεων καὶ μπροστά στὸ οἰκονομικό ἀδιέξοδο τὸ Κουτλουμούσι «ὑπέκλινε τῆς κοινοβιακῆς ὁδοῦ καὶ ἐβάδισε τίνι τῶν ἐτέρων ἀγιορειτικῶν μονῶν», ὑπό τόν ὅρο πάντως νά ἀποσώζονται «τοῖς Ρωμαίοις τά πρωτεῖα», δηλαδή νά παραμείνει ἐλληνικό μοναστήρι. Ἀποτέλεσμα τῶν σχέσεων αὐτῶν ἦταν ἡ βαθιά ἐπίδραση τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου στὸν πνευματικό βίο τῶν παρίστριων ἐπαρχιῶν. Δέν εἶναι τυχαῖο τό ὅτι ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἄγιος Φιλόθεος Κόκκινος κειροτονεῖ τό 1372 μητροπολίτη Οὐγγροβλαχίας τόν Χαρίτωνα, ὁ ὅποιος ὅμως δέν παραιτεῖται ἀπό τίνι ἑγούμενία στὴν μονή.

Τόν 14ο αἰ. τό Κουτλουμούσι δέν ἔπαιψε νά ταλαιπωρεῖται ἀπό ληστρικές ἐπιδρομές τῶν πειρατῶν. Στίν κρίσιμη περίοδο φθάνει ἡ βασιλικὴ ἐνίσχυση στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀνδρονίκου Β' Παλαιολόγου καὶ λίγο ἀργότερα τῆς Θεοδώρας Καντακουζνηῆς, μέ ἀντάλλαγμα νά

μνημονεύεται τό δόνομά της καθημερινά στή Θεία Λειτουργία καί νά ψάλλονται έποσίως εύχες γιά τίν ἀνάπαιυση τῆς ψυχῆς της. Τό 1393 καί 1395 ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ἀντώνιος διακηρύσσει τό Κουτλουμούσι καί ἐπισήμως πατριαρχική μονή, ἐπικυρώνοντας τίν ἀνεξαρτησία της ἀπό κάθε πολιτική ἢ τοπική ἐκκλησιαστική ἀρχή, συμπεριλαμβανομένων τῶν πατριαρχικῶν ἔξαρχων. Ἡ αὐτοδεσποτεία αὐτή ἔξασφαλίζοταν καί ἀπό τά αὐτοκρατορικά χρυσόβουλλα, κάρις στά ὅποια οι μονές ἀποκαλοῦνται βασιλικές.

Ἡ προσάρτηση τῆς ἀρχαίας μονῆς τοῦ Ἀλυπίου εἶναι γιά τό Κουτλουμούσι τό σημαντικότερο γεγονός τοῦ 15ου αἰ.. Ὄμως ζοφερές ἐποχές γιά τίν ἐλληνορθόδοξη οἰκουμένη καί τό Ἀγιον Ὁρος ἀκολοθοῦν. Μόνη ἐγγύση παραμένει ὁ ἰδιαίτερος δεσμός τοῦ Ὁρους μέ τό Πατριαρχεῖο τῶν Ρωμαίων, κάποιες ἀνακτορικές κάριτες τῶν σουλτάνων καί ἡ ὑποστήριξη τῶν παριστρίων ἡγεμόνων. Τό 1497 τό Κουτλουμούσι διέρχεται διά πυρός, γιά νά ἀναστηθεῖ πάλι μέσα ἀπό τίς στάκτες του. Στούς αἰώνες πού ἀκολούθουν, συνεχίζεται ἡ παραχώρηση ἐκτεταμένων γαιῶν καί μετοχίων ἀπό τούς Βλάχους ἡγεμόνες, ἐνῶ ἀναλαμβάνεται ὁ ἔσωθεν καί ἔξωθεν ἔξωραϊσμός του σέ ἔνα μεγάλο ἀνακαινιστικό πρόγραμμα. Τό 1508 οἰκοδομεῖται ὁ ἀμυντικός πύργος ἀπό τόν Ράντου τόν Μέγα ἐνῶ σημαντική περίοδος ὡς πρός τίς σχέσεις τῆς μονῆς μέ τή Βλακιά εἶναι ἐπίσης ἐκείνη τοῦ Νεαγκός Μπασφράμπι (1512-1521), ὁ ὄποιος ἐπονόμασε τή μονή «μεγίστη Λαύρα τῆς Ρωμανικῆς Χώρας».

Δυσβάστακτες ὅμως ἔσαν οι συνέπειες τῆς πιώσεως τῆς αὐτοκρατορίας: οἰκονομική κρίση λόγῳ ἐπαχθοῦς φορολογίας καί ἀποσπάσεως μοναστηριακῶν κτημάτων καί μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μοναχῶν. Εὔτυχῶς ἐν καιρῷ οἱ μονές πέτυχαν νά ἔξαρτῶνται ὅλες οἱ πολιτικές ὑποθέσεις τους ἀπό τούς σουλτάνους. Ἀπό τό 1574 ἡ μονή τοῦ Κουτλουμουσίου κατέλαβε τήν ἔκτη θέση στήν τιμπτική ἱεραρχία τῶν μονῶν τοῦ Ἀθω. Τόν 17ο καί 18ο αἰ. γιά τή μονή φροντίζουν μόνον εὐσεβεῖς Ἑλληνες, ἐνῶ ιερομόναχοι ἀποστέλλονται πρός ἔξυπρέτηση τῶν ἀνθηρῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων τῆς κεντρικῆς Εύρωπης. Στίς ἀρχές τοῦ 17ου αἰ. τήν ἡγουμενία ἀναλαμβάνει γιά ἔνα διάστημα ὁ ἀσυχαστής Ρουμάνος ιερομόναχος Ἰωσήφ, ὁ ὄποιος σέ προχωρημένη ἥλικια ἔξελέγη μπτροπολίτης Τιμισοάρας καί συγκαταριθμήθηκε στούς ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας. Τό 1767 ἡ ἀνατολική πτέρυγα τῆς μονῆς καταστρέφεται ἀπό πυρκαϊά. Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μαθαίος Γ', Κουτλουμουσιανός μοναχός, παραιτεῖται τοῦ θρόνου καί διαθέτει ὅλη τήν περιουσία του στήν ἀνοικοδόμηση τῆς καμένης πτέρυγας καί τῆς Τράπεζας. Ὄμως, ἡ ἐκπνοή τοῦ αἰώνα θά ἀναδείξει τή δόξα τῆς νεότερης ἱστορίας τοῦ Κουτλουμουσίου, τόν Ἰμβριο λόγιο Βαρθολομαϊο (1772-1857), διδάσκαλο τοῦ Γένους, ἐπιμελητή καί διορθωτή τῶν λειτουργικῶν βιβλίων μέ ἔξεχουσα παρουσία στό πνευματικό γίγνεσθαι τοῦ νεότερου ἑλληνισμοῦ.

Τό 1856 μέ δύμόφωνη αίτηση τῶν πατέρων πρός τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἢ μονή ἐπανέρχεται στὸν ἀρχαία κοινοβιακὴν τάξην μετά ἀπὸ ἴδιορρυθμοῦ βίο πέντε αἰώνων.

Τό 1857 ἢ μονή ὑπέστη νέα δοκιμασία, ἔξαιτίας τῆς ἐπεκτατικῆς πολιτικῆς τῆς Ρωσίας. Ὁργανα αὐτῆς τῆς πολιτικῆς προσπάθησαν νά ἐπιβάλουν ρωσικὴν ταυτότητα στὸ μοναστήρι. Μέ τη συνδρομή ἀντιπροσώπων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητας, πού εἶχαν προηγουμένως δωριδοκηθεῖ ἀπό τοὺς Ρώσους, κατάφεραν νά παραβιάσουν τὴν πύλη τῆς μονῆς καὶ νά ἐκδιώξουν τὸν ἡγούμενον Ἰωάσαφ καὶ ἄλλους μοναχούς με πλαστὴ πρόφαση, ὅρίζοντας πραξικοπηματικὰ στὴ θέση τοῦ ἡγουμένου τὸν ρωσόφιλον Ἀμφιλόχιο ἀπό τὴν μονὴν Ἅγιου Παντελεήμονος. Τὴν πορείαν ἀνέτρεψε ἢ ἀπόφαση τῶν Κουτλουμουσιανῶν νά κάνουν χρήση τῆς ὑπηκοότητάς τους ὡς Βρετανῶν ὑπηκόων, ἐφόσον κατάγονταν ἀπό τὰ Ἰόνια νησιά, γεγονός πού ἔχασφάλισε τὴν παρέμβαση τοῦ Βρετανικοῦ Προξενείου στὴν Κωνσταντινούπολην. Ὁ Ἰωάσαφ Βυζαντιος, φημισμένος καὶ διακριτικός πνευματικός, ἔμεινε στὴν ἡγουμενίᾳ ἐπί τριάντα ἔτην καὶ ἔφερε τὴν μονὴν σὲ μεγάλην ἀκμὴν με τὴν ἐνάρετη βιοτή του καὶ τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν του.

Τό 1863, ὁ Ἐλληνας ἐκ μητρός ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας Ἀλέξανδρος Ἰωάννης Α' ἢ Κούζα, μετά ἀπό σειρά ἐκθροπραξιῶν πρός τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, κατάσχει τὰ μετόχια ὅλων τῶν ἀθωνικῶν μοναστηριῶν, συμπεριλαμβανομένων αὐτῶν τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου. Τό 1870 ἐπίσης πυρκαϊά καταστρέφει τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ μοναστηριοῦ. Ὁ ἵερομόναχος Μελέτιος, διακεκριμένος γιά τὴν ἀρετήν καὶ τὰ ὑψηλά διοικητικά του προσόντα, φθάνει με τὴν εὐλογία τοῦ Πατριαρχείου μέχρι τὴν Ρωσία, τὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀγγλία με μοναστηριακά γράμματα, γιά νά διενεργήσει ἐράνους, ἔχοντας μαζί του τὸ Τίμιο Ξύλο. Ἀνακατασκευάζει ἔτσι τὴν βόρεια πτέρυγα ἀλλά ἢ κοίμησή του διακόπτει τό εὐρύτερο ἀνακαινιστικό του σχεδιο. Μετά τό Β' Παγκόσμιο πόλεμο τό Κουτλουμούσιο παραδόθηκε σὲ λειψανοδρία. Ἡ φθορά τοῦ χρόνου, μαζί με τὴν ἀπώλεια τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς περιουσίας του, ἔθεσαν σὲ κίνδυνο τὴν βιωσιμότητά του. Τό 1980 ἀποτεφρώθηκε ἢ ἀνατολικὴ πτέρυγα, ἐνῶ ραγδαῖες βροχές προκάλεσαν κατολισθήσεις καὶ ρηγματώσεις στὴ βόρεια πτέρυγα. Τὴν ἴδια ἐποκή ὅμως, με τὴν προσέλευση νέων μοναχῶν ἐπί τῆς ἡγουμενίας τοῦ ἀρχιμανδρίτου Χριστοδούλου, ἄρχισε γιά τὴν μονὴν μιά νέα περιόδος αὔξησης καὶ ἀνθησης. Στούς ἔξαρτηματικούς ἀδελφούς τῆς μονῆς ἀνῆκε καὶ ὁ γέρων Παΐσιος (Ἐζνεπίδης), πού ἀσκήτησε τὰ δεκαπέντε τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του στὸ κελί Παναγούδα καὶ ἢ φήμη τῆς ἀγιότητάς του ἀπλώθηκε σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Ἡ μονὴ πανηγυρίζει στὶς 6 Αὐγούστου. Ὑπάρχει ἐπίσης ἀρχαῖο ἔθιμο νά ὑποδέχεται τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀξιον Ἐστί κατά τὴν λιτανεία της τῆ Δευτέρα τῆς Διακαινοσίμου καὶ νά ἀποστέλλει ἐφημέριο καὶ ψάλτες στὸ Πρωτάτο γιά τὴν τέλεση τοῦ Ἐσπερινοῦ μετά τὸ πέρας τῆς λιτανεί-

ας. Τήν έπομένη ήμέρα τελείται ἡ λιτανεία τῆς Κουτλουμουσιανῆς εἰκόνας, τῆς Φοβερᾶς Προστασίας, τίν οποία ὑποδέχονται πανηγυρικά οἱ Καρυές καὶ ὁ ναός τοῦ Πρωτάτου.

ΚΕΙΜΗΛΙΑ

Στό δεξιό προσκυνητάρι τοῦ Καθολικοῦ δεσπόζει ἡ εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως καὶ ἀριστερά ἡ θαυματουργός εἰκόνα τῆς Παναγίας Στυλαρινῆς ἢ Γιάτρισσας. Εἶναι θαυματουργός εἰκόνα τοῦ 14ου αἰ., ἀπό τό Στυλάρι τοῦ Μαρμαρᾶ, ὃπου βρισκόταν μετόχι τῆς μονῆς. Ἀπέκτησε τίν έπωνυμία αὐτή, διότι θεωρεῖτο ἡ ιατροφός τῆς περιοχῆς. Στό προσαρτημένο παρεκκλήσι βρίσκεται ἡ ἐφέστιος εἰκόνα τῆς μονῆς, ἡ Φοβερά Προστασία, χρονολογημένη τόν 14ο αἰ. Χαρακτηριστικό τῆς παράστασης εἶναι ὅτι ὁ Ἰησοῦς στρέφει καὶ ἀντικρίζει τόν ἀρχάγγελο Γαβριήλ πού κρατᾷ τά σύμβολα τοῦ Πάθους, καὶ φοβισμένος κρατᾷ μέ τά δύο του χέρια τό χέρι τῆς Μπέρας Του. Ἡ παράδοση ἀναφέρει πώς ὅταν πειρατές ἔφθασαν μέ σκοπό νά λεπλατίσουν τό μοναστήρ, ἡ κάρη της τό ἔξαφάνισε. Καὶ ἐνῶ οἱ ἀμπαρωμένοι πατέρες ἀκουγαν τόν θόρυβο ἔξω ἀπό τά τείχη, ἔκπληκτοι ἀντιλήφθηκαν πώς οἱ πειρατές ἔφυγαν ἀπρακτοι. Στό τέμπλο τοῦ παρεκκλησιοῦ ἐπίστης βρίσκεται καὶ ἡ Παναγία ἡ Ἐλεούσα, ἀπό ἓνα ἀρχαῖο μετόχι τῶν Σερρῶν.

Στά ίερά λείψανα, μερικά ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται ἀπό αὐτοκρατορικές δωρεές, συμπεριλαμβάνονται τό ἀφθαρτο πόδι τῆς ἁγία Ἀννας, τό χέρι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὀλόκληρη ἡ κάρα τοῦ ἁγίου Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου, τμῆμα ἀπό τίς κάρες τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολύτριας, τμῆμα ἀπό τόν πίκη τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἡ κάτω σιαγόνα τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους κ.ἄ. Μεταξύ αὐτῶν καὶ ἓνα ἀπό τά μεγαλύτερα τεμάχια Τίμιου Ξύλου στό Ἅγιον Ὁρος.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἡ συλλογή τῆς βιβλιοθήκης περιλαμβάνει 900 κώδικες, περγαμηνούς καὶ χαρτώους ἀπό τόν 9ο αἰ. καὶ ἔξης, ἐκ τῶν ὁποίων μερικοί εἶναι εἰκονογραφημένοι. Τά εἰκονογραφημένα κειρόγραφα ἔχουν ἐκλεκτικό χαρακτήρα, δεδομένης τῆς ἐπιρροῆς τους ἀπό τήν καλλιτεχνική αἰσθητική τῆς Κωνσταντινούπολης καὶ ἀπό ἀρχαιότερες παραδόσεις. Ἡ βιβλιοθήκη διατηρεῖ συλλογή 98 μουσικῶν κωδίκων, γραμμένων μέ εὐκρίνεια καὶ κομψότητα.

Ἡ βιβλιοθήκη περιλαμβάνει καὶ μία συλλογή 134 ἐγγράφων, μεταξύ τῶν ὁποίων αὐτοκρατορικά χρυσόβουλα, σουλτανικά φιρμάνια ἀπό τόν 15ο αἰ., μολυβδόβουλα τῶν ἑγεμόνων τῆς Βλαχίας, καθώς καὶ πατριαρχικά σιγίλια.

*Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ*

απφορίζοντας κάποιος ἀπό τίς Καρυές τοῦ Ἀγίου Ὁρους, μέσω τοῦ ἀγροτικοῦ δρόμου πρός τὸν θάλασσα τῆς βορειοανατολικῆς πλευρᾶς τῆς χερσονήσου, ἡ Μονὴ Παντοκράτορος ξεπροβάλλει σάν ἔνα ποδύ καλά ὀχυρωμένο κάστρο, στό ὅποιο δεσπόζει ὁ ἐπιβλητικός Πύργος μέ τίς πολεμίστρες του. Τά περιμετρικά κτίρια, μοιάζουν νά προσπαθοῦν νά κρύψουν καί νά προστατέψουν τό Καθολικό καί τά ἄλλα κτίσματα τῆς Μονῆς στό ἐσωτερικό της.

Πρόκειται γιά μιά καθαρά ἀμυντική διάταξη κτισμάτων, πού μᾶς ὑπενθυμίζουν τίς ιστορικές περιπέτειες τῆς Μονῆς, πού εἶχε νά ἀντιμετωπίσει ἀπό τὸν ἀρχὴν τῆς ἰδρύσεως της ἀπό ποικίλους ἐχθρούς καί ἐπιδρομεῖς.

Κτισμένη ἐπάνω σέ ἔνα βραχῶδες ἔξαρμα, σέ ὕψος 30 περίπου μέτρων ἀπό τὸν θάλασσα, στὸν ἀπόλοην τῆς δασωμένης πλαγιᾶς, παρέχει μιά ἔξαιρετική θέα, πρός τὸ βόρειο Αἴγαο, ὃπου μπορεῖς νά ἀντικρύσεις τὸν Θάσο, τὸν Λῆμνο καί τὸν Σαμοθράκη σέ καθαρό καιρό, ἄλλα καί τὸν ἐπιβλητικό Ἀθωνα πρός τὰ νοτιοανατολικά.

Ίδρυση καὶ κτίση τῆς Μονῆς.

Τό κτιριακό συγκρότημα πού ἀντικρύζουμε σήμερα χρονολογεῖται στὸν 17ο καί 18ο αἰώνα. Ὡστόσο, σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες, ἡ Μονὴ ἰδρύθηκε κατά τό δεύτερο ἥμισυ τοῦ 14ου αἰώνος σέ μιά περίοδο ποικίλων ἀναταραχῶν στά πολιτικά καί ἐκκλησιαστικά δρώμενα τοῦ Βυζαντίου, τὸν ἐποχὴν πού οἱ Σέρβοι κατελάμβαναν σημαντικά ἐδάφη τῆς Μακεδονίας, ἐνῶ οἱ Τούρκοι προχωροῦσαν γιά πρώτη φορά καταλαμβάνοντας εὐρωπαϊκά ἐδάφη στὸν Θράκην.

Ἄρχαία ὅμως παράδοση τῆς Μονῆς συνδέει τὸν ἰδρυσήν της μέ το ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α΄ τοῦ Κομνηνοῦ κατά τά ἔτη δηλαδή 1081-1117. Τὴν παράδοση αὐτή διασώζει στό μνημειῶδες ἔργο του ὁ Γεράσιμος Σμυρνάκης καθώς καί ὁ λόγιος μοναχός καί ὑμνογράφος Νεασκητώτης (μέστα τοῦ 19ου αἰ.). Εἶναι ἐπίσης γεγονός ὅτι σέ μικρή ἀπόσταση ἀπό ἐκεῖ πού κτίστηκε ἡ Μονὴ, προϋπήρχε ἥδη ἀπό τὸν 11ο αἰ. τό μονύδριο τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Σύμφωνα μέ τά ἀρχαιότερα ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου τῆς Μονῆς, κτίτορές της ὑπῆρξαν δύο ἐπιφανεῖς ἀξιωματοῦχοι τοῦ Βυζαντίου, οἱ ἀδελφοί Ἀλέξιος καὶ Ἰωάννης, πού μόνασαν σέ κελλί πού ἀργότερα ἐξελίχθηκε σέ μονή. Αὐτοί ἔδρασαν στρατιωτικά καὶ μέ ἐπιτυχίᾳ ἐκείνη τὴν περίοδο στίν Μακεδονία, ἀλλά καὶ ἡ συγγένειά τους μέ τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Ε' τὸν Παλαιολόγο, τοὺς κατέστησε κατόχους μεγάλων ἐκτάσεων γῆς στίν Ἀνατολική Μακεδονία. Ἀρκετές ἀπό αὐτές τίς δώρισαν ἀργότερα στή Μονή.

Τό καθολικό τῆς Μονῆς ἔγκαινιάσθηκε σύμφωνα μέ σωζόμενη ἐπιγραφή, τὸ 1362/3 ἀπό τὸν πατριάρχη Κάλλιστο Α', πού τὴν ἀνακήρυξε πατριαρχική, ἐνῶ ἀπό τὸ 1367 χαρακτηρίζεται καὶ ὡς βασιλική. Ὁ ἴδιος πατριάρχης εἶχε ἐκδώσει καὶ τυπικό γιά τὴν Μονή, μέ τὸ ὅποιο μεριμνοῦσε γιά τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν κοινοβιακή τάξη τῆς Μονῆς, ὅπως καὶ γιά τὴν πνευματική προκοπή τῶν μοναχῶν τῆς.

Μετά τὸν θάνατο τοῦ Ἀλεξίου κατά τὴν ὑπεράσπιση τῆς νήσου Θάσου ἀπό τοὺς Τούρκους, τὸ κτιτορικό ἔργο συνέχισε ὁ Ἰωάννης μαζί μέ τὴν σύζυγό του Ἀννα Κοντοστεφανίνα, ὅπως μαρτυρεῖται ἀπό τὰ ἔγγραφα τῆς περιόδου αὐτῆς.

Λόγω τῆς ἀσταθοῦς κατάστασης τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἐπιτυχιῶν τῶν Τούρκων, ὁ Ἰωάννης ζήτησε καὶ ἔλαφε τὸ δικαίωμα τοῦ Βενετοῦ πολίτη, παραμένοντας ὅμως στίν Μακεδονία καὶ ὑπερασπιζόμενος τίς ἐκτάσεις πού τοῦ ἀνῆκαν. Ἀπό τὸ 1384 ἀποσύρθηκε στή Μονή του, ὅπου ἔζησε τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του. Σύμφωνα μέ τὴν παράδοση τῆς Μονῆς ὁ Ἰωάννης ἐκάρη μοναχός, παίρνοντας τὸ ὄνομα Ἰωαννίκιος.

Κτήρια - ἔξαρτήματα

Ἡ μονὴ Παντοκράτορος διαθέτει ὅκτω παρεκκλήσια ἐντός τοῦ μοναστηριακοῦ τῆς συγκροτήματος καὶ ἐπτά ἐκτός ἀπό αὐτό. Ξεχωρίζει αὐτό τῆς Κοιμησης τῆς Θεοτόκου πού βρίσκεται στή λιτή μέ τοιχογραφίες κρυπτικῆς τεχνοτροπίας τοῦ 1538, ἐπιζωγραφισμένες ὅμως τὸ 1868.

Σέ ἀπόσταση μισῆς ὥρας δυτικά εἶναι ἡ σπουδαία Σκήτη τοῦ Προφήτη Ἡλίᾳ, ἡ ὁποία ὑπάγεται στή Μονή καὶ ἔχει τὴ δική της πολυταραχή ἱστορική πορεία. Σημαντικότερη μορφή πού ἐγκαταβίωσε στή Σκήτη Θεωρεῖται ὁ ὄσιος Παΐσιος Βελιτσκόφσκι (1757), πού σύντομα προσείλκυσε κοντά του πληθώρα μοναχῶν μετατρέποντας τὴν σκήτη σέ κοινοβιακή. Εἶναι δέ καὶ ὁ μεταφραστής τῆς Φιλοκαλίας καὶ μεταφορέας τοῦ φιλοκαλικοῦ πνεύματος στόν σλαβικό κόσμο. Στό κυριακό τῆς Σκήτης δεσπόζει τό μεγαλόπρεπο ἐπιχρυσωμένο τέμπλο τοῦ 1903.

Ἡ μονὴ Παντοκράτορος ἔχει δεκαπέντε κελλιά. Πέντε ἀπό αὐτά βρίσκονται μέσα στά ὅρια τῶν Καρυᾶν. Τά ὑπόλοιπα εἶναι στήν εύρυτερη περιοχή τῆς Μονῆς.

Σημαντικότατο ἔξάρτημα τῆς Μονῆς εἶναι τό κελί «Ἄξιον Ἐστίν», ὅπου παλαιότερα ἐφυλάσσετο ἡ ὁμώνυμη εἰκόνα, πού βρίσκεται πλέον στό ναό του Πρωτάτου. Στή περιοχή τῆς Καψάλας, στόν ὁμώνυμο ἀσκητικό οἰκισμό, ὑπάρχουν πενήντα καλύβες τῆς μονῆς Παντοκράτορος. Στά κελιά οἱ γέροντες ἀσχολοῦνται μέ εργόχειρο, ξυλογλυπτική ἄλλα καὶ μέ γεωργικές ἐργασίες.

Σέ ἔνα ἀπό τά «Καθίσματα» τῆς Μονῆς τῶν Ἅγιων Πέτρου καὶ Ὄνουφρίου, ἀσκήτεψε τόν 16ο αἰώνα ὁ Ἅγιος Θεωνᾶς Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

Tό Καθολικό τῆς Μονῆς.

Τό Καθολικό τῆς Μονῆς Παντοκράτορος εἶναι ἀφιερωμένο στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος. Παρόλο πού κτίστηκε τήν ἴδια ἐποχή μέ τή Μονή, εἶναι εὐδιάκριτη ἡ δική του αὐτόνομη ἀρχιτεκτονική πορεία, ἀπό πλευρᾶς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἀγιογράφησης. Ἡ ἀγιογράφηση τοῦ ναοῦ ἀνάγεται στά τέλη τοῦ 14ου αἰώνα καὶ ἐπιζωγραφίθηκε τό 1854.

Οἱ τοιχογραφίες πού διακρίνονται «γιά τήν ψηφλή καὶ καλλιτεχνική τους ποιότητα», σύμφωνα μέ τόν καθηγητή Εὐθύμιο Τσιγαρίδα, δικαίως θεωροῦνται ἔργα πού ἀνήκουν στήν Σχολή τοῦ Πανσέληνου.

Τό τέμπλο τοῦ Καθολικοῦ ἵσως εἶναι καί τό παλαιότερο τοῦ Ἅγιου Ὁρους. Ὡς ἐφέστια εἰκόνα τῆς Μονῆς τιμᾶται ἡ Παναγία ἡ Γερόντισσα, πού εἶναι μία ἀπό τίς θαυματουργές εἰκόνες τοῦ Ἅγιου Ὁρους. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ἡ εἰκόνα ἀποτελεῖ δῶρο τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ πρός τό Μοναστήρι. Εἶναι δέ, ἀντίγραφο τῆς ψηφιδωτῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας τῆς Γοργοεπικόου, πού βρίσκεται στήν Μονή Παντοκράτορος στήν Κωνσταντινούπολη, πού κτίστηκε ἀπό τήν ἴδια τόν Αὐτοκράτορα. Ἀπεικονίζει τήν Παναγία ὀλόσωμη σέ στάση δέσης, μέ τήν μορφή γλυκύτατη καὶ εὐχάριστη, γεμάτη ἔλεος πού προσφέρει στόν προσκυνητή ἐλπίδα, χαρά, παρηγοριά καὶ ἀγαλλίαση.

Στή Μονή φυλάσσονται ἀρκετά λείψανα ἀγίων ὅπως τοῦ ἀγίου Ἰωαννικίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ τῆς Βιθυνίας, Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου, τῶν ἀγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, τεμάχιο Τίμιου Ξύλου, καθώς ἐπίσης καὶ κειμήλια ὅπως μέρος τῆς ἀσπίδας τοῦ ἀγίου Μερκουρίου καὶ εἰκόνες τοῦ 14ου αἰώνα καὶ μεταγενέστερες.

Στή βιβλιοθήκη τοῦ Μοναστηρίου περιλαμβάνονται περίπου 350 χειρόγραφοι κώδικες καὶ περί τά 3,500 ἔντυπα. Τά ἔγγραφα τῆς Μονῆς εἶναι ἔλληνικά, τουρκικά καὶ ἔνα βλαχικό τοῦ 17ου αἰώνα.

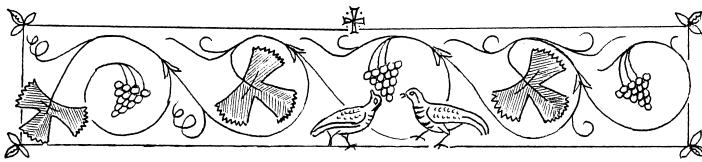
Καταληκτικά.

Ἡ Ἱερά Πατριαρχική καὶ Σταυροπηγιακή Μονή Παντοκράτορος κατατάσσεται ἔβδομη στήν ἱεραρχική τάξη τῶν Ἅγιορείτικων μονῶν.

Ἡ μοναστική δύναμη τῆς Μονῆς, σύνολο μοναχῶν καί ἔξαρτηματικῶν, κυμαίνεται σπέρματα στά 70-80 ἄτομα. Μέχρι τά μέσα τοῦ ΙΖ' αἰώνα ἡ Μονὴ ἦταν κοινόβιος καί ἀργότερα «ἰδιόρρυθμος». Τό 1992 ἀπό ἴδιόρρυθμην ἐγίνε κοινοβιακή, ὅταν εἰσῆλθε στή Μονή νέα ἀδελφότητα προερχόμενη ἀπό τή Μονή Ξενοφῶντος. Πρῶτος ἡγούμενος τῆς κοινοβιακῆς μονῆς ἦταν ὁ ἀρχιμανδρίτης Βησσαρίων, ὁ ὁποῖος πέθανε τό 2001 σε ἥλικια 47 ἑτῶν ἀπό καρκίνο. Νέος καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς εἶναι ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γαβριήλ Παντοκρατορινός.

Πρωτοπρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Ἐφημέριος Κυπερούντας, Ἐκπαιδευτικός

Ἄρχιμανδρίτη Ιωάννη Νικολάου
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ιερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Ξηροποτάμου είναι μία ἐκ τῶν εἰκοσι Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους καί κατατάσσεται ὄγδοο (8η) στὴν ιεραρχικὴν τάξην τῶν Ἀγιορειτικῶν Μονῶν.

Εἶναι κλασσικό δεῖγμα ἀγιορειτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, γεωγραφικά ἐντοπίζεται περίπου στὸ μέσο τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθω σὲ θέση περίβλεπτη, καί σὲ ὅψης 200 μέτρων ἀπό τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Βρίσκεται πάνω στὸ δρόμο ἀπό τὴν Δάφνην πρός τίς Καρυές καί είναι μία ἀπό τὶς ἀρχαιότερες Μονές τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Ἡ προφορικὴ παράδοση θέλει ἴδρυτή τῆς Μονῆς τὴν αὐτοκράτειρα Πουλκερία, σύζυγο τοῦ αὐτοκράτορα Μαρκιανοῦ, πού ἔζησε τὸν 5ο αἰώνα, ἐνῶ σύμφωνα μὲν ἄλλη πηγὴ ἴδρυτές θεωροῦνται οἱ αὐτοκράτορες Κωνσταντίνος Ζ' ὁ Πορφυρογέννητος καί ὁ Ρωμανός Α' ὁ Λεκαππνός κατά τὸν 10ο αἰώνα.

Ἡ πιθανότερη ἐκδοκή ὅμως είναι ὅτι τὴν ἴδρυση ὁ ὅσιος Παῦλος, γιός τοῦ αὐτοκράτορα Μιχαήλ Ραγκαβέ (811-813) πού μόνασε τὴν ἐποκήν τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου, στὰ τέλη τοῦ 10ου αἰώνα καί ἔχαιρε μεγάλης ἐκτίμησης στὸν Ἀθω. Ἡταν ἔνας ἀπό αὐτούς πού ὑπέγραψαν τὸ πρῶτο Τυπικό τοῦ Ἀγίου Ὁρους, τὸν «Τράγο». Σήμερα συγκαταλέγεται στὶς προσωπικότερες πού σημάδεψαν τὸ Ἀγιον Ὁρος.

Ἡ εὐημερία τῆς Μονῆς συνεχίστηκε ὡς τίς ἀρχές τοῦ 13ου αἰώνα, ἀνακόπτηκε, ὅμως, στὰ χρόνια τῆς Φραγκοκρατίας ἐξ αἰτίας οἰκονομικῶν δυστηρειῶν, πειρατικῶν ἐπιδρομῶν καί πυρκαγιᾶς. Ἡ δέ ἀκμή της ὀφείλεται σὲ γενναῖες ἐπιχορηγήσεις Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καί μάλιστα τοῦ Μιχαήλ Η' καί τοῦ Ἀνδρονίκου Β' τῶν Παλαιολόγων καί σὲ δωρεές ἀπό τίς Ἡγεμονίες τῆς Βλαχίας καί τῆς Ούγγροβλαχίας, πού ὑπῆρχαν πηγή ἀνανέωσης καί μακρομέρευσης τῆς ζωῆς τοῦ Μοναστηρίου.

Στὴ διάρκεια τῆς Ὁθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, κατά τὸν 16ο αἰώνα στὴ Μονή αὐτὴ στάθηκε μέγας εὐεργέτης ὁ Σουλτάνος Σελήνη Β', πού τὴν νίκην του ἐναντίον τῶν Μαμελούκων τῆς Τυνησίας, κατόπιν θαυματουργοῦ ἐμφάνισης σαράντα πολεμιστῶν, τὴν ἀπέδωσε στούς Ἀγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρες, προστάτες τῆς Μονῆς.

Τό καθολικό της είναι ἀφιερωμένο στούς Ἀγίους Τεσσαράκοντα

Μάρτυρες τῆς Σεβαστείας, (9 Μαρτίου), τῶν ὁποίων τὸν μνῆμπο πανηγυρίζει ἡ Μονή. Καθώς ἐπίσης καὶ στὴ Παγκόσμια Ὑψωση τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ, (14 Σεπτεμβρίου). Χτίσθηκε τὸ 1763 στὸν παραδοσιακό ἀγιορείτικο τύπο. Ἡ οἰκοδομὴ του εἶναι ἔργο τοῦ Καισάριου Δαπόντε τοῦ Εηροποταμινοῦ, ὃ ὁποῖος εἶναι ἔνας ἀπὸ τοὺς πολυγραφότερους καὶ πολυμαθέστερους λογίους τῆς ἐποχῆς του.

Μεταξύ τῶν κειμηλίων πού φυλάσσονται στὸ Καθολικό συμπεριλαμβάνεται τὸ μεγαλύτερο τεμάχιο Τιμίου Ξύλου πού ὑπάρχει στὸν κόσμο, φέρει ὅπι ἀπὸ τὰ καρφιά τῆς σταυρώσεως καὶ ἀποτελεῖ τὸν πολυτιμότερο θησαυρό. Ἐχει μῆνος 31, πλάτος 16 καὶ πάχος 25 ἑκατοστά. Κατὰ μία παράδοση εἶναι δῶρο τοῦ ἀυτοκράτορα Ρωμανοῦ Α΄, ἐνῶ κατὰ μία ἄλλη ἀποτελεῖ ἀφιέρωμα τῆς αὐτοκράτειρας Πουλχερίας. Ἐχει ἐπίσης λειψανοθήκη μέ ἄλλα μικρότερα τεμάχια τοῦ Τιμίου Ξύλου, λειψανοθήκη μέ λειψανα τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων καὶ λειψανοθήκες ἄλλων ἔξιντα ἐνός Ἀγίων.

Στὸ Καθολικό ἔχει καταπληκτικές τοιχογραφίες τοῦ 1783, τῶν ἀγιογράφων Κωνσταντίνου, Ἀθανασίου καὶ Ναούμ ἀπὸ τὸν Κορυτσά καὶ διακρίνονται γιά τὴν ὑψηλή τέχνη καὶ θεματολογία τους καὶ τὸ μοναδικό σωζόμενο πρόπλασμα τοῦ Καθολικοῦ. Ἐντυπωσιακή καὶ ὅμορφη εἶναι ἡ πλινθοπερίβλεπτη τοιχοδομία του μέ κεραμοπλαστικές διακοσμήσεις. Τό τέμπλο του εἶναι χυλόγλυπτο, ἐπιχρυσωμένο, ὥραιότατης γλυπτικῆς τέχνης, σύγχρονο ἡ λίγο μεταγενέστερο τοῦ ἴδιου τοῦ ναοῦ.

Ἡ Μονή διαθέτει πολλά καὶ ἀξιόλογα κειμήλια ὅπως ὁ Δίσκος τῆς αὐτοκράτειρας Πουλχερίας ἀπὸ στεατίτη λίθῳ, πού στὸν ἀβαθή κυκλικό πυθμένα του ἔχει χαραγμένες λειτουργικές ἐπιγραφές καὶ μικροσκοπικές μορφές μέ τὴν «Ἐτοιμασία τοῦ Θρόνου» στὸ κέντρο, ἀρκετά χρυσοκέντητα ἄμφια καὶ λειτουργικά σκεύη, ἐπιτάφιοι καὶ σταυροὶ εὐλογίας, πολύτιμες ἐπισκοπικές ράβδους ἀπὸ πλεκτρό, 200 φορπτές εἰκόνες ἀπὸ τίς ὁποῖες μερικές ξεχωρίζουν καὶ θεωροῦνται μεγάλης καλλιτεχνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀξίας, οἱ ὁποῖες βρίσκονται στὸ Καθολικό τῆς Μονῆς. Φυλάσσεται ἐπίσης μέρος ἀπὸ τὰ δῶρα τῶν Μάγων πού προσκύνησαν τὴν γέννησην τοῦ Χριστοῦ, τμῆμα ἀπὸ τὸν Ἀκάνθινο Στέφανο, τὸ Σπόγγο καὶ τὴν Χλαμύδα.

Ἡ Μονή ἔχει 7 παρεκκλήσια καὶ 9 ἐξωκλήσια. Στὸ Καθολικό ἀμφίπλευρα τῆς λιτῆς ὑπάρχουν δύο ἀγιογραφημένα παρεκκλήσια τῶν Ἀρχαγγέλων καὶ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης. Τό Κοιμητήριο τῆς Μονῆς εἶναι ἀφιερωμένο στοὺς Ἀγίους Πάντες. Σ' αὐτὸν ἀνήκει τὸ λιμάνι τῆς Δάφνης καὶ τὰ 6 σωζόμενα Εηροποταμινά Κελλιά.

Τό 1760 ἡ Μονή ἄνθησε γιά μία περίοδο ὅταν προσφέρθηκε οἰκονομική ἐνίσχυση ἀπὸ τούς Οἰκουμενικούς Πατριάρχες Τιμόθεο Β΄ καὶ Μεθόδιο Α΄.

Ἀπὸ τίς πιο σημαντικές προσφορές ὑπῆρξε αὐτή τοῦ λόγιου μοναχοῦ καὶ ποιητὴ Καισάριου Δαπόντε ἐκ Σκοπέλου τὸν 18ο αἰώνα, πού

ύπηρξε ἀδελφός καί εὐεργέτης τῆς Μονῆς, διότι χάρη στά πολλά ταξίδια του σέ περιοχές τῆς Ἐλλάδας καί στίς Παραδουνάβιες Ἡγεμονίες κατάφερε καί συγκέντρωσε σημαντικά ποσά ὑπέρ τῆς Μονῆς Ἐνροποτάμου καί ἀνακάίνισε τό μεγαλύτερο μέρος της.

Ἐξω ἀπό τό Καθολικό βρίσκεται ὑπάρχοντα τέταρτο τοῦ 18ου αἰώνα πού κτίστηκε μέ δωρεά τοῦ λογίου ἀδελφοῦ τῆς Μονῆς Δαπόντε (1783). Στό θόλο ὑπάρχουν τοιχογραφίες μέ παραστάσεις ἀπό τήν Παλαιά καί Καινή Διαθήκη σχετικές μέ τό βάπτισμα καί τόν ἁγιασμό τῶν ὑδάτων καί σέ ἓνα ἀπό τά θωράκια τοῦ περιστυλίου διακρίνεται ἐνδιαφέρουσα παράσταση τοῦ μοναστηρίου.

Οἱ τοιχογραφίες τῆς Τράπεζας, πού εἶναι εύρυχωρη καί κτίσθηκε τόν 19ο αἰώνα, ἀγιογραφήθηκαν μέ δαπάνες τοῦ Ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Ἀλεξάνδρου, τό 1859 ἀπό τούς ἀγιογράφους Σωφρόνιο καί Νικηφόρο ἀπό τήν Σκήτη τῆς Ἀγίας Ἀννης.

Ἡ βιβλιοθήκη στεγάζεται μαζί μέ τό σκευοφυλάκιο πάνω ἀπό τό νάρθικα τοῦ Καθολικοῦ καί περιλαμβάνει 409 χειρόγραφα μεταξύ τῶν ὅποιών 20 περγαμηνά, πάνω ἀπό 6.000 ἔντυπα βιβλία καί παλαιότυπα.

Ἡ Ἱερά Μονή Ἐνροποτάμου μετατράπηκε σέ κοινόβιο τό 1981, μέ Σιγήλιο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη Δημητρίου. Καί τότε ἐπανδρώθηκε ἀπό ὄμάδα 25 περίπου μοναχῶν ἀπό τήν Μονή Φιλοθέου μέ ἐπικεφαλῆς τόν Γέροντα Ἐφραίμ, ὁ ὅποιος εἶχε ὄμως αἰφνίδιο θάνατο σέ αὐτοκινητιστικό δυστύχημα. ቩ ὄμάδα αὐτή μετέφερε τήν ἱσυχαστική παράδοση τοῦ Ἀγίου Ἰωσήφ Σπηλαιώτου καί τήν καλλιεργεία τῆς νοερᾶς προσευχῆς.

Στίς μέρες μας, στήν “Ιερά Μονή Ἐνροποτάμου ἐγκαταβιώνουν (μοναστηριακοί καί ἔξαρτηματικοί) περίπου εἴκοσι πέντε μοναχοί. Νέος Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς εἶναι ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰωσήφ Ενροποταμινός. Συνεχίζουν ἱσυχα καί ἀθόρυβα τή βαρειά ἀγιορείτικη κληρονομιά καί παράδοση μέ ἀπλότητα, σεμνότητα καί συνέπεια. Καί ὅπως ὅλο τοῦ Ἀγίου Ὁρος μιλοῦν μέ τό παράδειγμα τῆς ζωῆς τους, τήν προσευχή τους, τή σιωπή τους, τήν ἀσκησή τους, τόν παρηγορητικό καί οἰκοδομητικό λόγο τους, τήν φιλάνθρωπη προσφορά τους, τή φιλοξενία τους, τόν πόνο καί τήν ἀγάπη τους γιά τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τόν ἄνθρωπο. Καί ὅλα αὐτά καρπός τῆς ἀναγεννημένης καί καλλιεργημένης ἀπό τήν χάρη τοῦ Θεοῦ καρδιᾶς τους. Εἶναι κήρυκες τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀγωνίζονται νά βιώνουν τήν ἀληθεία μιᾶς «ἄλλης βιοτῆς», τῆς αἰώνιας ζωῆς, ζωῆς σταυροαναστάσιμης. Δίνουν νόημα καί ἐλπίδα καί δείχνουν τήν ούσια τῆς πίστης καί τῆς ἀληθινῆς ζωῆς.

Ἀρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Δημήτριου Π. Ρίζου
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ά κάνω τίν ἀρχή μέ ἔνα μικρό κείμενο τοῦ Μανουήλ Γεδεών. Ὁ Γεδεών ἔχει ἐρευνήσει πάμπολλους κώδικες σὲ μοναστηριακές καὶ πατριαρχικές βιβλιοθῆκες. Γράφει στό βιβλίο του Ὀθως: «Ἡ μονὴ Ζωγράφου σεμνυνομένη ἐπ’ ὄνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἔλαβε σύστασιν τῷ 1280, κατὰ τὸν Θεοδώρο τον, οὗτο φρονεῖ και ὁ Πορφύριος, λέγων δι το πρότερον ἦν μικρόν κελλίον, καταστραφέν ὑπό πειρατῶν. Ἀνεκαινίσθη τῷ 1502 ὑπό τοῦ τῆς Μολδαβίας ἡγεμόνος Στεφάνου.

Ἐν ἀρχαῖς τοῦ ΙΔ' αἰῶνος προσπλάθη τῇ μονῇ τοῦ Ζωγράφου τό περὶ τὸν Στρυμῶνα κτῆμα Πρεβίστητα τῷ 1344 τὸ χωρίον Μαρμαρίνα τῷ 1433 Ἀλέξανδρος ὁ τῆς Βλαχίας ἡγεμών ἐδωρήσατο τρισχήλια ἀσπρά τῷ 1651 Βασίλειος Λούπουλος ὁ τῆς Μολδαβίας προσήρπισε τὸ μοναστήριον Δόβροβιτετ, τῷ δέ 1699 ὁ τῆς Μολδαβίας Ἀντίοχος Καντεμίρης τὸ ἐν Βασαραβίᾳ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ.

Ἐν τοῖς ὅριοις τῆς μονῆς Ζωγράφου κεῖται τό ἄλλοτε μονύδριον Λάφκα καὶ ἡ μονὴ Ξηροποτάμου πρότερον κτῆμα τῆς Λαύρας, ἐκχωρησάσης αὐτό τῇ τοῦ Ζωγράφου μονῇ, ἐπ’ ἀνταλλαγῆ ἀγροῦ τινός ἐν Ἱερισσῷ».

Ἀναφερόμαστε σέ μοναστήρι τοῦ Ἅγιου Ὄρους Ὀθω, πού βρίσκεται στήν ἀνατολική χερσόνησο τῆς Χαλκιδικῆς, τό γνωστό Περιβόλι τῆς Παναγίας.

Ἡ μονὴ τοῦ Ζωγράφου εἶναι μία ἀπό τίς εἴκοσι Μονές, καὶ κατέχει τίν ἔνατη θέσι στήν ιεραρχία τῶν ἀθωνικῶν καθιδρυμάτων.

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

Ἡ θέσις τῆς Μονῆς εἶναι γεωγραφικά στό βορειότερο μέρος τῆς χερσονήσου, σέ ύψομετρο 160 περίπου μέτρων. Ἀπό τήν Οὔρανούπολι μέ τό πλοϊο συναντᾶμε αὐτῆς τῆς μονῆς τό πρῶτο στήν δυτική πλευρά τῆς χερσονήσου Ἀρσανᾶ. Ἀπό τόν ὅποιο χρειαζόμαστε περίπου μία ὥρα πεζοπορίας γιά νά φθάσωμε στό ἐπιβλητικό κτιριακό μοναστηριακό συγκρότημα, μέστα σέ ἔνα πυκνό δασικό περίγυρο. Ἐάν συνεχίσουμε τήν πεζοπορία, σέ ἄλλο τόσο χρόνο θά φθάσουμε στήν ἀνατολική παραλία. Καί ἂν πορευθοῦμε νότια, σέ μιάμιστο ὥρα θά συναντήσουμε τήν μονή Κωνσταμονίτου.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ

Στόν περίφημο «Τράγο», γιά τόν όποιο σίγουρα κάποιος έχει άναλβει νά κάνη λόγο, ύπάρχει έπικυρωτική ύπογραφή «Γεωργίου Ζωγράφου», ώς έκπροσώπου τῆς Μονῆς. Αύτός θεωρείται καί κτίτορας, κατά μία έκδοξη. Κατά τίν παράδοσι ίδρυτές τῆς Μονῆς είναι ὁ Μωύσης, ὁ Ἀαρὼν καί ὁ Ἰωάννης μέ καταγωγή ἀπό τίν Ἀχρίδα, πού μόνασαν στόν Ἀγιον Ὄρος κατά τόν 10ο αἰῶνα. Ὁπως ἀναφέρει ἡ παράδοσις, ἀφοῦ ἄρχισαν τό κτίσμα τοῦ ναοῦ, σκέπτονταν σέ ποιόν ἄγιο θά ἀφιερώσουν τῆς Μονῆς, καί θά είναι ὁ πολιοῦχος. Ἐτοίμασαν μιά σανίδα καί τίν σκέπασαν. Ἀφοῦ προσευχήθηκαν γιά νά τούς σταλή κάποιο μήνυμα, τοποθέτησαν τήν σανίδα στόν ναό. Ἐπιστρέφοντας τήν ἐπόμενη μέρα βρήκαν ἀπεικονισμένη τήν ἀχειροποίητη εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Τότε ἔκτισαν τήν Μονή καί τήν ὀνόμασαν στόν ἄγιο Γεώργιο τόν Τροπαιοφόρο.

ΛΙΓΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Δέν διαπίστωσα τήν ὕπαρξι συνολικῆς καί τεκμηριωμένης ιστορίας τῆς Μονῆς. Τά γραπτά στοιχεῖα είναι λίγα καί εὐκαιριακά. Ἰσως, αὐτό πού σημείωσα ἥδη γιά τόν «Τράγο» μέ τήν ύπογραφή, νά είναι τό ἀρχέγονο γραπτό μνημεῖο γιά τήν Μονή, πού χρονολογεῖται στά 972 μ.Χ. Πολλά στοιχεῖα είναι τά «κατά τήν παράδοσιν», ὅπως: «Ἡ πρώτη ιστορική πηγή πού ἀναφέρει τήν Μονή είναι τό πρώτο Τυπικό τοῦ 972, ὁ «Τράγος», είναι πολύ πιθανό ὅτι ἀπό τότε τούσαν Βουλγαροί μοναχοί στήν Μονή, ἀλλά δυστυχῶς ξέρουμε πολύ λίγα γιά τήν ιστορία τους ώς τόν 13ο αἰῶνα».

Τεκμηριωμένες πληροφορίες έχομε μετά τόν 13ο αἰῶνα. Σημειώθηκαν μεγάλες καταστροφές στήν Μονή ἀπό Καταλανούς μισθιφόρους στά 1307 μέ 1309. Ἡ θέσις τῆς Μονῆς, πού είναι μακρυά ἀπό τήν θάλασσα, ἦταν ἀποτρεπτική γιά λεπλασίες καί ἀλλες καταστροφές ἀπό πειρατές. Γραμμένες είναι καί οἱ μεγάλες εὐεργεσίες, ὅχι μόνο ἀπό Βυζαντινούς αὐτοκράτορες, ἀλλά καί ἀπό Σέρβους βασιλεῖς ἢ ἡγεμόνες πρός τό «Βουλγάρικο Μοναστήρι». Κατά τήν περίοδο τῆς τουρκικῆς κατοχῆς ἐνισχύθηκε ἀπό τήν ἡγεμόνες τῶν παραδουναβίων χωρῶν. Τό 1502 ἡ Μονή ἀνακαινίσθηκε ἀπό τόν Στέφανο ΣΤ' τόν Καλό, ἡγεμόνα τῆς Μολδοβλαχίας. Τό 1716 ἐπισκευάσθηκε ἡ ἀνατολική πτέρυγα, καί ἀπό τό 1862 ώς τό 1896 κτίσθηκαν δύο πλευρές τῆς Μονῆς ἡ βόρεια καί ἡ δυτική.

Σχεδόν ὅλα τά ἀγιορείτικα μοναστήρια έχουν μετόχια ἔξω ἀπό τήν χερσόνησο Ἀθω, καί παλαιότερα είχαν περισσότερα. Ἐτσι καί ἡ Ζωγράφου είχε μετόχια σέ περιοχές τῆς Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Ρωσίας καί Τουρκίας, ὅμως σήμερα τῆς ἔμειναν μόνο ὅσα βρίσκονται στόν ἔλλαδικό χώρο. Σημειώνω ὅτι καί ἡ Μονή τοῦ Σινᾶ είχε καί στήν Ρωσσία καί στήν Ρουμανία μετόχια, πού χάθηκαν μέ τίς πολιτικές ἀνα-

κατατάξεις τῆς περιοχῆς.

‘Ως καί τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος στὸν Μονή μαζί μὲ τοὺς βουλγάρους μοναχούς συμβίωναν καὶ μοναχοί ἑλληνικῆς καὶ σερβικῆς καταγωγῆς, ἀλλά ἀπό τὸ 1845 καὶ μετά ἔμειναν μόνον βουλγαροί.

‘Ως παρατίροσι σημειώνω ὅτι ἡ Ἀθωνικὴ Πολιτεία εἶναι πετυχημένο πείραμα πολυεθνικῆς εἰρηνικῆς συμβιώσεως, ἐπειδή ἡ συνέχουσα δύναμις εἶναι ἡ κοινὴ πίστις στὸν Ἰησοῦν Χριστό. Σήμερα ἐκτός ἀπό τὸν πολυπλούτεστερο κοινότητα Ἐλλήνων Μοναχῶν, μεταξύ τῶν εἴκοσι μονῶν ὑπάρχει Ρωσικὴ μονὴ, Σερβικὴ, Βουλγαρικὴ καὶ μία μεγάλη Σκήτη τοῦ Προφήτου Προδρόμου, πού ἀνήκει σὲ Ρουμάνους. Βεβαίως μπορεῖ νά ἀνακύπτουν κατά καιρούς κάποια προβλήματα, τά ὅποια ὅμως δέν διασαλεύουν τὸν εἰρήνην. Σάν παράδειγμα ἀναφέρεται, ἀπό αὐτὸν τὸν μονὴ, ὅτι σὲ στιγμές ἐθνικιστικῆς ἐξάρσεως, κυρίως στίς ἀρχές τοῦ προηγουμένου αἰῶνος, ὅρισμένοι βούλγαροι μοναχοί κράτησαν ἀνθελληνική στάσι. Ποτέ, ωστόσο, δέν ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τὸν κανονική ἐκκλησιαστική τους ἀρχή, τὸ Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

‘Η Μονὴ Ζωγράφου δοκιμάσθηκε κατά καιρούς ἀπό πυρκαϊές. ‘Η τελευταία ἐκδολλώθηκε τὸ 1976 καὶ ἄφησε ζημιές μεγάλης ἐκτάσεως.

KTIPIAKA

Μένω ἔκπληκτος μπροστά στὸ μεγαλόπρεπο, ἐπιβλητικό καὶ ὑπερμέγεθες κτιριακό συγκρότημα τῆς Ζωγράφου. Πρέπει νά εἶμαι ἀρχιτέκτονας γιά νά ἀποδώσω σωστά τὸν περιγραφή τῶν κτισμάτων. Ἄδυνατῶ νά δώσω πλήρη καὶ σωστή περιγραφή. Διατηρεῖ ἀσφαλῶς τὸν κοινὸ τύπο. Κάστρο μεγάλου ὕψους, ἰσχυρή περιοίκησι, μεγάλη πορτάρα ὡς εἴσοδος, καὶ σίγουρα ὑπάρχει κάποια μικρή πορτούλα, γνωστή καὶ σέ χρῆσι μόνον ἀπό λίγους μοναχούς. Τὴν εἴσοδο ἐλέγχει μοναχός μέ τὸ διακόνημα τοῦ πορτάρη, ὁ ὅποιος ἀνοίγει τὸν πορτάρα μέ τὸν ἀνατολή τοῦ ἥλιου καὶ τὸν κλείνει μέ τὸν δύσι. [Δέν εἶναι ἀνέκδοτο ἀλλά γενονός, μέ τοὺς φοιτητές τῆς Θεολογικῆς Ἀθηνῶν νά δέχωνται ἐπίθεσι σκυλιῶν ἔξω ἀπό τὸν εἴσοδο αὐτῆς τῆς μονῆς, οἱ ὅποιοι ζήτησαν ἀπό τὸν πορτάρη τὸν βοήθεια του, καὶ ἀπαντησε: «Ἄυτό δέν εἶναι δικό μου διακόνημα】].

Μεταξύ 1862-69 ἀνακαινίσθηκε σχεδόν ἡ μισή μονὴ. Τότε προστέθηκαν καὶ τὰ βαριά κτίρια τῆς βόρειας πλευρᾶς, τὰ ὅποια πρωτοαπενίζομε ἀνεβαίνοντας ἀπό τὸν ἀρσανᾶ, μέ τὰ κελλιά τῶν μοναχῶν, τὸ πρόπυλο καὶ τὸν δυτική πιέρυγα. Τό Καθολικό τῆς Μονῆς κτίστηκε τὸν ἄνοιξι τοῦ 19ου αἰῶνος. Βορειοδυτικά τοῦ ναοῦ εἶναι τοποθετημένη καὶ ἡ φιάλη τοῦ ἀγιασμοῦ. Προσμετροῦνται ὀκτώ παρεκκλήσια καὶ ἴσαρριθμα ἔξι καλήσια.

ΑΞΙΟΝ ΠΡΟΣΟΧΗΣ

Στή αὐλή, κοντά στὸν εἴσοδο, ἀνηγέρθηκε Μνημεῖο τὸ 1873 γιά τοὺς

μάρτυρες θύματα τῆς μανίας τῶν ἐνωτικῶν – προδοτῶν τῆς ὁρθοδόξου πίστεως. Πρόκειται γιά τὸν αὐτοκράτορα Μιχαήλ Η' Παλαιολόγο καὶ τὸν πατριάρχη Ἰωάννη Βέκκο, πού οἱ στρατιῶτες του βασάνισαν καὶ ἔκαψαν ζωντανούς 26 μοναχούς, ἀνθενωτικούς προστηλωμένους στὸ ὁρθόδοξο δόγμα. Τό μνημεῖο ἀνηγέρθηκε γιά νά θυμίζη τὸ θλιβερό γεγονός του 1276. Καλόν εἶναι νά τὸ ἐπισκέπτωνται ὅλοι οἱ θεολόγοι καὶ κυρίως οἱ νεοπατερικοί, φιλοπαπικοί καὶ ὅσοι ζηλεύουν τὴν δόξα του Βέκκου. Ὁ ἄγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης γράφει στὸν Συναξαριστή του: «Οἱ εἰκοσιέξ ὁσιομάρτυρες Ζωγραφίται, οἱ ἐλέγχαντες τοὺς Λατινόφρονας, τὸν τε βασιλέα Μιχαήλ καὶ πατριάρχη Βέκκον ἐπάνωθεν του πύργου πυρί τελειοῦνται». Καί προσθέτει τὸ ἐπίγραμμα:

«Ως πυρικανστοι θυσίαι τῷ Κυρίῳ
οἱ εἰκοσιέξ ὡράθησαν εἰκότως»

ΚΕΙΜΗΛΙΑ

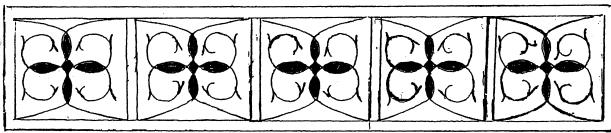
Σώζονται πολλά καὶ πολύ ἀξιόλογα. Στὸ σκευοφυλάκιο φυλάσσονται λείψανα ἀγίων καὶ πολλά Ἱερά κειμῆλια, ὅπως ἄμφια, λειτουργικά σκεύη, ἔυλόγηλυπτοι σταυροί καὶ πολλές εἰκόνες. Πέρα ἀπὸ αὐτά θά ἀναφέρωμε ἐδῶ βεβαίως τὴν ἀκειροποίητη εἰκόνα τοῦ ἀγίου Γεωργίου, ἥ ὅποια εἶναι καλυμμένη μὲν χρυσό, ἀσημί καὶ διαμάντια καὶ, ὅπως εἴδαμε, σχετίζεται ἀμεσα μὲ τὴν ἱστορία τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς. Μεταξύ τῶν κυρίων εἰκόνων βρίσκεται καὶ μία δεύτερη εἰκόνα τοῦ Ἅγιου Γεωργίου, ἀραβικῆς προελεύσεως, καὶ μία τρίτη, δῶρο τοῦ Στεφάνου Δ' τῆς Μολδοβλαχίας, ἀπὸ τὸ 1484. Ἐπίστη ἀναφέρω τὴν θαυματουργή εἰκόνα τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἀκαθίστου Υμνου, καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου τῆς Ἐπακουούστης.

Ἄξιομνημόνευτα εἶναι τὰ ὄσα βιβλία πλουτίζουν τὴν Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς. Περιλαμβάνει 514 χειρόγραφα ἀπὸ τὰ ὄποια τὰ 126 ἑλληνικά καὶ 388 σλαυικά. Τά δέ εντυπα βιβλία ὑπερβαίνουν τίς 10.000.

Ἄν ἀξιωθῆτε νά διανυκτερεύσετε στὴν Μονή, τὴν νύκτα θά σᾶς συντροφεύουν οἱ ὑλακές τῶν τσακαλιῶν ἀπὸ τὰ γύρω δάσον. Ἄλλα θά βεβαιωθῆτε ὅτι ἡ Μονή λειτουργεῖ ἀδιάκοπα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της. Τελούνται ὅλες οἱ ἀκολουθίες ἀδιαλείπτως. Τὴν ἐπισκέπτονται πολλοί προσκυνητές καὶ εἶναι ὅλοι ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν καλωσύνη τῶν πατέρων καὶ τὴν ὄλοπρόθυμη φιλοξενία, καὶ βεβαίως ἐντύπωσι κάνει τὸ σλαυονικό ὄφος τῆς ψαλμωδίας, πού ἔχει μία ξεχωριστή ἴδιαιτερότητα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Φιλόλογος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Παναγιώπη Τοκκαρῆ
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΔΟΧΕΙΑΡΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

H

Ιερά Μονή Δοχειαρίου ύποδέχεται πρώτη ἀπό δυτικά τούς προσκυνητές οἱ ὄποιοι εἰσέρχονται στὸ Ἀγιο Ὄρος.

Ἡ συγκεκριμένη μονή, τὸ μοναστήρι τῶν Ἀρχαγγέλων, εἶναι ἔνα ἀπό τὰ ὁμορφότερα μοναστήρια τοῦ Ἀγίου Ὁρους, δίπλα στὶ θάλασσα, στὶ δυτική πλευρά τοῦ Ἀθωνα καὶ εἶναι τὸ πρῶτο μοναστήρι τὸ ὅποιο ἀντικρίζει ὁ προσκυνητής ἐρχόμενος μὲ τὸ καράβι ἀπό τὸν Οὐρανούπολην.

Τό ὅλο κτιριακό συγκρότημα ἀρχίζει ἀπό τὸν Τράπεζα (παλαιά καὶ νέα) καὶ τελειώνει στὸ ψηλότερο σημεῖο, σέ ἔνα μεγάλο πύργο, ὃ ὄποιος δεσπόζει καὶ μοιάζει μὲ φρούριο. Ἐν συνεχείᾳ ὑπάρχει τὸ Καθολικό τῆς Μονῆς (τὸ ὅποιο τιμᾶται στοὺς Ἀγίους Ἀρχαγγέλους Γαβριὴλ καὶ Μιχαὴλ) πού ὑψώνεται πάνω στοὺς τοίχους τοῦ παλαιότερου ναοῦ.

Ἡ ἵδρυση τῆς Μονῆς χρονολογεῖται στὸ δεύτερο μισό τοῦ 10ου αἰ. καὶ ἀποδίδεται στὸν Ὅσιο Εὐθύμιο, γνωστό καὶ φίλο τοῦ Ὅσιου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτη ἀπό τὸν ἐποκή πού ζοῦσαν μαζί στὸν Κωνσταντινούπολην. Μάλιστα, στὸν ἀδελφότητα τοῦ Ὅσιου Ἀθανασίου ὁ Εὐθύμιος ἔφερε τὸ διακόνημα τοῦ δοχειάρη (= ἀποθηκάριος). Ἀφοῦ πῆρε τὸν εὐλογία ἀπό τὸν Ὅσιο Ἀθανάσιο, ὁ Εὐθύμιος, μαζὶ μὲ ἄλλους μοναχούς, ἔκτισε στὶ Δάφνη ἔνα μονύδριο ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ ἀγίου Νικολάου. Τό μονύδριο στὸν πορεία τοῦ χρόνου ἔλαβε τὸ ὄνομα Δοχειαρίου, λόγῳ τοῦ παλαιοῦ διακονήματος τοῦ ἵδρυτῆ του. Μετά ἀπό σύντομο χρονικό διάστημα λεπλατήθηκε καὶ καταστράφηκε ἀπό Σαρακηνούς πειρατές. Ὁ μοναχός Εὐθύμιος ὑποχρεώθηκε νά ψάξει γιά νέα τοποθεσία γιά νά ἀνεγείρει τὴ μονὴ τοῦ Ἀγίου Νικολάου καὶ τελικά τὴν ἔκτισε στὸν τοποθεσία ὅπου βρίσκεται σήμερα, ἔχοντας λάβει τίς εὐλογίες τοῦ Πρώτου καὶ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητας.

Μιά σημαντική πληροφορία μᾶς δίδεται στὸ ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1037, στὸ ὄποιο σημειώνεται ὅτι ἡ Μονὴ κατέχει κάποια περιουσία ἐκτός Ἀγίου Ὁρους καὶ ἀναφέρεται ἴδιαίτερα στὸν τεράστια ἔκταση τῆς Περιγραφικείας στὸν Σιγγιτικό κόλπο.

“Οσον ἀφορά τὸ θέμα τῆς μεταφορᾶς τῆς Μονῆς ἀπό τὴ Δάφνη στὸ σημεῖο πού βρίσκεται σήμερα, οἱ γραπτές πηγές ἀναφέρουν τὰ ἔξῆς: Ὁ τότε ἡγούμενος τῆς Μονῆς κατέθεσε αἴτημα στὸν Πρώτο τοῦ Ἀγίου Ὁρους γιά τὴν ἀνέγερση νέων μοναστηριακῶν ἐγκαταστάσεων. Ἡ ἀπάντηση ἦταν θετική καὶ ἡ μονὴ Δοχειαρίου ἀπέκτησε ἔκτασεις γῆς

δυτικά τῆς μονῆς Ξενοφῶντος καί ἀνατολικά τῆς μονῆς Καλλιγράφου (ἢ ὅποια δέν ὑφίσταται πλέον). Ἡ μεταφορά αὐτή ἔγινε στά μέσα περίπου τοῦ 11ου αἰ., ὅπωσδηποτε πρίν ἀπό τὸ 1089, καθώς τότε ὁ Πρῶτος Πλαῦλος ἀναφέρει τὸ Δοχειάρι ὡς μονῆ «τοῦ ἄγίου Νικολάου ἦτοι τοῦ Δοχειαρίου» πού βρισκόταν δυτικά τῆς Μονῆς Ξενοφῶντος. Στό ἴδιο ἔγγραφο μαρτυρεῖται, ἐπίσης, ἡ παραχώρηση ἐκτάσεων στή μονή «τοῦ Ἅγίου Νικολάου ἦτοι τοῦ Δοχειαρίου» ἀπό τή μεριά τοῦ ἥγουμενου τῆς μονῆς Ξενοφῶντος Διονυσίου, ὑστερα ἀπό παρέμβαση τοῦ Πρώτου Ἰωσήφ καὶ τῶν «λοιπῶν ἥγουμένων». Ἐδῶ ὑπάρχει ἔνα ἐρώτημα γιά τό ἐάν τά ἐδάφη αὐτά ἀνήκαν στό Πρωτάτο ἡ στή μονή Ξενοφῶντος. Ἡ ἀποψη ὅτι οἱ ἐκτάσεις παραχωρήθηκαν καί αὐτό πηγάζει, ἀφενός ἀπό τό γεγονός ὅτι χρειάστηκε νά γίνει ἡ παραχώρηση αὐτή ἐγγράφως καί ἀφετέρου, ἀπό τίν ἴδια τή διατύπωση τοῦ ἔγγραφου, στό ὅποιο ἀναφέρεται ὅτι ἡ μονή Ξενοφῶντος ὀφείλει νά ἀφήσει «ἀνενόχλητον εἰς τούς ἔξης ἄπαντας καί διηνεκεῖς χρόνους» τή μονή Δοχειαρίου.

Μέσα σέ λίγες δεκαετίες τό κύρος τῆς Μονῆς αὐξήθηκε σημαντικά, ἥγοιμενοί της κατέλαβαν ἀξιώματα τοῦ Ἅγιου Ὁρούς (Θεόδωρος, ἐπιτηρητής τοῦ Ἀθωνα καί Παῦλος, Πρῶτος) καί ἔξασφάλισαν ταμειακά προνόμια ἀπό τήν ἴδια τή Βασιλεύουσα. Πρίν ἀπό τό ἔτος 1089, τό Δοχειάρι ἦταν ἀφιερωμένο στόν ἄγιο Νικόλαο. Ὡστόσο, τό 1118 ὁ ἥγοιμενος τῆς Μονῆς καί Πρῶτος Νεόφυτος ἀναφέρει γραπτῶς ὅτι ἡ μονή τιμᾶται στό ὄνομα τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Οἱ ὑποθέσεις γιά αὐτή τήν ἀλλαγή εἶναι πολλές καί ἀρκετά πειστικές, χωρίς νά ἔχουν ὅλες φυσικά τίς ἀπαραίτητες ιστορικές βάσεις. Πιό πειστική ὅλων εἶναι ἡ ὑπόθεση ὅτι στό σημεῖο πού ἐπελέγη γιά τήν ἀνέγερση τῆς Μονῆς ὑπῆρχε μικρός ναός ἀφιερωμένος στόν ἀρχαγγέλο Μιχαήλ καί ὅτι οἱ νέοι κτήτορες ἀποφάσισαν νά διατηρήσουν στό μέρος ἐκεῖνο τήν προσκύνη τοῦ Ἀρχαγγέλου. Βεβαίως γιά νά τιμίσουν καί τόν προγούμενο προστάτη τους ἔκτισαν παρεκκλήσιο στή μνήμη τοῦ Ἅγιου Νικολάου. Ὁ νέος κτήτορας τῆς Μονῆς ἥγοιμενος Νεόφυτος, ὁ ὅποιος λανθασμένα φέρεται ὡς ἀνεψιός τοῦ πρώτου κτήτορα Ὁσίου Εὐθυμίου, πέτυχε νά δῶσει νέα αἴγλη στό Μοναστήρι. Ἀρχικά, προσέλκυσε μέ τή σοφία καί τόν ἐνάρετο βίο του ἀρκετούς μοναχούς καί μετέτρεψε τό μονύδριο σέ λαύρα. Ἀκολούθως ἀφοῦ ἔξασφάλισε ἐπίσημη ἔγκριση γιά τή μεταβίβαση τοῦ Μοναστηρίου, διέθεσε ἀρκετά χρήματα τοῦ τότε αὐτοκράτορα καί μέρος τῆς πατρικῆς καί προσωπικῆς του περιουσίας, προκειμένου νά ἀνακαινίσει καί νά ἐπεκτείνει τό μοναστηριακό συγκρότημα. Ἀρκετά χρήματα διατέθηκαν γιά τήν κατασκευή νέων κτισμάτων στή Μονή, ὅπως πύργου, παρεκκλησίων, κελιῶν κτλ., ἀλλά καί γιά τήν ἀγορά κτιμάτων κοντά στόν Ἀθωνα.

Σέ κάποια φάση τά χρήματα ἄρχισαν νά μειώνονται καί τά ἔργα τῆς ἀνακαίνισης τῆς Μονῆς ἔμειναν ἡμιτελῆ. Τότε μέ θαυμαστή παρέμβαση ἔμφανίστηκε ὁ θησαυρός στό Λογγό καί ἐπέλυσε τό οἰκονομικό πρόβλημα. Εἰδικότερα, στό μετόχι τῆς Μονῆς στό Λογγό, σημερινή Σιθω-

νία, ύπηρχε μιά έπιγραφή, της οποίας τό νόημα δέν ήταν κατανοητό άπο κανένα. Ξαφνικά μιά στιγμή ό νεαρός Βασίλειος πού ἐργαζόταν στό μετόχι ἔσκαψε στό σωστό σημεῖο και ἀνακάλυψε ἄφθονο χρυσάφι. Ὁταν ἀνακοίνωσε τό γεγονός αὐτό στόν Νεόφυτο, ἐκεῖνος ἔδωσε ἐντολή σέ τρεῖς μοναχούς νά συνοδεύσουν τόν Βασίλειο στόν τόπο εὗρεσης τοῦ θησαυροῦ και νά τόν βοηθήσουν στή μεταφορά του. Οι τρεῖς μοναχοί ὅμως φάνηκαν δοῦλοι τοῦ χρήματος και ἄφρονες. Κατά τή διάρκεια τῆς ἐπιστροφῆς τους στή Μονή, ἐπιτέθηκαν στόν νεαρό Βασίλειο μέσα στό πλοιάριο, τόν ἔδεσαν χειροπόδαρα και τόν πέταξαν στή θάλασσα, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχαν δέσει στόν λαιμό του τό μάρμαρο πού σκέπαζε τόν λέβητα μέ τό χρυσό. Ἐν τούτοις, ὁ νεός δέν πνίγηκε, ἀλλά ἀντίθετα διασώθηκε θαυματουργικῶς, ἀφοῦ οι ἀρχάγγελοι Μιχαὴλ και Γαβριὴλ, ἔχοντας πάρει τή μορφή χρυσόπτερων ἀετῶν, ἄρπαξαν τόν νέο και τόν μετέφεραν στό καθολικό τῆς Μονῆς, μπροστά ἀπό τό ιερό. Ὁταν συνῆλθε, ἀποκάλυψε τά τρομερά γεγονότα στόν Νεόφυτο. Οι τρεῖς μοναχοί κατέφθασαν ἀργότερα στό Μοναστήρι και ἄρχισαν νά ψεύδονται ἀσύστολα, λέγοντας ὅτι ὁ Βασίλειος τούς ἔξαπάτησε και τό ἔσκασε μέ τόν θησαυρό. Ὁ Νεόφυτος τούς ζήτησε νά μεταφοροῦν στό καθολικό γιά νά προσευχθοῦν, και ἐκεῖ οι τρεῖς παρ' ὀλίγον δολοφόνοι ἀντίκρισαν ὀλοζώντανο τόν νεαρό. Ὁ ήγούμενος τούς ἀπέβαλε προσωρινῶς ἀπό τή Μονή, μέ σκοπό νά τούς δώσει χρόνο νά μετανοήσουν, και ἐκειρε τόν Βασίλειο μοναχό, δίνοντάς του τό δόνομα Βαρνάβας.

Οι εἰδικοί δέν ἀρνοῦνται τήν ἀνεύρεση τοῦ θησαυροῦ ώς ἴστορικοῦ γεγονότος. Ἐξάλλου, ποῦ βρέθηκαν τόσα χρήματα, ὥστε νά συνεχίστοιν τά πολλά και πολυδάπανα ἔργα στή Μονή, ἀλλά και νά ἀγοράστοιν, τά ἔτη 1112 και 1117, τά ἀξιόλογα κτήματα στή δυτική Χαλκιδίκη; Εἶναι ἄξιο ἀναφορᾶς, ὅτι ὁ Νεόφυτος στήν πρώτη ἀγορά του χρησιμοποίησε νομίσματα τουλάχιστον δύο αἰώνων! Λαμβάνοντας ὑπόψη τό παραπάνω περιστατικό, γίνεται ἀμεσα κατανοητό γιά ποιόν ἀκόμη λόγο τό καθολικό τῆς μονῆς Δοχειαρίου ἀλλαξε προστάτη και ἀφιερώθηκε στούς Ἀρχαγγέλους. Μέρος ἀπό τά χρήματα τοῦ θησαυροῦ δαπανήθηκε γιά τήν τοιχογράφηση τοῦ νέου καθολικοῦ, τήν ἀγορά ἀργυρῶν ιερῶν σκευῶν, φορητῶν εἰκόνων, πολύτιμων ὑφασμάτων και χειρογράφων. Ὁ Νεόφυτος ἀναδείχθηκε σέ μεγάλη μορφή πού ἔπειρασε τά ὄρια τοῦ Μοναστηρίου και προσέφερε σημαντικές ὑπηρεσίες, ὅχι μόνο στό Δοχειάρι, ἀλλά σέ ὅλες τίς μονές τοῦ Ἅγιου Ὁρους. Ἡ Μονή τιμᾶ τούς Εὐθύμιο και Νεόφυτο ώς ἀγίους και ἔορτάζει τή μνήμη τους στίς 9 Νοεμβρίου, δηλαδή μία μέρα μετά τήν ἔορτή τῶν Ταξιαρχῶν.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Μετά τίς ἐργασίες ἀνοικοδόμησης πού πραγματοποιήθηκαν στίς ἀρχές τοῦ 12ου αἰ., οι ἐγκαταστάσεις τῆς μονῆς Δοχειαρίου πέρασαν

ἀπό διάφορες οἰκοδομικές φάσεις. Τό πρώτο καθολικό θά πρέπει νά ἀνῆκε στόν ἀθωνικό ἡ ἁγιορείτικο τύπο, νά ἦταν δηλαδή ἔνας σύνθετος σταυροειδής ἐγγεγραμμένος τετρακιόνιος τρουλλαῖος ναός μέ τρεῖς κόργχες (μία τοῦ ἱεροῦ καὶ δύο πλάγιες), λιτή καὶ πιθανότατα, ἐνσωματωμένα παρεκκλήσια. Στοιχεῖα γιά τίν τύχη τῶν κτηρίων τῆς Μονῆς ἔχουμε ξανά ἀπό τή μεταβυζαντινή περίοδο καὶ συγκεκριμένα ἀπό τό ἔτος 1554, κατά τό ὅποιο κατέρρευσε τό καθολικό. Εἶναι γνωστό ὅτι ἀπό τό 1547 εἶχε ξεκινήσει ἔντονη οἰκοδομική δραστηριότητα καὶ αὐτό χάρη στούς ἑγεμόνες τῶν παραδουνάβιων ἑγεμονιῶν, οἱ ὅποιοι εἶχαν ἀναλάβει τήν οἰκονομικήν ἐνίσχυση διαφόρων μονῶν ἐντός καὶ ἐκτός Ἀθω. Τήν ἓδια χρονιά κατασκευάζεται ἡ σημερινή τράπεζα μέ κρήματα ἀπό τόν ἀρχιεπίσκοπο Ἀχρίδος Πρόχορο. Τό ἥδη κατεστραμμένο καθολικό ἀνακαίνιζεται καὶ ἰστορεῖται ἀνάμεσα στά ἔτη 1562 καὶ 1568. Κτίτορες τοῦ νέου καθολικοῦ εἶναι ὁ ἑγεμόνας τῆς Μολδαβίας Ἰωάννης Ἀλέξανδρος, ἡ σύζυγός του Ρωσάνδρα καὶ ὁ υἱός τους Μπόγκυτα. Ἀπό διάφορα τουρκικά ἔγγραφα τῶν ἔτῶν 1544–1636 πληροφορούμασε ὅτι ἡ Μονή ἐξασφάλισε ἄδειες γιά ἐπισκευή τοῦ καθολικοῦ ἡ ἀνέγερση νέου κι ἐπισκευή τῆς δυτικῆς στοᾶς. Ἐπισκευή ἡ ἀνακατασκευή τοῦ βορείου τοίχου τοῦ καθολικοῦ, ἐπιδιόρθωση τῆς αὐλῆς καὶ τῶν κελιῶν κτλ.

Σέ γενικές γραμμές, μέχρι καὶ τό 190 αἱ ἐκτελοῦνται στό συγκρότημα διάφορα οἰκοδομικά ἔργα, γεγονός πού δείχνει τή συνεχῆ ἀνοδική πορεία τῆς Μονῆς. Σήμερα ἡ Μονή, ἔχει σέ κάτοψη, σχῆμα ἀκανόνιστου πεντάπλευρου μέ διαστάσεις 90x65 μ. Περιλαμβάνει τό καθολικό, τήν τράπεζα, τόν πύργο, τό κωδωνοστάσιο, τά κελιά, τό νοσοκομεῖο τῶν μοναχῶν, τίς ἀποθήκες τροφίμων, τόν ξενώνα, ὀκτώ παρεκκλήσια κ.ἄ. Στήν περίμετρό του ὑπάρχουν διάφορα βοηθητικά κτίσματα, ὅπως ὁ ἄρσανάς, οἱ στάβλοι, διάφορα ἐργαστήρια, ἐξωκλήσια κτλ.

Τό καθολικό ἀκολουθεῖ τόν ἁγιορείτικο τύπο καὶ ἔχει διπλό νάρθηκα (λιτή καὶ νάρθηκα ἡ ἐξωνάρθηκα). Στή δυτική πλευρά του διαθέτει ἀνοικτή στεγασμένη στοά, ἐνῶ στή βόρεια τό πλευρικό παρεκκλήσιο τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων. Τέλος ἡ στοά καταλήγει πρός βορρᾶ στή βάση τοῦ ὑψηλοῦ κωδωνοστασίου.

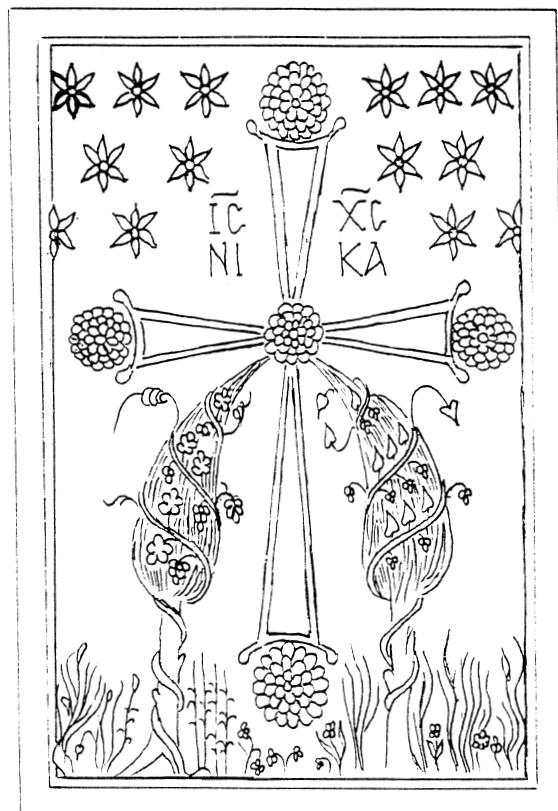
Καταληκτικά, ἄξιες ἀναφορᾶς εἶναι οἱ θαυματουργές εἰκόνες πού ὑπάρχουν στή Μονή. Αὐτή ἡ ὅποια δεσπόζει καὶ τῆς ὅποιας γίνεται ἴδιαίτερη ἀναφορά εἶναι ἡ Παναγία ἡ Γοργούπικοος ἡ ὅποια ἀνακαλύφθηκε μέ θαυματουργικό τρόπο. Συγκεκριμένα, λέγεται πώς ἡ Παναγία Γοργούπικοος ἔχει κάνει τυφλούς νά δοῦν καὶ παράλυτους νά περπατίσουν, ἔχει θεραπεύσει θανατηφόρες ἀσθένειες, ἔχει προσφέρει θεραπεία ἀπό τούς πονοκέφαλους κι ἔχει βοηθήσει ζευγάρια πού ἀντιμετώπιζαν προβλήματα τεκνοποίησης. Ἐπίσης βοηθάει τούς ναυτικούς στή θάλασσα ἐνῶ λέγεται καὶ ὅτι φανερώνει χαμένα ἀντικείμενα.

Στή Μονή φυλάγεται ἔνα κομμάτι Τίμιο Ξύλο, λείψανα ἀγίων, Ἱερά

σκεύη καί ἄμφια. Ἡ βιβλιοθήκη ἔχει 545 χειρόγραφα, 62 ἐκ τῶν ὅποιων εἶναι περγαμηνά καί περισσότερα ἀπό πέντε χιλιάδες ἔντυπα βιβλία.

Σήμερα μονάζουν περί τούς 30 φιλόκαλοι καί φίλεργοι μοναχοί. Πλέον εἶναι κοινοβιακή μονή ἀπό τό 1980 καί εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι τίς τελευταῖες δεκαετίες γνώρισε πνευματική ἄνθιση ὑπό τὴν καθοδήγηση τοῦ μακαριστοῦ ἡγούμενου Γέροντα Γρηγορίου (†2018). Ὁ μακαριστός Γέρων Γρηγόριος (κατά κόσμον Ἐμμανουὴλ Ζουμῆς, τοῦ Χρήστου καί τῆς Αἰκατερίνης) γεννήθηκε τό εἶτος 1942 στὸν μυροβόλον νῆσον Πάρον, καί συγκεκριμένα στὸ χωριό Νάουσα. Ὁ ἕδιος γνώρισε καί συνδέθηκε μὲν ἀγίες μορφές, ὅπως τὸν ὅσιο Γέροντα Φιλόθεο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Λογγοβάρδας καί τὸν ὅσιο Ἀμφιλόχιο τῆς Πάτμου στούς ὅποιους ἔξομολογεῖτο καί ἔμαθε νά ἀγωνίζεται πνευματικά καί μετέπειτα ἀγάπησε τὸν μοναχικό βίο τὸν ὅποιο ἀκολούθησε. Μετά τὴν κοίμησή του νέος ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἔξελέγη ὁ π. Ἀμφιλόχιος.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΚΚΑΡΗΣ Θεολόγος

Μάλαμας Βέργου - Συλιανοῦ

Η ΙΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΙΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΚΑΡΑΚΑΛΛΟΥ

Ιερά Πατριαρχική καί Σταυροπιγιακή Μονή Καρακάλλου κατατάσσεται ενδέκατη (11η) στήν ιεραρχική τάξη τῶν Ἀγιορείτικων Μονῶν. Ἐορτάζει στίς 29 Ἰουνίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου καί στίς 30 Δεκεμβρίου στήν μνήμη τοῦ Ἅγιου Νεομάρτυρος Γεδεών τοῦ Καρακαλλού.

Η Μονή κτίστηκε στά τέλη τοῦ 10ου αἰώνα ἢ στίς ἀρχές τοῦ 11ου, σύμφωνα μέ εγγραφο τοῦ 11ου αἰώνα, πιθανόν ἀπό τόν μοναχό Νικόλαο Καρακάλλα. Τό 13ο αἱ. ἡ Μονή, ὅπως καί ὅλο τό Ἅγιον Ὁρος, ἀρχίζει νά παρακμάζει ἐξαιτίας τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν Καταλανῶν πειρατῶν. Ὄμως στά τέλη αὐτοῦ τοῦ αἰώνα καί τόν ἐπόμενο ἡ Μονή βρίσκεται σέ ἄνθηση χάρη στίς δωρεές τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Γιά μικρό διάστημα κατά τό β' μισό τοῦ 15ου αἱ. περνάει ἄλλη μιά περίοδο παρακμῆς μετά τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης. Τόν ἐπόμενο αἰώνα καί τούς τρεῖς αἰῶνες πού ἀκολουθοῦν οἱ δωρεές τῶν Μολβαδῶν (Ρουμάνων) καί Ἰβήρων (Γεωργιανῶν). Ἕγεμόνων χάρισαν στή Μονή ἀνοδική πορεία καθώς ἐγκαταβίωναν περίπου 500 μοναχοί. Κατά τά δύσκολα χρόνια τῶν δύο Παγκοσμίων Πολέμων ἡ Μονή καθοδηγήθηκε ἀπό τόν χαρισματικό γέροντα Κοδράτο, γνωστό καί ἐκτός Ἅγιου Ὁρους ἐνῶ φθίνουσα πορεία πέρασε ξανά τή δεκαετία τοῦ 1980, ἔως τήν ἀρχή τοῦ '90. Η Μονή κτισμένη μέ τήν ἀρχιτεκτονική τῶν κάστρων τοῦ 16ου αἰώνα φέρει περισπούδαστο πύργο μέ ἐπάλξεις, «ζεματίστρες» καί «καταχύστρες» πού προσδίδουν ἀγέρωων ὅψη. Ο πύργος εἶναι ἀπό τούς ὠραιότερους τοῦ Ἅγιου Ὁρους μέ ὑψος 28 μέτρα καί ἀποτελεῖται ἀπό ἰσόγειο μέ πέντε ὄρόφους. Τό ἰσόγειο εἶναι διαμορφωμένο σέ στέρνα πού τροφοδοτεῖ τήν κρήνη τῆς αὐλῆς, στήν ἀνατολική πλευρά τοῦ πύργου. Τά δάπεδα τοῦ δευτέρου καί τετάρτου ὄρόφου τοῦ πύργου εἶναι συμπαγή μέ θολωτή κατασκευή, ὅπως εἶναι καί ἡ στέρνα τοῦ ἰσογείου τμήματος, ἐνῶ ἐκεῖνα τοῦ τρίτου καί πέμπτου ὄρόφου εἶναι ξύλινα.

Τό συγκρότημα ἀνακαινίστηκε τό 1294 ἀπό τούς Παλαιολόγους Μιχαήλ Δ' καί τόν Ἀνδρόνικο Β' καί ἀργότερα ἀπό τόν Ἰωάννη Ε'. Οἰκονομική βοήθεια πρόσφερε ἐπίσης καί ὁ πατριάρχης Ἀθανάσιος καί ὁ Πρωτεπιστάτης Ἰσαάκ. Η Μονή καταστράφηκε ξανά, ἀλλά κτίστηκε ξανά χάρη στίς μεγάλες δωρεές τοῦ βοεβόδα τῆς Μολδαβίας Ἰωάννη Πέτρου Δ' Ράρες, ὁ ὅποιος τιμήθηκε ὡς δεύτερος ἱδρυτής. Η κόρη του Ρωξάνδρα πρόσφερε οἰκονομική βοήθεια τό 1570 ὥστε νά ἐπανακτήσει

νή Μονή πολλά άπό τά κτήματά της. Ἀλλο μία εὐεργέτις ἦταν ή κόρη του Σουλεϊμάν. Τόν 17ο αιώνα οι βασιλεῖς τῆς Ἰβηρίας Ἀριχīl και Βαχτάγ συνέβαλαν μέ τίς δωρεές τους στήν εύημερία τῆς Μονῆς γύρω στά 1674. Τό 1879 ξέσπασε πυρκαγιά, ὅπότε, μετά άπό αὐτό ξανακτίστηκε ή Τράπεζα, οι ξενῶνες και ἀρκετές πτέρυγες κελιδών. Ὁ ὁχυρωτικός πύργος κατασκευάστηκε μέ χρήματα πού πρόσφερε ὁ βοεβόδας Ἰωάννης Πέτρος ἀπό τόν ήγονύμενο Γερμανό στίς ἀρχές του 16ου αιώνα. Ἡ ἀνέγερση του πύργου μέ δική του Τράπεζα και παρεκκλήσι ὀλοκληρώθηκε το 1534.

Εἶναι πιθανό ὅμως ὅτι τό ὄνομα προέρχεται ἀπό τήν τουρκική φράση «καρά καλέ» πού σημαίνει μαῦρο φρούριο ή «καρα κουλέ» πού σημαίνει μαῦρος πύργος. Τό ἔγγραφο τῆς Μονῆς πού ἐπικυρώνει τήν ἰδρυσή της χάθηκε ἀπό τίς διάφορες ἐπιδρομές πού δέχθηκε ἀλλά ἀναφέρεται σ' ἓνα ἔγγραφο τοῦ Πρωτοεπιστάπτη Νικηφόρου τοῦ 1018.

Ἡ Μονή καυχᾶται γιά δύο ἀδελφούς της πού ἀξιώθηκαν νά μποῦν στή χορεία τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ, τόν ὅστιο Γερβάσιο τόν διά Χριστόν Σαλό και τό νέο ὁσιομάρτυρα Γεδεών. Ὁ ὅστιος Γερβάσιος, πού ἔζησε ὡς ρακένδυτος ἀσκητής γύρω ἀπό τή Μονή, πέθανε στίς ἀρχές του 18ου αιώνα. Σέ κειρόγραφο κώδικα τοῦ μακαριστοῦ Δοσιθέου Κωνσταμονίτου τοῦ Λεσβίου τό 1845, ἀναφέρονται τά ἑξῆς:

«Ἄς ὑπάγωμεν και εἰς τήν σεβασμίαν μονήν τοῦ Καρακάλλου. Και ἐδῶ εὑρίσκομεν τόν Ὅσιον Γερβάσιον, ὅστις ἐκαπάγετο ἀπό τά πλησιόχωρα χωρία τοῦ Ἀγίου Ὄρους, ἀπό ἓνα χωρίον καλούμενον Γομάτι, ἐν ἐπαρχίᾳ τοῦ ἀγίου Ἱερισσοῦ. Οὗτος λοιπόν ὁ Γερβάσιος, καταδιπών τόν κόσμον και τά ἐν τῷ κόσμῳ, πηγάίνει εὐθύνς εἰς τήν ἄνωθεν Μονήν τοῦ Καρακάλλου, και κόπτει τάς τρίχας τῆς κεφαλῆς του, μέ τάς ὁποίας μαζί ἔκοψε και ὅλα τά κοσμικά φρονήματα, και ἐκδυθείς τά κοσμικά φορέματα, ἐνεδύθη τό Ἀγγελικόν Σχῆμα τῶν Μοναχῶν, ὁ ὁποῖος καθώς ἔλαβεν αὐτό τό σχῆμα, δέν ἐστάθη ἔως αὐτοῦ, καθώς κάμνουν τήν σήμερον οἱ περισσότεροι, ἀλλά καθώς ἔλαβε τό σχῆμα τό Ἀγγελικόν, ἐσπούδαζε μέ κάθε τρόπον και ἡγωνίζετο νά φυλάττη και τά ἔργα τοῦ σχήματος».

Ο ὁσιομάρτυρας Γεδεών γεννήθηκε τό 1766 στό χωριό Κάπουρνα, κοντά στήν Μακρυνίτσα τοῦ Βόλου. Σέ ἥλικια δάσκεια ἐτῶν και ἐνῶ ἐργαζόταν στό Βελεστίνο ξεγελάστηκε ἀπό τούς Τούρκους, ἀρνήθηκε τόν Χριστό, περιτμήθηκε και ἔγινε Μουσουλμάνος. Κατάλαβε ὅμως τό παράπτωμά του και δραπέτευσε ἀπό τούς Τούρκους. Ἐπειτα ἀπό πολλές ταλαιπωρίες ἔρχεται στό Ἀγιον Ὄρος, στήν ιερά Μονή Καρακάλλου, ὅπου ἐκάρο μοναχός και πῆρε τό ὄνομα Γεδεών. Μετά τριάντα πέντε ἔτη ἀσκητικῶν ἀγώνων στήν Μονή ἄναψε στήν καρδιά του ὁ πόθος τοῦ μαρτυρίου. Ἐχοντας πρός τοῦτο πληροφορία ἐκ Θεοῦ και μέ τήν εὐλογία τῶν Πατέρων, ἔτρεξε στό μαρτύριο γιά νά συγχωρηθεῖ τό παιδικό τοῦ ἀμάρτημα. Ἀξιώθηκε τόν μαρτυρικό θάνατο πού ποθούσε στόν Τύρναβο τῆς Λαρίσης, πολιούχος τοῦ ὁποίου τυγχάνει, τήν 30ή Δεκεμβρίου τοῦ 1818, μέ τό νά τοῦ κόψουν μέ σκεπάρνι τά χέρια και τά πόδια.

Τό καθολικό τῆς μονῆς εἶναι ἀφιερωμένο στούς Πρωτοκορυφαίους

΄Αποστόλους Πέτρο καί Παῦλο. Θεμελιώθηκε τό 1548 καί τελείωσε τό 1563. Στίς ἀρχές τοῦ 18ου αἰώνα ἔγινε μιά μικρή ἀνακαίνιστι του. Τό 1710 προστέθηκε τό κωδωνοστάσιο καί τέσσερα χρόνια ἀργότερα ὁ ἐξωνάρθηκάς του. Οἱ τοιχογραφίες τοῦ ἔξωνάρθηκα ἀγιογραφήθηκαν τό 1763.

΄Η Μονή Καρακάλλου διαθέτει πέντε παρεκκλήσια μέσα στόν περίβολό της, τό παρεκκλήσι τοῦ Αγίου Ιωάννη τοῦ Ελεήμονα, τοῦ Αγίου Ιωάσαφ, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, τῆς Κοίμησης τῆς Θεοτόκου, τοῦ Αγίου Γεδεών, τῆς Αγίας Άννας στόν Πύργο, τοῦ Αγίου Παντελεήμονα καί τοῦ Αγίου Γεωργίου στό Καμπαναριό τοῦ Καθολικοῦ. Έπιστης ἡ μονή Καρακάλλου ἔχει τρια παρεκκλήσια ἔξω ἀπό τόν περιβόλο της, τό παρεκκλήσι τῆς Αγίας Παρασκευῆς, τῶν Αγίων Θεοδώρων καί ἐκεῖνο τοῦ κοιμητηριακοῦ της ναοῦ, ἀφιερωμένο στούς Αγίους Πάντες.

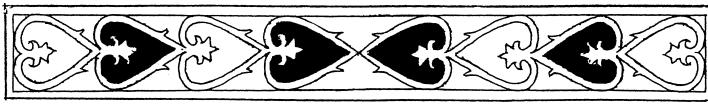
Στίν ἔξαιρετική συλλογή τῆς μονῆς ἀπό Αγία Λείψανα, σημαντικότερη θέση ἔχουν ἔνα μεγάλο κομμάτι Τιμίου Ξύλου, ἡ Κάρα τοῦ Αποστόλου Βαρθολομαίου, ἡ Κάρα τοῦ Αγίου Χριστοφόρου, τμῆμα τῆς δεξιᾶς τοῦ Θεόδωρου τοῦ Στρατηλάτη καί τοῦ Βαπτιστοῦ Ιωάννη, καθώς ἐπίσης καί τά λείψανα τοῦ Αγίου Νεομάρτυρος Γεδεών.

Στό σκευοφυλάκιο τῆς Μονῆς φυλάσσονται ἐπίσης Ἱερά λείψανα, χρυσοκέντητα ἄμφια, λειτουργικά σκεύη καθώς καί φορητές εἰκόνες ἀπό τίς ὅποιες ἡ ποι σημαντική εἶναι ἢ εἰκόνα τῶν Αποστόλων Πέτρου καί Παύλου στούς ὅποιους εἶναι ἀφιερωμένη ἡ Μονή Καρακάλλου. Ή εἰκόνα που γράφεται ἀπό τόν που γράφεται Κωνσταντίνο Παλαιοκαπᾶ τό 1540. Ἄλλη μία σημαντική εἰκόνα εἶναι τῶν Δώδεκα Αποστόλων, ἔργο τοῦ Διονυσίου ἐκ Φουρνᾶ τό 1722, πού βρίσκεται στό ξυλόγλυπτο τέμπλο τοῦ Καθολικοῦ.

Στίν ίστορική βιβλιοθήκη ύπάρχουν 279 χειρόγραφα, μερικά ἀπό τά ὅποια χρονολογοῦνται στή βυζαντινή ἐποχή. Από τίς 42 περγαμηνές μεγάλης ἀξίας ἀποτελεῖ ὁ κώδικας ἀρ. 11 τῆς Καρακάλλου (10ο-13ο αἰώνα), 2.500 ἔντυπα βιβλία καί ἔνα λειτουργικό εἰληπτάριο.

΄Από τά δεκαεπτά κελιά τῆς μονῆς Καρακάλλου τά τρία βρίσκονται στίς Καρυές, ὅπου βρίσκεται καί τό ἀντιπροσωπεῖο της. Τά ἄλλα δεκατέσσερα κελιά εἶναι διάσπαρτα στό δάσος τῆς μονῆς, βορειοδυτικά ἀπό αὐτή. Έκτός ἀπό τό ἀντιπροσωπεῖο τῶν Καρυῶν, σ' αὐτά πού κατοικοῦνται συγκαταλέγονται τό κελί τῶν Τριῶν Ιεραρχῶν, τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τοῦ Αγίου Νικολάου, καθώς καί τό κελί τοῦ Τιμίου Σταροῦ.

΄Η μοναστική δύναμη τῆς Μονῆς, σύνολο μοναχῶν, δόκιμων μοναχῶν καί ἔξαρτηματικῶν, κυμαίνεται σήμερα στά 55 μέ 60 ἄτομα. Ή Ιερά Μονή Καρακάλλου τά τελευταῖα χρόνια μέ τίν καθοδήγηση τοῦ Αρχιμανδρίτη Φιλόθεου, γνωρίζει σημαντική πνευματική ἄνθηση.

Δημήτριον Χ. Καππαρῆ
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

ιά ἀπό τίς σημαντικότερες Μονές τοῦ Ἅγίου Ὄρους εἶναι ἀναμφίβολα καὶ ν̄ Ἱερά Μονή Φιλοθέου, ν̄ ὅποια ἔχει τὴ δικὶ τῆς ἱστορία καὶ παράδοση.

“Οπως εἶναι γνωστό, ν̄ Μονή αὐτή, πού βρίσκεται σὲ μεγαλύτερο ὑψόμετρο ἀπό ὅλες τίς ἄλλες ἀγιορείτικες μονές (310 μ.), παλαιότερα ὄνομαζόταν Μικρή Μονή Φτέρης. Εἶναι κτισμένη μέσα σέ ἓνα καστανόφυτο ὁροπέδιο στὸν ΑΝ πλευρά τῆς χερσονήσου, κοντά στὸ ἀρκαῖο Ἀσκληπιεῖο, στὸν περιοχὴν Κράββατος. Στὸ μέρος αὐτὸν ὑπάρχει παρεκκλήσιο τοῦ προφήτη Ἡλία. Ἰδρύθηκε περὶ τὰ τέλη τοῦ 10ου αἰώνα ἀπό τὸν Ὁσιο Φιλόθεο, μαθητὴ τοῦ Ἅγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου καὶ ἀφιερώθηκε στὸν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου. Τό Καθολικό τῆς Μονῆς οἰκοδομήθηκε στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰώνα πάνω στὸ παλαιό πού κατέρρευσε λόγω τῆς φθορᾶς ἀπό τὸν χρόνο καὶ ἀπό ἄλλες φυσικές καταστροφές.

Κατά τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων ν̄ Μονή δέχτηκε ἀρκετές δωρεές ἀπό ἡγεμόνες καὶ αὐτοκράτορες, ὅπως τὸν Νικηφόρο Βοτανειάτη τὸν 11ο αἰώνα, τὸν Ἀνδρόνικο Β', τὸν Ἀνδρόνικο Γ' καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπό τὸν Ἰωάννην Ε' κατά τὸν 13ο καὶ 14ο αἰώνα. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι οἱ Ἑλληνες ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας δώρισαν στὴ Μονή μεγάλα χρηματικά ποσά. Ὡς ἀποτέλεσμα τῶν δωρεῶν αὐτῶν ἦταν νά κτιστοῦν ξενῶνες, κελιά, τό καθολικό, παρεκκλήσια καὶ τό κτηριακό συγκρότημα τῆς Μονῆς.

Τὴ Μονὴ Φιλοθέου λάμπρυναν μέ τὴν παρουσία τους μεγάλες μορφές τῆς Ἑκκλησίας μας. Ἀνάμεσα σ' αὐτές εἶναι ὁ Ἅγιος Θεοδόσιος, μετέπειτα μητροπολίτης Τραπεζούντας καὶ αὐτάδελφος τοῦ ἰδρυτῆ τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Διονυσίου. Δύο αἰώνες ἀργότερα θά δοῦμε τὴ Μονὴ αὐτὴ νά λαμπρύνεται ἀπό τὴν μορφὴ τοῦ Ὁσίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ (κτήτορος τῆς ὁμώνυμης μονῆς στὸν Ὀλύμπο), ὁ ὅποιος διετέλεσε καὶ ἡγούμενός της. Ὁ Ὁσιος τότε μετέτρεψε τὸ μοναστήρι τοῦ Ὁσίου Φιλοθέου ἀπό τὸ ἴδιορρυθμο στὸ κοινοβιακό σύστημα. Αὐτὸ προκάλεσε τὴν ἀντίδραση βουλγαρόφωνων μοναχῶν, μέ ἀποτέλεσμα ὁ Ὁσιος νά ἐγκαταλείψει τὸ Μοναστήρι. Μιά ἄλλη μεγάλη μορφὴ τῆς Μονῆς ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ ἀνυπόδητος καὶ μονοχίτων (κτήτορας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φλαμουρίου στὸ Πήλιο).

Ἴστορικό γεγονός γιά τὴ Μονὴ Φιλοθέου ἀποτελεῖ ἀναμφίβολα καὶ ν̄ ἐγκαταβίωση σ' αὐτήν, ἀπό τὸ 1728-1760, τοῦ Ἰσαποστόλου καὶ νεομάρτυρα τῆς Ἑκκλησίας μας Ἅγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Ἀπό τὴ Μονὴ

αύτή ξεκίνησε τίς περιοδείες του ό μεγάλος δάσκαλος τοῦ Γένους μας Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός γιά νά κηρύξει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ καί νά κτίσει ναούς καί σχολεῖα σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα.

Πρός τιμήν τοῦ Ἀγίου Κοσμᾶ, τοῦ ἀφυπνιστῆ τοῦ ὑπόδουλου Γένους, οἰκοδομήθηκε στίς Καρυές τό 1964, παρεκκλήσιο τό ὅποιο λειτουργεῖ ἐκεῖ ώς ἀντιπροσωπεῖο τῆς Μονῆς Φιλοθέου.

Ἡ Μονή Φιλοθέου διαθέτει πέρα ἀπό τό Καθολικό της, τό ὅποιο κτίστηκε τό 1746 στά θεμέλια παλαιότερου, καί ἄλλα παρεκκλήσια ἐντός καί ἐκτός τῆς Μονῆς. Αὐτά εἶναι ἀφιερωμένα στούς Ἀρχαγγέλους, στό Γενέσιον τοῦ Τιμίου Προδρόμου, στήν Ἀγία Μαρίνα, στόν Ἀγιον Ιωάννη τόν Χρυσόστομο, στόν Ἀγιο Νικόλαιο, στούς Ἀγίους Πέντε Μάρτυρες, στούς Τρεῖς Ἱεράρχες, στόν Ἀγιο Τρύφωνα, στό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου ἡ Παναγούδας καί στούς Ἀγίους Πάντες. Στήν εὐρύτερη περιοχή της ἡ Μονή ἔχει ἀρκετά κελλιά. Πέντε ἀπό αὐτά κατοικοῦνται καί εἶναι ἀφιερωμένα στόν Ἀγιο Γεώργιο, στόν Μέγα Κωνσταντīνο, στήν Ἀγία Τριάδα, στόν Ἀγιο Δημήτριο καί στήν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου.

Τόσο τό Καθολικό ὅσο καί τά παρεκκλήσια εἶναι ίστορημένα μέθαυμάσιες τοιχογραφίες πού ἀνάγονται ἀπό τά μέσα τοῦ 18ου αἰώνα καί ἔχt. Στόν ἔξωνάρθικα καί στόν ἐσωνάρθικα ξεχωρίζουν οἱ τοιχογραφίες ἀπό τήν Ἀποκάλυψη καί μία τοιχογραφία μέ τόν Μέγα Ἀλέξανδρο. Πρέπει νά ἀναφερθεῖ ἐδῶ ὅτι ἡ πυρκαϊά τοῦ 1871 παρόλο πού ἀφορεῖ ἀνέπαφρο τό Καθολικό τῆς Μονῆς, προκάλεσε οἰκονομικά προβλήματα στό Μοναστήρι μέ ἀποτέλεσμα τό 1900 ἡ Κοινότητα τοῦ Ἀγίου Ὁρους νά ἀναλάβει τήν κηδεμονία της. Ἡ Μονή διαθέτει ἐπίστης καί τό μοναδικό της Κάθισμα, στό ίστορικό καί ἐντυπωσιακό σπίλαιο τοῦ Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὁλύμπῳ.

Ἡ Μονή Φιλοθέου διαφυλάσσει στό ἐσωτερικό της σπουδαῖα καί πολύτιμα κειμήλια. Ἀνάμεσα σ' αὐτά περιλαμβάνεται ἡ θαυματουργός εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλούσας πού ζωγράφισε ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς καθώς ἐπίσης καί ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Γερόντισσας, ἡ ὅποια ἔφτασε στό Μοναστήρι μέ θαυμαστό τρόπο ἀπό τήν Νιγρίτα. Ὅσον ἀφορᾶ τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλούσας, πρέπει νά ἀναφερθεῖ ὅτι σύμφωνα μέ τήν παράδοση, τόν καιρό τῆς εἰκονομακίας ἡ εὐσεβής Βικτώρια, σύζυγος τοῦ βυζαντινοῦ πατρικίου Συμεών, ἔριξε τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας στή θάλασσα, γιά νά τή διασώσει ἀπό βέβαιην καταστροφή ἀπό τή μανία τῶν εἰκονομάχων. Ἡ εἰκόνα αὐτή διέπλευσε τά στενά τῶν Δαρδανελίων καί ἔφτασε στής ἀνατολικές ἀκτές τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ὅπου τή βρῆκε ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Φιλοθέου καί τήν πήρε στό Μοναστήρι.

Ἡ Παναγία ἡ Γλυκοφιλούσα ἔκανε πολλά θαύματα. Ἀνάμεσα σ' αὐτά ξεχωρίζει ἡ διάσωση ἐνός πλοίου προσκυνητῶν πού κινδύνευσε νά βυθιστεῖ τό 1817 στά ἀνοικτά τῆς Ἰμβρου κατά τή διάρκεια θαλα-

σοταραχῆς. Ἐκείνη τῇ στιγμῇ παρουσιάστηκε ἡ Παναγία καὶ ὁδήγησε τό πλοϊο σέ ἀσφαλές λιμάνι. Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφιλούσας ἔσπειρε πανηγυρικά τὴν Κυριακή τοῦ Θωμᾶ.

Πέρα ἀπό τίς εἰκόνες τῆς Παναγίας πρέπει νά ἀναφερθεῖ ὅτι στό σκευοφυλάκιο τῆς Μονῆς φυλάσσονται καὶ ἄλλα σημαντικά ἵερα κειμήλια, μεταξύ αὐτῶν καὶ ἡ ἀφθαρτή δεξιά κείρα τοῦ Ἅγιου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὃπως ἐπίσης καὶ πολλά ἄλλα λειψανα Ἅγιων. Στή Μονή φυλάσσεται ἐδῶ καὶ αἰώνες τεμάχιο τοῦ Τιμίου Ξύλου καὶ διάφορα ἄλλα ἐκκλησιαστικά σκεύη.

Στίν παλαιά βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς φυλάσσονται 250 χειρόγραφοι κώδικες ἀπό τούς ὅποιους οἱ 54 εἶναι περγαμηνοί, δύο περγαμηνά εἰληπτάρια πού περιέχουν τή Θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ πολλά ἄλλα βιβλία καὶ χειρόγραφα μεγάλης ἱστορικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀξίας. Ὁ ἀριθμός τῶν βιβλίων αὐτῶν ξεπερνᾷ τίς 2.500. Ἀπό αὐτά τὰ βιβλία τά 500 περίπου εἶναι στά ρωσικά καὶ στά ρουμανικά.

Τήν δεκαετία τοῦ 1970 σημαντική γιά τή Μονή Φιλοθέου ὑπῆρξε ἡ παρουσία τοῦ χαρισματικοῦ ἕγουμένου τῆς Ἐφραίμ Φιλοθεῖτη καὶ Ἀριζονίτη (†2019). Μέ τήν συμβολή τοῦ μακαριστοῦ γέροντος Ἐφραίμ ή Μονή γνώρισε σπουδαία πνευματική ἀνθηση σέ ἐλάχιστο χρόνο καὶ μέ τή συμβολή του ἐπανδρώθηκαν ἄλλα τρία ἀγιορείτικα μοναστήρια. Ὁ μακαριστός γέροντας Ἐφραίμ, μετά τήν ἰερά Μονή Φιλοθέου βρέθηκε γιά λόγους ὑγείας στήν Ἀμερική, ὃπου ἴδρυσε καὶ ἐκεῖ εἴκοσι συνολικά μοναστήρια.

Ἀπό τό 1973 ἡ Μονή λειτουργεῖ κοινοβιακά μέ Σιγίλιο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τό ὅποιο προσυπογράφει ὁ Πατριάρχης Δημήτριος. Σήμερα στή Μονή ἐγκαταβιώνουν πέραν τῶν πενήντα μοναχῶν, ἐνῶ ἄλλοι ἐγκαταβιώνουν στά ἔξαρτήματα τῆς Μονῆς, ὃπως σέ κελιά καὶ στό Κάθισμα.

Στή Μονή ἀνήκει καὶ τό ἀγίασμα τῆς Παναγίας τῆς Γλυκοφυλούσας, τό ὅποιο ἀναβλύζει διαφράξ μέ σταθερή ποσότητα καὶ θερμοκρασία. Βρίσκεται στή θέση ὅπου ὁ ἕγούμενός της εἶδε τό ὄραμα μέ τήν Παναγία νά τόν καλεῖ νά πάρει τήν εἰκόνα τῆς καὶ νά τήν μεταφέρει στό μέρος πού βρίσκεται σήμερα.

Αὐτά καὶ πολλά ἄλλα μπορεῖ νά δεῖ ὁ ἐπισκέπτης στήν Ἱερά Μονή Φιλοθέου Ἅγιου Ὄρους. Ἐδῶ θά νιώσει, πέραν ἀπό τή φιλοξενία τῶν μοναχῶν, καὶ τήν πνευματική ὥφλεια πού παρέχει αὐτός ὁ τόπος, πού ἀγίαστηκε ἀπό τήν παρουσία καὶ ἐγκαταβίωση τόσων μεγάλων μορφῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑΣ

Ιστορία τῆς Μονῆς

Μονή Σίμωνος Πέτρας, λεγόμενη καί Σιμωνόπετρα εἶναι 13η στήν ιεραρχία τῶν Μονῶν τοῦ Ἅγιου Ὁρούς. Βρίσκεται σέ ύψομετρο 300 μέτρα ἀπό τή θάλασσα, πάνω σέ βράχο ἀπό γρανίτη, πού ἔχει βάθος 10 χλμ. μέσα στή γῆ καί πού φαντάζει σχεδόν νά κρέμεται. Βρίσκεται περί τό μέσον καί ἐπί τῆς ἀριστερῆς ἀκτῆς τῆς Χερσονήσου.

Ἡ ἵδρυσή της ὀφείλεται στόν Ὅσιο Σίμωνα, πού ἀσκήτεψε στά μέσα τοῦ 13ου αἰώνα σέ σπίλαιο κοντά στή Μονή, ὁ ὄποιος σέ ὅραμα διεῖδε τή μελλοντική της ἀνοικοδόμηση. Στήν ἀρχή τῆς ἀσκησής του, ἀπό τούς πολλούς χρόνους πού ἔμεινε συνοδικά μέσα στό στενό καί ὑγρό σπίλαιο, ἀκουσει μία φωνή, πού ἤταν ἡ φωνή τῆς Παναγίας, γιά νά κτίσει τή Μονή πάνω στόν ἀπέναντι κωνικό βράχο. «Σίμων, φίλε πιστέ, καί λάτρη τοῦ Υἱοῦ μου, μή ἀναχώρει τῶν ὁδῶν, ὅτι εἰς φῶς τέθεικά σε μέγα, καί μέλλω νά δοξάσω τόν τόπον τοῦτον μέ τό ὄνομά σου». Στήν ἀρχή δίστασε νά τό κάνει, ἀλλά στή συνέχεια, μετά καί πάλι ἀπό τό ἀκουσμα τῆς φωνῆς τῆς Παναγίας γιά δεύτερη καί τρίτη φορά, πού ἡ φωνή τῆς Θεοτόκου ἤταν πιό ἐπιτακτική, ζεκίνησε νά κτίζει τό Μοναστήρι (τό ἔτος 1257). Τή νύκτα τῶν Χριστουγέννων προσευχόμενος εἶδε ἀστέρα νά κατεβαίνει ἀπό τόν οὐρανό καί νά στέκεται πάνω στήν πέτρα, ὅπου σήμερα ἡ Μονή, καί ἡ φωνή τῆς Θεοτόκου νά τοῦ λέγει: «Ἐδῶ πρέπει νά θεμελίωσης, ὡς Σίμων, τό κοινόβιόν σου, καί νά σώσης ψυχάς, καί πρόσεχε καλῶς· μήν ἀπιστήσης, ὡς πρότερον, ἐγώ θέλω εἶμαι βοηθός σου».

Μετά ἀπό τήν ὑπόδειξη τῆς Παναγίας ὄνομάστηκε Νέα Βηθλεέμ, πρός τιμήν τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτό καί ἔορτάζει στίς 25 Δεκεμβρίου.

Εἶναι ἔνα ἀπό τά τολμηρότερα οἰκοδομήματα τοῦ μεσαίωνα· ἔνα ἐπιταώριφο πυργωτό οἴκημα ἐπί μεγάλης πυργωτῆς βάσης, ὅπου βγαίνοντας στόν ἔξωστο νιώθεις κυριολεκτικά δέος.

Ο Ὅσιος Σίμων μετά ἀπό μιά θεάρεστη πολιτεία τελείωσε τόν βίο του σέ προχωρημένη ἡλικία στίς 28 Δεκεμβρίου 1257. Ὁ ονομάσθηκε μυροβλύτης, γιατί «τοῖς πᾶσιν ἐφαίνετο μύρον ἀναβλύζον ἀπό τοῦ τάφου αὐτοῦ». Δυστυχῶς τό χαριτόβρυτο λείψανό του καί ὁ τάφος του μένουν σήμερα κρυμμένα καί ἄγνωστα. Ο Σέρβος δεσπότης Ἰωάννης

Ούγγλεστος (1371), ὅπου ἀπό θαυματουργική ἐπέμβαση τοῦ ὁσίου στὴ Θεραπεία τοῦ τέκνου του, μεγάλωσε τὴ μικρὴ μονὴ καὶ τὸν πλούτιο μὲ δώρεές καὶ ἀφιερώματα.

Κατὰ τὰ ἔτη 1365 - 1371 ἡ Μονὴ ἀνακαινίστηκε καὶ ἐπεκτάθηκε ἀπό τὸν Σέρβον ἥγεμόνα τῶν Σερρῶν Ἰωάννη Οὐγγλεστού.

Τό 1581 καταστράφηκε ἀπό πυρκαϊά στὸν ὄποια σκοτώθηκε μεγάλος ἀριθμός μοναχῶν. Τότε ὁ ἥγονούμενος τῆς μονῆς, Εὐγένιος, ταξίδεψε στὶς Παραδουνάβιες Ἡγεμονίες γιὰ τὴ διενέργεια ἐράνου. Ὁ τότε ἥγεμόνας τῆς Βλαχίας Μιχαήλ ὁ Γενναῖος ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὸ Μοναστήρι καὶ τοῦ δώρισε σημαντικὴ ἀκίνητη περιουσία, καθὼς καὶ τὰ ποσά γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση τῆς Μονῆς. Ἡ Μονὴ κάπκε συνολικά τρεῖς φορές. Τὴ σημερινὴ τῆς μορφὴ τὸν πῆρε μετά τὴν τελευταία μεγάλη πυρκαϊά τοῦ 1891. Κάπκε ὅλο τὸ Μοναστήρι.

Στὸν πρῶτο ὄροφο τῆς ἀνατολικῆς πτέρυγας στὸ ἥγονούμενο, εἶναι τὸ παρεκκλήσι τῆς Ἁγίας Μαρίας Μαγδαληνῆς, τῆς ὄποιας τὸ ἀριστερό χέρι σώζεται ἄφθαρτο.

Στὸ δεύτερο ὄροφο βρίσκεται τὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους. Στὶ μεσαίᾳ πτέρυγα, κάτω ἀπό τὴν τράπεζα, βρίσκεται τὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Τό παρεκκλήσι τοῦ Κοιμητηρίου τῆς Μονῆς βρίσκεται νοτιοανατολικά, ἔξω ἀπό τὰ τείχη τῆς καὶ τιμᾶται στὸν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου. Ἐνα ἄλλο παρεκκλήσι, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου βρίσκεται στὶ τέταρτη πτέρυγα, πού ἀρχισε νά κτίζεται τὸ 1996 καὶ ὄλοκληρώθηκε τὸ 2000.

Ἡ Μονὴ ἔορτάζει στὶς 25 Δεκεμβρίου, τὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Στὶς 28 Δεκεμβρίου εἶναι ἡ γιορτὴ τοῦ κτίτορα Ὀσίου Σίμωνα. Ἐπίσης ἔορτάζει στὶς 22 Ἰουλίου, ἔορτὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας Μαγδαληνῆς, ἡ ὄποια τιμᾶται ως συνκτητόρισσα τῆς Μονῆς.

Ἡ Μονὴ ἔχει στὶς Καρυές τὰ ἔξης ἔξαρτηματά τῆς, δηλαδὴ διάφορα οἰκοδομήματα πού στεγάζουν εἴτε Κελλιά, εἴτε ἄλλες ὑπηρεσίες: α') Τό Ἀντιπροσωπεῖο (Κονάκι) τῆς, πού εἶναι ἀφιερωμένο στοὺς Ἁγίους Πάντες, β') 5 Κελλιά: 1. τὸ Κελλί τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, πού βρίσκεται κάτω ἀπό τὴν Ἀθωνιάδα Σχολή, κοντά στὸν λάκκο τοῦ Ἀδειν, 2. τὸ Κελλί τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Καπρούλη, 3. τὸ Κελλί τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, μέ τὴν θαυματουργή του εἰκόνα, 4. τὸ Κελλί τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐνῶ στὶν πλατείᾳ τῶν Καρυῶν βρίσκεται ἐπίσης 5. τὸ Κελλί τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐπονομαζόμενο τοῦ Καλαθᾶ.

Ἴδρυθηκε τὸν 14ο αἰώνα. Ἡταν τὸ πρῶτο Ἀντιπροσωπεῖο τῆς Μονῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1621, ὅποτε καὶ μέχρι τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰ. παραχωρήθηκε σὲ ἔξαρτηματικούς μοναχούς. Ἐκτὸτε ἐνοικιάζεται σὲ ἐπαγγελματίες ἴδιωτες. Στὶν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς Μονῆς συναντοῦμε τὸ Κελλί τοῦ Ἁγίου Νικολάου - Δοντᾶ στὰ ὄρια τῆς Μονῆς Ξηροποτάμου, πού ἀπό τὸ 1368 ἀποτελεῖ τὸ ἀγρόκτημα τῆς Μονῆς. Ἡ Μονὴ ἔχει γύρω ἀπό τὴν περιοχὴ τῆς καὶ ἄλλα Καθίσματα, ὅπως: α') τὸ Κάθι-

σμα τοῦ Ἀγίου Σίμωνα πού βρίσκεται δίπλα τό σπίλαιο, ὅπου ἀσκήτεψε ὁ κτίτορας τῆς Μονῆς Ὁσιος Σίμων, καὶ τά καθίσματα: Ἀγίου Ἰωάννη Θεολόγου, Ἀγίας Τριάδας, Ἀγίου Σαββα, Παναγίτσας, (στά ὅρια μέ τήν Μονή Γρηγορίου καὶ Ἀγίου Μοδέστου - Καραβασαρᾶ). Στήν περιοχή τοῦ δάσους ὑπάρχει τό Δασονομεῖο, μέ τήν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, καὶ ἔνα Ἅσυκαστήριο: τό Κουρτζίδικο, κτίσμα τοῦ 19ου αἰώνα, ἔνα ἄλλο Ἅσυκαστήριο εἶναι καὶ τό Καλαμίτσι, δίπλα ἀκριβῶς στή θάλασσα, κοντά στό Κάθισμα τοῦ Ἀγίου Μοδέστου. Στόν ἀρσανᾶ τῆς Σιμωνόπετρας βρίσκεται ὁ παλαιός Πύργος καὶ ᾧ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Νικολάου.

Ἡ Μονή ἔχει καὶ ἐκτός Ἀγίου Ὁρους τά ἔξης Μετόχια: α') τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους στή Θεσσαλονίκη, β') τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου στόν Βύρωνα Ἀττικῆς, γ') τῶν Ἀγίων Ἀρτεμίου καὶ Ἀντίπα στή Σίφνο, δ') τῆς Παναγίας τῆς Τρύγης στό Προπούλι Λήμνου, μέ τήν θαυματουργή εἰκόνα τῆς Παναγίας, ε') τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου στόν Πεντάλοφο Γουμένισσας καὶ στ') στήν Γαλλία τό Μετόχι τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου, νότια τῆς πόλης Λυών.

Ἀπό τήν Μονή τῆς Σιμωνόπετρας ἔξαρτώνται πνευματικά καὶ τά ἔξης γυναικεία Μετόχια: z') Ἱερό Κοινόβιο Εὐαγγελισμοῦ Ὁρμύλιας Χαλκιδικῆς, n') τῆς Ἀγίας Σκέπης στό Σολάν, στά νότια τῆς Γαλλίας, καὶ θ') τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στήν περιοχή Τερασσόν Γαλλίας. Τό σύνολο τῶν μονασουσῶν στά τρία αύτα Μετόχια ἀνέρχεται στίς 140-150 ἀδελφές.

Ἡ μοναστική δύναμη τῆς Μονῆς, σύνολο μοναχῶν, δοκίμων καὶ τῶν ἐντός Ἀγίου Ὁρους ἔξαρτηματικῶν ἀδελφῶν, κυμαίνεται σήμερα περίπου στά 85 ἄτομα. Οἱ ἐκτός Ἀγίου Ὁρους ἔξαρτηματικοί μοναχοί πού διαβιοῦν στά Μετόχια τῆς Μονῆς ἀνέρχονται περίπου στά 40 ἄτομα.

Ἡ Μονή ἔχει ἱστορική βιβλιοθήκη μέ ἀξιόλογα βιβλία, σκευοφυλάκιο, συλλογές ἀνθριβόλων καὶ χαρακτικά τῆς ἀγιορείτικης πινακοθήκης τῆς. Ἡ βιβλιοθήκη, ἐπιστημονικά ταξινομημένη, ἀριθμεῖ σήμερα γύρω στούς 32.000 τόμους ἐντύπων βιβλίων.

Τήν περίοδο 1920-1931 διετέλεσε καθηγούμενος τῆς Μονῆς ὁ Ὁσιος Ἱερώνυμος Σιμωνόπετρίτης ὁ Μικρασιάτης, ὁ ὅποῖς ἀγιοκατάχθικε τό Νοέμβριο τοῦ 2019. Ἀπό τό 1973 ἔως τό 2000 διετέλεσε ἡγούμενος ὁ Αἰμιλιανός, μεγάλος θεολόγος καὶ πολυγραφότατος συγγραφέας.

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Χριστάκη Εύσταθίου

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΚΑΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ

εταξύ τῶν ποικίλων θησαυρῶν καὶ πολύτιμων κειμολίων, τά όποια μέ περισσότερο εὐλάβεια φυλάσσονται στήν ιερά μονή τοῦ Ἀγίου Παύλου, χωρίς ἀμφιβολία ἔχει ωριστή θέση καταλαμβάνουν τά Τίμια Δῶρα πού πρόσφεραν οἱ Τρεῖς Μάγοι στὸν Κύριο, μετά τὴν Γέννησην καὶ Σάρκωσή του. Ὅπως εἶναι γνωστό, τὰ δῶρα αὐτά εἶναι χρυσός, λίβανος καὶ σμύρνα. Ο χρυσός βρίσκεται ὑπὸ τῆν μορφή 28 ἐπιμελῶς σκαλισμένων ἐπιπέδων πλακιδίων, ποικίλων σχημάτων (παραλληλογράμμων, τραπεζοειδῶν, πολυγώνων κ.λ.π.) καὶ διαστάσεων ὑπολογιζόμενων περίπου 5 ἐπί 7 ἑκ. Ἐπειδή ἀκριβῶς κρίνεται ὅτι εἶναι ἀνυπολόγιστη ἡ ἀξία τῶν Τίμιων Δῶρων ἀπό κάθε ἄποψη, φυλάσσονται μέση ιδιαιτερη φροντίδα καὶ ἐπιμέλεια σὲ εἰδικό θησαυροφυλάκιο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Γιά λόγους ἀσφαλείας εἶναι κατανεμημένα σὲ διάφορες λειψανοθήκες καὶ μόνο μέρος αὐτῶν ἐκτίθεται εἰς προσκύνησην ἀπό τοὺς ἐπισκέπτες τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἢ μεταφέρεται πρός ἀγιασμό καὶ προσκύνηση ἐκτός Ἀγίου Ὄρους. Τά Τίμια Δῶρα πρόσφερε στή Μονή ἡ χριστιανή μπτέρα (μπτριά γιά τὴν ἀκριβεια) τοῦ Μωάμεθ τοῦ Πορθητῆ, Μάρω, μετά τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης, ὅπου φυλάσσονταν γιά περίπου 1000 χρόνια.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΕ ΒΑΘΟΣ ΧΡΟΝΟΥ

Ἡ μονή τοῦ Ἀγίου Παύλου, στό Ἀγιο Ὄρος, εἶναι γεμάτη ἴστορία, μέ την οποία στοιχεῖα πού ἀνάγονται στήν ἀγιορείτικη παράδοση. Ἡ πολυκύμαντη πορεία τῆς στὸν χρόνο ἀλλά κυρίως οἱ πολύτιμοι θησαυροί καὶ τά κειμήλια πού τὴν κοσμοῦν, μέ κορυφαία περίπτωση τά Τίμια Δῶρα τοῦ νεογέννητου θείου Βρέφους, τὴν καθιστοῦν ἰδιαιτερα σημαντική, ὅχι μόνο σάν μιά μονή τοῦ Ἀγίου Ὄρους, ἀλλά καὶ ὡς ἔνα πανορθόδοξο λατρευτικό καὶ πολιτισμικό μνημεῖο.

Ἀναφέρεται ὅτι ἀρχές τοῦ 14ου αἰώνα ἡ Μονή γνώρισε μεγάλη καταστροφή. Μετά τίς ἐπιδρομές τῶν Καταλανῶν ὑποβιβάζεται σέ κελί τῆς μονῆς Ξηροποτάμου, γιά νά καταστεῖ πάλι ὁριστικά μονή στὸ τρίτο τέταρτο τοῦ 14ου αἰώνα. Τόν 15ο αἰώνα ἐπανδρώνεται ἀπό Σέρβους καὶ ἐνισχύεται οἰκονομικά ἀπό ἱγεμόνες ὁμοεθνεῖς τους καὶ στά μεταβυζαντινά χρόνια ἀπό ἱγεμόνες παραδουνάβιων χωρῶν. Τίν σημειρινή τῆς μορφή, ἡ ὥποια σέ ἔκταση εἶναι σχεδόν διπλάσια τῆς ἀρχικῆς, τὴν ἀπέκτησε στά μέσα τοῦ 18ου αἰώνα. Νά σημειωθεῖ ὅτι τό 18ο αἰώνα ἡ Μονή βρέθηκε σέ κρίσιμη οἰκονομική κατάσταση, μέ ἀποτέλεσμα νά κάσει μεγάλη ἀκίνητη περιουσία. Ἀπό τή δυσχερῆ αὐτή θέση βγῆκε στό

τέλος τοῦ αἰώνα αὐτοῦ χάρη στό δραστήριο σκευοφύλακα Γρηγόριο. Στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀνθίμος Κομνηνός ἀπό τή Σηλυβρία, ἀνακατασκεύασε τμῆμα τῶν πτερύγων καὶ ἄρχισε τίν ἀνοικοδόμηση τοῦ Καθολικοῦ. Τό Καθολικό οἰκοδομήθηκε ἀπό τό 1817 μέχρι τό 1845. Μέχρι σήμερα δέν ἔχει ὀλοκληρωθεῖ ἡ ἐργασία τοιχογραφιῶν στόν χῶρο του. Ξεχωρίζει γιά τίς μαρμάρινες κατασκευές του.

΄Αξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ Μονή καταστράφηκε πολλές φορές, ἀπό διάφορες αἰτίες, γι' αὐτό καὶ τά κτίριά της ἀνήκουν σέ διάφορες χρονικές περιόδους. Ὄπως καὶ οἱ ὑπόλοιπες μονές τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ὑπέστη πολλές καταστροφές τόσο ἀπό πυρκαϊές ὅσο καὶ ἀπό λεπλασίες, καθώς ἐπίσης καὶ πειρατικές ἐπιθέσεις.

΄Εξάλλου, ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς περιλαμβάνει 494 χειρόγραφα καὶ περίπου 12.500 βιβλία, πολλά ἀπό τά ὅποια εἶναι σπάνια.

΄Η Ιερά Μονή Ἀγίου Παύλου κατατάσσεται ἴεραρχικά σήμερα ὡς ἡ 14η τῶν μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Βρίσκεται στούς δυτικούς πρόποδες τοῦ Ἀθω, βορειότερα τοῦ νοτιοδυτικοῦ ἄκρου, σέ ὑψόμετρο 180 μέτρων, μέ φανταστική θέα ἀπ' ὅλες τίς πλευρές. Ἀπέχει μόλις 20 - 30 λεπτά ἀπό τήν θάλασσα. Πρόκειται γιά τή νοτιότερη μονή τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Βρίσκεται μόλις βορειότερα τοῦ νοτιοδυτικοῦ ἄκρου.

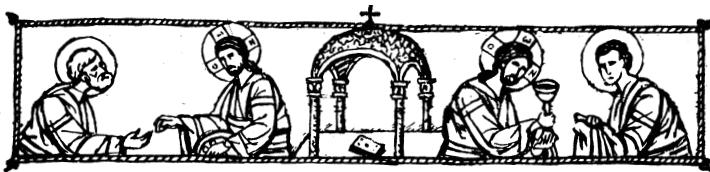
΄Η Μονή διαθέτει σήμερα 17 παρεκκλήσια, τά ἐννέα ἀπό τά ὅποια τοποθετοῦνται ἐντός τοῦ μοναστηριακοῦ συγκροτήματος. Τά δύο βρίσκονται στό Καθολικό της. Στό δεξί μέρος εἶναι τοῦ Ἀγίου Παύλου τοῦ κτίτορος καὶ τοῦ Ἀγίου Γερασίμου Κέφαλλονιάς. Ξεχωρίζει σίγουρα τό παρεκκλήσι τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, στή βόρεια πλευρά τοῦ τείχους, μέ τοιχογραφίες κρυπτικῆς τέχνης, πιθανῶς τοῦ 15ου αἰώνα, γιά τό ὅποιο ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι εἶναι τό ἀρχαιότερο Καθολικό στή Μονή. Οι θαυμάσιες τοιχογραφίες σύμφωνα μέ τήν ἐπιγραφή εἶναι ἔργο τοῦ ἀγιογράφου Ἀντωνίου. Τήν χρονολογία τῆς ἐπιγραφῆς ἀλλοίωσε ὁ γνωστός πλαστογράφος Σιμωνίδης, στά μέσα τοῦ 19ου αἰώνα. Πολύ ἐκφραστική εἶναι ἡ γνωστή παράσταση τοῦ ἐναγκαλισμοῦ τῶν πρωτοκορυφάων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ ὁρισμένες σκηνές ἀπό τής δεσποτικές ἔορτές. Τά ὑπόλοιπα εἶναι τοῦ Ἀγίου Ἀνθίμου Νικομηδίας, τοῦ Ἀγίου Γερασίμου, τοῦ Ἀγίου Νικολάου, τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης. Μεταξύ τῶν παρεκκλησίων πού βρίσκονται στό ἐξωτερικό τῆς Μονῆς ἀναφέρουμε ἐκεῖνο τοῦ Ἀγίου Τρύφωνος στούς κτίους, τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στό δασονομεῖο τοῦ βουνοῦ. Στίς πτέρυγες τῆς Μονῆς βρίσκονται τά ὑπόλοιπα ἐπτά παρεκκλήσια. Τό ἔνα εἶναι ἐκεῖνο τῶν Ἀγίων Πέντε Μαρτύρων, ἐντός τοῦ πύργου τῆς Μονῆς. Ή τράπεζα κτίστηκε τό 1902, χωρίς νά τοιχογραφθεῖ.

΄Η Μονή, στήν ὅποια σήμερα εἶναι ἐγκατεστημένη πολυάριθμη

ἀδελφότητα μοναχῶν, ἀριθμοῦνται πέραν τῶν 100, εῖναι ἀφιερωμένη στὸν Ὑπαπαντή τοῦ Χριστοῦ. Ἰδρυτής τῆς εἶναι ὁ Παύλος ὁ Ἐνροποταμνός ή Ἐνροποταμίτης, χωρὶς ὅμως τό γεγονός αὐτό νά ἐπιβεβαιώνεται ἀπό ἱστορικές μαρτυρίες. Σὲ χρυσόβουλο πάντως τοῦ αὐτοκράτορα Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγου πού σώζεται ἀναφέρεται ὅτι ἡ Μονή ἰδρύθηκε πρός τιμὴν τοῦ Σωτῆρα Χριστοῦ. Πιθανότατα ἡ Μονή ἰδρύθηκε στά τέλη τοῦ 10ου αἰώνα πάνω στά ἐρείπια ἐνός μικροῦ κελιοῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, πού χρονολογεῖται τό 377 μ.Χ. Ἀρχικά εἶχε ἰδρύσει τὸν μονή Ενροποτάμου πλησίον τῆς Δάφνης. Λίγο πρὶν τὸν κοίμησί του, ὁ Παῦλος ἀνήγειρε νέα μονή, τή σημερινή τοῦ Ἅγιου Παύλου, στή θέση πού βρίσκεται σήμερα, ἀλλά μέ τό ὄνομα Ενροποτάμου. Σέ μονή τοῦ Ἅγιου Παύλου μετονομάστηκε τό 1108 μ.Χ. Λειτούργησε μέχρι τό 14ο αἰώνα, ὅποτε καί καταστράφηκε ἀπό τοὺς πειρατές. Στά τέλη τοῦ 14ου αἰώνα ἡ ἐρειπωμένη μονή περιῆλθε στή μονή Ενροποτάμου, ἀπ' ὅπου οἱ ἀδελφοί Ραδώνιος καί Παγάστης φρόντισαν γιά τὸν ἀνασύστασην καί λειτουργία της. Στό Γ' Τυπικό πού ὑπῆρχε στό Ἅγιο Ὄρος, ἡ Μονή κατατάσσεται στὸν 18η θέση, ἀνάμεσα στίς 25 πού ἀναφέρονται στόν κάρπη τῆς ἀγιορείτικης πολιτείας.

Σημειώνεται ὅτι στά χρόνια τῆς Ἐλληνικῆς Ἐπανάστασης, οἱ μοναχοί ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τή Μονή, στὸν ὅποια ἐγκαταστάθηκαν οἱ μοναχοί τῆς Νέας Σκήπης. Τό 1839 μετατράπηκε σέ κοινόβιο μέ σιγήλιο τοῦ Πατριάρχη Γρηγορίου ΣΤ'. Τό 1902 καταστράφηκε μεγάλο μέρος ἀπό τή Μονή καί στίς ἀρχές τοῦ αἰώνα, ἡ καλλιεργούμενη ἀπ' αὐτήν μέχρι τότε γῆ ἔπαψε νά ἔχει αὐτόν τὸν χαρακτήρα, δηλαδή νά εἶναι καλλιεργήσιμη. Αύτό ὀφείλεται στίς πέτρες πού κατέβασε ὁ παρακείμενος κείμαρρος. Ἀπό τότε καταβλήθηκαν μεγάλες προσπάθειες γιά ἀποκατάσταση τῶν ζημιῶν καί τῆς δυνατότητας νά καταστεῖ καί πάλιν ἡ γῆ στόν κῶρο καλλιεργήσιμη.

Στή Μονή ύπαγονται δύο Σκήπες: α') ἡ Νέα Σκήπη καί β') ἡ σκήπη τοῦ Ἅγιου Δημητρίου τοῦ Λάκκου. Ἡ πρώτη βρίσκεται στή Μονή καί ἀποτελεῖται ἀπό 28 καλύβες. Τό κυριακό κτίστηκε τό 1757 καί τοιχογραφήθηκε ἀργότερα. Ὁ ψηλός πύργος ἀναστηλώθηκε πρόσφατα ἀπό τὸν ἀρχαιολογική ὑπηρεσία, ὡστόσο παραμένει ἄγνωστος ὁ χρόνος κατασκευῆς του. Σίγουρα, ὡς ὀχυρωματικό ἔργο θά πρόσφερε στίς δύσκολες στιγμές τοῦ παρελθόντος τὴν προστασία του στούς μοναχούς τῆς Σκήπης. Γι' αὐτό τό λόγο δύναται σκήπη τοῦ Πύργου. Ἡ σκήπη τοῦ Λάκκου βρίσκεται στήν ἀνατολική πλευρά τῆς κερσονήσου τοῦ Ἅγιου Ὄρους καί ἀποτελεῖται ἀπό 25 καλύβες, στίς ὅποιες ἐγκαταβιώνουν Ρουμάνοι μοναχοί. Τό παλαιότερο κυριακό κατεδαφίστηκε στό τέλος τοῦ προηγούμενου αἰώνα γιά νά ἀνοικοδομηθεῖ νέο καί πάλι στή μνήμη τοῦ Ἅγιου Δημητρίου, μέ ἔξοδα τοῦ μοναχοῦ Ἰουστίνου.

Βασίλειου Χαραλάμπους
Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΤΑ

Ἅγια Μονή Σταυρονικήτα εἶναι ἡ μικρότερη τῶν Ἅγιων Μονῶν τοῦ Ἅγιου Ὄρους. Ἡ ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα ἀρχίζει τόν 10ο αἰώνα, σύμφωνα μέ κάποια ἔγγραφα, ὡς μικρό μονυδρίο.

Ἄκολούθησε ἡ ἐρήμωση τοῦ μονυδρίου αὐτοῦ καὶ κατά τόν 16ο αἰώνα τό ἀνέλαβε ἔνας ἵερομόναχος πού ἄρχισε τό κτίσιμό του, ἀλλά ἐπειδή κοιμήθηκε ὁ ἵερομόναχος αὐτός, ἡ Ἅγια Κοινόπτητα τοῦ Ἅγιου Ὄρους ζήτησε τίν ἀρωγή τοῦ Πατριάρχη Ἱερεμία Α'. Ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας Α' ἀνέλαβε τό ἀνακτίσιμο τῆς Μονῆς μεταξύ τῶν ἐτῶν 1540 μέ 1546. Ἐπί τῶν ἐρειπίων τοῦ παλαιοῦ Ναοῦ ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας Α' ἔκτισε τόν νέο Ναό, τό Καθολικό τῆς Μονῆς καὶ ἡ Μονή συμπεριλήφθηκε στίς 20 Ἱερές Μονές τοῦ Ἅγιου Ὄρους, ὡς 15η στή σειρά. Ἀκολούθως μέ τή φροντίδα τοῦ Πατριάρχη Ἱερεμία Α' ἀγιογραφήθηκε τό Καθολικό τῆς Μονῆς ἀπό τόν Θεοφάνη τόν Κρῆτα. Παράλληλα δώρισε καὶ χειρόγραφα στή Μονή, καθώς ἐπίσης καὶ τήν διαθήκη του καί τίς παραινέσεις του.

Ἀνάμεσα στίς παραινέσεις τοῦ Πατριάρχη Ἱερεμία Α' ἦταν νά εἶναι ἡ Ἅγια Μονή Σταυρονικήτα κοινόβιο σύμφωνα μέ τούς Ἱερούς Κανόνες καὶ τήν Ἅγια Παράδοση.

Ἡ Ἅγια Μονή Σταυρονικήτα εἶναι γνωστή γιά τίς σπουδαῖες τοιχογραφίες τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς, τό ὅποιο ἀγιογραφήθηκε ἀπό τόν σπουδαῖο ἀγιογράφο Θεοφάνη τόν Κρῆτα, τόν κυριότερο ἐκπρόσωπο τῆς Κρητικῆς τεχνοτροπίας (τῆς λεγόμενης καὶ Κρητικῆς σχολῆς), μέ τή συνεργασία τοῦ γιοῦ του Συμεών. Μέ τήν ᾴδια τεχνοτροπία εἶναι καὶ ἡ Τράπεζα τῆς Μονῆς.

«Οπως χαρακτηριστικά ἀνέφερε ὁ τότε Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα, Ἀρχιμανδρίτης Βασίλειος Γοντικάκης, «ὅλα μέσα στόν ναό μιλοῦν γιά μία περιχώρωση. Καί ὅλα μέσα στήν Ὁρθόδοξην Ἐκκλησίαν ὑπάρχουν θεανθρώπινα. Μιά θεία σύμπνοια ὑπάρχει παντοῦ»⁽¹⁾.

«Οπως ἐπίστης σημειώνει ὁ Ἀρχιμανδρίτης Βασίλειος Γοντικάκης, ἀναφορικά μέ τό εἰκονογραφικό πρόγραμμα τοῦ κυρίως Ναοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα, «τό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου δεσπόζει στόν κυρίως ναό»⁽²⁾.

«Ἀρχιτεκτονικά τό μοναστήρι», ἀνέφερε ὁ Ἀρχιμανδρίτης Βασίλει-

ος «εῖναι πλασμένο νά έξυπηρετεῖ τή Θεία Λειτουργία. Εῖναι μιά ἀρχιτεκτονικά ψαλλόμενη, θά μπορούσαμε νά ποῦμε, Θεία Λειτουργία. Γύρω ἀπό τίν εκκλησία σάν Χερουβείμ καί Σεραφείμ ἀπλώνονται καμάρες, κελιά, τράπεζα, βιβλιοθήκη, ὁ χῶρος πού ἴερουργεῖται ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ εἰκοσιτετραώρου. Κάθε πράγμα εἶναι στή θέση του λειτουργικά ιεραρχημένο. Γι' αὐτό zώντας μέσα στό πρόγραμμα τῆς Μονῆς, βαδίζοντας στούς διαδρόμους της, νοιώθεις πώς γυρίζεις συνέχεια γύρω ἀπό τό ἔν "οὔτινός ἐστι χρεία"».

Τό αὐτό παραπροῦμε καί στήν μικρή σχετικά Τράπεζα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα. Οἱ ἔξαιρετες τοιχογραφίες της συνεχίζουν τήν κατανυκτική ἀτμόσφαιρα στήν Τράπεζα τῆς Μονῆς. Στήν κόγχη τῆς Τράπεζας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα εἶναι εἰκονογραφημένη ἡ Πλατυτέρα τῶν Οὐρανῶν. Ἐχει τά xέρια σέ δεπτική στάση καί τό παιδίον Χριστός στό μέσον σέ δόξα νά εύλογεῖ. Δεξιά καί ἀριστερά τῆς "Υπεραγίας Θεοτόκου βρίσκονται σέ δύο δίσκους δύο ἄγγελοι. Οἱ τοιχογραφίες αὐτές εἶναι σέ βαθυγάλανο βάθος. Μέ τά γαιώδη χρώματα πού χρησιμοποιήθηκαν ἀποφεύχθηκαν οἱ ἔντονοι χρωματισμοί, γεγονός πού ἔκανε τίς τοιχογραφίες πιό κατανυκτικές.

Στό κάτω μέρος τῆς κόγχης πού καταλαμβάνει καί τόν μεγαλύτερο χώρο εἶναι εἰκονογραφημένος ὁ Μυστικός Δεῖπνος, καθότι τόν παραπροῦμε σέ τοιχογραφίες μοναστηριακῶν Τραπεζῶν.

Τό Μοναστήρι ἀργότερα ἔγινε ἰδιόρρυθμο. Τό ἔτος 1968 ἡ Ἱερά Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὁρους κάλεσε τόν Ἅγιο Παΐσιο, ὁ ὄποιος τότε ἀσκήτευε στά Κατουνάκια, ἔνα μέρος μέ ξηρό κλῖμα, τό ὄποιο ἦταν καί τό πλέον κατάλληλο κλῖμα γιά τήν ύγεια του, νά ἔλθει νά βοηθήσει νά γίνη ἡ Ἱερά Μονή Σταυρονικήτα κοινόβιο, τό μέχρι τότε ἰδιόρρυθμο μοναστήρι.

"Ο Ἅγιος Παΐσιος ἀφοσε τήν πολυαγαπημένη του ἑσυχαστική zωή στά Κατουνάκια καί πῆγε στήν Ἱερά Μονή Σταυρονικήτα. Ἐτσι ἔγινε τό πρώτο κοινόβιο μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, μέ Ἡγούμενο τόν Ἀρχιμανδρίτη Βασίλειο Γοντικάκη.

Τόσο τό γεγονός ὅτι πρόκειται γιά τό μικρότερο μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅσο καί τό ὅπι εἶναι ὀλιγάριθμο συνέβαλαν σέ ἑσυχαστικότερη μοναστική zωή. Αὐτό γίνεται ἀντιληπτό ἀπό τίς πρώτες στιγμές τῆς ἐπίσκεψης κάποιου στήν Ἱερά Μονή Σταυρονικήτα.

Χαρακτηριστική ἦταν ἡ μορφή τοῦ γέροντος Θεοδοσίου, ὁ ὄποιος ὑπεδέχετο τούς προσκυνητές στό μικρό ἀρχονταρίκι, δίπλα στή σιδερένια πύλη τῆς Μονῆς. Στό μικρό τοῦτο ἀρχονταρίκι, ἡ μορφή τοῦ γέροντος Θεοδοσίου, σοῦ παρεῖχε μιά πρώτη «γεύση» τῆς Μονῆς, συνεπικουρούμενη ἀπό τόν σύγχρονο τοιχογραφικό διάκοσμο, μέ ἀποχρώσεις ὥχρας, παρμένο ἀπό τή zωή τοῦ Μοναστηρίου. Ἀγαθή λοιπόν, θύμηση ἀποτελεῖ ὁ π. Θεοδόσιος πού ὑποδεχόταν τούς προσκυνητές, ὅπως φυσικά καί ὅλοι οἱ πατέρες τῆς Μονῆς.

Ἐνθυμοῦμαι κοντά στό 1980 βρέθηκα στήν Πασχαλινή ἀγρυπνία στήν Ἱερά Μονή Σταυρονικήτα. Πρίν νά ἐπισκεφθούμε τίν ἄγιορείτικη αὐτή μονή, ἔνας φίλος στή Θεσσαλονίκη μᾶς συμβούλευσε νά ζητήσουμε νά δοῦμε ἔνα μοναχό, τόν π. Β.

Μετά τήν Πασχαλινή ἀγρυπνία, κατά τήν ἔξοδό μας ἀπό τό καθολικό τῆς Μονῆς, τόν πρώτο μοναχό πού συναντήσαμε μπροστά μας τόν ρωτήσαμε πού μποροῦμε νά δοῦμε τόν μ. Β. Μέ όλοφάνερη τήν ἔκπληξή του μᾶς ρώτησε, «μά ἐμένα;». Αὐτό τά ἐξηγοῦσε ὅλα, μέ τήν ἀθωότητα στό βλέμμα του νά συμπληρώνει αὐτό πού τελικά καταλάβαμε.

Δέν θά εξεχάσω τόν γέροντα Εὐγένιο τόν Κρητικό, πού συνήθως τόν ἔβρισκες στήν ἔξωτερική αὐλή νά συνομιλεῖ μέ τούς προσκυνητές. Μιά μέρα, λοιπόν, καθισμένος ὁ γέροντας Εὐγένιος πλάι στής βρύσης τ' ἀνάγλυφο, κι ἐμεῖς ἀντικρύ, ἄλλοι σιωπηλοί νά ἀκοῦμε κι ἄλλοι νά ρωτοῦν διάφορα, μέχρι ἀκόμη, ἃν εἶναι δυνατόν! καί γιά τό χρηματιστήριο. Κι ὁ Κρητικός γέροντας θυμᾶμαι πού 'μεινε γιά λίγο σιωπηλός, κι ὕστερα εἶπε μονάχα τοῦτο. «Ἄπ' ἀνέμου ἥρθανε, σ' ἀνέμου πᾶνε» καί τίποτε ἄλλο.

Ήταν νά τόν χαίρεσαι τόν γέροντα Εὐγένιο, θαρροῦσες παρμένον ἀπό κάποια φωτογραφία παλαιά, ἀσκητοῦ ἀρχαίου, στής Κρήτης τ' Ἀγιοφάραγγο. Γιά τούτην τή τόση του ἀπλότητα, τήν τόση του «ἀστυμαντόπτη», δέν θέλησα ποτέ νά πιάσω κουβέντα μαζί του, ὅσες φορές κι ἃν πῆγα σέ τοῦτο τό βυζαντινομονάστηρο. Ἀρκοῦσε κάπι σάν ἐκείνο πού εἶπε ἔνας μοναχός στόν Ἅγιο Ἀντώνιο, «ἀρκεῖ νά σέ βλέψω, πάτερ μου».

Φεύγοντας μιά φορά ἀπό τή Μονή, τοῦ ἀνέφερα ὅτι θά πάω στό μοναστήρι τῆς Ἀναλήψεως στή Σίψα τῆς Δράμας. Μέ κοίταξε σάν μικρό παιδί πού ζητᾶ μιά χάρη ἀπό τούς μεγαλυτέρους του καί μοῦ εἶπε: «πολύ τόν εὐλαβοῦμαι τοῦτον τόν Γέροντα Γεώργιο Καρσλίδη», (ῆταν πρίν ἀνακηρυχθεῖ Ἅγιος ἐπίσημα), «μιά μετάνοια νά βάλεις κι ἀπό μένα στόν τάφο του». Αὐτή ἦταν κι ἡ τελευταία κουβέντα πού εἴπαμε. Δέν ξανασυναντήκαμε. Κοιμήθηκε, μετά ἀπό μαρτυρική ἀσθένεια. Θά ἔχω τό σταυρουδάκι του ἀπό κουκούτσια ἐλιάς πού μοῦ χάρισε. Τοῦτο τό εὐλογημένο συνήθειο εἶχε, σταυρουδάκια νά χαρίζει σ' ὅσους συναντοῦσε, κάτω ἀπό κείνη τήν κληματαριά στή Μονή Σταυρονικήτα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1) Μανόλη Χατζηδάκη «Ο Κρητικός ωργάφος Θεοφάνης - Οι τοιχογραφίες τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα». (Ἐκδοση Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα - Ἅγιον Ὁρος 1986).

2) Ἀπό ὄμιλία τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Βασιλείου Γοντικάκη «Ἡ ὑπέρβαση τοῦ θανάτου στή μοναχική ζωή».

Κωνσταντίνου Κυριακίδην
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

HΙερά Μονή Ξενοφώντος βρίσκεται παραθαλάσσια, στήν Νοτιοδυτική πλευρά τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀγίου Ὁρους, σέ ἀπόσταση εἴκοσι λεπτῶν ἀπό τή Μονή Δοχειαρίου καί πενήντα λεπτῶν ἀπό τή Μονή Ἀγίου Παντελεήμονος. Σύμφωνα μέ στοιχεῖα πού μπορέσαμε νά συλλέξουμε, τόσο ἀπό τήν σελίδα τῆς Μονῆς στό Διαδίκτυο ὅσο καί ἀπό ἄλλες δημοσιευσμένες πηγές, προϋπήρχε στόν χῶρο τῆς Μονῆς ἔνα μικρό μονύδριο τοῦ Ἀγίου Δημητρίου ἀπό τόν δο αἰώνα, τοῦ ὄποίου διασώζεται μέχρι σήμερα ναΐσκος πού ἀνήγειρε ὁ Ὅσιος Ξενοφῶν ὁ συγκλητικός.

Ἡ Μονή ἰδρύθηκε λίγο πρίν τό 998 ἐνῶ μέ σιγήλιο τοῦ Πατριάρχη Γαβριὴλ Δ' ἔγινε κοινοβιακή τό 1784. Στά τέλη τοῦ 10ου αἰώνα, μία εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου φτάνει μέ θαυμαστό τρόπο στή Μονή. Ἡ εἰκόνα βρισκόταν στήν Κωνσταντινούπολη καί κατά τήν ἐποχή τῆς εἰκονομαχίας πολεμήθηκε ἀπό τούς εἰκονομάχους. Ἀφοῦ τήν ἔριξαν στήν φωτιά καί ἔμεινε ἀνέπαφη, τήν τραυμάτισαν μέ ξίφος στό πρόσωπο, ἀπ' ὅπου ἔρρευσε αἷμα καί κατέπληξε τούς εἰκονομάχους, ἀλλά αὐτοὶ δέν πτούθηκαν καί τελικά τήν ἔριξαν στήν θάλασσα. Ἡ εἰκόνα, μέ θαυμαστό τρόπο ἔφτασε στή Μονή ἀποτελώντας μεγάλη εὐλογία γιά τούς Πατέρες. Πρός τιμήν, λοιπόν, τῆς θαυμαστῆς αὐτῆς ἔλευσης τῆς εἰκόνας, κτίστηκε πρός τιμήν, τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τό παλαιό Καθολικό τῆς Μονῆς ἀπό τόν πρῶτο Ἕγιούμενο Ξενοφῶντα, ἀπό τόν ὄποιο ἔλαβε καί τήν ἐπιωνυμία τῆς. Τό παλαιό αὐτό Καθολικό εἶναι ἔνα μνημεῖο τέχνης καί ἔνας χῶρος ἴδιαίτερα κατανυκτικός. Ὁ κυρίως ναός κτίστηκε στά τέλη τοῦ 10ου αἰώνα ἐνῶ σέ αὐτόν προστέθηκαν στούς ἐπόμενους αἰώνες οἱ χοροί, ἡ λιτή καί ὁ ἔξωνάρθηκας. Διακρίνονται σέ αὐτόν οἱ πρωτοχριστιανικοί κίονες τοῦ δου αἰώνα οἱ ὄποιοι μεταφέρθηκαν ἐκεῖ σέ δεύτερη χρήση, τό περίφημο ψηφιδωτό δάπεδο τοῦ 10ου αἰώνα, τό πρῶτο μαρμάρινο τέμπλο τοῦ 11ου αἰώνα, τό ἐπιχρυσωμένο ξυλόγλυπτο τέμπλο τοῦ 17ου αἰώνα μέ τίς εἰκόνες του καί οἱ τοιχογραφίες τοῦ Μοναχοῦ Ἀντώνιου τοῦ 16ου αἰώνα.

Ἡ εἰκόνα αὐτή τοῦ Ἀγίου Γεωργίου – μαζί μέ τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγήτριας, γιά τήν ὄποιά θά ἀναφερθοῦμε στήν συνέχεια – εἶναι οἱ ἐφέστιες εἰκόνες τῆς Μονῆς. Ἀξίζει ἐδῶ νά ἀναφέρουμε ὅτι ἡ λέξη ἐφέστιος προέρχεται ἀπό τήν ἀρχαία λέξη ἐφέστιος πού σημαίνει

ἐπί + ἔστια καί σημαίνει προστάτης. Ὁστία εἶναι τό τζάκι, ἡ κεντρική φωτιά πού ύπηρχε στά παλιά σπίτια, στούς ναούς κ.λ.π. Κατ' ἐπέκταση, λοιπόν, ἡ ἔννοια τῆς ἔστιας εἶναι τό σπίτι μας, ὁ τόπος μας, ἡ πατρίδα μας. Προστάτιδα τῆς ἔστιας μας εἶναι, λοιπόν, αὐτή πού προστατεύει τό σπίτι, τόν τόπο, τίν πατρίδα. Ἐδῶ τό νόημα εἶναι ὅτι ἡ παρουσιαζόμενη εἰκόνα προσταστεύει τό σημεῖο στό διόποιο εἶναι τοποθετημένη, γιά παράδειγμα μία ἐκκλησία ἡ ἔνα ὀλόκληρο μοναστήρι. Δηλαδή ὅταν πρόκειται γιά μονή, αὐτή εἶναι μιά ἔστια Ὁρθοδοξίας καί προστατεύεται ἀπό αὐτή τίν εἰκόνα πού εἶναι τοποθετημένη μέσα στό μοναστήρι αὐτό τό διόποιο καί προστατεύει.

Ἄπο τούς πρώτους αἰώνες, ἡ Μονή δέχτηκε τίν στήριξη καί τίς δωρεές τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί σέ συνδυασμό μέτ τόν ζῆλο καί τίς θυσίες τῶν μοναχῶν της, ἀλλά καί τῆς βούθειας τοῦ Θεοῦ, ἔφτασε σέ μεγάλη ἀκμή μέ ἐντονες δραστηριότητες, κτιριακή ἐπέκταση, τοιχογραφίες, ἀπόκτηση μετοχιῶν, αὔξηση μοναστηρίων. Μέχρι τίν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας ὅπου πέρασε μιά περίοδο παρακμῆς, τόσο λόγω λειψανδρίας ὅσο καί λόγω φορολογιῶν.

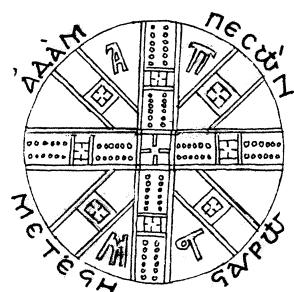
Τό 1730, κατά παράδοξο τρόπο, ἐνῶ ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ὁδηγήτριας, ἡ ὁποία βρισκόταν ἐντός τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μεγίστης Μονῆς Βατοπαιδίου, ἐπί τῆς κολώνας τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ, καί ἐνῶ ὁ ναός ἦταν κλειδωμένος, ἔζαφανίστηκε. Οἱ Βατοπαιδινοί Πατέρες τίν ἀναζήτησαν καί ὅταν αὐτή βρέθηκε στίν Ἱερα Μονή Ξενοφῶντος νόμισαν πώς κάποιος τίν εἶχε κλέψει. Τό θεώρησαν ἱεροσυλία, πῆραν τίν εἰκόνα καί τίν μετέφεραν καί πάλι στίν θέση της. Λήφθηκαν αὐτοπρά μέτρα ἀσφαλείας καί σφράγισαν τόν ναό. Ὄταν ὅμως ἀνοίχθηκε ἡ ἐκκλησία γιά τίν ἀκολουθία, ἡ εἰκόνα καί πάλι ἔλειπε καί σύντομα ἔφτασε ἡ εἰδοποιητική βρέθηκε καί πάλι στίν Μονή Ξενοφῶντος. Τότε ὅλοι διαβεβαιώθηκαν ὅτι ἦταν θαῦμα καί θέλημα τῆς Παναγίας νά παραμείνει ἡ εἰκόνα ἐκεῖ πρός χάρη, στήριξη καί εὐλογία τῶν ἐκεῖ ἐνασκουμένων Πατέρων. Οἱ Βατοπαιδινοί Πατέρες πείσθηκαν γιά τό θαῦμα, ἀποφάσισαν νά μήν ἀντισταθοῦν στή θέληση τῆς Παναγίας καί ἔτρεξαν στή Μονή Ξενοφῶντος, γιά νά προσκυνήσουν τίν Ὁδηγήτρια. Μάλιστα γιά πολύ καιρό τῆς ἔστελναν λάδι καί κερί στίν νέα της κατοικία. Ἐκτοτε ἡ εἰκόνα αὐτή εἶναι ἡ δεύτερη ἐφέστιος εἰκόνα τῆς Μονῆς καί βρίσκεται ἐπί τῆς κολώνας τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ, ὅπως ἀκριβῶς βρισκόταν καί στίν Ἱερά Μονή Βατοπαιδίου.

Τό 1784 ἐπανδρώνεται ἀπό τίν συνοδεία τοῦ Ἱερομόναχου Παϊσίου, ὁ ὁποῖος γίνεται Ἡγούμενος καί ὁδηγεῖ ᾧνά τίν Μονή σέ μεγάλη ἀκμή. Συγκεντρώνει ὑπό τήν πνευματική του καθοδήγηση πολλούς μοναχούς, κτίζεται μιά νέα μεγάλη πτέρυγα, τό 1815 καί νέο Καθολικό (1819-1839), τό μεγαλύτερο τοῦ Ἀγίου Ὁρούς, ἀφιερωμένο καί αὐτό στόν Ἀγιο Γεώργιο, παίρνοντας ἡ Μονή τήν σημερινή της μορφή. Τό μεγάλο αὐτό Καθολικό θαυμάζεται γιά τήν μεγαλοπρέπειά του, τούς ὄκτω τρούλλους, καί τό μαρμάρινο τέμπλο τοῦ Τηνίου μαρμαρογλύπτη

Αντώνιου Λύτρα. Στό μεγάλο Καθολικό φυλάσσεται ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Κεχαριτωμένης τοῦ 13ου αἰώνα, ιερά Λείψανα (Τίμιο Ξύλο, αἷμα τῶν Τιμίου Προδρόμου καὶ τοῦ Ἅγιου Δημητρίου, Λείψανα τῶν Ἅγιου Γεωργίου τροπαιοφόρου, Ἅγιου Στεφάνου, Ἅγιου Τρύφωνος, ἢ δεξιά τῆς Ἅγιας Μαρίνας, πέλμα τοῦ Ἅγιου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος κ.ἄ.). Ἐπίσης στό Σκευοφυλάκιο τῆς Μονῆς βρίσκεται ἔνα πλῆθος κειμηλίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας καὶ τῆς Ἅγιορείτικης τέχνης, ὅπως ψηφιδωτές εἰκόνες τοῦ 11ου αἰώνα τῶν Ἅγιων Γεωργίου καὶ Δημητρίου, δῶρα τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλεξίου Α΄ Κομνηνοῦ, εἰκόνες ἀπό τὸν 12ο αἰώνα, χρυσοκέντητα ἄμφια, Ἅγια ποτήρια καὶ ἄλλα σκεύη. Στήν βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς φυλάσσονται περισσότερα ἀπό 500 χειρόγραφα ἀπό τὸν 10ο αἰώνα καὶ ἐντεῦθεν καθώς καὶ πέραν τῶν δέκα χιλιάδων βιβλίων.

Ἀπό τό 1976 μέχρι καὶ σήμερα ἡ Μονὴ καθοδηγεῖται ὑπό τοῦ Γέροντος καὶ Καθηγουμένου Ἀρχιμανδρίτη Ἀλεξίου. Ἐχει σήμερα σκῆπτες καὶ κελλιά ἐντός τοῦ Ἅγιου Ὁρους, ἀλλά καὶ μετόχια ἐκτός τῆς γεωγραφικῆς περιοχῆς του. Ἡ ἀδελφόποιτα σήμερα καταβάλλει ἀγῶνες γιά πνευματική προσφορά, ἀλλά καὶ γιά τὴν ἀποκατάσταση, ἀνακαίνιση καὶ ἐπέκταση ὀλόκληρου τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματός της καὶ γιά τὴν συνέξιση τῶν πατροπαράδοτων τεχνῶν, ὅπως ἡ ἀγιογραφία καὶ ἡ ἔχουλογλυπτική. Ἡ μοναστική δύναμη τῆς Μονῆς, σύνολο μοναχῶν καὶ ἔξαρτηματικῶν, κυμαίνεται σήμερα στὰ 55 ἄτομα. Τέλος, ἵδιαίτερη μνεία ᾔξιζει νά κάνουμε στό γυναικεῖο Ἱερό Ησυχαστήριο τοῦ Τιμίου Προδρόμου Ἀκριτοχώριου Σιδηροκάστρου. Θεμελιώθηκε τό 1981 ἀπό τὸν Γέροντα τῆς Μονῆς πού εἶναι ὁ κτίτορας καὶ πνευματικός πατέρας του. Λειτουργεῖ κατά τὴν τάξη τοῦ Ἅγιου Ὁρους καὶ ἐκεῖ σήμερα ἐγκαταβιώνουν 45 μοναχές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Θεολόγος

Νεόφυτου μοναχοῦ Γρηγοριάτη

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΘΩ

Μονή Γρηγορίου κτίστηκε στίνη νοτιοανατολική πλευρά του Ὁρους, κατά τόν χρυσόν αἰῶνα τοῦ Ἀγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ, τό δέκατον τέταρτον αἰῶνα δηλαδή, ἀπό τά 1310-1320. Κτίτορας ἦταν ὁ ὄσιος Γρηγόριος ὁ Ἡσυχαστής, ὁ ὄποιος ἀσκήτευσε πρίν στίνη σπηλιά πού βρίσκεται ἀκόμη σήμερα τριάντα λεπτά ψηλότερα ἀπό τή Μονή.

Γέροντάς του, «καὶ πνευματικός μας παππούς», ἦταν ὁ ὄσιος Γρηγόριος ὁ Σιναῖτης, πού ἔφερε στό Ὅρος τίνη ξεχασμένη τότε μέθοδο τῆς νοερᾶς προσευχῆς, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με». Ἐφυγε μετά ἀπό τό Ὅρος ὁ ὄσιος Γρηγόριος Σιναῖτης καί ἤδρυσε τέσσερα - πέντε μεγάλα μοναστήρια κοινόβια, στά σύνορα Σερβίας, Βουλγαρίας καί Ρουμανίας. Ἀνακάινισε ἡ συχαστικά καί λειτουργικά τίνη πνευματική ζωήν τοῦ Ὅρους καί τῶν ἐθνῶν τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου (Βαλκάνια) καί προετοίμασε τούς Ὁρθοδόξους λαούς νά ύπομείνουν ὅρθοδοξα τήν σκλαβιά πού ἐπέβαλαν οἱ Τούρκοι, πεντακόσια χρόνια συνέχεια.

Ἐπειδή δύο φορές ἐκάπηκε πλήρως ἡ Μονή Γρηγορίου, τό 1500 καί τό 1769, πρῶτα ἀπό πειρατές μουσουλμάνους καί μετά ἀπό ἔνα λειωμένο κερί πού ἔσταζε, δέν ἔχουμε πλήρη καί πολλά στοιχεῖα γιά τούς Γρηγοριάτες πατέρες, τά κτίσματα καί τά κειμήλια, χειρόγραφα, παλαίτυπα βιβλία, πού ἐφυλάσσονταν ἐδῶ.

Ἐχουμε ὅμως τά ὄνόματα τῶν κτιτόρων, πού κατά καιρούς ξαναέκτιζαν, ἀνακαίνιζαν καί αὔξαναν κτιριακά, κτηματικά καί μέ μοναχούς, τό μοναστήρι μας.

Τό 1500, ξανακτίστηκε ἡ μονή μας μέ κρήματα, ἄμφια, εἰκόνες, ράσα, ἀπό τόν ἄγιο ἥγεμόνα τῆς Ρουμανίας Στέφανο, πού ἔκανε γιά πενήντα χρόνια πενήντα νίκες κατά τῶν Τούρκων, μία νίκη κάθε χρόνο, καί ἐκτίσε πενήντα ἐκκλησίες, μία κάθε φορά πού ἐνικοῦσε τούς Τούρκους.

Τό 1769-1792, ξαναέκτισε τήν Μονή Γρηγορίου ὁ Ἰωακείμ ὁ Μακρυγένης, ἀπό τήν Ἀκαρνανία. Ὄταν κάπηκε τό μοναστήρι μας, ἀνέλαβε νά κάνη ἔρανο στήν Κωνσταντινούπολη ὁ Ἰωακείμ, ἀφοῦ τοῦ ὑπέδειξε γιά αὐτό ὁ ἵδιος ὁ ἄγιος Νικόλαος Μύρων Λυκίας, πρῶτος προστάτης τῆς μονῆς μας. Διότι, ὁ Ἰωακείμ δέν ἐπίστευε μέχρι τότε ὅτι

τό μοναστήρι αύτό θά ξανακτισθῇ. Ὁ Ἰωακείμ ἦταν τελείως ἀγένειος μέχρι τότε. Ὁ ἄγιος Νικόλαος τοῦ ἐμφανίστηκε καὶ τοῦ εἶπε: «— Καὶ τά γένεια σου θά φθάσουν μέχρι τίν γῆ τώρα, καὶ ἐσύ θά κτίσης ξανά τίν Μονή μου». Τότε ἔβγαλε ἀμέσως γένεια μέχρι κάτω. Συνάντησε τόν τότε σουλτάνο στήν Κωνσταντινούπολη, ὁ ὅποιος εὐλαβήθηκε τίν γενειάδα καὶ τό πρόσωπο τοῦ Ἰωακείμ. Τοῦ ἔδωσε εἴκοσι πέντε χιλιάδες χρυσᾶ νομίσματα, πού ἀφρούσαν γιά νά κτίση ξανά τίν μονή μας.

“Ομως, ὁ Ἰωακείμ ἔδωσε ὅλα αὐτά τά χρήματα στούς ἀστυφύλακες τῶν φυλακῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐλευθέρωσε ἔτσι χιλιάδες ὄρθιοδόξους Ρουμάνους, πού βρίσκονταν μέσα ἐκεῖ. Τούς ἔδωσε καὶ χρήματα, γιά νά ἐπιστρέψουν στήν Ρουμανία.

Μεταξύ αὐτῶν ἦσαν καὶ πλούσιοι ἄρχοντες, γαιοκτήμονες καὶ βασιλικοί ἀξιωματοῦχοι. Αὐτοί ἔστειλαν ὅλοι μαζί μία ἐπιστολή πρός τίν Ἱερά Κοινότητα τοῦ Ἀγίου Ὁρούς (τό αὐτοδιοίκητο Κοινοβούλιο) καὶ ἐζήτησαν νά στείλουν οἱ Ἀγιορεῖτες τόν Γέροντα Ἰωακείμ Γρηγοριάτη, μέ δύο ἄλλους Ἀγιορεῖτες στήν Ρουμανία, γιά νά δωρίσουν ὅλοι αὐτοί σέ κάθε ἔνα μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Ὁρούς χιλιάδες χρυσά νομίσματα, ἄμφια, ράσα καὶ Ρουμανική γῆ (μετόχια). Ἐτσι, μέ τίν θεάρεστη αὐτή πράξη ὁ Ἰωακείμ ἔγινε ἀφορμή νά ξανακτισθῇ τό μοναστήρι μας (μέχρι τό 1792), νά ἐξοφλήσουν ὅλα τά μοναστήρια τοῦ Ἀγίου Ὁρούς τούς φόρους, πού ἦσαν βαριοί, πρός τόν σουλτάνο, νά ἀνακαινισθοῦν οἱ Μονές κτιριακά καὶ γιά ἐκατόν χρόνια νά ζήσουν οἱ Ἀγιορεῖτες πατέρες καὶ οἱ πονεμένοι Ρωμοί Ἑλληνες πιό ἀνετα τίν τουρκική σκλαβιά. Ὁ Ἰωακείμ ὁ Μακρυγένης ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τό 1805, σέ ήλικια 105 ἑτῶν.

“Ο τέταρτος κτίτορας τῆς Μονῆς Γρηγορίου ἦταν ὁ παπα-Συμεών Ἀγγελίδης ἀπό τίν Τρίπολη Πελοποννήσου (1859-1905). Γιά σφράντα ἔξι χρόνια ἀγωνίστηκε σωματικά, ἀσκητικά, λειπουργικά καὶ ἔξωφλοις ὅλα τά χρέον τῆς Μονῆς μας. Ἐδιπλασίασε τά κεντρικά κτίρια τῆς Μονῆς, ἔκτισε καὶ ἀνακαίνισε τά κτίρια τοῦ ἀρσανᾶ (λιμανιοῦ), ἔφτιαξε φαρδύ καὶ μεγάλο μονοπάτι, γιά νά ἐπικοινωνοῦν οἱ πατέρες μέ τά κτίρια τοῦ βουνοῦ μας καὶ νά κατεβάζουν ξυλεία στόν ἀρσανᾶ, ἔκτισε ἔξωκλήσια καὶ παρεκκλήσια (στούς ἀγίους Γρηγόριο, Σπυρίδωνα, Ἀναργύρους, Ἀθωνίτες Πατέρες, Μόδεστο, Ἀγιο Ἰωάννη Θεολόγο καὶ ἄλλα).

“Οταν ἄρχισαν οἱ Βουλγαροί κομιτατζῆδες (ἐγκληματίες ἀντάρτες) νά κατεβαίνουν καὶ στήν Ἑλληνορθόδοξην Θράκη καὶ Μακεδονία, σκοτώνοντας, βιάζοντας, καίγοντας σπίτια, ἐκκλησίες καὶ χωριά, τά ὅποια δέν ἥθελαν νά ύποταχθοῦν στήν Βουλγαρική Ἐξαρχία καὶ κράτος, ἀπό τό 1860-1905, ἥ Μονή μας βασικά καὶ τά ἄλλα μοναστήρια τοῦ Ἀγίου Ὁρούς, πρωτοστάτουσαν στόν Μακεδονικό ἀγῶνα διατρήσεως τοῦ Ἑλληνορθοδόξου χαρακτήρα τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας.

“Από τό 1905-2022 οἱ κάρες τοῦ παπα-Συμεών καὶ τοῦ παπα-Ἀθα-

νασίου (†1953) Γρηγοριατῶν Πατέρων, ἀγίων καὶ μακεδονομάχων, εὐώδιάζουν συνεχῶς καὶ ἐντόνως. Ἰσως ἀργότερα νά ἀγιοκαταταχθοῦν ὅποτε θελήση ὁ Τριαδικός ἄγιος Θεός μας!

‘Ο πέμπτος κτίτορας τῆς Μονῆς Γρηγορίου ἦταν ὁ μακαριστός ἄγιος γέροντάς μας ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος Καψάνης – Γρηγοριάτης (1935-2014).

Γιά σαράντα χρόνια (1974-2014) ἐκυβέρνησε θεαρέστως, παραδοσιακῶς, θεολογικῶς, πνευματικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς, τόσον τὴν Μονή Γρηγορίου, ὃσον καὶ τὸ Ἀγιον Ὄρος, κάνοντας ὑπακοήν πρῶτα στὸν Θεοτόκο Μαρία, τὴν Ἡγουμένην τοῦ Ἀγίου Ὄρους, καὶ μετά στοὺς ἀγίους Ἀθωνίτες Πατέρες, Παΐσιο Καππαδόκη Ἀγιορείτη, παπα-Ἐφραίμ Κατουνακιώτη, παπα-Αἰμιλιανό Σιμωνοπετρίτη, παπα-Σπυρίδωνα Νεοσκητιώτη, παπα-Πορφύριο Καυσοκαλυβίτη, παπα-Χαράλαμπο Διονυσιάτη, παπα-Ἐφραίμ Φιλοθεῖτη Ἀριζονίτη (ΗΠΑ), παπα-Γαβριὴλ Διονυσιάτη, Γέροντα Θεόκλητο Διονυσιάτη, παπα-Ἀνθιμὸν Ἀγιαννανίτη, παπα-Ιωσαὰκ Λιβανέζο, παπα-Γρηγόριο Δοχειαρίτη, καὶ ἄλλους πνευματικούς πατέρες καὶ θεολόγους, ἐκτός Ἀγίου Ὄρους: παπα-Φιλόθεο Ζερβᾶκο, παπα-Ἐπιφάνιο Θεοδωρόπουλο, Παναγόπουλο, καθηγητὴ Κωνσταντῖνο Μουρατίδη, Παναγιώτη Νέλλα, παπα-Ἀθανάσιο Μυτιληναῖο, Πρεβέζης Μελέτιο Καλαμαρᾶ καὶ ἄλλους λιγότερο σπουδαίους, πού ὁ Χριστός γνωρίζει τά δύναμά τους.

Ἀνακαίνισε τά δυό τρίτα, κτιριακά τῆς Μονῆς, ὅταν ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ Χριστῷ, ἄφοσε ὁγδόντα πέντε Γρηγοριάτες πνευματικά του παιδιά, ἔγραψε πολλά βιβλία καὶ δεκάδες μελέτες, ἥρθρα, δοκίμια θεολογικά, πνευματικά καὶ ἐκκλησιαστικά, σχετικά μὲ τὴν ποιμαντική ψυχολογία, τὴν ποιμαντική μέριμνα ὑπέρ τῶν φυλακισμένων, χρονισῶν ναρκωτικῶν, ἀλκοόλ, ψυχασθενῶν καὶ ἔγραψε κυρίως κατά τῆς παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, τοῦ σχισματο-ἀρετικοῦ Παλαιομερολογιτισμοῦ – Ζηλωτισμοῦ, τῆς Νέας Τάξεως Πραγμάτων, τῆς πολιτικο-θρησκευτικῆς παγκοσμιοποίησεως, κατά τοῦ ἑβραϊσμοῦ – σιωνισμοῦ – μασονισμοῦ, ἀμέσως καὶ ἐμμέσως.

‘Από τό 1977-2014, ἦταν ὁ παπα-Γεώργιος Καψάνης ἀπό τοὺς πρωτόπορους Ἀγιορεῖτες πατέρες, ὑπέρ τῆς ἔξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς. Ἐστείλε στὸν Ἀφρική ἀπό τό 1978-1989 τὸν μακαριστό παπα-Κοσμᾶ Ἀστλανίδη - Γρηγοριάτη, ἀπό τό 1989-2022 τὸν Γρηγοριάτες πατέρες, Κατάγκας Μελέτιο, π. Εύθυμιο, π. Κύριλλο, παπα-Βαρνάβα, στὸν Αἴθιοπία τὸν Ἀξώμης Γρηγόριο, στὸ Παρίσι τὸν ἐπίσκοπο Ρηγίου Εἰρηναῖο Ἀβρααμίδη, στὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων τὸν ἐπίσκοπο Βορείου Ιορδανίας Φιλούμενο καὶ στὸν Ταϊβάν, τὸν παπα-Ιωνᾶ Μοῦρτζο - Γρηγοριάτη, πνευματικό τέκνο τοῦ ἀγίου Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτη κάποτε.

‘Εξομολογοῦσε ὁ παπα-Γεώργιος Καψάνης, δεκάδες γυναικεῖα μοναστήρια στὸν Ἐκκλησία τῆς Ἐλλάδος, πάντοτε μέ τὴν εὐλογία -

άδεια τῶν ἑκάστοτε Μητροπολιτῶν, ἐλάμβανε μέρος σέ διεθνῆ, τοπικά, ἐκκλησιαστικά, μοναστικά συνέδρια μέ πρωτότυπες, πάντοτε παραδοσιακές, πάντοτε σύγχρονες, ιστορικές καί θεολογικές μελέτες, ἐλάμβανε ἐνεργό μέρος σέ παλλαιϊκά συλλαλητήρια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅταν ἔχρειαζόταν καί ἔκανε καί πολλές παρεμβάσεις τηλεφωνικές, προσωπικές, συλλογικές, διεθνεῖς καί ἀντιπροσώπευσε γιά πολλά χρόνια τὴν Ἱερά Κοινότητα Ἀγίου Ὁρους σέ ἀποστολές πρός τὸ Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καί πρός τὸ κράτος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Τόν εὐχαριστοῦμε γιά αὐτό.

Ἐδιάλεξε ὁ Γέροντας Γεώργιος Καψάνης δέκα – δώδεκα νέους τότε Γρηγοριάτες πατέρες καί τούς ἐδίδαξε ἐναν – ἐναν καί ὅλους μαζί, κατά καιρούς, τὴν παραδοσιακή, ὅχι συντηρητική, ὅχι προοδευτική, ὅχι παλαιομερολογιτική – ζηλωτική, ὅχι οἰκουμενιστική, θεολογία, zωή, πολιτισμό, πνευματικότητα. Ἐδίδαξε τούς ἵερους κανόνες, τὴν ποιμαντική ψυχολογία, τὴν Ἀγιορειτική νηπτική λειτουργιοποιημένη zωή, λέγοντας συχνά: «— Τά κύρια χαρακτηριστικά τοῦ γνήσιου Ἀγιορείτη μοναχοῦ καί χαρισματούχου θεολόγου, εἶναι τά ἔξης: “— Νηστεία, ἀγρυπνία, προσευχή, ἀκτημοσύνη, παρθενία, ὑπακοή, ἀφάνεια καί ἀδοξία. Ἀλλά, “μείζων πασῶν τῶν ἀρετῶν ἐστίν ἡ διάκρισις”» (Ἀγιος Ἰωάννης Κλήμακος).

Πνευματική διάκριση (ὅχι κοινωνική, ὅχι οἰκονομική, ὅχι φυλετική διάκριση), σημαίνει:

α) ἀληθινή ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ μας, τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῶν παθῶν, τῆς αὐτοειδωλοποίησεώς μας.

β) Ἀλάνθαστη αἴσθηση τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ (Ἰησοῦ Χριστοῦ). Καί

γ) φωτισμός τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στίν καθαρισμένη καρδία καί νοῦ, γιά νά ἀντιλαμβάνεται τά σκοτεινά σημεῖα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Κατόπιν παρακλήσεως τοῦ ἀγίου Παΐσίου Καππαδόκη Ἀγιορείτη, μερικά Ἀγιορείτικα μοναστήρια, καί ἡ Μονή Γρηγορίου ἀνάμεσά τους, ἀπό 1986–2022, ἐφιλοξένησαν κατά διαστήματα, ἐκατοντάδες νέους καί ἐφήβους, χρῆστες ναρκωτικῶν, γιά ἀποτοξίνωση καί ἀπεξάρτηση ἀπό αὐτά τά διολοφονικά μέσα, πού ἐφεύραν καί διέθεσαν στίν παγκόσμια ἀγορά οἱ ἔμποροι τῶν ἐθνῶν, κυρίως ἔβραιοι – μασόνοι – σιωνιστές, «γιά νά μειωθῆ ὁ πληθυσμός τῆς γῆς, γιά νά ἐλέγχουν τὴν παγκόσμια νεολαία, οἰκονομικά, ἐκπαιδευτικά, πνευματικά, θεολογικά καί σωματικά, ὕστε νά μήν ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τους».

Ἐδωσαν τό σύνθημα «στάρτ σμόουκ μαριχουάνα (ἀρχισε, ξεκίνα νά καπνίζης μαριχουάνα – χασίς, ήρωΐν καί κοκαΐνη), ντοῦ φρόν σέξ (κάνε ἐλεύθερο, ἀχαλίνωτο ἔρωτα), καί στάρτ ντάνς, ρόκ ἔντ ρόλ, κέβυ μένταλ, ντέθ μένταλ (ἀρχισε, ξεκίνα νά χορεύης ρόκ μουσική, μουσική βαρειᾶς μορφῆς καί θανάτου, χωρίς αἴσθηση τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ)».

Στίν Μονή Γρηγορίου ἐφιλοξενήσαμε περίπου ὅκτακόσιους- ὅκτακόσιους πενήντα νέους και ἐφήβους γιά ἀπεξάρτηση ἀπό τὰ ναρκωτικά. Ἡ τρίτη προστάτιδα ἡγία τῆς Μονῆς μας, ἡ ἡγία Ἀναστασία Ρωμαία (γιορτάζει 29 Οκτωβρίου), ἐθεράπευσε περίπου τὸ σαράντα τοῖς ἑκατόν ἀπό αὐτά τὰ παιδιά, τὰ ὅποια κάθε μέρα, ἔψαλλαν στὸ παρεκκλήσι της τίν παράκληση καὶ τούς χαιρετισμούς πρός αὐτήν, ἔξωμολογοῦντο συχνά, συμμετεῖχαν στίν ἀσκητική λειτουργική, πνευματική ζωή του κοινοβίου μας, καὶ ἐργάζονταν στά διάφορα διακονήματα - ἐργασίες τῆς Μονῆς. Ἐτοι, ἐτοιμάζονταν νά βγοῦν στίν καθημερινή κοινωνική ζωή, νά κάνουν οἰκογένεια καὶ παιδιά, νά ἐργασθοῦν ἔντιμα καὶ φιλότιμα στίν κοινωνία.

“Ολα αὐτά ὅμως, πῶς ἔγιναν πραγματικότητα; Ἡ ἡγία Ἀναστασία ἡ Ρωμαία, ἐφώτισε, ίδιως τὸν μακαριστὸν ἄγιον Γέροντα Γεώργιο Καψάνη - Γρηγοριάτη καὶ τούς πνευματικούς του συνεργάτες, νά φέρουν εἰς πέρας, νά ἐπιτύχουν, ώς ἔνα ὑποφερτό σημεῖο, τὸν πνευματική ἐργασία αὐτήν.

Μοναχός ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

Ἄρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρος
Η ΣΚΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΕΣΦΙΓΜΕΝΟΥ
Ίστορικές άναφορές με κριτική στό θλιβερό σήμερα

νά τούς αιώνες, ή Ἱερά Μονή Ἐσφιγμένου Ἀγίου Ὄρους, ἀνεδείχθη φυτώριο πνευματικῆς καλλιεργείας. Εἶναι γνωστή γιά τίν αὐστηρή της υπητική ἄσκηση. Μεγάλα πνευματικά ἀναστήματα ἀνθίσταν ἐντός αὐτῆς ἢ προέρχονταν ἐξ αὐτῆς. Στίς 11 Ἰουλίου ἔορτάζεται ἡ Σύναξις τῶν Πατέρων τῆς Ἱερᾶς μονῆς, ἐνῶ πολλοί ἄγιοι ἔχουν ἴδιαίτερη ἡμέρα ἔορτασμοῦ: «Ἀθανάσιος Α', Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (28 Ὁκτωβρίου), Γρηγόριος Ε', Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ νέος κτίτωρ (10 Ἀπριλίου), Θεόληππος, Μητροπολίτης Φιλαδελφείας (25 Ἰουνίου), Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης (14 Νοεμβρίου καὶ Β' Κυριακή τῶν Νηστειῶν), Ἀγαθάγγελος (19 Ἀπριλίου), Τιμόθεος (29 Ὁκτωβρίου), Εὐθύμιος (22 Μαρτίου καὶ 1η Μαΐου), Ἀντώνιος ὁ Σπιλαιώτης (10 Ἰουλίου), Δαμιανός (23 Φεβρουαρίου), Ἀντόπας ὁ Μολδαβός (10 Ἰανουαρίου καὶ 15 Ἰουλίου), ὁ Ὅσιος Παΐσιος ὁ Ἀγιορείτης (12 Ἰουλίου), Δομέτιος καὶ Ἰάκωβος (;). Αὐτά τά ὀνόματα εἶναι δεῖγμα τῆς πνευματικῆς προσφορᾶς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου.

Όμως, παρόλη τίν πνευματική καρποφορία, ὑπῆρχαν ἐντός τῆς Μονῆς καί τά ζηλωτικά στοιχεῖα. Τό 1953 προσῆλθε, ὁ κατά κόσμον, Ἀρσένιος Ἐζνεπίδης στό Ἀγιον Ὄρος γιά νά μονάσει. Πρώτη Μονή τῆς μετανοίας του ἦταν ἡ Ἱερά Μονή Ἐσφιγμένου. Κατά τίν ρασοευκή λαμβάνει ἀπό τόν ἡγούμενο τῆς Μονῆς Καλλίνικο τό ὄνομα Ἀβέρκιος, ἐνῶ τοῦ ἀνετέθη τό διακόνημα τοῦ ξυλουργοῦ. Τό 1956 καί μετά τίν ἀποχώρηση τοῦ Καλλίνικου ἀπό τίν ἡγουμενία, νέος ἡγούμενος θά ἀναδειχθεῖ ὁ Ἀθανάσιος (1956-1974) καί τό πνεῦμα τῆς Μονῆς θά ἀλλάξει ριζικῶς. Ὁ ὄσιος Παΐσιος θά ἀποχωρήσει ἀπό τήν Μονή Ἐσφιγμένου, ἀποστρεφόμενος τό ἀλλότριον πνεῦμα, καί θά ἐνταχθεῖ στήν Μονή Φιλοθέου, ὅπου ἔλαβε τό μικρό μοναχικό σχῆμα καί θά ὀνομασθεῖ Παΐσιος.

Κατά τίν διάρκεια τῆς ἡγουμενίας τοῦ Ἀθανασίου στήν Μονή Ἐσφιγμένου, καί στίς ἀρχές τῆς δεκαετίες τοῦ 1970, θά εἰσέλθουν στήν Μονή μέλη τῆς «ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. Ἐλλάδος» (ἀρχιεπίσκοπος τῶν «Γ.Ο.Χ.» ἦταν τότε ὁ Αὐξέντιος Πάστρας). Ἀνάμεσα σέ αὐτούς καί ὁ σημερινός τους ἡγέτης Μεθόδιος, ἔτσι θά ξεκινήσει ἡ ἀλλοίωση καί θά φθάσομε ἔως τήν σήμερον λυπηροτάτη πραγματικότητα.

Σύντομη ἀναφορά στό παρελθόν.

Μέ τίν ὄνομασία Μονή τοῦ Ἐσφιγμένου ὑπῆρχε ἕδη Μονή ἀπό τόν 10ο αἰώνα καὶ φάίνεται ὅτι εὐρίσκετο σέ πνευματική ἀκμή. Σύμφωνα μέ τίν παράδοση, ἡ Μονή ἵδρυθηκε ἀπό τίν αὐτοκράτειρα Πουλκερία (408-450) καὶ πολλοί ἀπό τούς ἵδρυτές μοναχούς προέρχονταν ἀπό τό ἀρχικό μοναστήρι πού εἶχε καταστραφεῖ ἀπό κατολίσθηση. Κατά τόν 14ο αἰώνα, ἡγούμενος τῆς Μονῆς ὑπῆρξε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Ἐπιπλέον, ἐγκατεβίωσε σέ αὐτήν γιά κάποιο διάστημα ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος Α' (1230-1310).

Ἡ Μονή ἐρημώθηκε πολλές φορές ἀπό πειρατικές ἐπιδρομές, κυρίως ἐκ τῶν Ἀγαρηνῶν, ἀπέκτησε δέ σημαντική δύναμη μετά τόν 18ο αἰώνα. Τό καθολικό κτίστηκε τό 1810 στήν θέση παλαιοτέρου ναοῦ ὁ ὅποιος κατεδαφίστηκε, ἐνῶ ἡ ἁγιογράφηση ἔγινε ἀπό τούς Γαλατσάνους ζωγράφους τό 1811 καὶ τό 1818. Τό μοναστήρι κατελήφθη ἀπό τούς Τούρκους κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ὑπέστη μεγάλες καταστροφές ἀπό τούς εἰσβολεῖς καὶ τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀδελφότητος ἐκτελέσθηκε ἢ ἀναγκάσθηκε νά ἐγκαταλείψει τή Μονή.

Ἐκτός ἀπό τό καθολικό καὶ τήν τράπεζα ἡ Μονή διαθέτει μία ἀνεκτίμητης ἀξίας συλλογή βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν εἰκόνων, ἀπό τίς ὅποιες ξεχωρίζει ἡ ψηφιδωτή εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ βιβλιοθήκη περιλαμβάνει πολλά καὶ σπάνια χειρόγραφα, ἀνάμεσα στά ὅποια ξεχωρίζει τό ὑπ' ἀριθμόν 14 γιά τής σπάνιες μικρογραφίες του. Παλαιότερο κτίριο τῆς Μονῆς εἶναι ἡ τράπεζα, πού διατηρεῖ τοιχογραφίες τοῦ 16ου - 17ου αἰώνος.

Τό Χρονικό τῆς καταλήψεως.

Μετά τό πέρας τῆς συναντήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου καὶ τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' στήν Ἱερουσαλήμ κατά τό 1965, οἱ τότε μοναχοί τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου ἔπαινσαν τήν μνημόνευση τοῦ ὄνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Τό 1972 ἀποχώρησαν ἀπό τήν Ἱερά Κοινότητα, δηλαδή τό ἀνώτατο διοικητικό ὅργανο τῆς Ἀθωνικῆς Πολιτείας. Μάλιστα διέκοψαν τήν ἐπικοινωνία μέ τίς ὑπόλοιπες ἀγιορειτικές μονές καὶ τίς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Ἐθεσαν μόνοι τους ἔαυτούς ἐκτός τοῦ σώματος τῆς Μιᾶς, Ἀγίας καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπό τό 1965 ἔως καὶ σήμερα, οἱ παρανόμως διαμένοντες στήν Ἱερά Μονή Ἐσφιγμένου δέν ἔχουν καμία σχέση μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ὅπως καὶ κάθε Πατριαρχεῖο καὶ τοπική Ὁρθόδοξη Σκκλησία. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο τούς ἔχει ἀποκόψει ἀπό τῆς κοινωνίας, θεωρώντας τους σχισματικούς. Ἐπίσης, κάποιοι ἀπό τούς μοναχούς ἔχουν καταδικασθεῖ τελεσίδικα ἀπό τήν ἐλληνική δικαιοσύνη γιά πλειάδα ἀστικῶν καὶ ποινικῶν ἀδικημάτων, μεταξύ τῶν ὅποιών καὶ γιά κατάληψη κτηρίων τῆς Μονῆς. Μέ τήν Πατριαρχική καὶ Συνοδι-

κή Πράξη 1.440/14-12-2002 χαρακτηρίζονται έπισημως ως σχισματικοί.

Οι καταληψίες παραμένουν παρανόμως στό κεντρικό κτήριο της Μονῆς, μέ επικεφαλής πρόσωπο τό όποιο έχει καθαιρεθεί παντός ιερατικού βαθμού καί έκκρεμεī ή ἀπέλαστή του ἀπό τό “Άγιο” Όρος. Διατηρεῖ σχέσεις μέ πρόσωπα τῶν «Γ.Ο.Χ.». Παρουσιάζει τόν έσυτό του ως πνευματική προσωπικότητα κύρους, παρά τό δτι χροστιμοποιεῖ ἄσκημες καί βλάσφημες ἐκφράσεις γιά τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καί τούς ἀγίους της.

Πρόσφατα γεγονότα

Σέ ἀνακοίνωση τοῦ κανονικοῦ ἱγουμένου Ἀρχιμ. Βαρθολομαίου, στίς 20 Ὁκτωβρίου 2022, διαβάζουμε δτι συμβαίνουν τά ἔξης τραγικά στήν παλαιά Μονή Ἐσφιγμένου: «Στό βίντεο ὁ ἀρχηγός τῆς καταλήψεως δείχνει μέ θράσος σέ παρουσιαστή ἐκπομπῆς ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ καί τούς συνοδούς του τά παρανόμως κατεχόμενα ἴστορικά κειμήλια καί ἀρχαίες εἰκόνες ἀνεκτιμήτου ἀξίας». [.....]

«Ἐπειτα, παρουσιάζεται ἡ πολύ σημαντικῆς ἀξίας ψηφιδωτή εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τοῦ 13ου αἰῶνος, πού ἀντί νά βρίσκεται σέ εἰδική προθήκη, τήν παίρνει στά χέρια του γιά νά φωτογραφηθεῖ μαζί της ὁ συνοδός του παρουσιαστής, μέ κίνδυνο εἴτε νά τοῦ πέσει εἴτε νά σπάσει εἴτε νά καταστραφεῖ ἀπό τυχόν ἀδέξιο χειρισμό».

Στίς 28 Μαΐου 2022 ἐμφανίζεται στήν ἐπίσημη ἴστοσελίδα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου, μεταξύ ἄλλων, ἡ παρακάτω ἀνάρτηση: «Τήν ἑσπέρα τῆς 28ης Μαΐου 2022 ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος ἐπισκέφθηκε τό ἀντιπροσωπεῖο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου στήν Καρυές τοῦ Ἅγιου Όρους, δείχνοντας τήν ἀγάπη του πρός τήν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς καί τήν συμπαράστασή του στόν ἀγώνα πού αὐτή διεξάγει ύπέρ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως στό ἔδαφος τῆς Μονῆς.

“Ο Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος δήλωσε δτι κάνει προσπάθειες ύπέρ τῆς Μονῆς, “ύπέρ τοῦ δικαίου ύπέρ τῆς Ἐκκλησίας, ύπέρ τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ Ἅγιου Όρους, διότι ἡ τελική ἐπίλυσης τοῦ προβλήματος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου θά εἶναι ἐπ’ ἀγαθῷ πάντων. ‘Ἐπ’ ἀγαθῷ τῆς λογικῆς, τῆς δικαιοσύνης, τῆς κανονικῆς τάξεως, τῆς ἥθικῆς, κ.ο.κ.’” καί προσέθεσε πώς τό Οἰκουμενικό Πατριαρχείο “δέν θά πάψει νά ἐργάζεται πρός αὐτή τήν κατεύθυνση, καί αίσιοδοξοῦμε δτι θά ἔλθει αὐτή ἡ ὥρα”. Τέλος, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος ἐξέφρασε τήν πίστη του πώς “τό δίκαιο καί ἡ ἀλήθεια εἰς τό τέλος ύπερισχύει”».

‘Από αὐτό τό κείμενο ἀντλούμε κάποια σημαντικά στοιχεῖα. “Οτι δίκαιος ἀγώνας τοῦ κανονικοῦ ἱγουμένου καί τῆς ἀδελφότητος τῆς

Μονῆς Ἐσφιγμένου γιά ἀποκατάσταση τῶν θεμάτων τῆς Μονῆς τους συνεχίζεται. Ὁ ἕγούμενος καὶ ἡ ἀδελφόπιτα δέν εἶναι μόνοι, ἀλλά συνεχίζουν μέ τίς θερμές εὐχές τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου. Σέ ἀντίθετη πορεία εὑρίσκονται οἱ καταληψίες, οἱ ὅποιοι δροῦν στό σκοτάδι προσπαθώντας νά ἐφαρμόσουν τά διάφορα σχέδιά τους.

Ἡ ἐκκλησιαστική αὐτή ὑπόθεση κάποια στιγμή πρέπει νά λήξει. Μεγάλη θλίψη φέρνει σέ ὅλη τίν Ἐκκλησία τό γεγονός ὅτι ἡ Ἱερά Μονή Ἐσφιγμένου κατέχεται ἀπό χέρια ἀνευθύνων, εὐχόμαστε ὅμως νά μήν ἰσχύσει αὐτό γιά μεγαλύτερο διάστημα. Μπορεῖ οἱ καταληψίες νά ἐπηρεάζουν πιστούς ἀνθρώπους, πείθοντάς τους ὅτι εἶναι δίκαιες οἱ πράξεις τους, ἀλλά οἱ περισσότεροι πιστοί τῆς Ἐκκλησίας γνωρίζουν τίν ἀλήθεια. Είμαστε βέβαιοι ὅτι θά λάμψει κάποια στιγμή τό φῶς τῆς ἀλήθειας, ἔκδικοντας τά στοιχεῖα τοῦ σκότους καὶ παραδίδοντας στούς ἀληθεῖς λάτρεις τοῦ Κυρίου τό ἀρχαῖο καὶ πανίερο σέβασμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ

Δρ Θ. D.M.

Ἄρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
Καθηγητής ΠΑΜΑΚ

Διάκονου Ἀνδρέα Ματεΐ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ (ΡΩΣΣΙΚΟ)

Ιερά Μονή τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος εῖναι ἔνα ἀπό τά 20 μεγάλα μοναστήρια τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ιεραρχικά κατέχει τίν 19η θέση. Ἡ Μονή βρίσκεται στά νοτιοδυτικά τῆς ἀθωνικῆς χερσονήσου μεταξύ τῆς Μονῆς Ξενοφῶντος καί τοῦ Διμανιοῦ Δάφνη.

Ἡ ὑπαρξη ἐνός μοναστηριοῦ κοντά στή σημερινή τοποθεσία τῆς μονῆς μαρτυρεῖται πρίν ἀπό περίπου χίλια χρόνια. Τά πρῶτα κτίρια χρονολογοῦνται ἀπό τὸν 11ο αἰώνα, κατά τίν ἐποχή τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Ἀλέξιου Α΄ Κομνηνοῦ (1081-1118). Τό πρῶτο μοναστήρι, τό ὅποιο ἔκτισαν Ἐλληνες μοναχοί, ὀνομαζόταν «Μονή Θεοσταλονικέως» ἢ «Παλαιό Ρωσικόν» καί βρισκόταν πάνω ἀπό τό σημερινό μοναστήρι, κοντά στό δρόμο πού ὅδηγε στίς Καρυές, σε ὑψος περίπου 250 μέτρα πάνω ἀπό τίν θάλασσα. Ἀργότερα ἐπεσε σέ παρακμή καί ἐρήμωση μέ αποτέλεσμα νά ἐγκαταλειφθεῖ ἀπό τούς μοναχούς του.

Τόν 12ο αἰώνα ὁ Πρῶτος τοῦ Ὁρους μαζί μέ τή σύναξή του δώρισαν τό ἐγκατελειμένο πιά μοναστήρι στή Μονή τοῦ Ξυλουργοῦ, πού σήμερα ὀνομάζεται Βογδόριτσα καί πού τό εἶχαν Ρῶσοι μοναχοί. Οι μοναχοί τοῦ Ξυλουργοῦ πήγαν στό ἐγκατελειμένο μοναστήρι, καί ἡ Μονή τοῦ Ξυλουργοῦ παρέμεινε σάν σκήτη.

Τό μοναστήρι ἀνοικοδομήθηκε τόν 13ο αἰώνα μετά ἀπό μιά πυρκαγιά, μέ τίν ὑποστήριξη τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρονίκου Β΄ Παλαιολόγου (1282-1328) καί τῶν Σέρβων ῥιγμόνων. Ἡ Μονή γνώρισε διαδοχικές περιόδους οἰκονομικῆς εὐημερίας καί ὄφεστης. Μέ τίν πάροδο τῶν αἰώνων, κατοικήθηκε τόσο ἀπό Ἐλληνες ὅσο καί ἀπό Ρώσους μοναχούς, μέ τόν ἀριθμό τους νά αὐξάνεται ἡ νά μειώνεται ἀπό τή μία περίοδο στίν ἄλλη.

Ο 17ος αἰώνας ἦταν γιά τή μονή αἰώνας παρακμῆς. Τό 1725 ἡ μονή εἶχε δύο Ρώσους καί δύο Βουλγάρους μοναχούς. Στα μέσα τοῦ 18ου αἰώνα τή μονή τίν εἶχαν οἱ Ἐλληνες. Λίγο ἀργότερα οἱ μοναχοί τήν ἐγκατέλειψαν ὄριστικά καί ἦθαν κοντά στή θάλασσα στό μέρος πού ὁ Ἱερισσοῦ Χριστόφορος εἶχε κτίσει το 1667 τό μικρό ἐκκλησάκι τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ ἴδρυσαν τή νέα μονή μέ τίν ἐπωνυμία Ρούσικο.

Ο κύριος ἴδρυτής, ώστόσο, τῆς Μονῆς ὅπως τή βλέπουμε σήμερα, παραμένει ὁ Μολδαβός ῥιγμόνας Σκαρλάτος Καλλιμάχης, ὁ ὄποιος

έκτος ἀπό τίν πλούσια δωρεά του, ἐπέτρεψε στούς μοναχούς τοῦ παλαιοῦ Ρωσικοῦ νά ἔρθουν στήν Μολδαβία καί νά μαζέψουν δωρεές. Μέ δῆλα τά χρήματα πού μαζεύτηκαν ξεκίνησε ἡ ἀνοικοδόμηση τοῦ μοναστηριοῦ τό 1812. Ἐτσι, ὁ Σκαρλάτος ἔκτισε τό καθολικό, 3 παρεκκλήσια, τά κελιά, μιά τράπεζα, ἔνα ἀρτοποιεῖο, τό νοσοκομεῖο καί ἄλλα χρήσιμα κτίρια. Ἐπίσης, ἀνέγειρε ἔναν πύργο καί ἰσχυρά τείχη γύρω ἀπό τόν χῶρο τῆς Μονῆς. Ἐνεκα τῆς στήριξης τοῦ Μολδαβοῦ ἥγεμονα ἄλλα καί ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογένειάς του, τό Μοναστήρι ἔκεινη τίν ἐποχή ἦταν γνωστό καί ὡς «Κοινόβιο τῶν Καλλιμάχηδων».

Τό Καθολικό τοῦ μοναστηριοῦ κτίστηκε ἀπό τό 1812 μέχρι τό 1820. Ἐχει 35 παρεκκλήσια μεταξύ τῶν ὅποιών ὁ θαυμάσιος καί περικαλλῆς ναός τῆς Ἁγίας Σκέπης τῆς Θεοτόκου καί τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νιέφσκι (1852) στή βορειοδυτική πτέρυγα, καί ὁ ναός τοῦ Ἁγίου Μητροφάνη δυτικά τῆς βιβλιοθήκης. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς περιέχει περίπου 2.000 κειρόγραφα καί πάνω ἀπό 20.000 ἔντυπα βιβλία.

Πάνω ἀπό τίν είσοδο τῆς Τράπεζας ὑπάρχει τό καμπαναριό (1893), μέ τή μεγάλη καμπάνα πού εἶναι ἡ μεγαλύτερη στό Ἁγιον Ὄρος καί δεύτερη στόν κόσμο καί τίν κτυποῦν δύο μοναχοί. Ἐχει περιφέρεια 8,71 μ., διάμετρο 2,71 μ. καί βάρος 13 τόνους. Ὕπάρχουν ἄκόμα ἔκει ἄλλες 32 καμπάνες πού τίς κτυποῦν ἄλλοι δύο μοναχοί ρυθμικά. Μεταξύ τῶν ἱερῶν λειψάνων πού ὑπάρχουν ἔκει, ὁ προσκυνητής μπορεῖ νά προσκυνήσει τίν κάρα τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ τοῦ Ἀθωνίτου, ὁ ὅποιος ἔζησε ἐδῶ μέχρι τό 1938, καθώς καί τίν κάρα τοῦ Ἁγίου Σιεφάνου τοῦ νεομάρτυρος, τίν ὅποια προσέφερε ἡ σύζυγος τοῦ Σκαρλάτου Καλλιμάχου, Ρουκάνδρα, τό 1815.

Ομως τό πολυτιμότερο κειμήλιο τῆς Μονῆς εἶναι ἡ τίμια κάρα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ ἴαματικοῦ. Τό 1751 ἡ κυρία Σουλτάνα, σύζυγος τοῦ ἥγεμονος τῆς Μολδαβίας Κωνσταντίνου Ράκοβιτσα, περιέβαλε μέσα σέ χρυσή θήκη τίν κεφαλή τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἐνῶ τό 1796 ὁ Ἀλέξανδρος Καλλιμάχης μαζί μέ τή σύζυγό του προσέφεραν μιά ἀσημένια λάρνακα μέσα στήν ὅποια φυλάσσεται μέχρι σήμερα ἡ κάρα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Ἐπίσης, μέσα στό καθολικό τῆς Μονῆς ὑπάρχει ἡ θαυματουργός εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, καλυμμένη μέ ἐπιχρυσωμένο ἀσήμι καί στολισμένη μέ πολύτιμες πέτρες, πού στάλθηκαν ἀπό τή Ρωσία.

Ο τελευταῖος Ἐλληνας ἥγούμενος ἦταν ὁ ἵερομόναχος Γεράσιμος, ὁ ὅποιος ἐξελέγη τό 1832. Ἀργότερα, τό 1838, οἱ λίγοι μοναχοί πού ζοῦσαν ἀκόμη ἐδῶ ἐπέτρεψαν σέ ἀρκετούς Ρώσους μοναχούς, πού ζοῦσαν σέ κελιά τῆς Καψάλας, νά ἐγκατασταθοῦν ἐδῶ.

Σταδιακά, ὁ ἀριθμός τῶν Ρώσων αὐξήθηκε στημαντικά. Τό 1869 ὑπῆρχαν ἕδη 250-300 Ρώσοι μοναχοί καί 190 Ἐλληνες. Ὁ πρῶτος Ρώσος ἥγούμενος, ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος, ἐξελέγη τό 1875. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, γιά νά ἐπιλύσει ὁρισμένες διαφωνίες πού

είχαν προκύψει, άναγνώρισε τίν οπεροχή τῶν Ρώσων καί ὄνόμασε τό μοναστήρι «Ρωσικό Κοινόβιο τοῦ Ἅγίου Παντελεήμονος». Οἱ Ἑλληνες μοναχοὶ διασκορπίστηκαν σέ ἄλλα ἀγιορείτικα μοναστήρια ἢ σκῆτες. Μέσα σέ 30 χρόνια ὁ ἀριθμός τῶν Ρώσων μοναχῶν ἔφτασε τούς 2.000.

Τό Μοναστήρι ἄρχισε νά παρακμάζει σέ μεγάλο βαθμό μετά τίν Ἐπανάσταση τοῦ 1917 καί ἔφτασε σέ σημεῖο νά ἐρημωθεῖ. Τό 1968 ἢ κατάστασή του ἐπιδεινώθηκε ἀκόμη περισσότερο λόγω μιᾶς καταστροφικῆς πυρκαγιᾶς. Μετά τό 1989, ὁ ἀριθμός τῶν νέων μοναχῶν αὐξήθηκε σημαντικά καί σήμερα τό Μοναστήρι ἀποτελεῖται ἀπό περισσότερο ἀπό 60 μοναχούς, Ρώσους καί Οὐκρανούς.

Τό ἑσωτερικό τοῦ καθολικοῦ εἶναι κατάγραφο μέ τοιχογραφίες τοῦ περασμένου αἰώνα, ρωσικῆς τέχνης. Ἐπίσης ρωσικῆς προελεύσεως εἶναι καί τό πλούσια διακοσμημένο τέμπλο τοῦ ναοῦ. Οἱ Ἱερές ἀκολουθίες στό καθολικό, μέ ἔνα σιγίλλιο τοῦ ἔτους 1875, δρίστηκε νά ψάλλονται καί στίς δύο γλῶσσες, τίν ελληνική καί τή ρωσική, πράγμα πού ἐφαρμόζεται καί σήμερα.

Στή μονή Παντελεήμονος ἀνίκουν καί τά ἔξης τέσσερα ἔξαρτίματα: τό μετόχι τῆς Χρωμίτσας ἢ Χρωμάτισσας στήν ἀρχή τῆς κερσονήσου πρός τήν Οὐρανούπολη, κοινόβιο μέ λίγους Ρώσους μοναχούς, ἢ σκήτη τοῦ Ξυλουργοῦ ἢ Βογορόδιτσα (τῆς Θεοτόκου), κοινόβιο μέ ἐλάχιστους Βούλγαρους μοναχούς κτισμένη στήν περιοχή τῆς μονῆς Παντοκράτορος, ἢ Νέα Θηβαΐδα ἢ Γουρνοσκήτη καί τό Παλαιομονάστηρο, πού παραμένει σήμερα κλειστό.

Ἡ Ἱερά Μονή Παντελεήμονος ἔχει δύο κοιμητηριακούς ναούς. Ὁ παλαιότερος καί σημερινός κοιμητηριακός ναός της τιμᾶται στή μνήμη τῶν Ἅγιών Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου. Εἶναι κτισμένος τό 1820, σύγχρονος τοῦ Καθολικοῦ. Ὁ δεύτερος καί νεώτερος ἀνεγέρθηκε τό 1896. Εἶναι κτίσμα διώροφο, μέ ναό, διστοιχοφυλάκιο καί δύο, ἀνεξάρτητα μεταξύ τους, κελιά. Ἡ μορφολογία του χαρακτηρίζεται ἀπό ἐκλεκτιστικά στοιχεῖα, τυπικό δεῖγμα τῆς ρωσικῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ 18ου αἰώνα. Στόν δεύτερο ὄροφο στεγάζεται ναός στή μνήμη τῶν Ἅγιών Ἀρχαγγέλων, ἐνῶ τό ἰσόγειο εἶναι ἀφιερωμένο στούς Ρώσους ὁσίους Σεραφείμ Σάρωφ καί Θεοδόσιο Τσερνίκωφ.

Σήμερα ἡ Μονή διαθέτει στίς πτέρυγές της, κηροπλαστεῖο, προσφοριό, ὅδοντιατρεῖο, γηροκομεῖο, φαρμακεῖο, ραφεῖο καί φωτογραφεῖο, στό ἰσόγειο τμῆμα τῆς βιβλιοθήκης. Ἐπίσης, διαθέτει μεγάλο καί ὀργανωμένο ἐργαστήριο συντήρησης εἰκόνων, ἐνῶ σύντομα θά λειτουργήσουν καί χώροι συντήρησης βιβλίων.

Ἡ γούμενος εἶναι ὁ Ἀρχιμανδρίτης Εὐλόγιος.

Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΩΝΣΤΑΜΟΝΙΤΟΥ

HΙερά Μονή Κωνσταμονίτου δέν φαίνεται ἀπό τίν θάλασσα, ἀλλά μέ ἀπόσταση μίας ὥρας ἀπό τόν ἀρσανά της εἶναι κτισμένη σέ μία πολύ γραφική περιοχή τοῦ Ἅγιου Ὄρους, μέσα σέ καταπράσινο δάσος κυρίως μέ καστανιές, τό γνωστό στούς τακτικούς ἐπισκέπτες ώς Κρειοβούνι. Ὁμοίως δέν ἔχει εύκολη ἐπικοινωνία καί μέ τά γειτονικά μοναστήρια τοῦ Βατοπαιδίου καί τοῦ Ζωγράφου παρά μόνο μέσα ἀπό δύσβατα μονοπάτια. Στίν ιεραρχία τῶν μονῶν ἔρχεται εἰκοστή καί τελευταία μετά ἀπό αὐτήν τοῦ Ἅγιου Παντελεήμονος. Ἀκολουθεῖ τό κοινοβιακό σύστημα ζωῆς καί διοίκησης.

Ἡ ὄνομασία τῆς μονῆς δέν εἶναι ἔξακριβωμένη, ἐν τούτοις ὑπάρχουν τρεῖς ἐκδοχές περί αὐτῆς. Ἡ πρώτη ἐκδοχή τίν σχετίζει μέ τόν Μέγα Κωνσταντίνο καί τόν γιό του Κωνστάντιο, πού θεωρεῖται πώς ἔκτισαν κάποιον ναό στήν ἴδια περιοχή, ἡ δεύτερη μέ κάποιον μοναχό μέ καταγωγή ἀπό τήν Κασταμονή τῆς Παφλαγονίας ἢ τοῦ Πόντου καί ὁ ὅποιος εἰκάζεται πώς τήν ἰδρυσε καί ἡ τρίτη μέ τό γεγονός ὅτι περικλείεται ἀπό πυκνό καστανόδασος. Καμία ἀπό τίς παραπάνω ἐκδοχές δέν ἔχει τεκμηριωμένη βάση. Εἶναι, ὅμως, γεγονός πώς ἡ πρώτη φορά πού ἀναφέρεται σέ ιστορική πηγή κατά τό 1097 γίνεται ἀναφορά σέ κάποιον ἱγούμενο μέ τό ὄνομα Ἰλαρίων Κασταμονίτης ὁ ὅποιος μπορεῖ πράγματι νά ἦταν ἰδρυτής τῆς Μονῆς. Τό ἔγγραφο ἀφορᾶ σέ μία ὑπόθεσην καταπάτησης τμημάτων τοῦ Ἅγιου Ὄρους ἀπό Βλάχους. Ὁ ἐν λόγῳ ἱγούμενος μαζί μέ τέσσερεις ἄλλους ἱγούμενους μονῶν τοῦ Ἅθωνος ἐπισκέπτηκαν στήν Κωνσταντινούπολη τόν αὐτοκράτορα Ἀλέξιο Α΄ Κομνηνό προκειμένου νά ἔξασφαλίσουν τήν ὑποστήριξή του ἔναντι τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νικολάου Γ΄ Γραμματικοῦ, πού εἶχε ἀποκηρύξει τό Ἅγιο Ὄρος καί εἶχε δώσει ἀδεια σέ ὅμαδες Βλάχων (πού εἶχαν καί γυναικες) νά ἐγκατασταθοῦν στήν γύρω περιοχή. Ἡ ὑπόθεση φαίνεται νά ὀδήγησε στήν ἀναγνώριση τῆς Μονῆς ώς βασιλικῆς.

Ἡ μονή μέσα στήν πολύχρονη ιστορία της γνώρισε ἀκρετές καταστροφές μέ ἀνάλογες ὅμως ἀποκαταστάσεις ἀπό σημαίνοντα πρόσωπα τῆς βυζαντινῆς καί τῆς νεώτερης ιστορίας. Ἡ πρώτη καταστροφή συνέβη στά τέλη τοῦ 13ου αἰώνα μέ τίς γνωστές ἐπιδρομές τῶν Καταλανῶν μισθοφόρων τοῦ ἐνωτικοῦ πατριάρχου Βέκκου καί στρατευμάτων τοῦ

αὐτοκράτορα Μιχαήλ Ή' τοῦ Παλαιολόγου πού δυστυχῶς ἐπέφεραν σοβαρό πλῆγμα μέ σφαγές καί λεπλασίες σέ πολλές μονές τοῦ Ἅγιου Ὁρους. Σύντομα οἱ ζημιές ἀποκαταστάθηκαν μέ χορηγίες τοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρονίκου Β' Παλαιολόγου καὶ τῆς πριγκίπισσας τῆς Σερβίας Ἄννας τῆς Φιλανθρωπινῆς καθώς καὶ ἀργότερα ἀπό τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Β' Παλαιολόγο καὶ τὸν Σέρβο ήγειρόνα Γεώργιο Βράνκοβιτς γιά μία πυρκαγιά πού ξέσπασε στά μέσα τοῦ 15ου αἰῶνα. Τὴν ἕιδια περίοδο ὁ Σέρβος στρατηγός Ράντιτς ἀποσύρθηκε στὴν μονὴ καὶ ἔγινε μοναχός μέ τό ὄνομα Ρωμανός, ἀφιερώνοντας τὴν περιουσία του σέ αὐτήν καὶ ἔτσι ἡ μονὴ ἔφθασε στὴν πρώτη τῆς ἀκμήν.

Μετά τὴν Ἀλωση τῆς Κωνσταντινούπολης ὁ κεφαλικός φόρος πού ἐπιβλήθηκε ἀπό τοὺς Ὀθωμανούς σέ συνδυασμό μέ καταστροφές ἀπό πυρκαγιές ἔφεραν σέ παρακμή τὴν μονὴ γιά ἵνα πολὺ μεγάλο χρονικό διάστημα μέ τὴν ὄριστική ἔγκατάλειψή της ἀπό μοναχούς τὸ 1722. Ὁ πατριάρχης Νεόφυτος Ζ' 75 χρόνια ἀργότερα προσπάθησε νά ἀναστήσει τὴν μονὴ μέ σιγγῆλιό του πού τὴν μετέτρεπε σέ κοινόβιο. Πράγματι ἡ μονὴ ἀρχισε καὶ πάλι σιγά σιγά νά ἀκμάζει, καθώς ἔκινησε μία ριζική ἀνακαίνιση τῶν κτηρίων της. Μεγάλη συνδρομή σέ αὐτό παρεῖχε ἡ γνωστή κυρα-Βασιλική τοῦ Ἀλή Πασᾶ, ἀλλά καὶ ἀργότερα ἐπί ἥγουμενίας Συμεὼν τοῦ Σταγειρίτη μεγάλοι ἔρανοι πού ἔγιναν στὴ Ρωσία. Ἀποκορύφωμα τῆς ἀνακαίνισης ἦταν ἡ ἀνοικοδόμηση νέου καθολικοῦ στὸ κέντρο τοῦ μοναστηρίου ἐπ' ὅνόματι τοῦ Ἅγιου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου. Ὁ νέος ναός κλασικοῦ ἀγιορείτικου τύπου κτίσθηκε στά ἔτη 1860-67 καὶ ἔχει ὄκτω μολυβδοσκέπαστους τρούλους καθώς καὶ πολύ ἐπιμελημένη ἔξωτερική λιθοδομή. Ἐσωτερικά ἔχει μαρμάρινο τέμπλο καὶ δάπεδο, ἐνῶ δέν ἔχει τοιχογραφίες, ἀλλά πολλές φορπτές εἰκόνες.

Σήμερα ἡ μονὴ ἔχει ἐντός τῶν τειχῶν τέσσερα παρεκκλήσια καὶ ἑκτός πέντε ἔξωκκλήσια καθώς καὶ ἓνα καὶ μοναδικό Κελλί στίς Καρυές γιά τὴν ἀντιπροσωπεία στὴν Ἱερά Ἐπιστασία. ἔχει ἐπίσης δύο Καθίσματα πέριξ τῆς μονῆς. Τὰ παρεκκλήσια ἐντός τῶν τειχῶν εἶναι στὶς νότια πτέρυγα τῆς Παναγίας Πορταΐτισσης, στὴν νοτιοανατολική πτέρυγα τῶν Ἅγιων Πάντων καὶ τοῦ Ἅγιου Κωνσταντίνου, πού εἶναι καὶ τό μεγαλύτερο, καὶ στὶν βόρεια πλευρά τοῦ περιβόλου τοῦ Ἅγιου Νικολάου. Τὰ ἔξωκκλήσια εἶναι τῆς Παναγούδας, ὅπου ὑπάρχουν περιφημές τοιχογραφίες τοῦ 17ου αἰῶνα, τοῦ Ἅγιου Ἀντωνίου, τῆς Ἅγιας Τριάδος, τοῦ Ἅγιου Νικολάου πού βρίσκεται στὸν ἀρσανά καὶ, τέλος τῶν Ἅρχαγγέλων Μιχάηλ καὶ Γαβριήλ πού εἶναι καὶ ὁ κοιμητηριακός ναός τῆς μονῆς.

“Οπως σέ ὅλα τὰ μοναστήρια τοῦ Ἅγιου Ὁρους ἔτσι καὶ ἡ μονὴ Κωνσταμονίτου ἔχει τούς δικούς της πνευματικούς θησαυρούς. Καταρχάς, στὶν μονὴ θησαυρίζονται τεμάχιο Τιμίου Ξύλου καὶ πολλά ἱερά λειψανα ἀγίων, ὅπως ἡ δεξιά κείρα τοῦ Ἅγιου Στεφάνου, τοῦ Ἅγιου Παντελεήμονος, τοῦ Ἅγιου ἀποστόλου Ἀνδρέου, κ.ἄ. Στίς πολλές φορπτές εἰκόνες πού ὑπάρχουν ἀναφέρονται ὡς ἀξιολογότερες αὐτή

τοῦ Ἀγίου Στεφάνου πού χρονολογεῖται στόν 8ο αἰώνα καί κατά τήν παράδοσην ἦρθε θαυματουργικά στήν μονή μέσω θαλάσσης ἀπό τά Ἱεροσόλυμα τήν ἐποχή τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α΄ Κομνηνοῦ, τῆς Πλαναγίας Ὁδηγήτριας πού ἦταν δῶρο τῆς πριγκίπισσας Ἀννας τῆς Φιλανθρωπινῆς, τῆς θαυματουργῆς Παναγίας Πορταΐτίσσης στό ὅμώνυμο παρεκκλήσι καθώς καὶ τῆς παρομοίως θαυματουργῆς Παναγίας Ἀντιφωνήτριας. Μάλιστα, ἡ τελευταία συνδέεται μὲ τό γνωστό θαῦμα κατά τό 1020 ὅταν γέμισε τό πιθάρι μέ λάδι γιά τά καντήλια τοῦ ναοῦ πού εἶχε τελειώσει καὶ ἔτσι μπόρεσε ἡ ἀδελφότητα νά γιορτάσει πανηγυρικά τόν Ἐσπερινό τοῦ Ἀγίου Στεφάνου. Τέλος, ἀξίζει νά σημειωθεῖ πώς στήν Βιβλιοθήκη τῆς μονῆς σώζεται ἔνας θησαυρός 110 χειρογράφων, ἐκ τῶν ὁποίων τά 14 περγαμηνά, καὶ 1000 παλαιτύπων, καθώς, ἐπίσης, στό Σκευοφυλάκιο φυλάσσονται πολλά ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ πολύτιμα ἵερα ἄμφια καὶ σκεύη.

Ἡ ἀδελφότητα τοῦ μοναστηρίου σήμερα κυμαίνεται στά 45 ἄτομα, ἐνῶ Καθηγούμενος τῆς ἀδελφότητας εἶναι ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χαράλαμπος Κωνσταμονίτης. Ἡ Μονή Κωνσταμονίτου δέν εἶναι ἀπό τίς πολὺ γνωστές μονές τοῦ Ἀθωνος. Ὅμως, ἀποτελεῖ ἔνα φωτοδείκτη στό σκοτάδι τοῦ κόσμου, μία ἥμερη δύναμη πού συντελεῖ καὶ αὐτή μέ τόν ἀγῶνα τῶν μοναχῶν καὶ τό πύρινο ποτάμι ἀδιάλειπτης προσευχῆς στόν ἔξαγιασμό ψυχῶν, ἰδιαίτερα αὐτῶν τῶν πολλῶν ἐξ ἥμῶν πού χάνουν τόν σκοπό καὶ τό νόημα τῆς zωῆς τους μέσα στήν ἀνεμελιά καὶ στήν ὀκνηρία μιᾶς μαραμένης zωῆς, πού με τήν σειρά της κάνει τούς ἀνθρώπους ἀπομονωμένους, δικασμένους, παράνομους, ψυχασθενεῖς καὶ τελικά ἀξιολύπτους. Ἄς εὔχηθούμε κι ἐμεῖς οἱ τοῦ κόσμου, ὅπως καὶ οἱ μοναχοί εὔχονται γιά ὅλους ἐμᾶς, νά παραμείνει ἡ μονή φάρος ἐλπίδας καὶ σχολείο μαθητείας ταπεινώσεως, προσευχῆς καὶ ἀγάπης.

ΠΗΓΕΣ

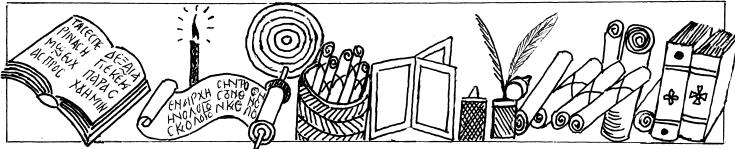
Ε. Π. Λέκκου, *Tά Ἑλληνικά Μοναστήρια*, ἐκδ. Ἰκνηλάτης, Πειραιᾶς 1995.

Μωύσεως Μοναχοῦ, *Τό μήνυμα τοῦ Ἀγίου Ὠρούς*, ἐκδ. Τῆνος, Ἀθήνα 1988.

https://web.archive.org/web/20080604123322/http://www.athlonite.gr/athos/kasta_monitou.htm.

Πρωτοπρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ
Ἄρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ MSc

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Άρχιμ. Ιωάννου Κωστώφ, Ούρανια δροσιά, Στό βάθρο άναβαίνεις στό βόθρο κατεβαίνεις, έκδ. "Άγ. Ιωάννης ό Δαμασκηνός", Ωρωπός 2022, σσ. 216.

Ι μικρές ιστορίες, οι παροιμίες, οι ρήσεις διαφόρων άνθρωπων πού συνέλεξε μέ επιμέλεια περισσότερο, κατά τό είωθός αὐτῷ, ο φιλόδονος καί ἐν ταυτῷ φιλόχριστος κληρικός ἀπότελούν μιά ὑπέροχη συμφωνία πού δέν τέρπει ἀπλῶς τὸν ἀναγνώστη, ἀλλά τὸν σπρώχνει νά προχωρίσει «εἰς τὸν ὄδον τὸν ἄγουσαν εἰς τὸν ζωὴν». «Ἄν αὐτός εἶναι ράθυμος τὸν ἐγείρει «ἀπό στρωμῆς κακώσεως» ὥστε νά κάνει τὰ πρῶτα βήματα πρός τὸ σωστή κατεύθυνση. Γιά νά πιστοποίησε ὁ ἀναγνώστης τὸν ἀλπίθεια τῶν λεγομένων παραθέτει τὸ κάτωθι: «Ο Άγ. Πλαΐσιος σπουδώνει: οἱ πειρασμοὶ ὠφελοῦν πολὺ. Όχι διτὶ ὁ διάβολος μπορεῖ νά κάνει ποτέ καλὸν γιατί εἶναι κακός, ἀλλά ὁ καλός Θεός ἐμποδίζει τὸν πέτρα πού μᾶς κτυπᾷ γιά νά σπάσει τὸ κεφάλι μας καί μᾶς τῇ δίνει στὸ χέρι καί στὸ ἄλλο μᾶς δίνει ἀμύγδαλα γιά νά τὰ σπάσουμε καί νά τὰ τρώμε». Όφειλώ νά όμολογήσω δημοσίευση μιά ιστορία πού συνέβη στό Τομπόλος τῆς Σιβηρίας.

Ο Θωμᾶς Ρύζκωφ καταδικάζεται γιά φόνο πού δέν ἔκανε. Καταφέρνει νά δραπετεύσει καί διαπράτει πολλούς φόνους. Μιά μέρα μπήκε σ' ἔνα σπίτι, σκότωσε τρεις ὑπηρέτες καί μπαίνει στό δωμάτιο τοῦ μικροῦ Μικαήλ κι ἐτοιμάζεται νά τὸν σκοτώσει. Ο μικρός τοῦ δίνει ἔνα αὐγό καί τοῦ λέει: Χριστός ἀνέστη! Αὐτός μένει γιά λίγο ακίντησ, τελικά παίρνει τὸ αὐγό κι ἀπαντᾶ: — 'Αληθῶς ἀνέστη. Μετανοεῖ εἰδικινά, ἔξομολογεῖται καί γίνεται ἀλλος ἀνθρώπος. Μετά ἀπό χρόνια ἔνας πρίγκιπας πού κυνηγά στά Οὐράλια συναντά ἔνα ἀσκπτή. Τὸν ἀναγνωρίζει κι αὐτὸς τοῦ τονίζει πώς μετεστράψη μετά τὴν συνάντησή του μέ τὸ μικρό. Σέ λίγο πεθαίνει κι ἄγγελοι κυκλώνουν τὸ σκήνωμά του. Κι ἔνα ἀκόμη: «Ο Θεός θά μᾶς δώσει τὰ καυσόζυλα, ἀλλά ἐμεῖς θ' ἀνάψουμε τὸ σπίρτο». Ο συγγραφέας κατορθώνει νά κεντρίσει καί νά κρατήσει ἀμείωτο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη μέχρι τὸν τελευταία σελίδα. Δέν εἶναι μικρό πράγμα. Θά τό διαπιστώσετε μελετώντας το.

* * *

Γεώργιου Κάκκουρα, Περί νεομαρτύρων καί Κύπριοι νεομάρτυρες τῆς τουρκοκρατίας, Άγια Νάπα 2021, σσ. 72.

Καλαίσθητη ἕκδοση πού εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας μέ τὸν εὐκαιρία τῶν 200 χρόνων τῆς παλιγγενεσίας. Ο συγγραφέας, ἐγκρατής τοῦ θέματος, ἀσχολεῖται μέ τό καίριο ζήτημα τῶν νεομαρτύρων. «Οπως σπουδώνει ὁ μητροπολίτης Κωνσταντίας Βασιλείος στό Προλογικό του Σημειώμα, «οἱ νεομάρτυρες στά χρόνια τῆς σκλαβιᾶς μέ τό μαρτύριο τους ἐνίσχυσαν τὸν πίστη τῶν χριστιανῶν καί στάθικαν ἀνάχωμα ἔναντι τῶν ἐξισλαμισμῶν. Ἐτσι κατέστησαν τὰ πιό ὄφατα καί ζωντανά παραδείγματα ἐμπνευστῆς καί μίμησης ἀγώνων καί θυσιῶν». Μετά ἀπό μιά περιεκτική ἀνάλυση τῶν δεδομένων πού σχετίζονται μέ τὸ θυσία τῶν νεομαρτύρων ὁ συγγραφέας χαράσσει τά ὅρια μεταξύ ἐθνομαρτύρων καί νεομαρτύρων σπουδώνοντας: «Οσο ίερό κι ἄν εἶναι τό μαρτύριο γιά τό Γένος, δέν μπορεῖ νά θεωρηθεί καθαυτό ὡς πιστοποιητικό ἀγιότητας. Οι ἐθνομάρτυρες μαρτυροῦν γιά τὴν Ἑλλάδα καί τὴν ἐλευθερία καί οἱ νεομάρτυρες γιά τό Χριστό καί τὴν ὄρθοδοξη πίστη». Προσυπογράφουμε ἀνενδοιάστως τὰ ἀνωτέρω. Πολλά παρατάγουδα συμβαίνουν τελευταίοις ἀπό κύκλους ζεκάθαρα ἐθνοφυλετικούς... Τό τρίτο μέρος τοῦ βιβλίου ἀσχολεῖται μέ τούς Κύπριους νεομάρτυρες. Σημειώνων ἐνδεικτικά τὸν παραπήρηση ὅτι ὁ Άγιος Γεώργιος ό Κύπριος, σύμφωνα μέ τὴν σύγχρονη ἔρευνα καί τίς πηγές ὀνομαζόταν Ιωάννης. Άρα μιλάμε γιά ἔνα πρόσωπο κι οχι δύο. Τελειώνω μέ μιά ὄχι τόσο εὐχάριστη διαπίστω-

σπ. Ἡ κατά Κύπρον Ἐκκλησία ἀντί νά προχωρήσει στήν ἀγιοποίηση τῶν ἐν Κύπρῳ νεομαρτύρων τοῦ 1821 καὶ τῆς τουρκοκρατίας γενικότερα παρέπεμψε τό δόλο θέμα σέ ἐπιτροπή! Εἶναι κανόνας ὅτι κάθε ἀναφορά σημαίνει στό τέλος ματαίωσην. Ἐδῶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός, οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ πρόκριτοι τῆς Νίσου καὶ ὅχι μόνο, βάδισαν ἀνενδοίαστως καὶ αὐθορμήτως πρός τό μαρτυρικό θάνατο κι ἔγιναν θυσία γιὰ τὸ Χριστό κι ἐμεῖς, ἐδῶ καὶ 200 χρόνια σκεφτόμαστε καὶ προβληματίζομαστε; Πάντως ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία κυκλοφόρησε πέρυσι μετάλλιο στό ὄποιο μεταξύ τῶν Ἀγίων νεομαρτύρων ἐμφανίζεται καὶ ὁ Κύπρου Κυπριανός.

* * *

Ἀρχιμ. Ἱωάννου Κωστώφ, Ἡ θεοπνευστία τῆς Βίβλου, Ἡ αὐτοπροσωπογραφία τοῦ Θεοῦ, ἐκδ. Ἀγ. Ἱωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2022, σσ. 220.

Ἐποχή ἀμφισθητίσεως τῶν πάντων εἶναι ἡ ἐποχή μας. Αὐτὸ δέν ἀποτελεῖ μωσικό. Ἐποχή κατά τὴν ὥποια ἡ Εὐρώπη ὅχι ἀπλῶς ἔχει γυρίσει τὴν πλάτη στό λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀλλά παλεύει ἀπεγνωσμένα νά ἔξαλεψει ὅτι τῆς κληροδότησης ἡ χριστιανική πίστη. Καὶ οἱ ἀνθρώποι ἔχουν μείνει ἔκερμαστοι ὡς κάλαμοι κλυδωνιζόμενοι παντὶ ἀνέμῳ... Ὁ καλός π. Ἱωάννης δεῖχνει μέ τό παρόν σταθερό σημεῖο πλεύσεως καὶ παρέχει ἄγκυρα ἐλπίδος. Ἀναφερόμαστε στό γραπτό λόγο τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἀγίᾳ Γραφῇ. «Ἴνσιος Χριστός καὶ σύμερον ὁ αὐτός καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας». Κι ὁ λόγος του παρομοιώς. Εἶναι ἐσ ἀεὶ «λύχνος τοῖς ποστί» τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν σύμερον ἡμέραν, ὅπως καὶ πρὶν ἀπὸ τρεῖς κιλιμέδες χρόνια. Ἀπὸ τὸν πίνακα περιεχομένων κατανοοῦμε τά βασικά σημεῖα τοῦ βιβλίου. Διαιρεῖται στά κατωτέρω κεφάλαια: Κρητικά τῆς Βίβλου, Θεόπνευστη Α', Θεόπνευστη Β', Θεόπνευστη Γ', Κρυπτικά Α', Κηρυκτικά Β', Περὶ τοῦ τριημέρου τῆς Ἀναστάσεως, Ἐπίλογος. Ὁ συγγραφέας κατά τὴν προσφιλή του τακτική συνέλεξε πλεῖστες ὅσες γνωμὲς ἐπαιδίοντων καὶ κατεχοντων τό θέμα. Διαβάζουμε μεταξύ ἄλλων: «Τό εἰδαγγέλιο εἶναι ἡ πυξίδα τοῦ ταξιδιοῦ τῆς ζωῆς καὶ οἱ Ἰνσιος ὁ πολικός ἀστέρας». «Οἱ ἀνθρώποι ἀπορρίπτουν συνήθως τὴν Βίβλο, ὅχι διότι ἀντιφάσκει στόν ἑαυτό της, ἀλλά διότι ἀντιφάσκει στόν ζωὴν τους». Περαίνουμε τό λόγο μέ μια λεπτομέρεια σχετική μέ τὴν περιπομή πού γινόταν, κατά τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, τὴν 8η μέρα ἀπὸ τὴν γέννησην. «Γιατὶ τίνι ὅγδον μέρα καὶ ὅχι τίνι 28η μέρα μετά τὴν γέννηση; Γιατὶ τίνι ὅγδον μέρα καὶ ὅχι τόν ὅγδοο μήνα τῆς ζωῆς τοῦ βρέφους; Εἶναι φοβερό ὅτι ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη ἀνακάλυψε ὅτι ἡ ἀντιαιμορραγική ούσια προβρομβίνη βρίσκεται στό μεγαλύτερο ἐπίπεδο της στό αἷμα τίνι ὅγδοο μέρα. Ἐπιπλέον καὶ ἡ βιταμίνη Κ ὡς αἴμοπικτικό στοιχείο μόνο τίνι ὅγδοο μέρα αὐξάνεται σέ ίκανοποιητικό βαθμό.

* * *

Ἀρχιμ. Ἱωάννου Κωστώφ, Εἰκόνες ἀναψυχῆς, Ὁ Χριστός ἐπισύρει τὸν προσοκή, ὁ διάβολος τὴ διασύρει, ἐκδ. Ἀγ. Ἱωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2022, σσ. 263.

«Καὶ ἑκτός τοῦ Χριστιανισμοῦ διεξάγεται ἀγώνας κατά κάποιων παθῶν, καὶ στόν ἀνθρωπισμό παρατηρεῖται ἡ προσπάθεια ὑπερνικήσεως τῆς μᾶς ἡ τῆς ἄλλης φαυλότητος. Ἐφόσον ὅμως ἀπουσίαζει ἡ ἐπίγνωσις τῆς βαθιτέρας αἵτιας τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐφόσον ἡ ρίζα αὐτῆς τοῦ κακοῦ παραμένει ἀκατάβλητη, ἡ τραγικότητα τῆς ἱστορίας δέν θά πάψει νά αὐξάνει (610). Μ' αὐτῆς τίνι ἀξιοσημείωτη παρατήρηση τοῦ Ἀγίου Σωφρονίου τοῦ Ἐσσεξ, πού γνώρισε τὸν ἴνδουισμό εἰς βάθος σέ κάποια φάστη τῆς ζωῆς του πρὶν ἀναχωρήσει γιὰ τὸ Ἀγίον Ὁρος ἀφείτω τὸν παράθεσην ἐκλεκτῶν ἀποσπασμάτων ἀπό τό παρόν πόνυμα τοῦ ἀκούραστου κληρικοῦ. Ἐχουμε ἐνώπιόν μας, γιά μια ἀκόμη φορά, 366 ἀποσπάσματα ἀπό διάφορα βιβλία πού συνέλεξε σπυρί - σπυρί ὁ συγγραφέας, ὥγουν παροιμίες, διάφορες ρήσεις, μικρές ἱστορίες, λόγους Ἀγίων. Δέν μέ βρίκει σύμφωνο, ὅμως ἡ παράθεση ἀποσπασμάτων (123, 162, 165, 167, 170, 174), ἀπό τόν ἀντίπαλο τῆς πίστεώς μας N. Καζαντζάκην. Κανείς δέν ἀμφιβάλλει γιά τίς λογοτεχνικές ἰκανότητες τοῦ ἐν λόγῳ συγγραφέως τοῦ περασμένου αἰῶνος. Ὁμως τά λόγια αὐτά λένε τά ἀντίθετα ἀπ' ὅτι ἀναφέρει τό Εὐαγγέλιο. Δέν μᾶς διαφεύγει ποσῶς τό ὑβρεολόγιο ἐναντίον τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς πίστεώς μας, μέ τό ὅποιο εἶναι κατάστικτα τά γραπτά του. Καλύτερα εἶναι ὁπωδόποτε τά εὗοσμα ἄνθη τοῦ λειμῶνος τῶν Γραφῶν. Φυσικά καὶ ἡ κοσμική σοφία δέν εἶναι ἀσκητική. Πρός ἄρσιν κάθε παρεχηγήσεως ἔκειθαρίζω πάως δέν ἀπορρίπτω τό βιβλίο, αὐτό εἶναι σαφές, ἀπλῶς ἐπισημαίνω κάπι πού πρέπει νά ἀποφεύγεται. Ἄς παρατήσουμε τά τοξικά καὶ τίς

ἐπικίνδυνες ἀναθυμιάσεις τους κι ἄς ἔρθουμε στά πνευματικά (27). «Δεῖτε, ἀδελφοί μου, μᾶς λέει ἔνας Ἀγιος, «πόσο ἀδύνατος εἶναι ὁ ἐχθρός μας, πού δέν νικᾶ παρά μόνο ἐκεῖνον πού θέλει νά νικηθεῖ».

* * *

Χρυσόστομου Γ', Μητροπολίτου Μάνης, *Ο καθηγητής τῆς ἰατρικῆς Παναγιώτης Δημακάκος, Ὁ ἀπλός μοναχός Λουκᾶς (1939-2021)*, Μάνη 2022, σσ. 48.

Δέν ἐντυπωσιάζει μέ τόν ὅγκο του τό παρόν πόνημα. «Ουμως ὁ ἀναγνώστης, διεξερχόμενος τίς σελίδες του διαπιστώνει ὅτι ἔχει πολύ στάρι. Μιλάμε γιά ἀδρές βιογραφικές πινελιές πού παρουσιάζουν τί ςωνή ἐνός καταξιωμένου γιατροῦ, ἐνός πρωτοπόρου τοῦ κλάδου τῆς ἀγγειοχειρουργικῆς στήν Ἑλλάδα. Ο Παναγιώτης Δημακάκος, ἔνα φωτόπαιδο ἀπό τή Μάνη διαπρέπει στήν ἰατρική στήν Εύρωπη, ἀρνιέται νά μείνει μονίμως στήν Ἐβλετία καί προτιμᾶ νά ἐπιστρέψει στόν τόπο του καί νά ὑπηρετεῖ τόν ἄνθρωπο ἀπό τή θέση τοῦ πανεπιστημιακοῦ καθηγητῆ καί τοῦ διευθυντῆ τοῦ Ἀρεταίειου νοσοκομείου. Συνδυάζει στό πρόσωπό του τήν ἐπιστημοσύνην, τήν ἀγάπην πρός τόν ἀσθενῆ, ἀλλά παράλληλα «μιλᾶ γιά τό Χριστό, γιά τούς Ἀγίους, γιά τήν κριστιανική παιδεία, γιά τήν οἰκογένεια, γιά τήν αὐτοθυσία, γιά τήν ἀγάπη, γιά τήν Ὁρθοδοξία, γιά τήν Ἑλλάδα». Τόσο ἥταν ἡ εὐλάβειά του ωστε καθιέρωσε σάν κάρο προσκυνήματος τό δωμάτιο τοῦ Ἀρεταίειου ὅπου ἐκοιμήθη ὁ Ἀγιος Νεκτάριος καί ἀνήγειρε ἵδιας διαπάναις στό Νοσοκομεῖο παρεκκλήσιο πρός τιμήν του. Μιά ἀπό τίς ρήσεις τοῦ Καθηγητοῦ ἥταν: «Ἄν βρεθῶ σέ δύσκολα κειρουργεία κάνω νοερά προσευχή. Σᾶς ἔξομολογοῦμαι πολλές φορές ἐφημερεύει ὁ ἴδιος ὁ Χριστός καί ζοῦμε τήν παρουσία του». Ἐτοί δέν ἀποτελεῖ ἔκπληξη τό γεγονός ὅτι ὁ ἐπώνυμος καθηγητής, ὁ πολύτεκνος οἰκογενειάρχης ἀποφασίζει μετά τή συνταξιοδότησή του νά φιερωθεῖ στό Θεό ως μοναχός Λουκᾶς. Τό ὄνομα αὐτό τόν συνδέει μέ τόν «Λουκᾶν τόν ἰατρόν», δηλ. τόν ἀπόστολο καί εὐαγγελιστή, ἀλλά καί τό σύγχρονο Ἀγιο Λουκᾶ ἐπίσκοπο Συμφερουπόλεως τόν ἰατρό. Ἐγκαταβιώνει στό Ἀγιον Ὅρος στήν Μονή Βατοπαδίου. «Οπως σπουδώνει ὁ καθηγούμενος τῆς Μονῆς Ἐφραίμ «ἡ παρουσία του στή Μονή ἥταν «ἐπιστολή Χριστοῦ γινωσκομένη καί ἀναγινωσκομένη ὑπό πάντων ἀνθρώπων»». Εὐχαριστοῦμε καθηκόντως τό σεβασμιότατο συγγραφέα γιά τή λιτή ἀλλά συνάμα ψυχοτρόφο τράπεζα πού μᾶς παρέθεσε.

* * *

* Αρχιμ. Αἰμιλιανοῦ Σιμωνοπετρίου, *Μωροί διά Χριστόν*, ἐκδ. Ἰνδικτος, Ἀθῆναι 2019, σσ. 31.

Μιά ὄμιλία τοῦ πολιοῦ Ἀγιορείτου Γέροντος Αἰμιλιανοῦ ἀποτελεῖ τό περιεχόμενο τοῦ παρόντος. Ἐκφωνήθηκε σέ μια ἐκκλησία τῶν Σερρῶν στά 1987, ἀλλά ὅπως σπουδώνει στόν Πρόλογό του ὁ καθηγούμενος τῆς Μονῆς Σιμωνόπετρας π. Ἐλισσάπος «τό νόημά της εἶναι διαχρονικό καί ἐπίκαιρο. Διαχρονικό διότι πάντοτε «οἱ κριστιανοί ἔνοιωθαν πώς ἥταν ἐτοιμοθάνατοι, μωροί κάριν τοῦ Χριστοῦ ... τοῦσαν μά ςωνή πού δέν μποροῦσαν νά τήν καταλάβουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου καί τούς θεωροῦσαν περίημα, κατακάθι τῆς κοινωνίας»». Σχολιάζοντας τήν περίπτωση τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἀγίου Βονιφατίου ὁ Γέροντας Αἰμιλιανός σπουδώνει: «Ἐάν ὁ Ἀγιος ζοῦσε, τό πολύ νά ἔκανε ἔνα γάμο. Τώρα ὅμως κρατήθηκε ἀπό τό σχοινί πού μᾶς ἔνώνει μέ τόν οὐρανό, ἔβαλε δηλαδή στό νοῦ του ἐκεὶ πάνω καί δέν φοβήθηκε, οὔτε ὑπόλογισε ὅσα θά υφίστατο. Ἡ πράξις του, θά ἔλεγε κάποιος, ἥταν μιά μωρία. Δείκνοντας ἐπίσης τήν ἀπόλυτη ἀφοσίωση τῶν προφτῶν στό θεῖο θέλημα σχολιάζει: «Λέγει ὁ Κύριος στόν περιφρόμο προφήτη Ἡσαΐα: Θέλω νά περιφέρεσαι στούς δρόμους «γυμνός καί ἀνυπόδηπτος». Ποιός σώφρων ἄνθρωπος γυρίζει στό δρόμο γυμνός καί ἀνυπόδηπτος; Κι ὅμως, ὁ προφήτης ἐφίρμοσε τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ἡ πράξις αὐτή ἥταν παλαβήν γιά τούς ἀνθρώπους, τόν ἔβλεπαν καί τόν κοροΐδευαν... Ὄταν πραγματοποιήθηκε ἡ αἰχμαλωσία, τότε οἱ Ἰουδαϊοί θυμίθηκαν τόν προφήτη». «Ωστε», καταλήγει συμπερασματικά ὁ Ἀγιορείτης ἑγούμενος, «ἡ Π. Διαθήκη, ὁ Χριστός οἱ Ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες, οἱ πιστοί, ὅλος ὁ πραγματικός κριστιανισμός εἶναι κάτι τό παράδοξο γιά τούς κοσμικούς ἀνθρώπους, εἶναι μιά μωρία, μιά σαλότης, μιά τρέλλα. Ἡ πίστης μᾶς δέν εἶναι μιά θροσκεία πού συμβιβάζεται μέ τά ἀσυμβίβαστα, δέν ἐπιτρέπει στόν ἄνθρωπο

νά συμβιβάζεται μέ τό κοσμοκό πνεῦμα». Λόγοι προφητικοί πού τά λένε ἔξω ἀπό τά δόντια καί καυτηριάζουν κάθε ἐκκοσμικευτική προσπάθεια, πού θέλει νά νερώσει τόν ἄκρατον οἶνον τῆς πίστεως τῆς πατροπαραδότου καί νά τόν κάνει ἄγευστο καί κατάλληλο μόνο πρός ἐμετό.

* * *

‘Αρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Tί προσπλθες, ἀδελφέ;* Ὄνθος τῆς ἐρήμου καί Λάθος τῆς ἐρήμου, ἐκδ. Ἀγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2022, σσ. 261.

Μέ θέμα καίριο καί κύριο, πού δέν μπορεῖ νά φύγει ἀπό τίν ἐπικαιρότητα καταπιάνεται ὁ συγγραφέας τοῦ παρόντος. ‘Αναφερόμαστε στό μοναχισμό. ‘Ο ἵδιος ὁ τίτλος ἔξ ἄλλου, ἀνακαλεῖ στό νοῦ τίς μοναχικές ὑποσχέσεις. Τό πρῶτο παράθεμα ἀπό τό βιβλίο πού ἔχω ἐνώπιον μου είναι μιά φοβερή ρήση τοῦ σύγχρονου ρουμάνου ἀσκητῆ Ἐνώκ: «Κάποτε οἱ καλόγεροι ἦταν γνῖνοι ἄγγελοι καί οἱ κοσμικοί τότε ζοῦσαν σάν καλόγεροι. Τώρα τά πράγματα ἄλλαξαν ἀντίστροφα. Σήμερα ἐμεῖς οἱ καλόγεροι εἴμαστε σάν τούς κοσμικούς. Καί οἱ κοσμικοί ὡς δαιμονιῶντες. Καί μετά ἀναστέναξε: – Παναγία μου, σῶσε μας». Τί νά πούμε, τί νά ψελλίσουμε οἱ πάντες; Σιγοσάτω πάσα σάρξ βροτεία. Τρέμουμε καί σωπαίνουμε. Εὔχων χρεία. Ἀπό τή σοφία τοῦ Ἀγίου Παΐσιου είναι τό ἐπόμενο: «Στίν ἀρχή τῆς πνευματικῆς ζωῆς ὁ ἀνθρωπος διώχνει τούς κακούς λογισμούς μέ τίν πνευματική μελέτη, τίν προσευχή καί τό φιλότιμο ἀγώνα του. Μετά ἔρχονται πιά ὅλο καλοί λογισμοί. Ἀργότερα σταματοῦν καί οἱ καλοί λογισμοί καί ἔρχεται ὁ φωτισμός». Ἀς ἀναλογιστεῖ ἔκαστος ἔξ ἥμῶν: Ποῦ βρίσκομαι; Μήπως δέν ἔχω καν ξεκινήσει; Κι ὁ χρόνος τοῦ βίου τρέχει... Ἀκόμη κάτι ἀπό τίν ἀνάθεν σοφία τοῦ Ἀγίου Παΐσιου: «Ο Μοναχός είναι φῶς, φάρος στά βράκια καί ὅχι φανός γιά τόν κόσμο». Ἀς τό βάλουν αὐτό στό μυαλό τους ὅλοι ἐκείνοι πού μιλάνε ἀσταμάτητα γιά δράστη ἐνώ οἱ ψυχές τους ἔχουν γίνει κέρσα χωράφια. Τό ἐπόμενο είναι ἀπό τή σοφία τῶν στάρετς τῆς Ὁπινα: «Ο στάρετς Νεκτάριος τῆς Ὁπινα ρώτησε: – Γιατί ἐκείνη τίν ἄγια νύκτα οἱ βοσκοὶ ἀξιώθηκαν νά δοῦν τούς ἄγγέλους; Κι ἀπάντησε ἀμέσως ὁ ἴδιος: – Ἐπειδή ἀγυρνιούσαν ὅλη τή νύκτα...». Δέν είναι δά καί μικρό πράγμα νά παραβλέπει οἱ ἀνθρωποι τίν ἀνάπαινη σαρκός καί νά ἀφοσιώνεται στίν προσευχή καί τίν ἔξυμνηση τοῦ Κυρίου παλεύοντας μέ τίν κούραστ καί τόν ὑπνο. Τέλος λόγου. Ἡ τράπεζα, πού μᾶς παρέθεσε μέ πολύ κόπο ὁ π. Ἰωάννης, γέμει πνευματικῶν ἐδεσμάτων. Τρυφήσατε πάντες.

* * *

‘Ιερομονάχου Γρηγορίου, *Ἡ καθαρότητα τῆς καρδιᾶς*, ἐκδ. Ἱεροῦ Κουτλουμουσιανοῦ Κελλίου Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Ἀγίου Ὁρος 2020, σσ. 79.

‘Αν κάποιος ἔξετάσει τίς πηγές ἀπό τίς ὁποῖες ἀντίλησε ὁ π. Γρηγόριος γιά νά γράψει τό μετά κείρας, χωρίς δεύτερη σκέψη θά ἀποβάλει κάθε ἀμφιβολία γιά τίν ἀξία τοῦ παρόντος. Μιλάμε γιά τά Ἀσκητικά τοῦ Ἀγίου Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, τίν Κλήμακα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, τό Μ. Γεροντικό, τά Συγγράμματα τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τή Φιλοκαλία, κ.τ.ð.. ‘Η καρδιά κατά τούς Ἀγίους Πατέρες, είναι ὁ μυστικός θάλαμος τῆς ψυχῆς, δηλαδή κατά κάποιο τρόπο ἡ κατοικία τῆς ψυχῆς. Είναι γιά τόν ἀνθρωπο τό ‘κέντρο στό ὅποιο είναι ἐνωμένες ὅλες οἱ αἰσθήσεις, ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ σώματος καί ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς’. Στίν καρδιά βρίσκονται καί ὅλα τά πάθη καί οἱ κακές ἐπιθυμίες πού λόγῳ τῆς ἀμέλειάς μας ἀποκτήσαμε στή συνέχεια...». Ὁπότε τό συμπέρασμα είναι ξεκάθαρο: πρέπει τά πάθη νά φύγουν ἀπό τίν καρδιά γιά νά λάμψει πάλι ἡ θεία Χάρις μέσα μας». Ὁ συγγραφέας τονίζει ὅτι μποροῦμε νά ἀποκτήσουμε καθαρή καρδιά μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, μέ τίς σωματικές ἀρετές, μέ τίς ψυχικές ἀρετές καί μέ τίν προσευχή. Γιά τό τελευταῖο θέμα, αὐτό τής προσευχῆς, σπουδειώνει καί τά ἔξης: «Είναι ἀδύνατο νά καθαρίσουμε τίν καρδιά μας ἀπό τά ἐμπαθῆ νοήματα καί νά διώξουμε ἀπό αὐτή τούς νοητούς ἐκθρούς χωρίς τή συχνή ἐπίκληση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»... Γι’ αὐτό λένε οἱ Ἀγίοι «έκείνος πού θέλει νά καθαρίσει τίν καρδιά του ἃς τήν πυρακτώση συνεχῶς μέ τή μνήμη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή καθαρίζει τίν καρδιά μας, μᾶς κρατᾷ ἐνωμένους μέ τόν Κύριο καί δέν ἀφήνει τίποτε νά μᾶς χωρίσῃ ἀπό τίν ἄγαπη του». Ἀκόμη κάτι ἀπό τό μικρό ἀλλά περιεκτικότατο πόνημα: «“Ἄς προσέχουμε, ἀδελφοί”, μᾶς παρακαλεῖ ὁ Ἀγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς «καί ἄς καθαρίσουμε τίν καρδιά μας ἀπό κάθε μολυσμό...”Ἄς

φοβηθούμε τό Θεό που ἔξετάζει τά βάθη τῆς καρδιᾶς καί τίς ἐπιθυμίες μας».

* * *

Χρυσόστομου Γ', Μητροπολίτου Μάνης, *Οἱ μακαρισμοί τοῦ Χριστοῦ*, Μάνη 2022, σσ. 48.

Δυσχερές ἔγκειρομα ἡ ἐρμηνεία τῶν μακαρισμῶν τοῦ Χριστοῦ. "Ομως ὁ σεβασμιότατος συγγραφέας τολμᾶ καὶ προβάνει σέ ἐπαρκῆ ἀνάλυσή τους, γιατὶ βασίζεται στὸν κατά Θέον σοφίαν τῶν ἄγιων Πατέρων. Τὰ βιβλικά κείμενα δέν εἶναι ἀπλῶς εὐκαιρία στοχαστικῶν ἀνάλυσεων, ἀλλὰ τὸ ζητούμενο εἶναι ἡ ὄρθιη ἐρμηνεία τους. Αὐτό εἶναι καὶ ἐπάναγκες καὶ ἀπαραίτητο. Λανθασμένη ἐρμηνεία ὀδηγεῖ σὲ ἐπικινδυνες ἀτραπούς... Ἐρμηνεύοντας τίν τὴν ἔννοια τῆς μακαριότητος ἐπισημαίνει: «Ἡ μακαριότητα εἶναι ἔνα ἀπό τὰ γνωρίσματα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μέγας Βασιλεὺς λέγει ὅτι «ὅ Θεός ἐστίν ἡ μακαρία φύσις, ἡ ἀφθονος ἀγαθότης»... Καὶ ὁ Γρηγόριος Νύσσης τονίζει ὅτι «τὸ ἀληθῶς μακαριστόν τοῦτο ἐστὶ, τὸ θεῖον». Ἐπομένως ἡ μακαριότητα εἶναι προσέγγιση μᾶς ἰδιότητος τοῦ Θεοῦ». Ἀναλύοντας περαιτέρω τὸ θέμα συνεχίζει: «Εἰδικότερα στοὺς τέσσερις πρώτους μακαρισμούς, ὥριζεται ποῖοι ἀποτελοῦν τὸ «νέο λαό» τοῦ Θεοῦ. Εἶναι οἱ πτωχοί τῷ πνεύματι, εἶναι οἱ πενθοῦντες, εἶναι οἱ πραεῖς, εἶναι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην». Πόσο ἀδικο ἔχουν ἐκεῖνοι πού διαστρεβλώνουν τὴν ἔννοια «πτωχοί τῷ πνεύματι» ἀποδεικνύει ἡ ἀνάλυση τοῦ Σεβασμιότατου: «Ἡ δεύτερη πτωχεία εἶναι ἡ καλὴ πτωχεία, ἡ πτωχεία ὡς πρός τὰ κακά καὶ ὡς πρός τὰ πάθη, δηλαδὴ νὰ στερεῖται τῆς κακίας ὁ ἀνθρωπος, νά εἶναι ἡ ψυχή του ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε μίσος καὶ ἀπὸ κάθε πάθος». Ἀναφορικά μέ τὸν ἔννοια «τῷ πνεύματι» ἀναφέρει: «Γιά νά προλάβει ὁ Χριστός τούς ἀνθρώπους ὃστε νά μήν ὑπερφανεύονται γιά τὸν ἑαυτό τους, λέγει τὸ «μακάριοι οἱ πτωχοί τῷ πνεύματι». Εἶναι εὐτυχισμένοι ὅσοι θεληματικῶς ἔχουν αὐτό τὸ καλὸ πτωχοῦ πνεῦμα, μέ ἄλλους λόγους εἶναι ταπεινόφρονες. Διεπιπώσεις δέ αὐτὸ τὸν μακαρισμό ὁ Χριστός, ὁ ὄποιος πρῶτος ἐφέρμοσε αὐτή τὴν πτωχεία, ὅταν ἔγινε ἀνθρωπος...». Καὶ ὅλοκληρώνει τὴν παρουσίαση τοῦ θέματος μέ τὶς κατωτέρω ἐπισημάνσεις: «Οποιος ἐδῶ στὴ γῆ δέν κινεῖται στὶς συνχρότητες τοῦ μακαρισμοῦ «Μακάριοι οἱ πτωχοί τῷ πνεύματι», τὸ μόνο πράγμα πού κατορθώνει εἶναι νά εἶναι ἀλαζών. ... Ἡ ἀλαζονεία κρύβει μέσα της ἐγώισμό καὶ ὁ πατέρας τοῦ ἐγώισμοῦ εἶναι ὁ διάβολος». Εὐχαριστοῦμε τὸ Σεβασμιότατο πού μέ τὸ διλιγοσέλιδό του πόνημα μᾶς κάνει μετόχους ζενίας δεσποτικῆς καὶ ἀθανάτου τραπέζης.

* * *

Ἄρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Ο Χριστιανός στὸν κοινωνία*, ἐκδ. Ἀγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὡρωπός 2022, σσ. 437.

Μέ τὸν πρώτη ματιά στὰ Περιεχόμενα ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης μέ ποιο θέμα ἀσκολεῖται ὁ συγγραφέας. Ἡ ἐργασία, ὁ πλοῦτος, ὁ κομμουνισμός, ὁ φασισμός, ἡ βία, ὁ πόλεμος, ἡ ἀσυνεπεια τῶν χριστιανῶν, οἱ ἀντιχριστιανικές ἐνέργειες, ἡ σχέση τῶν χριστιανῶν μέ τὸν πολιτικὴ κ.τ.δ. εἶναι θέματα φλέγοντα, πού δέν μπορεῖ νά τὰ προσπεράσει ὁ σύγχρονος ἀνθρωπος. Σχετικά μέ τὸ θέμα τῆς ἐλευθερίας ὁ μητροπολίτης Φλωρίνης Αὐγουστίνος σχολίασε: «Ἡ ἐλευθερία δέν κινδυνεύει ἀπ' τὴ διαμαρτυρία κατά τῆς βλασφημίας. Ἡ ἐλευθερία κινδυνεύει ὅταν, ἐνῷ προσβάλλεται ἡ ἀλήθεια, ἡ αὐτοαλήθεια πού εἶναι ὁ Χριστός, οἱ χριστιανοὶ δέν διαμαρτύρονται». Ἡ προσπάθεια διαχωρισμοῦ τῶν ἀνθρώπων σέ δεξιούς καὶ ἀριστερούς πόδες ἀντιμετωπίστηκε ἀπό τὸν Ἀγιο Παΐσιο; «Μία φορά, λέει ἔνα πνευματικοπαίδι του, σκανδαλισμένος μέ ἔνα πνευματικό πού πήθελε νά ἐπιβάλῃ τὶς πολιτικές του ἀπόφεις σ' ἔνα πνευματικοπαίδι του, πῆγα νά ρωτίσω σχετικά τὸ Γέροντα. — Γιά μένα χέρι πού δέν κάνει τὸ σταυρό, εἴτε «δεξιό», εἴτε «ἀριστερό» τὸ ίδιο εἶναι. Δέν ᔁρούν καμμιά διαφορά». Χωρίς πολλές κουβέντες ὁ Ἀγιος ξεκαθάρισε ὅτι οἱ μακράν τοῦ Χριστοῦ ἀνθρωποι δέν διαφέρουν ἀφοῦ περπατῶν στὸ σκοτάδι τῆς ἄρνησης. «Ὕπογραμμίζω καὶ μιά σωστή κουβέντα τοῦ Κωνσταντίνου Τσάτσου: «Οταν μοχθῶ γιά τὸ ψωμί τὸ δικό μου ἔχω τὸν συνείδηση ὅτι ἀσκολοῦμαι μέ ύλικά πράγματα. Οταν δύμως ἀγωνίζομαι γιά τὸ ψωμί τῶν ἄλλων τότε αἰσθάνομαι ὅτι ἐκτελῶ ἔργο πνευματικό». Τέλος κατι γιά τὴ σχέση τοῦ χριστιανοῦ μέ τὸν εἰρήνην. «Ο χριστιανός εἶναι εἰρηνιστής, ἀλλὰ ὅταν τὸ Εὐαγγέλιο μιλάν γιά τὴν εἰρήνην ἐννοεῖ πάντα τὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τὸ Θεό καὶ ποτὲ μέ τὸ Διάβολο. «Εἰρηνεύω» μέ τὸ Θεό δέν σημαίνει ὅτι εἰρηνεύω καὶ μέ τὸ Διάβολο. Μέ τὸ Διά-

βολο ὁ χριστιανός βρίσκεται σέ διαφρκή πόλεμο. Εἰρήνη μέ τό Θεό σημαίνει πόλεμο μέ τό Διάβολο. Καὶ εἰρήνη μέ τό Διάβολο σημαίνει πόλεμο μέ τό Θεό». Πολύς ὁ μόχθος τοῦ π. Ἰωάννη. Πολύ τό στάρι πού συγκέντρωσε σπυρί – σπυρί στίς σελίδες τοῦ παρόντος. Θά τό διαπιστώσετε ἀναμφιβόλως.

* * *

Δημητρίου Π. Ρίζου, *Τό κατά Μάρκου Εὐαγγέλιον*, Φλώρινα 2021, σσ. 135.

‘Ως δόκιμος χειριστής τοῦ καλάμου ὁ κύριος Ρίζος παραθέτει τοῖς ἐντευξομένοις δεῖπνον ξένον πλήρη ἔδεσμάτων πνευματικῶν. Πρόκειται γιὰ τό κατά Μάρκον ἄγιον Εὐαγγέλιον. Εἰς τί ὅμως συνίσταται ἢ προσφορά καὶ ἢ ἐν γένει συνεισφορά τοῦ συγγραφέα; “Οπος δηλώνει στὸν Πρόλογο, κίνητρό του ὑπῆρξε ἢ γνωριμία μέ τόν εὐαγγελικό λόγο τοῦ συνόλου τῶν πιστῶν, ἐφόσον τό πρωτότυπο ἔχει ἡλικία σκεδόν δύο κιλιάδων ἐτῶν. Τό νά παρουσιάσει κάποιος ἐπαρκῶς τό ἱερό κείμενο δέν σημαίνει ὅτι εἶναι ἀρκετό τό νά κατέχει τίν εἶλληνική γλώσσα καί δή την ἐλληνιστική κοινή. Ἀπαιτοῦνται κι ἀλλὰ ἐπιπρόσθετα προσόντα. Γιά τό λόγο αὐτό ὁ συγγραφέας καταφεύγει στίν ἑρμηνεία τοῦ ἱεροῦ κειμένου ἀπό τόν Θεοφύλακτο Βουλγαρίας. Τήν ἑρμηνεία αὐτή, πού βασίζεται μέ τή σειρά της στόν ἱερό Χρυσόστομο, τό μεγάλο ἑρμηνευτή τῶν Γραφῶν, τή μεταγλωτίζει στίν καθομιλουμένη νεοελληνική, ὥστε τό κείμενο «νά εἶναι σέ ὅλους προσβάσιμο καί κατανοητό». Τοιοτοτρόπως ἔχουμε ἐνώπιόν μας πρῶτα τόν θεόπινευστο συγγραφέα τοῦ Εὐαγγέλιου, ἀκολουθούμενο ἀπό τόν ἀγιασμένο ἐκκλησιαστικό ἑρμηνευτή, δηλ. τό Θεοφύλακτο καί τέλος τόν εὐλαβῆ συγγραφέα τῆς μεταγλώτισης. Μέ τόν τρόπο αὐτό ὁ ἀναγνώστης ἀποφεύγει τίς διαστρεβλώσεις τοῦ εὐαγγελικοῦ κειμένου στίς ὄποιες προβάίνουν οἱ αἵρετικοι, οἱ ὄποιοι μανιωδῶς ἀποπειρῶνται νά στηρίξουν στίς Γραφές τίς ποικίλες τους κακοδοξίες. Πρίν ἀπό τό εὐαγγελικό κείμενο ὁ συγγραφέας παραθέτει τό βίο τοῦ ἀποστόλου καί εὐαγγελιστή Μάρκου σέ πέντε ἐκδοχές του, ὥστε νά γνωρίσει ὁ μελετητής τοῦ Εὐαγγέλιου καί τό συγγραφέα του. ‘Ο κ. Ρίζος χωρίζει τό κείμενο σέ ἐνότητες μέ ἀποτέλεσμα ὁ ἀναγνώστης νά διευκολύνεται στίν ἀνάγνωση τοῦ ἱεροῦ κειμένου, ἀλλά καί τῆς μεταγλώτισης. Κλείνω μ’ ἔνα σχόλιο στό κεφ. ιδ’ 34: «Μποροῦμε νά δοῦμε τό “περιήνυπός ἐστιν ἢ ψυχή μου” ὅτι τό λέει ὅχι διότι θά πεθάνη, ἀλλά διότι οἱ οἰκεῖοι του, οἱ Ἰσραηλίτες, αὐτοί πρόκειται νά τόν σταυρώσουν καί ἐπομένως ἀπορρίπτονται ἀπό τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

